

Dokument ta' sessjoni

A9-0189/2023

22.5.2023

RAPPORT

tal-investigazzjoni ta' allegati kontravenzjonijiet u amministrazzjoni hażina fl-applikazzjoni tal-ligi tal-Unjoni fir-rigward tal-użu tal-Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti
(2022/2077(INI))

Kumitat ta' Inkesta biex Jinvestiga l-Użu tal-Pegasus u ta' Software ta'
Spjunaġġ għas-Sorveljanza Ekwivalenti

Rapporteur: Sophie in 't Veld

WERREJ

	Page
MOZZJONI GHAL RIŽOLUZZJONI TAL-PARLAMENT EWROPEW	3
NOTA SPJEGATTIVA	148
INFORMAZZJONI DWAR L-ADOZZJONI FIL-KUMITAT RESPONSABBLI	154
VOTAZZJONI FINALI B'SEJHA TAL-ISMIJIET FIL-KUMITAT RESPONSABBLI.....	155

MOZZJONI GHAL RIŽOLUZZJONI TAL-PARLAMENT EWROPEW

**tal-Investigazzjoni ta' allegati kontravenzjonijiet u amministrazzjoni hażina fl-applikazzjoni tal-liġi tal-Unjoni fir-rigward tal-użu tal-Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalent
(2022/2077(INI))**

Il-Parlament Ewropew,

- wara li kkunsidra l-Artikolu 226 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE),
- wara li kkunsidra d-deċiżjoni tiegħu tal-10 ta' Marzu 2022 li twaqqaf kumitat ta' inkjesta biex jinvestiga l-użu tal-Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti, u li tiddefinixxi s-suġġett tal-inkjesta, kif ukoll ir-responsabbiltajiet, il-kompożizzjoni numerika u t-tul tal-mandat tal-kumitat,
- wara li kkunsidra l-Artikoli 54 u 208 tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu,
- wara li kkunsidra r-rapport tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jinvestiga l-użu tal-Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti (A9-0189/2023).

Introduzzjoni generali

1. F'Lulju 2021, grupp ta' ġurnalisti investigattivi, NGOs u riċerkaturi – il-Progett Pegasus – ippubblika rapport abbaži ta' lista fil-pussess tagħhom ta' madwar 50 000 numru tat-telefown li setgħu kienu fil-mira tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. Tali software ta' spjunaġġ intuża b'mod wiesa' kemm minn gvernijiet awtoritarji kif ukoll demokratici madwar id-dinja, kemm bis-sorveljanza ġudizzjarja kif ukoll mingħajrha, biex jiġu mmirati ġurnalisti, avukati, imħallfin, attivisti, političi u uffiċjali tal-istat. In-nies kienu mmirati wkoll b'software ta' spjunaġġ fl-Unjoni Ewropea: xi wħud minn atturi barra l-UE, u oħrajn minn atturi fi ħdanha, inkluži l-awtoritajiet tal-gvern. Il-biċċa l-kbira tal-gvernijiet tal-Istati Membri, jekk mhux kollha, xraw software ta' spjunaġġ, fil-prinċipju għal finijiet ta' infurzar tal-liġi u ta' sigurtà. Madankollu, hemm biziżżejjed evidenza li s-software ta' spjunaġġ għie abbużat f'diversi Stati Membri għal skopijiet purament političi, immirati lejn il-kritici u l-avversarji tal-partijiet fil-poter, jew b'rabta mal-korruzzjoni. Is-sejbiet investigattivi jorbtu lil Pegasus u lil software ieħor ta' spjunaġġ ma' diversi każijiet ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem mill-gvernijiet, inkluž il-monitoraġġ, ir-rikatt, il-kampanji ta' malafama, l-intimidazzjoni u l-fastidju. Dan iqajjem thassib f'diversi livelli tal-ordni legali tal-UE fir-rigward tal-protezzjoni tad-data u l-privatezza, il-libertà tal-espressjoni, il-libertà tal-istampa, il-libertà tal-assocjazzjoni, il-mekkaniżmi ta' rimedju, ir-rimedju legali u l-proċess gust, u l-proċessi u l-istituzzjonijiet demokratici. Ghalkemm l-użu ta' software ta' spjunaġġ jista' jgħaddi mit-test tan-neċċessità u tal-proporzjonalità f'każ ta' theddid serju għas-sigurtà nazzjonali, l-abbuż tas-software ta' spjunaġġ għal skopijiet političi huwa estremament inkwetanti u jqajjem thassib serju ħafna dwar il-legalità proċedurali u sostantiva tal-pratti ta' sorveljanza u l-livell ta' protezzjoni mogħti mil-liġi Ewropea u nazzjonali. Tali abbuż ta' software ta' spjunaġġ jimmina direttament id-drittijiet fundamentali u d-

demokrazija, il-valuri ewlenin li fuqhom hija bbażata l-UE. Rapporti investigattivi sussegwenti tal-media u sorsi oħra wrew li s-software ta' spjunaġġ qed jiġi esportat minn pajjiżi tal-UE lejn pajjiżi terzi b'regimi mhux demokratiċi u b'riskju għoli ta' ksur tad-drittijiet tal-bniedem, bi ksur sfaċċat tar-regoli tal-UE dwar l-esportazzjoni. L-industrija tas-software ta' spjunaġġ hija stabbilita sew fl-UE, u tibbenefika minn kundizzjonijiet favorevoli ħafna għan-negozji.

2. Bi tweġiba għal dan l-iskandlu dejjem jikber, fl-10 ta' Marzu 2022 il-Parlament Ewropew iddecieda li jistabbilixxi kumitat ta' inkesta skont l-Artikolu 226 tat-TFUE sabiex jinvestiga allegazzjonijiet ta' ksur, jew amministrazzjoni hażina fl-implementazzjoni, tad-dritt tal-Unjoni fir-rigward tal-użu ta' Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti ("PEGA"). Filwaqt li ksur jikkostitwixxi l-eżistenza ta' mgħiba illegali, kemm jekk fis-sens ta' azzjonijiet jew ta' ommissjonijiet bi ksur tal-liġi, min-naħha tal-istituzzjonijiet jew tal-korpi tal-UE jew tal-awtoritatiet tal-Istati Membri meta jimplimentaw u jinfurzaw il-liġi tal-UE, amministrazzjoni hażina tfisser azzjoni amministrattiva hażina jew nieqsa, li ssehh, pereżempju, jekk il-principji ta' amministrazzjoni tajba ma jīgħu rispettati. Ezempji ta' amministrazzjoni hażina jinkludu irregolaritajiet u ommissjonijiet, abbuż ta' poter, ingustizzja, funzjonament hażin jew inkopetenza, diskriminazzjoni, iżda wkoll dewmien li jista' jiġi evitat, rifut li tiġi pprovduta informazzjoni, negliżenza u nuqqasijiet oħra li jimplikaw applikazzjoni hażina tad-dritt tal-Unjoni.
3. Ghall-finijiet ta' din l-investigazzjoni, PEGA uža approċċ wiesa' dwar x'jikkostitwixxi software ta' spjunaġġ, jiġifieri software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza li jiġi installat fuq apparati mobbli billi jisfrutta l-vulnerabbiltajiet tal-IT. Matul l-inkesta, intużat ukoll id-definizzjoni ta' "ogġetti ta' sorveljanza ċibernetika" stabbilita fir-Regolament dwar l-Użu Doppju: din id-definizzjoni tiddeskrivihom bħala "ogġetti b'użu doppju ddisinjati spċifikament biex jippermettu s-sorveljanza bil-moħbi ta' persuni fiziċi permezz ta' monitoraġġ, estrazzjoni, ġbir jew analizi ta' data minn sistemi ta' informazzjoni u telekomunikazzjonijiet". F'Settembru 2022, il-Kummissjoni pproponiet definizzjoni ta' software ta' spjunaġġ fil-proposta tagħha għal Att dwar il-Libertà tal-Media, li tiddeskrivha bħala "kwalunkwe prodott b'elementi digitali mfassla b'mod specjali biex jisfruttaw il-vulnerabbiltajiet fi prodotti oħra b'elementi digitali li jippermettu s-sorveljanza bil-moħbi ta' persuni fiziċi jew ġuridiċi permezz ta' monitoraġġ, estrazzjoni, ġbir jew analizi ta' data minn dawk il-prodotti, b'mod partikolari billi jiġu rregistrati telefonati b'mod sigriet jew inkella billi jintuża l-mikrofon tal-apparat tal-utenti finali, jiġu ffilmjati persuni fiziċi, magni jew il-madwar tagħhom, jiġu kkopjati messagġi, jingibdu ritratti, tiġi traċċata l-attività tal-ibbrawżjar, tiġi traċċata l-ġeolokalizzazzjoni, tingabar data oħra mis-sensuri jew jiġi traċċati attivitajiet f'diversi apparati tal-utenti finali, mingħajr ma l-persuna fiziċka jew ġuridika kkonċernata tkun mgħarrfa b'mod spċifiku u mingħajr ma tkun tat il-kunsens spċifiku espliċiitu tagħha f'dak ir-rigward."
4. Fid-19 ta' April 2022, PEGA beda l-hidma tieghu, billi ġabar informazzjoni permezz ta' seduti ta' smiġħ pubbliċi, missjonijiet, konsultazzjoni ta' esperti, talbiet għal data, evidenza, u riċerka.
5. Matul diversi seduti pubbliċi, l-investigazzjoni investigat il-funzjonament tas-software ta' spjunaġġ. Is-software ta' spjunaġġ huwa tip ta' software malizzjuż li jiispjuna fuq l-

attivitajiet ta' utent mingħajr l-gharfien jew il-kunsens tiegħu. Dawn l-attivitajiet ta' spjunaġġ jistgħu jinkludu keylogging, il-monitoraġġ tal-attivitajiet, u l-ġbir tad-data, kif ukoll forom oħra ta' serq tad-data. Is-software ta' spjunaġġ normalment jinfirex bħala Trojan, jew billi jiġu sfruttati l-vulnerabbiltajiet tas-software¹. Is-software ta' spjunaġġ jista' jiġi installat mill-bogħod fuq il-mobiles ta' individwi identifikati minn qabel, anke bejn il-fruntieri. F'xi każijiet, in-networks tat-telekomunikazzjoni jintużaw għat-trażmissjoni tas-software ta' spjunaġġ ghall-apparat fil-mira. Ladarba s-software ta' spjunaġġ ikun infiltra s-sistema, huwa jiddiżżattiva l-mekkaniżmi ta' protezzjoni u l-aġġornamenti tas-sigurtà. L-apparat infettat imbagħad jittrażmetti d-data miġbura mill-apparat u jippermetti lill-operaturi jwettqu sorveljanza f'hi reali billi jaqraw messaggi testwali li jkunu deħlin, jittraċċaw it-telefonati u l-postijiet u jaċċessaw u jirregistraw l-awdjo u l-vidjo permezz tal-mikrofon u l-kamera tal-apparat.

6. Ghall-kuntrarju tal-interċettazzjoni telefonika konvenzjonali, li tippermetti biss il-monitoraġġ f'hi reali tal-komunikazzjonijiet, is-software ta' spjunaġġ jista' jipprovd iċċess shiħ u retroattiv għal fajls u messaġġi maħluqa fil-passat, passwords, u metadata dwar komunikazzjonijiet tal-passat. B'rizzultat ta' dan, deciżjoni għudizzjarja dwar id-data tal-bidu u t-tul ta' zmien għal operazzjoni ta' sorveljanza tipprovdi salvagwardji mhux effettivi meta software ta' spjunaġġ jagħti aċċess retroattiv shiħ għad-data. Huwa wkoll teknikament possibbli li l-persuna fil-mira tiġi impersonalizzata billi jinkiseb aċċess ghall-kredenzjali u l-identità digħi tagħha. Huwa diffiċli ħafna ghall-mira li tidentika jekk kienx hemm intrużjoni minn software ta' spjunaġġ. Is-software ta' spjunaġġ iħalli fit-tracċi jew ma jħalli l-ebda traċċa fuq l-apparat tal-mira, u anke jekk jiġi identifikat, huwa diffiċli ħafna li jiġi ppruvat min kien responsabbi għall-attakk.
7. PEGA rċieva tweġibiet minimi jew l-ebda tweġiba mill-awtoritajiet nazzjonali la dwar l-akkwist u l-użu ta' software ta' spjunaġġ fl-Istati Membri tagħhom, u lanqas dwar l-aspetti baġitarji. Il-bejjiegħa u l-pajjiżi li joħorġu l-licenzji ta' esportazzjoni (l-aktar l-Iżrael) ma jaqsmu l-ebda informazzjoni dwar il-klijenti tagħhom. Hafna awtoritajiet tal-Istati Membri ma pprovdex lill-Kumitat PEGA b'informazzjoni sinifikattivi dwar l-oqfsa legali li jirregolaw l-użu ta' software ta' spjunaġġ jew dwar l-użu ta' software ta' spjunaġġ fl-Istati Membri tagħhom lil hinn minn dak li digħi kien magħruf pubblikament, l-aktar minħabba rekwiżiti legali nazzjonali relatati mas-segretezza u l-kunfidenzjalitā.
8. Xi Stati Membri implementaw software ta' spjunaġġ u rrifjutaw li jikkumentaw dwaru billi invokaw is-sigurtà nazzjonali, li, skont l-Artikolu 4(2) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE), “tibqa’ l-kompetenza eskużiva ta’ kull Stat Membru tal-UE”. Madankollu, il-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QGUE) u tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (QEDB) tiddikjara li l-kunsiderazzjoni nazzjonali jridu jiġu rrikonċiljati mad-drittijiet fundamentali u man-normi demokratici inkorporati b'mod qawwi fid-dritt tal-Unjoni. Għalkemm hija r-responsabbiltà tal-Istati Membri li jiddefinixxu l-interessi essenzjali tas-sigurtà nazzjonali tagħhom u li jadottaw miżuri xierqa biex jiżguraw is-sigurtà interna u esterna tagħhom, il-QGUE ddecidiet li “is-sempliċi fatt li ttieħdet miżura nazzjonali bl-iskop li tiġi protetta s-sigurtà nazzjonali ma jistax jagħmel il-liġi tal-UE inapplikabbi u teżenta

¹ <https://www.enisa.europa.eu/topics/incident-response/glossary/malware>.

lill-Istati Membri mill-obbligu tagħhom li jikkonformaw ma' dik il-ligi², u ċċarat il-kriterji li l-Istati Membri jeħtieg li jsegwu, meta jiddefinixxu kwistjonijiet li jaqgħu taħt is-sigurtà nazzjonali. Diversi Stati Membri affermaw li l-użu tas-software ta' spjunaġġ jaqa' taħt is-sigurtà nazzjonali u li dan jeskludi l-applikabbiltà tad-dritt tal-Unjoni. Madankollu, meta l-Istati Membri jipprovd biss sempliċi referenza għas-sigurtà nazzjonali bħala tali, ir-restrizzjoni għad-drittijiet fundamentali ma tistax tiġi ġgustifikata bhala li taqa' taħt is-sigurtà nazzjonali. Id-dritt tal-Unjoni jrid japplika, bis-salvagwardji kollha li jipprovd. Hemm bizzżejjed evidenza ta' abbuż ta' software ta' spjunaġġ minħabba raġunijiet li mhumiex kompletament relatati mas-sigurtà nazzjonali. L-Istati Membri ma għandhomx ikunu jistgħu jaħarbu mill-obbligu ta' rendikont għal abbużi gravi bħal dawn tas-software ta' spjunaġġ, b'sempliċi referenza għas-sigurtà nazzjonali. Minħabba din l-ambigwità, kien diffiċli li tinkiseb informazzjoni suffiċjenti matul is-seduti u l-missjonijiet u wara talbiet għal informazzjoni. In-nuqqas ta' ċarezza dwar kif hija definita s-sigurtà nazzjonali u l-interpretazzjoni wiesgħa b'mod eċċessiv tal-ambitu tagħha mill-awtoritajiet nazzjonali jippreżentaw sfida biex tintiehem il-ġgustifikazzjoni ghall-użu tas-software ta' spjunaġġ.

9. Madankollu, billi ġabar flimkien informazzjoni minn diversi sorsi, il-PEGA seta' jibni mill-ġdid immaġni parzjali iżda čara, u seta' jidentifika kwistjonijiet li jqajmu thassib u jistħoqqilhom investigazzjoni ulterjuri.
10. Wieħed jista' jassumi b'ċertezza li l-awtoritajiet fl-Istati Membri kollha jużaw software ta' spjunaġġ b'xi mod jew ieħor, xi whud leġittimi, u oħrajn il-leġittimi. Is-software ta' spjunaġġ jista' jiġi akkwistat direttament, jew permezz ta' prokuratur, kumpanija sensara jew intermedajru. Jista' jkun hemm ukoll arrangamenti għal servizzi specifici, minflok ma fil-fatt jinxтарa s-software. Jistgħu jiġi offruti servizzi addizzjonal, bħatahriġ tal-personal jew il-forniment ta' servers. Is-software ta' spjunaġġ ma għandux jitqies waħdu, iżda bħala parti minn firxa wiesgħa ta' prodotti u servizzi offruti f'suq globali li qed jespandi u jħalli qligħ. Huwa importanti li wieħed jirrealizza li x-xiri u l-użu ta' software ta' spjunaġġ jisew hafna flus, u jammontaw għal miljuni ta' euro. Iżda f'hafna Stati Membri din in-nefqa mhijiex inkluża fil-baġit regolari, u għalhekk tista' tevita l-iskrutinju.
11. Mill-informazzjoni pprovdata minn NSO Group, huwa magħruf li Pegasus inbiegħi f'mill-inqas 14-il pajjiż tal-UE sakemm gew itterminati il-kuntratti ma' żewġ pajjizi. Mhuwiex magħruf liema huma l-pajjiżi, iżda hemm suppożizzjoni ġenerali li huma l-Polonja u l-Ungjerija. Madankollu, sakemm NSO Group jew il-gvern Izraeljan ma jagħmlu l-ebda dikjarazzjoni uffiċjali rigward terminazzjoni ta' kuntratt, dan ma jistax jiġi vverifikat.
12. Biċċa informazzjoni addizzjonal hija l-lista tal-partecipanti tal-fiera Dinjija tal-ISS (Intelligence Support Systems) tal-2013, magħrufa wkoll bħala “The Wiretappers Ball”. Bl-eċċeżżjoni tal-Portugall u l-Lussemburgu, l-Istati Membri attwali kollha tal-UE kienu rrappreżenti minn firxa wiesgħa ta' organizzazzjonijiet, inkluži l-forzi tal-pulizija lokali³. F'dawn l-ahħar snin, NSO Group saret l-isponsor ewlieni tal-avveniment, iżda l-lista ta' sponsors tinkludi wkoll lil Intellexa, Candiru, RCS u ħafna

² Is-Sentenza tas-6 ta' Ottubru 2020, *Privacy International v Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs and Others*, C-623/17, EU:C:2020:790.

³ <https://wikileaks.org/spyfiles/docs/ISS-2013-Sche2013-en.pdf>.

oħrajn⁴.

13. L-Istati Membri mhumiex biss klijenti ta' bejjiegha kummerċiali ta' software ta' spjunaġġ, iżda għandhom ukoll rwoli differenti oħra fil-kummerċ ta' software ta' spjunaġġ. Xi bejjiegha ospitati ta' software ta' spjunaġġ, xi wħud huma d-destinazzjoni ppreferuta għas-servizzi finanzjarji u bankarji, u oħra joffru ċ-ċittadinanza u r-residenza lill-protagonisti tal-industrija.
14. Fil-parti l-kbira tal-Istati Membri, is-servizzi tal-intelligence huma rregolati minn qafas legali – ħafna drabi b'dispożizzjonijiet dwar l-organizzazzjoni u l-funzjonament ta' dawn is-servizzi kif ukoll il-mandati u s-setgħat tagħhom, inkluzi l-mezzi ta' azzjoni u l-kundizzjonijiet ghall-użu tagħhom – u l-mekkaniżmi ta' sorveljanza li jinkludu l-kontroll eżekuttiv, is-sorveljanza parlamentari, il-korpi esperti, u r-rimedju ġudizzjarju. Madankollu tqajjem thassib dwar l-oqfsa ta' intelligence permissivi ta' ċerti pajjiżi, il-kontrolli ineffettivi, il-prattiki ta' sorveljanza laxki u l-interferenza politika.
15. Huwa ċar li s-software ta' spjunaġġ jintuża wkoll mill-infurzar tal-ligi, mhux biss mill-agħażji tal-intelligence. Hemm thassib serju dwar l-ammissibbiltà fil-qorti ta' tali materjal bħala evidenza fil-kuntest tal-kooperazzjoni tal-pulizija u l-ġustizzja tal-UE, inkluži fi ħdan il-Europol u l-Eurojust, jekk tali informazzjoni kellha toriġina minn metodi ta' investigazzjoni applikati mingħajr sorveljanza ġudizzjarja xierqa. Skont il-leġiżlazzjoni nazzjonali, l-użu ta' software ta' spjunaġġ huwa leġittimu f'investigazzjonijiet taħt sorveljanza ġudizzjarja.
16. L-abbuż ta' software ta' spjunaġġ huwa theddida għad-demokrazija u d-drittijiet fundamentali. Mir-rivelazzjonijiet tal-Proġett Pegasus, l-Istati Uniti ħadu diversi passi biex jinvestigaw u jirregolaw. Fi ħdan l-UE s'issa ffit li xejn kien hemm azzjoni. Iridu jiġu stabbiliti regoli ċari dwar l-użu ta' software ta' spjunaġġ, u l-kummerċ fih, sprereibbilment flimkien ma' pajjiżi oħra, bħall-Istati Uniti.

I. L-użu tas-software ta' spjunaġġ fl-UE

I.A Il-Polonja

17. Ir-rappreżentanti tal-ministeri rrifjutaw li jiltaqghu mad-delegazzjoni tal-kumitat. Bi tweġiba għall-kwestjonarju mibgħut mill-PEGA fil-15 ta' Lulju 2022, l-awtoritajiet Pollakki ma wiegbux il-mistoqsijiet kollha u saħqu li d-dispożizzjonijiet eżistenti kienu bizzżejjed, u li kien qed joperaw strettament skont il-ligi⁵. Il-Ministru tal-Intern, Mariusz Kamiński, irrifjuta wkoll li jaċċetta stedina mill-PEGA biex jiskambja l-fehmiet⁶.
18. Il-missjoni ta' ġbir ta' informazzjoni ta' PEGA fil-Polonja f'Settembru 2022 kienet ta' importanza kbira għall-kumitat, billi ppermettiethu jiġbor informazzjoni u fatti dwar l-użu tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. Il-laqgħat li saru f'Varsavja xeħtu dawl ġdid fuq l-użu illegali ta' software ta' sorveljanza intruživ kontra l-atturi demokratici fil-Polonja.

⁴ https://www.issworldtraining.com/iss_europe/sponsors.html.

⁵ It-tweġiba mir-Rappreżentant Permanent tal-Polonja għall-UE, Andrzej Sadós, lill-Kumitat PEGA, 7 ta' Settembru 2022.

⁶ It-tweġiba mill-Ministru tal-Intern, Mariusz Kamiński, b'ittra lill-Kumitat PEGA, 12 ta' Lulju 2022.

Il-membri tgħallmu kif is-sistema ta' kontrokontrolli legali u istituzzjoni ġiet żarmata biex tippermetti l-immirar ta' individwi meqjusa bħala avversarji politici b'armi cibernetici ta' grad militari. B'riżultat ta' dan, inkisru b'mod serju l-standards demokratici kruċjali u d-drittijiet taċ-ċittadini minquxa fil-liggi jiet tal-UE u tal-Polonja. Din hija dimensjoni oħra tal-križi tal-istat tad-dritt fil-Polonja.

IX-XIRI TA' PEGASUS

19. F'Novembru 2016, l-eks Prim Ministro u l-MEP attwali Beata Szydło, u l-eks Ministru għall-Affarijiet Barranin Witold Waszczykowski, attendew pranzu fid-dar tal-Prim Ministro ta' Izrael ta' dak iż-żmien, Benjamin Netanyahu⁷. Is-sena ta' wara f'Lulju, Szydło u Netanyahu ltaqgħu mal-kapijiet tal-gvernijiet tal-pajjiżi tal-Grupp Visegrad. Allegatament huma ddiskutew “it-tishħiħ tal-kooperazzjoni fil-qasam tal-innovazzjoni u tat-teknologiji avvanzati” u “kwistjonijiet relatati mas-sigurtà taċ-ċittadini mishuma b'mod wiesa”⁸. Fit wara li saret din il-laqgħa fl-2017, Pegasus ġie akkwistat mill-Gvern Pollakk wara laqgħa bejn il-Prim Ministro Mateusz Morawiecki, il-Prim Ministro Ungeriz Viktor Orbán u Netanyahu⁹.
20. Inizjalment, il-Gvern Pollakk u l-mexxej tal-PiS Jarosław Kaczyński ċaħdu x-xiri ta' Pegasus¹⁰. Madankollu, fil-bidu ta' Jannar 2022, huma kkonfermaw ix-xiri ta' software ta' spjunaġġ mill-Gvern Pollakk¹¹¹²¹³. Fl-istess xahar, ġie žvelat li l-evidenza ewlenija relatata max-xiri ta' Pegasus ingabret mill-Uffiċċju Suprem tal-Auditjar fl-2018 matul awditu tal-Fond tal-Ġustizzja operat mill-Ministeru tal-Ġustizzja u stabbilit biex jappoġġja lill-vittmi tal-kriminalità. Fit-18 ta' Jannar 2022, l-eks Kap tal-Uffiċċju Suprem tal-Auditjar Pollakk (NIK) u sussegwentement is-Senatur indipendent Krzysztof Kwiatkowski xehdu dwar ix-xiri ta' Pegasus quddiem il-Kunitat Straordinarju tas-Senat dwar il-Każijiet ta' Sorveljanza bl-Użu tas-Sistema Pegasus¹⁴. Wara li nħeles mir-rekwiżit ta' segretezza assoċjat mal-pożizzjoni tiegħu, huwa ppreżenta żewġ fatturi lill-kunitat li jikkonfermaw ix-xiri ta' software ta' spjunaġġ għall-Uffiċċju Centrali ta' Kontra l-Korruzzjoni (CBA), b'PLN 25 000 000 mill-Fond għall-Ġustizzja mmexxi mill-Ministeru tal-Ġustizzja¹⁵. Kwiatkowski xehed li l-NIK

⁷ Gazeta, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114884,28052298,jak-polska-kupila-pegsusa-nyt-kolacija-beaty-szydlo-z-premierem.html>, 29 ta' Jannar 2022.

⁸ Gazeta, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114884,28052298,jak-polska-kupila-pegsusa-nyt-kolacija-beaty-szydlo-z-premierem.html>, 29 ta' Jannar 2022.

⁹ Financiele Dagblad, “De wereld deze week: het beste uit de internationale pers”, 7 ta' Jannar 2022.

¹⁰ <https://www.politico.eu/article/poland-government-scrambles-minimize-hacking-backlash/>.

¹¹ Financiele Dagblad, “Liberalen Europarlement eisen onderzoek naar spionagesoftware”, 12 ta' Jannar 2022.

¹² Politico, <https://www.politico.eu/article/kaczynski-poland-has-pegsus-but-didnt-use-it-in-the-election-campaign/>.

¹³ Jannar 2022, Financial Times, <https://www.ft.com/content/d8231ec7-5c44-42fc-b32e-30b851f1c25e>, 8 ta' Frar 2022.

¹⁴ Business Insider, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/kwiatkowski-ujawnil-faktury-za-zakup-pegsusa/qyx3zs1>, 18 ta' Jannar 2022.

¹⁵ ONET, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/wiceminister-michal-wos-nie-wiem-co-to-jest-pegsus/e9fbvh>, 3 ta' Jannar 2022; Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,27970483,z-dystansem-patrze-na-te-panike-wos-w-polskim-radiu-o-pegsusie.html>, 4 ta' Jannar 2022.

kien skopra kontijiet mill-Bank Nazzjonali tal-Polonja li jiċċertifikaw it-trasferiment¹⁶.

21. Il-fatturi nħargu minn Matic Sp. z o.o., li aġixxiet bħala intermedjarja li permezz tagħha s-CBA wettaq dan ix-xiri¹⁷. Matic Sp. z o.o. hija kumpanija tal-IT u tas-sigurtà bbażata f'Varsavja, proprjetà ta' persuni attivi fil-komunità tas-servizzi tal-intelligence u s-sigurtà matul il-perjodu komunista, u mmexxija minnhom¹⁸.
22. Matic saret kumpanija b'ishma kongunti immedjatament wara x-xiri ta' Pegasus f'Novembru 2017 u topera b'licenzja mill-Ministeru tal-Affarijiet Interni għall-kummer fit-teknoloġiji mas-servizzi tas-sigurtà u l-pulizija, u fil-kummerċ tal-armi skont Wyborcza¹⁹. Il-kumpanija għandha wkoll ċertifikat ta' licenzjar speċjali mill-Āgenzija għas-Sigurtà Interna, bl-aktar wieħed reċenti maħruġ fl-2019, li jippermettilha żżomm ġerta informazzjoni kunfidenzjali sigrieta sa tmiem id-deċennju²⁰. Ir-rappreżentanti ta' Matic irrifżutaw li jiľtaqgħu u jaqsmu l-informazzjoni mal-kumitat ta' inkjesta.
23. Skont id-dritt Pollakk, l-operazzjonijiet tas-CBA jistgħu jiġu ffinanzjati biss mill-baġit tal-Istat. Madankollu, ix-xiri ta' Pegasus gie ffinanzjat permezz tal-Fond għall-Ġustizzja, li mhuwiex parti mill-baġit tal-Istat iżda fond pubbliku allokat għall-vittmi tal-kriminalità²¹. Ix-xiri għalhekk kiser il-ligi Pollakka. Barra minn hekk, ir-regolamenti originali li jirregolaw dan il-fond ma jippermettux li jintuża biex jiffinanzja operazzjonijiet ta' finanzjament tas-servizzi speċjali²². Madankollu, f'Settembru 2017, ġiet ippreżentata mozzjoni biex jinbidel il-pjan finanzjarju tal-Fond tal-Ġustizzja lill-Kumitat tal-Finanzi Pubblici ta' Sejm (il-kamra inferjuri tal-Parlament Pollakk) minn Michał Woś, il-Viċi Ministro tal-Ġustizzja²³ u assoċċjat mill-qrib tal-Ministro tal-Ġustizzja, Zbigniew Ziobro²⁴. L-MPs approvaw din il-bidla. Meta aktar tard gie žvelat li l-Fond għall-Ġustizzja ntuża għall-finanzjament ta' Pegasus għas-CBA, l-MPs qalu li

¹⁶ The Wire, <https://thewire.in/world/poland-audit-office-invoice-pegaus-purchase-reopen-investigation>, 4 ta' Jannar 2022; Business Insider, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/kwiatkowski-ujawnil-faktury-za-zakup-pegausa/qyx3zs1>, 18 ta' Jannar 2022.

¹⁷ Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,28007064,kupili-pegausa-dla-pis-i-wzieli-miliony-rodzinna-firma-ludzi.html>, 17 ta' Jannar 2022.

¹⁸ <https://ipn.gov.pl/en/about-the-institute>.

¹⁹ Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,28007064,kupili-pegausa-dla-pis-i-wzieli-miliony-rodzinna-firma-ludzi.html>, 17 ta' Jannar 2022.

²⁰ Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,28007064,kupili-pegausa-dla-pis-i-wzieli-miliony-rodzinna-firma-ludzi.html>, 17 ta' Jannar 2022.

²¹ The Guardian, “More Polish opposition figures found to have been targeted by Pegasus spyware” (Aktar figur tal-oppożizzjoni Pollakka nstabu li kienu fil-mira tas-software ta’ spjunaġġ Pegasus), 17 ta’ Frar 2022; The Guardian, “Polish senators draft law to regulate spyware after anti-Pegasus testimony” (Is-senaturi Pollakki jabbozzaw liġi biex jirregolaw is-software ta’ spjunaġġ wara xhieda kontra Pegasus), 24 ta’ Jannar 2022; Ir-Rapport tal-Kummissjoni tal-2022 dwar l-Istat tad-Dritt il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja, jinsab fuq https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, p. 26; Gazeta Wyborcza, <https://www.rp.pl/polityka/art19250101-gazeta-wyborcza-jak-kupowano-pegausa-dla-cba>, 3 ta’ Jannar 2022.

²² Business Insider, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/kwiatkowski-ujawnil-faktury-za-zakup-pegausa/qyx3zs1>, 18 ta’ Jannar 2022.

²³ Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,27970483,z-dystansem-patrze-na-te-panike-wos-w-poliskim-radiu-o-pegausie.html>, 4 ta’ Jannar 2022; Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,27966080,jak-ziobro-kupowal-pegausa-dla-cba.html>, 3 ta’ Jannar 2022.

²⁴ Gazeta Wyborcza, <https://wyborcza.pl/7,75398,27970483,z-dystansem-patrze-na-te-panike-wos-w-poliskim-radiu-o-pegausie.html>, 4 ta’ Jannar 2022.

“matul il-laqgħa tal-kumitat, ma kienx hemm kelma waħda dwarha”²⁵. Għalhekk jidher li dawn kienu mqarrqa mill-gvern. Għalkemm l-NIK issottometta notifika uffiċċali lill-Uffiċċju tal-Prosekurur rigward ksur tal-ligi dwar l-użu ta’ riżorsi mill-Fond tal-Ġustizzja ghax-xiri ta’ Pegasus fl-2017, ma hemm l-ebda aspettattiva li l-Uffiċċju tal-Prosekurur se jieħu azzjoni dwar kaž bħal dan, minħabba l-ambjent istituzzjonali u politiku attwali.

24. Woś applika wkoll mal-Ministeru tal-Finanzi għall-kunsens biex jalloka mill-ġdid PLN 25 000 000 li ntefqu fuq Pegasus mill-Fond tal-Ġustizzja għal “attivitajiet oħra” mmirati lejn “il-ġlieda kontra l-effetti tal-kriminalità”. Il-Viči Ministru mbagħad ta l-approvazzjoni għat-trasferimenti mill-Fond tal-Ġustizzja għas-CBA. Madankollu, meta ġie mistoqsi f’Jannar 2022, Woś inizjalment ċaħad li kellu kwalunkwe għarfien dwar l-ġħoddha Pegasus innifisha, wisq anqas dwar ix-xiri tagħha mill-Istat, iżda minn dak iż-żmien ’l hawn huwa kkonferma dan ix-xiri. Mhuwiex ċar kif ġew iffinanzjati l-ispejjeż operatorji għall-użu ta’ Pegasus.
25. Gie rrapporat li s’issa, b’kollox, NSO Group bieghet Pegasus lil 14-il pajjiż fl-Ewropa. Madankollu, NSO Group stqarret ukoll li trevoka l-licenzji ta’ żewġ pajjiżi bħal dawn²⁶. Matul ix-xhieda tiegħu fil-Kumitat PEGA, NSO Group iddikjarat li huwa jinvestiga biss “kwistjonijiet” rigward l-użu ta’ Pegasus meta jirċievi informazzjoni mingħand informaturi jew permezz tal-media. Meta NSO Group tirċievi lmenti, hija tinvestiga u tanalizzahom, u sussegwentement tista’ tagħlaq lil Pegasus għall-atturi li jkunu użawħ hażin²⁷. Abbażi tal-ġħadd kbir ta’ rapporti tal-media dwar l-użu ta’ Pegasus fil-Polonja, huwa probabbli ħafna li l-Polonja tiġi inkluża bħala wieħed minn dawn iż-żewġ pajjiżi fid-dawl tal-ksur tagħha tat-termini tal-użu ta’ NSO; madankollu, dan ma giex ikkonfermat.
26. Sa mill-ewwel sinjali tal-użu ta’ Pegasus mill-awtoritajiet Pollakki, l-Ombudsman Pollakk kien qed jipprova jistaqsi lill-awtoritajiet jekk dan kienx il-każ u argumenta favur it-titjib tas-salvagwardji demokratici u tad-drittijiet tal-bniedem biex jiġi pprevenut l-abbuż tas-sorveljanza, inkluż permezz ta’ rapporti annwali lill-Parlament Pollakk. F’Jannar 2023, l-Ombudsman Pollakk bagħat ittra lill-Ministru tal-Affarijiet Interni li fiha ddikjara li ma kien hemm l-ebda bażi ġuridika għall-użu ta’ Pegasus jew software ta’ spjunaġġ simili fil-Polonja, filwaqt li invoka l-ġurisprudenza mill-Qorti Kostituzzjonali Pollakka kif ukoll il-ġurisprudenza mill-QEDB²⁸.

QAFAS LEGALI

27. Fl-2014, it-Tribunal Kostituzzjonali wettaq rieżami tal-Att dwar il-Pulizija tal-1990 u ligiġiet eżistenti oħra li jirregolaw is-sorveljanza taċ-ċittadini li kienu meqjusa

²⁵ <https://polishnews.co.uk/pegasus-reports-of-surveillance-and-backstage-of-the-purchase-themis-judges-association-on-a-possible-breach-of-the-law-appeal-to-appoint-a-commission-of-inquiry/>, 4 ta’ Jannar 2022.

²⁶ Discussion with NSO Group, Mission of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware to Israel (Diskussioni ma’ NSO Group, Missjoni tal-Kumitat ta’ Inkesta biex jinvestiga l-użu ta’ Pegasus u software ta’ spjunaġġ ta’ sorveljanza ekwivalenti f’Izrael), Lulju 2022.

²⁷ Ix-xhieda ta’ Chaim Gelfand, Konsulent Ģenerali u Uffiċċjal Kap għall-Konformità, NSO, f’PEGA, 21 ta’ Ġunju 2022.

²⁸ Laqgħa tal-Kumitat PEGA, 19 ta’ Jannar 2023.

inkompatibbli mal-Kostituzzjoni tal-Polonja²⁹. It-Tribunal ikkonkluda billi ħareġ sentenza li kien fiha rakkmandazzjonijiet spċifici u skeda ta' żmien ta' 18-il xahar li matulha kellhom jiġu implementati bidliet leġiżlattivi³⁰. Wara l-elezzjonijiet tal-2015, il-gvern il-ġdid introduċa bidliet leġiżlattivi. Madankollu, l-Att li rriżulta tal-15 ta' Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija tal-1990 u Ċerti Atti Oħra (minn hawn 'il quddiem l-Att dwar il-Pulizija tal-2016) ma rrettifika l-ebda lakuna fil-ligi, kif kien meħtieg mill-Qorti Kostituzzjonali³¹. Minflok, l-Att dwar il-Pulizija tal-2016 dghajjef id-dispozizzjonijiet eżistenti, li fihom infushom la kienu pproteġew bিżżejjed id-drittijiet taċ-ċittadini u lanqas ma ħolqu sorveljanza xierqa.

28. Fl-opinjoni tagħha dwar l-Att dwar il-Pulizija tal-2016, il-Kummissjoni ta' Venezja tiddikjara li "... is-salvagwardji procedurali u l-kundizzjonijiet materjali stabbiliti fl-Att dwar il-Pulizija għall-implementazzjoni tas-sorveljanza sigrieta għadhom mhumiex bিżżejjed biex jipprevvjenu l-użu eċċessiv tagħha u l-interferenza mhux ġustifikata fil-privatezza tal-individwi"³². Barra minn hekk, in-nuqqas ta' spċificità fir-rigward tas-sorveljanza, il-garanziji kontra l-abbuż u l-kategoriji ta' persuni u reati li jistgħu jiġi mmirati jikser ukoll is-sentenzi tal-QEDB³³. B'mod partikolari, fis-sentenza tal-każ Roman Zakharov vs. Ir-Russja fl-2015, il-qorti eżaminat il-htieġa ta' ċarezza rigward l-użu ta' software ta' spjunaġġ. Gie deċiż li fir-rigward tas-sorveljanza sigrieta taċ-ċittadini hemm htieġa ta' kriterji stretti, sorveljanza ġudizzjarja xierqa, qerda immedjata ta' data irrilevanti, skrutinju ġudizzjarju fuq proċeduri ta' urġenza u rekwiżit għan-notifika tal-vittmi³⁴. Barra minn hekk, il-qorti tal-Ġustizzja espliċitament iddikjarat li jkun "kuntrarju għall-istat tad-dritt" jekk id-diskrezzjoni fir-rigward tas-sorveljanza sigrieta tkun ikkonċentrata kompletament fl-eżekkutti tal-ġudikatura³⁵. L-att dwar il-Pulizija tal-2016 li jibqa' fis-seħħ fil-Polonja bl-ebda mod ma jirrifletti din id-deċiżjoni tal-qorti. Fil-fatt, id-dispozizzjonijiet tiegħi jiksru direttament il-parti l-kbira tas-sentenza.
29. Il-QEDB kienet ukoll inekwivoka fil-pożizzjoni tagħha dwar it-test tan-neċessità, li jfisser li l-att ta' sorveljanza għandu jkun ta' importanza suffiċjenti sabiex tkun meħtieġa tali invażjoni tal-ħajja privata. Is-sentenza tagħha fil-każ Klass et alvs. il-Ġermanja tal-1978 spjegat dan il-punt b'mod ċar, u sostniet li irrisspettivament mis-sistema ta' sorveljanza, il-qorti jeħtiġilha tkun issodisfata li jeżistu "garanziji adegwati u effettivi kontra l-abbuż"³⁶. Il-qedra orkestrata bir-reqqa tas-sistema ta' kontrokontrolli

²⁹ Opinjoni Nru 839/2016 dwar l-Att tal-15 ta' Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u ġerti atti oħra, adottata mill-Kummissjoni ta' Venezja fil-107 sessjoni plenarja tagħha, 10-11 ta' Ĝunju 2016.

³⁰ <https://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/8821-okreslenie-katalogu-zbieranych-informacji-o-jednostce-za-pomoca-srodow-technicznych-w-dzialani>.

³¹ Att tal-15 ta' Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u ġerti Atti Oħra fl-Artikolu 20c, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000147/T/D20160147L.pdf>.

³² Opinjoni Nru 839/2016 dwar l-Att tal-15 ta' Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u ġerti atti oħra, adottata mill-Kummissjoni ta' Venezja fil-107 sessjoni plenarja tagħha, 10-11 ta' Ĝunju 2016.

³³ Ara, fost l-ohrajn, Roman Zakharov vs. Ir-Russja [GC], Nru 47143/06, QEDB, is-sentenza tal-4 ta' Diċembru 2015; Klass et al vs. Il-Ġermanja, Nru 5029/71, QEDB, is-sentenza tas-6 ta' Settembru 1978, punt 40; Prado Bugallo vs. Spanja, Nru 58496/00, QEDB, is-sentenza tat-18 ta' Frar 2003, punt 30; Libertà u oħrajn vs. Ir-Renju Unit, Nru 58243/00, is-sentenza tal-1 ta' Lulju 2008, punt 62.

³⁴ Roman Zakharov vs. Ir-Russja [GC], Nru 47143/06, il-QEDB, sentenza tal-4 ta' Diċembru 2015.

³⁵ Roman Zakharov v. Ir-Russja [GC], Nru 47143/06, QEDB, is-sentenza tal-4 ta' Diċembru 2015, punti 229 u 230. Ara wkoll l-Opinjoni Nru 839/2016 tal-Kummissjoni ta' Venezja, Ĝunju 2016, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)012-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)012-e), p. 11.

³⁶ Klass et al vs Il-Ġermanja, 6 ta' Settembru 1978, punt 50, Serje A Nru 28. 40.

fil-Polonja turi l-isfida evidenti lill-qrati mill-partit fil-gvern. Minkejja dan kollu, il-gvern immexxi mill-PiS jinsisti li d-dispozizzjonijiet eżistenti huma bizzarejjed, u qed joperaw strettament skont il-liġi³⁷. Fl-istess hin, il-gvern irrifjuta t-talbiet kollha biex ikun hemm djalogu u kjarifika dwar kif tintuża s-sorveljanza fil-Polonja.

ATT KONTRA T-TERRORIŻMU TAL-2016

30. Minbarra l-Att dwar il-Pulizija tal-2016, fl-2016 is-Sejm adotta ligi li tirregola s-sorveljanza taċ-ċittadini barranin li huwa sejjah il-“Ligi Kontra t-Terroriżmu”. L-att jistabbilixxi li ċ-ċittadini mhux Pollakki jistgħu jiġu mmonitorjati mingħajr il-kunsens tal-qorti għal perjodu ta’ tliet xħur jekk l-identità tagħhom tkun “dubjuża”, inkluż permezz tal-interċettazzjoni telefonika, il-ġbir tal-marki tas-swaba’, ir-ritratti bijometriċi u d-DNA, u l-obbligu li jirregistraw kards tat-telefown imħallsa minn qabel³⁸. Skont l-Artikolu 9.8. tal-att, il-Prosekuratur Ġenerali għandu s-setgħa li jordna l-qedda ta’ materjali mhux rilevanti. Minħabba l-fatt li l-Prosekuratur Ġenerali attwali, Zbigniew Ziobro, huwa wkoll il-Ministru tal-Ġustizzja, hemm thassib serju dwar jekk huwiex kapaċi jieħu deċiżjonijiet indipendenti u imparżjali mingħajr ma jiġi influwenzat mill-interessi politici tal-gvern li jirrapreżenta³⁹ ⁴⁰.

IL-KODIČI TA’ PROCEDURA KRIMINALI

31. F’Lulju 2015, fil-Polonja ġie introdott l-Att li Jemenda l-Kodiċi ta’ Proċedura Kriminali biex jiġi żgurat li evidenza miksuba illegalment ma tkunx tista’ tiġi inkluża fi proċedimenti kriminali. Madankollu, wara li PiS tela’ fil-poter, l-att ġie rivedut f’Marzu 2016 sabiex jinkludi l-Artikolu 168a⁴¹. Din iż-żieda tiżgura li l-evidenza miġbura bi ksur tal-liġi, jew il-“frott tas-siġra velenuża”, bħall-informazzjoni miġbura permezz tal-użu tal-Pegasus, tkun eligibbli li tintuża fi proċessi kriminali⁴². Madankollu, irid jingħad ukoll li l-Qorti Suprema tal-Polonja indikat f’sentenza tagħha li dan l-artikolu ma jistax jiġi applikat f’kontradizzjoni mad-dispozizzjonijiet tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Kostituzzjoni tal-Polonia, li f’xi każijiet tillimita l-applikazzjoni effettiva tagħha⁴³. Inħarġu wkoll sentenzi li fihom l-Artikolu 168a nstab parżjalment antikostituzzjonal⁴⁴. Madankollu, il-preżenza ta’ din id-dispozizzjoni fis-sistema legali tqajjem incertezza fir-rigward tar-rispett tad-drittijiet fundamentali.

IL-LIĞI DWAR IT-TELEKOMUNIKAZZJONI

32. Wara l-emenda tal-2016 għall-Att dwar it-Telekomunikazzjoni tal-2004, il-liġi li

³⁷ Ittra minn Mariusz Kaminski, Ministru tal-Intern u l-Amministrazzjoni tal-Polonia, lill-Kumitat PEGA, 8 ta’ Settembru 2022.

³⁸ Att tal-10 ta’ Ĝunju 2016 dwar l-Operazzjonijiet Kontra t-Terroriżmu, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000904/T/D20160904L.pdf>.

³⁹ Att tal-10 ta’ Ĝunju 2016 dwar l-Operazzjonijiet Kontra t-Terroriżmu, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000904/T/D20160904L.pdf> <https://isap.sejm.gov.pl/>

⁴⁰ EDRI, <https://edri.org/our-work/poland-adopted-controversial-anti-terrorism-law/>, 29 ta’ Ĝunju 2016.

⁴¹ Att tal-11 ta’ Marzu 2016 li jemenda l-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali u Ċerti Atti Ohra, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000437/T/D20160437L.pdf>.

⁴² <https://palestra.pl/en/palestra/issue/5-2016/article/article-168a-of-the-polish-criminal-procedure-code-as-a-permission-to-use-illegally-obtained-evidence-in-criminal-proceedings>.

⁴³ Pereżempju, is-sentenza tal-Qorti Suprema tal-Polonia tas-26 ta’ Ĝunju 2019, IV KK 328/18.

⁴⁴ Pereżempju, is-sentenza tal-Qorti Suprema tal-Polonia tas-26 ta’ Ĝunju 2019, IV KK 328/18.

tirregola t-telekomunikazzjoni fil-Polonja tinkludi dispożizzjonijiet li jippermettu lill-pulizija tikseb aċċess mingħajr restrizzjonijiet għall-metadata u f'ċerti każijiet, tagħmel dan mingħajr l-involviment tal-kumpaniji tat-telekomunikazzjoni⁴⁵. Tali aċċess jista' jinkiseb taht ġustifikazzjoni wiesgħa ħafna ta' “prevenzjoni jew kxif ta’ reati”. Il-prosekutur imbagħad jiddeċiedi kif jiproċċedi malli jirċievi din id-data. Madankollu dan ma jistax jitqies bhala salvagwardja, minħabba l-fatt li permezz tal-fużjoni tar-rwol ta’ Ministru tal-Ġustizzja u dak ta’ Prosekutur Ĝenerali, is-servizz ta’ prosekuzzjoni ma jistax jitqies indipendenti mill-eżekkuttiv⁴⁶.

33. L-emenda msemmija hawn fuq għall-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali biex tippermetti “frott tas-siġra velenuža” kellha impatt sinifikanti fuq l-importanza tal-operaturi tat-telekomunikazzjoni u d-data li dawn il-kumpaniji jaħżnu. Fil-Polonja, l-akbar fornituri tat-telekomunikazzjoni huma effettivament obbligati li jkollhom tim iddedikat li jwieġeb għal diversi talbiet ta’ interċettazzjoni telefonika mill-awtoritajiet. Madankollu, normalment ma jkollhomx ħafna għarfien dwar il-kontenut tal-interċettazzjoniċi telefonici jew id-dettalji operazzjonali ta’ każijiet individwali⁴⁷.

L-ATT LI JIMPLEMENTA D-DIRETTIVA DWAR L-INFURZAR TAL-LIĞI

34. Il-Polonja ma implimentatx kif suppost id-Direttiva (UE) 2016/680 dwar l-Infurzar tal-Liġi⁴⁸, li tirrikjedi standards specifici għall-ġbir u l-ipproċessar ta’ data personali mill-pulizija u servizzi oħra. Id-Direttiva dwar l-Infurzar tal-Liġi ġiet trasposta fil-liġi Pollakka permezz tal-Att tal-2018 dwar il-protezzjoni tad-data personali pproċessata b’rabta mal-prevenzjoni u l-ġlieda kontra l-kriminalità. L-att estenda b’mod sinifikanti l-kamp ta’ applikazzjoni tar-raġunijiet previsti fid-direttiva għar-rifjut li tingħata tinnotifika lill-individwi dwar l-ipproċessar tad-data tagħhom u injora l-mekkaniżmu previst fl-Artikolu 17 tad-direttiva, u ta lill-individwi l-opportunità li jeżerċitaw is-setgħa tagħhom permezz ta’ awtorità superviżorja rilevanti - fil-Polonja, il-President tal-Uffiċċju ghall-Protezzjoni tad-Data Personal. Barra minn hekk, l-att jiipprevedi konċessjoni sinifikanti għas-sigurtà nazzjonali, inkluża l-implementazzjoni ta’ kompli statutorji minn diversi aġenziji tal-forzi tas-sigurtà⁴⁹.
35. Il-Polonja għadha lanqas ma implimentat id-Direttiva tal-UE dwar l-Informaturi. Hija

⁴⁵ Att dwar it-Telekomunikazzjoni tas-16 ta’ Lulju 2004 <https://www.dataguidance.com/legal-research/telecommunications-act-16-july-2004>.

⁴⁶ Att tal-15 ta’ Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u Ċerti Atti Oħra fl-Artikolu 20c, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000147/T/D20160147L.pdf>.

⁴⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PEGA-CR-736647_EN.pdf; The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/17/more-polish-opposition-figures-found-to-have-been-targeted-by-pegaus-spyware>, 17 ta’ Frar 2022; <https://palestra.pl/en/palestra/issue/5-2016/article/article-168a-of-the-polish-criminal-procedure-code-as-a-permission-to-use-illegally-obtained-evidence-in-criminal-proceedings>; https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, pp. 16-17.

⁴⁸ Id-Direttiva (UE) 2016/680 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta’ April 2016 dwar il-protezzjoni ta’ persuni fiziċi fir-rigward tal-ipproċessar ta’ data personali mill-awtoritajiet kompetenti għall-finijiet tal-prevenzjoni, l-investigazzjoni, is-sejbien jew il-prosekuzzjoni ta’ reati kriminali jew l-eżekuzzjoni ta’ pieni kriminali, u dwar il-moviment liberu ta’ tali data, u li thassar id-Deċiżjoni Qafas tal-Kunsill 2008/977/ĠAI, (GU L 119, 4.5.2016, p. 89).

⁴⁹ Adam Bodnar et al., “How to saddle Pegasus: objectives of the reform”, (Kif iddghajjef lil Pegasus: Osservanza tad-drittijiet civili fl-attivitàet tas-servizzi tas-sigurtà: għanijiet tar-riforma), Settembru 2019 [https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/HOW%20TO%20SADDLE%20PEGASUS%20\(OSIOD%C5%81A%C4%86%20PEGAZA\).pdf](https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/HOW%20TO%20SADDLE%20PEGASUS%20(OSIOD%C5%81A%C4%86%20PEGAZA).pdf)

ma rrispettatax l-iskadenza ta' Diċembru 2021 wara li l-abbozz ta' leġiżlazzjoni inizjali tagħha falla. It-tieni abbozz ġie ppubblikat f'April 2022 iżda ma sar l-ebda progress ulterjuri u l-ġeċċiżi proposta fiha dispożizzjonijiet ferm aktar dghajfa. F'Jannar 2022, il-Kummissjoni fethet proċedura ta' ksur kontra l-Polonja talli naqset mill-timplimenta bis-shiħ id-direttiva, u fi Frar 2023, il-Kummissjoni ddeċidiet li tirreferi l-Polonja lill-QGUE⁵⁰.

36. Is-Sejm, b'mod partikolari l-membri ta' PiS, bħalissa qed jabbozzaw liġi dwar il-komunikazzjoni elettronika. Din il-liġi tagħmilha aktar faċċi għall-awtoritajiet biex jaċċessaw l-emails u l-messaġġi tal-media soċjali taċ-ċittadini Pollakki. Il-fornituri jkollhom jaħażu emails u messaġġi fuq is-servers tagħhom sabiex il-qrat rilevanti jkunu jistgħu joħorġu ordnijiet biex jaċċessaw id-data, l-indirizzi IP u l-kontenut tal-messaġġi⁵¹.

SKRUTINIU EX ANTE

37. Ghalkemm, bħala regola, is-sorveljanza fil-Polonja tirrikjedi awtorizzazzjoni ġudizzjarja, il-proċedura ta' awtorizzazzjoni eżistenti ma sservix bħala salvagwardja kontra l-abbuż, iżda minflok bħala mezz biex tingħata impressjoni ta' legalità lis-sorveljanza għal finijiet političi. S'issa, għadu ma ġiex iċċarat b'mod espliċitu jekk sarx spjunaġġ fuq waħda mill-persuni fil-mira ta' Pegasus s'issa b'awtorizzazzjoni ġudizzjarja. L-applikazzjonijiet għall-awtorizzazzjoni ġudizzjarja ta' operazzjoni ta' sorveljanza jiġu sottomessi mis-servizzi speċjali⁵². Għall-valutazzjoni tal-applikazzjoni, l-imħallfin ikollhom biss l-informazzjoni pprovduta mill-applikant (jiġifieri s-servizzi speċjali) għad-dispożizzjoni tagħhom, u huwa l-prosekkur li jiddeċiedi liema materjal huwa rilevanti biex jiġi sottomess⁵³. L-informazzjoni spiss tkun sempliċiment sommarju, u xi drabi teskludi saħansitra l-aktar dettalji bažiċi dwar il-persuna fil-mira (l-isem, il-professjoni, ir-reat li huma suspettati bih) u deskrizzjoni tal-metodi ta' sorveljanza li għandhom jintużaw.
38. Jekk imħallef jiċħad applikazzjoni, huwa meħtieg jagħti ġustifikazzjoni motivata għal tali deċiżjoni u jista' jkun soġġett għal appell⁵⁴. F'każi jiet urgħenti, il-prosekkur jista' inizjalment jawtorizza l-użu ta' metodi ta' interċettazzjoni mingħajr l-approvażzjoni ta' mħallef, dment li l-qorti sussegwentement tagħti awtorizzazzjoni fi żmien ħamest ijiem⁵⁵. Din hija lakuna sinifikanti u intenzjonata fil-qafas legali Pollakk.
39. It-talbiet għall-awtorizzazzjoni ta' sorveljanza mill-agenziji ewlenin, jiġifieri s-CBA, il-pulizija (Policja KGP), u s-servizzi tal-intelligence (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Graniczna, Krajowa Administracja Skarbową, Żandarmeria Wojskowa, Służba Kontrwywiadu Wojskowego,

⁵⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_703.

⁵¹ Euractiv, "Polish government working on controversial surveillance bill (Il-gvern Pollakk qed jaħdem fuq abbozz kontroversjali ta' sorveljanza)". <https://www.euractiv.com/section/politics/news/polish-government-working-on-controversial-surveillance-bill/>.

⁵² Att tal-15 ta' Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u Ċerti Atti Ohra fl-Artikolu 20c, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000147/T/D20160147L.pdf>.

⁵³ Att tal-15 ta' Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u Ċerti Atti Ohra fl-Artikolu 20c, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000147/T/D20160147L.pdf>.

⁵⁴ <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=b3c8b4a9-d10f-4502-a345-b736280977ef>.

⁵⁵ <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=b3c8b4a9-d10f-4502-a345-b736280977ef>.

Służba Ochrony Państwa, Biuro Nadzoru Wewnętrznego MSWiA, u l-Inspektorat Służby Więziennej li żdied dan l-aħħar) jiġu sottomessi kważi eskužiżvament quddiem il-Qorti Distrettwali f'Varsavja (Sad Okręgowy), fejn jinsabu l-biċċa l-kbira ta' dawn l-agenciji.

40. Jiġu sottomessi hafna applikazzjonijiet ta' sorveljanza kuljum, li jdghajfu l-kapaċită tal-qorti li twettaq eżami fil-fond ta' kull talba⁵⁶. Is-sistema li talloka l-kawżi b'mod aleatorju lill-imħallfin tal-qrati teknikament għadha topera fil-Polonja, iżda hija funzjonali biss matul il-ħinijiet tax-xogħol. Madankollu, peress li l-qorti li tawtorizza s-sorveljanza taħdem fuq baži ta' 24 siegħa, hemm opportunità kbira biex is-sistema tiġi evitata. Meta tiġi sottomessa applikazzjoni fi tmiem il-ġimħha jew barra mill-ħinijiet normali tax-xogħol, il-każji jiġi assenjat awtomatikament lill-imħallef li jkun fuq sejħa⁵⁷. L-informazzjoni dwar min ikun fuq sejħa fi kwalunkwe ħin partikolari tkun magħrufa mis-servizzi sigreti, li mbagħad ikunu jistgħu essenzjalment jagħżlu “imħallef amikevoli” li lilu jkunu jistgħu jissottomettu t-talbiet ta' sorveljanza tagħhom⁵⁸. Barra minn hekk, l-allokazzjoni aleatorja tista' tiġi evitata wkoll mill-persunal tal-IT li jkollu access għas-sistema u li jista' jassenja awtorizzazzjonijiet ta' sorveljanza lil “imħallfin amikevoli”⁵⁹. Dan kollu jimmina b'mod serju l-kapaċită tal-qorti li twettaq sorveljanza ġudizzjarja effettiva.

SKRUTINIU EX POST

41. Is-sorveljanza parlamentari prattikament ma teżistix fil-Polonja. Qabel l-2016, il-Kumitat ta' Sorveljanza Parlamentari għas-Servizzi Specjalji (KSS) kien immexxi b'rotazzjoni tal-presidenza bejn il-partiti fil-gvern u dawk tal-oppożizzjoni. Madankollu, il-PiS biddel din ir-regola parlamentari u ħatar lill-membri tal-PiS Waldemar Andzel bhala President permanent u lil Jarosław Krajewski bhala Viċi President ta' dan il-kumitat⁶⁰. Il-partiti fil-gvern għandhom il-maġgoranza assoluta fil-kumitat⁶¹. Dan irendi l-funzjoni ta' sorveljanza tal-kumitat bla sinifikat. Barra minn hekk, il-maġgoranza tal-gvern fis-Sejm irrifjuta t-talbiet għal investigazzjoni

⁵⁶ Testimony of Ewa Wrzosek, country-specific hearing on Poland, meeting of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware on Poland (Xhieda ta' Ewa Wroszek, smiġħ spċificu ghall-pajjiż dwar il-Polonja, laqgħa tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jiġi investigat l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ ta' sorveljanza ekwivalenti ghall-Polonja), 15 ta' Settembru 2022.

⁵⁷ Testimony of Ewa Wrzosek, country-specific hearing on Poland, meeting of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware on Poland (Xhieda ta' Ewa Wroszek, smiġħ spċificu ghall-pajjiż dwar il-Polonja, laqgħa tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jiġi investigat l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ ta' sorveljanza ekwivalenti ghall-Polonja), 15 ta' Settembru 2022.

⁵⁸ Testimony of Ewa Wrzosek, country-specific hearing on Poland, meeting of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware on Poland (Xhieda ta' Ewa Wroszek, smiġħ spċificu ghall-pajjiż dwar il-Polonja, laqgħa tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jiġi investigat l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ ta' sorveljanza ekwivalenti ghall-Polonja), 15 ta' Settembru 2022.

⁵⁹ Testimony of Ewa Wrzosek, country-specific hearing on Poland, meeting of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware on Poland (Xhieda ta' Ewa Wroszek, smiġħ spċificu ghall-pajjiż dwar il-Polonja, laqgħa tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jiġi investigat l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ ta' sorveljanza ekwivalenti ghall-Polonja), 15 ta' Settembru 2022.

⁶⁰ <https://sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/agent.xsp?symbol=SKLADKOMST&NrKadencji=9&KodKom=KSS>.

⁶¹ <https://sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/agent.xsp?symbol=SKLADKOMST&NrKadencji=9&KodKom=KSS>.

parlamentari dwar l-allegazzjonijiet tal-užu illegittimu ta' software ta' spjunaġġ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵⁶⁶. Min-naħa l-oħra, is-Senat, fejn il-partiti tal-gvern ma għandhom l-ebda maġgoranza, waqqaf kumitat ta' inkjesta fil-bidu tal-2022. Madankollu, il-kumitat tas-Senat ma għandux is-setgħat investigattivi tas-Sejm⁶⁷, li l-kumitat ta' inkjesta tiegħu jista' jsejjah xhieda u jisma' xhieda bil-miktub. Il-Kumitat ġie oppost f'kull każ mill-partit fil-gvern fis-Sejm⁶⁸, l-uffiċċali tal-gvern u l-aġenziji tas-sigurtà, li kollha kemm huma rrifjutaw li jikkooperaw jew li jwettqu l-investigazzjoni tagħhom stess⁶⁹.

42. L-iskrutinju u r-rimedji offruti minn korpi indipendenti oħra ddgħajfu ħafna wkoll. L-Uffiċċu Suprem tal-Awditjar għandu setgħat effettivi ta' sorveljanza; madankollu, il-membri u l-persunal tiegħu huma soġġetti għal tfixkil, fastidju u intimidazzjoni kostanti, li qed jaffettwa b'mod sever il-kapaċità operazzjonali tiegħu⁷⁰. S'issa s-Sejm naqas milli jaħtar 10 mid-19-il membru tal-kunsill NIK⁷¹. L-iskrutinju meħtieg tal-membri tal-kunsill imwettaq mis-servizzi speċjali, immexxi mill-Ministru Kaminski, miexi bil-mod ħafna⁷².

⁶² AP, <https://apnews.com/article/technology-canada-europe-toronto-hacking-b5f7e36e8b22611aa6bfc27c17024422>, 17 ta' Jannar 2022.

⁶³ Ir-Rapport tal-2022 tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja,

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, p. 27.

⁶⁴ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-middle-east-elections-europe-c16b2b811e482db8fbc0bbc37c00c5ab>, 23 ta' Diċembru 2021.

⁶⁵ The Guardian, “Polish senators draft law to regulate spyware after anti-Pegasus testimony” (Is-senaturi Pollakki jabbozzaw li ġi biex jirregolaw is-software ta' spjunaġġ wara xhieda kontra Pegasus), 24 ta' Jannar 2022.

⁶⁶ Politico, <https://www.politico.eu/article/polish-leader-jaroslaw-kaczynski-under-fire-over-pegaus-hack-scandal/>, 18 ta' Jannar 2022.

⁶⁷ Ir-rapport tal-2022 tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja,,

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf at pg. 27, nota ta' qiegħ il-paġna 220.

⁶⁸ Bloomberg, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-03/polish-government-urged-to-probe-spyware-use-as-scandal-grows?leadSource=uverify%20wall#xj4y7vzkg>, 3 ta' Jannar 2022.

⁶⁹ AP, <https://apnews.com/article/technology-canada-europe-toronto-hacking-b5f7e36e8b22611aa6bfc27c17024422>, 17 ta' Jannar 2022; Ir-Rapport tal-2022 tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja,
https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, p. 27; AP, <https://apnews.com/article/technology-business-middle-east-elections-europe-c16b2b811e482db8fbc0bbc37c00c5ab>, 23 ta' Diċembru 2021; The Guardian, “Polish senators draft law to regulate spyware after anti-Pegasus testimony” (Is-senaturi Pollakki jabbozzaw li ġi biex jirregolaw is-software ta' spjunaġġ wara xhieda kontra Pegasus), 24 ta' Jannar 2022; Politico, <https://www.politico.eu/article/polish-leader-jaroslaw-kaczynski-under-fire-over-pegaus-hack-scandal/>, 18 ta' Jannar 2022.

⁷⁰ Reuters, <https://www.reuters.com/article/poland-pegaus-idUSL8N2UF596>, 4 ta' Frar 2022; Discussion with Supreme Audit Office, mission of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware to Poland (Diskussjoni mal-Uffiċċju Suprem tal-Awditjar, missjoni tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jinvestiga l-užu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti fil-Polonja), Settembru 2022.

⁷¹ <https://www.nik.gov.pl/en/about-us/the-council-of-nik/>; discussion with Supreme Audit Office, mission of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware to Poland (diskussjoni mal-Uffiċċju Suprem tal-Awditjar, missjoni tal-Kumitat ta' Inkjesta biex jinvestiga l-užu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti fil-Polonja), Settembru 2022.

⁷² Discussion with Supreme Audit Office, mission of the Committee of Inquiry to investigate the use of Pegasus and equivalent surveillance spyware to Poland (Diskussjoni mal-Uffiċċju Suprem tal-Awditjar, missjoni tal-

43. Meta NIK jiskopri ksur tal-ligi, huwa għandu s-setgħa li jippreżenta notifika lill-Uffiċċju tal-Prosekutur⁷³. Madankollu, huwa f'idejn l-Uffiċċju tal-Prosekutur li jiftah kaž abbaži ta' dik in-notifika. F'sitwazzjonijiet li fihom il-Prosekutur ma jiħux azzjoni, l-NIK ftit li xejn jista' jagħmel xi haġa. Meta ksur irrapportat jikkonċerna l-operazzjonijiet tal-Uffiċċju tal-Prosekutur innifsu, jinħoloq ċirku vizzjuż ta' nuqqas ta' obbligu ta' rendikont. Barra minn hekk, il-kazijiet kollha nnotifikati mill-NIK lill-Uffiċċju tal-Prosekutur iridu jiġu rrapportati lill-Prosekutur Ĝenerali, li huwa wkoll il-Ministru tal-Ġustizzja, li jmexxi l-ministeru stess li xtara s-software ta' spjunaġġ fl-ewwel lok. Il-Prosekutur Ĝenerali għandu s-setgħa li jwaqqaf l-investigazzjonijiet jew li jkompli l-investigazzjonijiet li kienu gew itterminati mis-servizz tal-prosekuzzjoni. Huwa jista' jibda wkoll procedimenti dixxiplinari kontra prosekuturi li huwa jissuspetta li jkunu hadu deċiżjonijiet hżiena.
44. L-Ombudsman attwali Marcin Wiącek inhatar fl-2021 meta s-Sejm u s-Senat qablu dwar kandidat ta' kompromess mhux partiġġjan wara dibattitu twil⁷⁴. Fir-rigward tal-każ tas-Senatur Brejza, Wiącek argumenta li l-Ombudsman ma għandux ikun involut fl-istadji bikrija ta' każ. Minkejja dan, kemm l-Ombudsmen precedenti kif ukoll dak attwali kienu qed jimmonitorjaw is-sitwazzjoni u jeżerċitaw ġertu ammont ta' pressjoni dwar il-ħtieġa li jinħoloq korp ta' sorveljanza indipendenti biex jipprovd skrutinju demokratiku fuq l-operazzjonijiet tas-servizzi sigreti⁷⁵.

RAPPORTAR

45. Skont l-Att dwar il-Pulizija tal-2016, il-pulizija huma meħtieġa jissottomettu rapporti darbtejn fis-sena lill-qrati kompetenti dwar l-ghadd ta' gabriet ta' data tat-telekomunikazzjoni, postali jew tal-internet flimkien mar-raġunament legali tagħhom (relatav mal-prevenzjoni jew l-identifikazzjoni ta' reati, mal-protezzjoni tal-hajja tal-bniedem jew tas-sahħha jew b'appoġġ għal operazzjonijiet ta' tiftix u salvataġġ)⁷⁶. Dawn ir-rapporti jistgħu jiġu prodotti biss *ex post* u ma jiġux ippubblikati. Jekk ikun hemm kwistjoni relatata mas-sottomissjoni, il-qorti tissottometti s-sejbiet tagħha bi tweġiba fi żmien 30 jum iżda ma tistax tordna l-qedda ta' kwalunkwe data anke jekk issib inkompatibbiltajiet mal-ligi. Fuq kollox, dawn l-azzjonijiet superviżorji huma biss fakultattivi, mhux obbligatorji.

RIMEDJU

46. S'issa, minkejja l-evidenza vasta li twettqu reati serji, il-Prosekutur Pollakk kien qed

Kumitat ta' Inkjesta biex jinvestiga l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti fil-Polonja), Settembru 2022.

⁷³ Att tat-23 ta' Diċembru 1994 dwar l-Uffiċċju Suprem tal-Auditjar, <https://www.nik.gov.pl/en/about-us/legal-regulations/act-on-the-supreme-audit-office.html>, Artikolu 63.

⁷⁴ Euractiv, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/poland-elects-new-ombudsman-in-rule-of-law-standoff/, 22 ta' Lulju 2021.

⁷⁵ Il-Parlament Ewropew. Direttorat Ĝenerali għas-Servizzi ta' Riċerka Parlamentari “Europe’s PegasusGate: Countering spyware abuse”, (PegasusGate tal-Ewropa: Il-ġliedha kontra l-abbuż tas-software ta’ spjunaġġ), studju, 6 ta’ Lulju 2022,

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/729397/EPRS_STU\(2022\)729397_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/729397/EPRS_STU(2022)729397_EN.pdf), p. 22.

⁷⁶ Att tal-15 ta’ Jannar 2016 li jemenda l-Att dwar il-Pulizija u Ċerti Atti Oħra fl-Artikolu 20c, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000147/T/D20160147L.pdf>.

jaġixxi b'mod dilatorju ħafna. Jidher li l-qrati ħadu biss il-każ tal-prosekutur ta' Ewa Wrzosek u Krzysztof Brejza. Wrzosek inizjalment ipprezentat il-każ tagħha quddiem il-Uffiċċju tal-Prosekutur. Madankollu, mar-rifjut uffiċċjali tiegħu li jieħu l-każ, hija setgħet tappella quddiem il-qrati. Lejn l-ahħar ta' Settembru 2022, il-Qorti Distrettwali ta' Varsavja (Mokotów) ordnat lill-Prosekutur jibda investigazzjoni. Madankollu, s'issa, il-Prosekutur naqas milli jwettaq kwalunkwe proċediment sinifikattiv li huwa meħtieġ biex il-kawżi jimxu 'l quddiem, bħall-ġbir ta' xhieda mill-persuna fil-mira.

47. Huwa kruċjali li wieħed jinnota li Wrzosek setgħet biss tibda dan l-appell fil-qrati bħala riżultat tal-kisba ta' rifjut mill-Uffiċċju tal-Prosekutur. F'ħafna każżejjiet oħra, il-Prosekutur itawwal l-investigazzjoni sabiex jevita li qatt ikollu johroġ tweġiba uffiċċjali, peress li huwa konxju li jekk jagħmel dan sejkun espost għall-process tal-appelli fil-qrati.
48. Iċ-ċittadini li kienu fil-mira jistgħu jressqu każ-ċivili quddiem il-qorti, iżda l-oneru tal-prova li kienu s-suġġett ta' sorveljanza huwa fuqhom u huwa prattikament impossibbli li jiġi ppruvat l-użu il-leġġittimu ta' software ta' spjunaġġ mingħajr il-kooperazzjoni tal-awtoritajiet. In-nuqqas ta' implementazzjoni tad-dmir ta' notifika fil-Polonja, kif deskrift fil-qosor fis-sentenza *Klass*, ifisser li ħafna persuni għandhom imnejn qatt ma jsiru jafu li kienu fil-mira.
49. Bħalissa, il-kawżi *Pietrzak vs. il-Polonja u Bychawska-Siniarska u oħrajn vs. il-Polonja* jinsabu quddiem il-QEDB u qed jikkontestaw in-nuqqas ta' trasparenza, sorveljanza, notifika u rimedji f'dak li għandu x'jaqsam mas-sorveljanza fil-Polonja. B'mod sinifikanti, il-qorti ddecidiet li torganizza seduta rari għal dawn il-kawżi, li saret fis-27 ta' Settembru 2022. Il-każżejjiet ittieħdu minn hames ċittadini⁷⁷ li pprezentaw ilmenti lill-QEDB f'Settembru 2017 u Frar 2018 rispettivament. Hdax-il entità pprezentaw l-osservazzjonijiet *amicus curiae* f'dan il-każ, inkluża l-Assocjazzjoni Ewropea tal-Avukati Kriminali⁷⁸, l-Ombudsman Pollakk, u r-Rapporteur Specjalji tan-NU dwar il-promozzjoni u l-protezzjoni tad-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali fil-ġlieda kontra t-terroriżmu⁷⁹.
50. Għalkemm din l-għażla li jitressaq ilment quddiem il-QEDB hija miftuha għaċ-ċittadini, hemm dubji jekk dan jikkwalifikax bħala rimedju legali effettiv, minħabba t-tul tal-proċedimenti. Hames snin wara l-ilment inizjali, għad ma hemmx deċiżjoni tal-qorti f'dan il-każ.
51. Abbaži tal-Artikolu 227 tal-Kodiċi ta' Proċedura Amministrattiva, l-ilmenti kienu ġew ippreżentati aktar kmieni fl-2017 lill-Prim Ministro u lill-kapijiet rispettivi tad-diversi servizzi tal-pulizija u tal-intelligence. Dawn is-servizzi ta' intelligence inkludew is-

⁷⁷ Mikołaj Pietrzak, avukat, Dekan tal-Avukatura ta' Varsavja; Is-Sinjura Dominika Bychawska-Siniarska, membru u impiegata tal-Fondazzjoni ta' Helsinki għad-Drittijiet tal-Bniedem; Is-Sinjura Barbara Grabowska-Moroz, ghall-İema tal-università u riċerkatri ī-esperta esterna tal-Fondazzjoni ta' Helsinki għad-Drittijiet tal-Bniedem; Is-Sur Wojciech Klicki u Katarzyna Szymielewicz, membri tal-Fondazzjoni Panoptikon ibbażata f'Varsavja.

⁷⁸ <https://www.ecba.org/content/index.php/working-groups/human-rights/857-ecba-hr-office-at-the-echr-hearing-in-the-case-pietrzak-v-poland-and-bychawska-siniarska-and-others-v-poland-hearing-29-09-2022>.

⁷⁹

https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Terrorism/SR/AmicusBrief_Poland_SRCT_ECHR.pdf.

CBA, l-Aġenzija għas-Sigurtà Interna, l-Amministrazzjoni Nazzjonali tat-Taxxa, is-Servizz tal-Counterintelligence Militari, il-pulizija nazzjonali, il-pulizija tal-fruntiera u l-ġendarmerija nazzjonali. L-ilment tagħhom kien jirrigwardaw il-fatt li l-legiżlazzjoni ppermettiet lill-membri ta' dawn is-servizzi tal-pulizija u tal-intelligence jimmonitorjaw it-telekomunikazzjonijiet u l-komunikazzjonijiet digitali tagħhom mingħajr ma jafu dan. Peress li l-membri tas-servizzi inkwistjoni ma kinux obbligati jinfurmawhom dwar sorveljanza eventwali, ma setghetx, konsegwentement, tīgħi mistharrġa l-legalità ta' din l-attività minn qorti, li, fil-fehma tagħhom, kienet tmur kontra l-Kostituzzjoni Pollakka.

52. Bejn Ĝunju u Settembru 2017, il-kapipiet tas-servizzi tal-pulizija u tal-intelligence msemmija hawn fuq bagħtu t-tweġibiet tagħhom ghall-ilmenti tal-applikanti. Filwaqt li bbażaw fuq l-Artikolu 8 (dritt għar-rispett tal-ħajja privata u tal-familja) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, l-applikanti lmentaw li s-sistemi sigħetti ghall-monitoraġġ tat-telekomunikazzjonijiet, il-komunikazzjonijiet postali u digitali u l-ġbir ta' metadata, introdotti fl-applikazzjoni tal-Att dwar il-Pulizija, u l-Att Kontra t-Terroriżmu, jinterferixxu mad-dritt tagħhom għar-rispett tal-ħajja privata tagħhom. Filwaqt li bbażaw fuq l-Artikolu 8 meqjus flimkien mal-Artikolu 13 (dritt għal rimedju effettiv), l-applikanti jallegaw li huma ma kellhom l-ebda rimedju effettiv li kien jippermettilhom jistabbilixx jekk huma stess kinux soġġetti għal sorveljanza sigħieta u, jekk meħtieg, li l-legalità ta' dik is-sorveljanza tīgħi mistharrġa minn qorti.

L-ISKRUTINJU PUBBLIKU

53. Il-media indipendenti hija element ieħor ta' kontrolli u bilanċi demokratici, filwaqt li teżerċita l-iskrutinju pubbliku. Madankollu, fil-każ tal-użu ta' software ta' spjunaġġ, ix-xandar pubbliku Pollakk, li fil-biċċa l-kbira tiegħu huwa kkontrollat mill-partiti fil-gvern, fil-fatt sar kompliċi fl-iskandlu ta' sorveljanza illegittima, billi għamel il-materjali miksuba mill-ismartphones ta' diversi persuni fil-mira, inkluż is-Senatur tal-oppozizzjoni Krzysztof Brejza. Il-pubblikazzjoni tal-informazzjoni miksuba f'operazzjoni ta' sorveljanza ta' servizzi speċjali hija att kriminali fih innifsu, madankollu, ma ttieħdet l-ebda azzjoni mill-pulizija jew mill-prosekutur pubbliku.

KONTROLL PUBBLIKU

54. Hafna karigi prominenti tul il-katina kollha huma okkupati mill-membri tal-partiti fil-gvern jew lealisti tagħhom. Fl-2015, il-Ministru ghall-Intern u l-Koordinatur tas-Servizzi Specjalji, Kaminski, instab ħati ta' abbuż tal-poter u nghata sentenza ta' tliet snin priġunerija⁸⁰. Madankollu, immedjatamente wara l-elezzjonijiet parlamentari tal-2015, il-President Duda tah mahfra b'mod irregolari ħafna, li ġiet kkundannata minn, fost l-ohrajn, il-Qorti Suprema Pollakka, il-QGUE, il-Kummissjoni ta' Venezja u d-Dipartiment tal-Istat tal-Istati Uniti. Dan iqajjem thassib dwar l-indipendenza u n-newtralità tiegħu. Kaminski rrifjuta li jiltaqa' mal-Kunitat PEGA jew jikkoopera miegħu⁸¹.

⁸⁰ Reuters, <https://www.reuters.com/article/uk-poland-president-pardon-idUKKCN0T62H620151117>, 17 ta' Novembru 2015.

⁸¹ EU Observer, <https://euobserver.com/rule-of-law/156063>, 15 ta' Settembru 2022.

55. Is-CBA huwa kkontrollat bis-shiħ mill-maġgoranza tad-deċiżjonijiet u huwa nieqes mill-indipendenza, minkejja t-titolu u l-mandat tiegħu, li ġie stabbilit skont l-Att tal-9 ta' Ġunju 2006 dwar l-Uffiċċju Ċentrali Kontra l-Korruzzjoni⁸², li l-Artikolu 1.1 tiegħu jiddikjara li “l-Uffiċċju Ċentrali Kontra l-Korruzzjoni ... huwa stabbilit bħala servizz specjalji għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni fil-ħajja pubblika u ekonomika, b'mod partikolari fl-istituzzjonijiet tal-gvern pubbliċi u lokali kif ukoll biex jiġgieled kontra attivitajiet li huma ta’ detriment għall-interess ekonomiku tal-Istat”⁸³. Fir-Rapport Annwali tal-2022 dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kummissjoni sabet li “l-indipendenza tal-istituzzjonijiet ewlenin kontra l-korruzzjoni għadha kwistjoni, meta titqies b'mod partikolari s-subordinazzjoni tal-Uffiċċju Ċentrali Kontra l-Korruzzjoni għall-eżekuttiv u l-Ministru tal-Ğustizzja huwa wkoll il-Prosekurur Generali”⁸⁴.
56. L-isforzi tal-gvern biex jikseb kontroll fuq il-ġudikatura gew ddokumentati u kkonfermati b'mod wiesa' minn firxa wiesha ta' każijiet, inkluži l-Kummissjoni, il-QGUE u l-QEDB.
57. Mhux biss inholoq kuntest legali u istituzzjonali biex jippermetti sorveljanza kważi illimitata b'software ta' spjunaġġ, iżda prattikament kull parti tal-proċess hija wkoll ikkонтrollata b'mod strett mill-partiti fil-gvern. B'rīzultat ta' dan, is-salvagwardji li jistgħu jeżistu fuq il-karta ma għandhom l-ebda tifsira jew ftit li xejn għandhom tifsira.

PERSUNI FIL-MIRA

58. L-ewwel każijiet iddokumentati tal-użu ta' Pegasus fil-Polonja jmorru lura għall-2018. Wieħed minn dawn kien jikkonċerna l-eks Viċi Ministro tat-Teżor, Paweł Tamborski, li t-telefown tiegħu ġie ħhekkjat b'Pegasus fi Frar 2018, kif żvelat minn Amnesty International u Wyborcza f'Lulju 2022. Fl-istess jum, is-CBA żammu arrestat flimkien ma' ħames eks ufficjali tal-ministeru u analisti tas-suq, li ġew akkużati li ssottovalutaw il-valur tas-suq tal-kumpanija tal-kimiċi CIECH bi skambju għal tixħim. Il-Qorti ma qablitx mal-arrest u ordnat il-ħelsien tagħhom. Il-kap eżekuttiv u s-sid tal-aġenzija Cross Media PR, Andrzej Długosz, kienu wkoll fil-mira, u spicċaw jiġu ħhekkjati mill-inqas 61 darba bejn Marzu 2018 u Novembru 2019. Sussegwentement, l-Ombudsman talab aktar informazzjoni mingħand l-awtoritajiet, iżda l-isforz ma serva għalxejn. F'dak iż-żmien, il-gvern kompla jiċħad li xtara software ta' spjunaġġ.
59. Wara l-investigazzjonijiet tar-riċerkaturi ta' Associated Press u ta' Citizen Lab fl-Università ta' Toronto, ġie żvelat li tliet persuni oħra kienu fil-mira ta' Pegasus fil-Polonja fl-2019⁸⁵, jiġifieri s-Senatur tal-oppożizzjoni, Krzysztof Brejza, l-avukat, Roman Giertych, u l-prosekurur, Ewa Wrzosek. Filwaqt li xi membri tal-maġgoranza fil-gvern ikkonfermaw ix-xiri tas-software minn NSO Group, il-gvern ma rrikonoxxiex ufficjalment li kwalunkwe persuna specifika kienet fil-mira. L-ebda waħda mit-tliet miri ma ġiet formalment akkużata bi kwalunkwe reat, u lanqas ma ġiet imsejha għal interrogazzjoni, u lanqas ma kien hemm talba biex titneħħha l-immunità tal-persuni li

⁸² https://www.cba.gov.pl/ftp/dokumenty_pdf/ACT_on_the_CBA_October_2016.pdf.

⁸³ https://www.cba.gov.pl/ftp/dokumenty_pdf/ACT_on_the_CBA_October_2016.pdf, Article 1.1.

⁸⁴ Ir-Rapport tal-Kummissjoni tal-2022 dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja, https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, p. 1.

⁸⁵ The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/17/more-polish-opposition-figures-found-to-have-been-targeted-by-pegasus-spyware>, 17 ta' Frar 2022.

għandhom kariga pubblika b'rabta ma' dan il-każ.

60. Citizen Lab kien identifika ghadd ta' infezzjonijiet fil-Polonja lejn l-ahħar tal-2017; madankollu, huwa ma setax jidtegħi l-persuni fil-mira f'dak iż-żmien⁸⁶.
61. L-użu ta' software ta' spjunaġġ u l-isforzi biex jiġu kkontrollati c-cittadini għandhom jitqiesu b'rabta mill-qrib mas-sistema elettorali. Diversi persuni fil-mira ta' Pegasus kienu marbuta mal-elezzjonijiet f'xi kapacità: Is-Senatur Krzysztof Brejza (kap tal-kampanja elettorali tal-akbar partit tal-oppożizzjoni), Roman Giertych (avukat tal-mexxej tal-oppożizzjoni u l-eks President tal-Kunsill Ewropew, Donald Tusk), Ewa Wrzosek (il-prosekkur li jinvestiga l-votazzjoni bil-posta għall-elezzjonijiet presidenzjali), l-Uffiċċċu Suprem tal-Auditjar (NIK) (li ppubblika rapporti dwar il-votazzjoni bil-posta għall-elezzjonijiet presidenzjali) u Michael Kolodziejczak (fundatur ta' partit politiku agrarju li jikkompeti għall-istess elettorat bħall-partiti tal-gvern).
62. Fl-istess hin, l-indipendenza tal-Kummissjoni Elettorali Nazzjonali ġiet ikkонтestata minħabba l-fatt li hija magħmula minn imħallfin magħżula mill-Parlament u mill-qrati li l-partit fil-gvern ġab taht il-kontroll tiegħu. Barra minn hekk, il-Qorti Distrettwali f'Varsavja responsabbli għar-registrazzjoni ta' partiti politici ġoddha⁸⁷ mtliet b'hekk imsejha “neo-mħallfin” leali lejn il-gvern, li l-indipendenza tagħhom tista’ tiġi kkontestata.

KRZYSZTOF BREJZA

63. Is-Senatur Krzysztof Brejza kien qed iservi bħala l-kap tal-kampanja elettorali tal-Pjattaforma Ċivika tal-partit tal-oppożizzjoni matul l-elezzjonijiet Ewropej u nazzjonali meta safa l-mira tal-hacking permezz ta' software ta' spjunaġġ⁸⁸. Kien hemm 33 attakk fuq it-telefown ta' Brejza waqt li kien qed imexxi l-kampanja elettorali parlamentari tal-Pjattaforma Ċivika fl-2019, u l-attakki bdew fis-26 ta' April 2019 u komplew sat-23 ta' Ottubru 2019, ftit jiem biss wara t-tmiem taċ-ċiklu elettorali⁸⁹.
64. Bħala riżultat direkt tal-hacking tat-telefown ta' Brejza, allegatament insterqu messaġġi testwali, u dawn ġew iffalsifikati u sussegwentement imxandra fuq in-network televiżiv ikkонтrollat mill-Istat (TVP)⁹⁰ matul l-elezzjonijiet tal-2019 f'kampanja ta' malafama allegatament orkestrata⁹¹. Dan wassal biex is-Senatur Brejza jikkontesta l-leġġitimità tal-

⁸⁶ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-poland-hacking-warsaw-8b52e16d1af60f9c324cf9f5099b687e> 21 ta' Dicembru 2021.

⁸⁷ Act of 27 June 1997 about Political Parties (Att tas-27 ta' Ġunju 1997 dwar il-Partiti Politici), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970980604/U/D19970604Lj.pdf>, fl-Artikolu 11.

⁸⁸ Haaretz, <https://www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2022-04-05/ty-article-magazine/ns0-pegsus-spyware-file-complete-list-of-individuals-targeted/0000017f-ed7a-d3be-ad7f-ff7b5a600000>, 5 ta' April 2022.

⁸⁹ The Guardian, “More Polish opposition figures found to have been targeted by Pegasus spyware” (Aktar persuni tal-oppożizzjoni Pollakka nstabu li kienu fil-mira tas-software ta' spjunaġġ Pegasus), 17 ta' Frar 2022.

⁹⁰ Ir-Rapport tal-Kummissjoni tal-2022 dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja, https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, pp. 20-23; AP, <https://apnews.com/article/technology-business-middle-east-elections-europe-c16b2b811e482db8fbc0bbc37c00c5ab>, 23 ta' Dicembru 2021.

⁹¹ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-middle-east-elections-europe-c16b2b811e482db8fbc0bbc37c00c5ab>, 23 ta' Dicembru 2021.

elezzjoni tal-2019, li ntrebhet bi ftit aktar voti mill-partit PiS fil-gvern⁹².

65. Għalkemm il-gvern tal-PiS jammetti li akkwista Pegasus, huwa jiċħad bil-qawwa l-allegazzjonijiet li dan intuża għal skopijiet politici⁹³. Kaczynski la kkonferma u lanqas ċaħad l-immirar ta' Brejza, iżda allega li s-Senatur kien marbut ma' "reati suspectati", haga li Brejza jiċħad bil-qawwa⁹⁴. L-ebda akkuża qatt ma tressqet kontra Brejza u qatt ma ġie msejjah biex jixhed. Dan jindika li l-użu tas-software ta' spjunaġġ ma kellu l-ebda skop investigattiv. Permezz tal-implikazzjoni li Brejza kien marbut ma' attivitā kriminali, il-gvern ipprova jillegittimizza formalment l-użu tas-software ta' spjunaġġ billi ħoloq ċirkostanzi li permezz tagħhom il-Gvern Pollakk uža s-software ta' spjunaġġ Pegasus għal waħda mir-raġunijiet li NSO Group tqis "legittimi" meta tikkunsidra jekk tħiġi is-software tiegħi lil gvern, jiġifieri l-investigazzjoni ta' attivitā kriminali serja⁹⁵.
66. Għal īnfra ġimmgħat, is-Senatur Brejza kien fil-mira ta' kampanja ta' malafama li għamlet użu minn materjal miksub permezz tal-użu tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. Huwa notevoli li tali materjal ġie ppubblikat permezz tat-televiżjoni pubblika. Ma tista' tingħata l-ebda spjegazzjoni dwar kif xandar pubbliku jikseb aċċess għal tali materjal. Jekk il-hack permezz ta' Pegasus tas-Senatur Brejza kienet tabilhaqq kwistjoni ta' sigurtà nazzjonali, kif il-gvern jidher li qed jissuġġerixxi, ikun reat serju ħafna li jiġi żvelat il-materjal miksub f'operazzjoni ta' sigurtà sigrieta. Il-fatt li x-xandar pubbliku jinqabbar ukoll mill-partit tal-gvern jindika minflok fid-direzzjoni ta' kampanja ta' malafama orkestrata mill-partiti fil-gvern.
67. Madankollu, dak iż-żmien, inbdiet investigazzjoni kriminali dwar missier is-Senatur Brejza, Ryszard Brejza. Waqt li kien qed iservi bħala sindku ta' Inowroclaw, belt fiċ-ċentru tal-Polonja, missier Brejza ntalab jattendi interrogazzjoni dwar l-allegat użu ħażin ta' fondi pubbliċi u n-nuqqas li jwettaq dmirijietu⁹⁶. Din l-interrogazzjoni seħhet direttament wara li Krzysztof Brejza beda proċedimenti legali kontra Kaczynski minħabba raġunijiet ta' malafama. Kemm Krzysztof kif ukoll Ryszard Brejza affermaw li l-akkuži kontra dan tal-aħħar kienu b'ritaljazzjoni għall-kawża.
68. Ryszard Brejza nnifsu rċieva 10 messaġġi testwali bejn Lulju u Awwissu 2019 li l-laboratorju tas-sigurta ta' Amnesty International qies suspectużi u li jaqblu mal-karatteristiċi distintivi ta' Pegasus⁹⁷. Barra minn hekk, waqt li kienet qed tmexxi l-kampanja ghall-Parlament Ewropew tas-Senatur Brejza, f'April 2019 l-eks assistant tas-Senatur Magdalena Losko rċieviet erba' messaġġi testwali suspectużi li, skont l-eżaminaturi forensiči ta' Amnesty International, kienu teknikament konsistenti mas-

⁹² Financieele Dagblad, <https://fd.nl/politiek/1426857/liberalen-europarlement-eisen-onderzoek-naar-spionagesoftware>, 12 ta' Jannar 2022.

⁹³ Politico, <https://www.politico.eu/article/kaczynski-poland-has-pegasus-but-didnt-use-it-in-the-election-campaign/>, 7 ta' Jannar 2022.

⁹⁴ Politico, <https://www.politico.eu/article/kaczynski-poland-has-pegasus-but-didnt-use-it-in-the-election-campaign/>, 7 ta' Jannar 2022.

⁹⁵ BBC, <https://www.bbc.com/news/technology-57881364>, 19 ta' Lulju 2021.

⁹⁶ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-software-hacking-spyware-8cc528ba7d46a61b378adf1ede9dd00f>, 10 ta' Jannar 2022.

⁹⁷ The Guardian, "More Polish opposition figures found to have been targeted by Pegasus spyware" (Aktar figur tal-oppożizzjoni Pollakka nstabu li kienu fil-mira tas-software ta' spjunaġġ Pegasus), 17 ta' Frar 2022; Le Monde, https://www.lemonde.fr/pixels/article/2022/07/18/affaire-pegasus-un-an-apres-le-crepuscule-de-nsogroup_6135168_4408996.html, 18 ta' Lulju 2022.

software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO Group⁹⁸.

ROMAN GIERTYCH

69. Roman Giertych kien fil-mira permezz tas-software ta' spjunaġġ Pegasus matul l-ahhar tal-elezzjonijiet parlamentari tal-2019. Bejn Settembru u Dicembru 2019, Giertych gie ħhekkjat mhux inqas minn 18-il darba, bil-biċċa l-kbira tal-hacks isiru eżatt qabel id-data tal-elezzjoni, it-13 ta' Ottubru 2019. F'dak iż-żmien, kien qed iservi bhala avukat ta' mexxej tal-partit tal-oppożizzjoni Civic Platform u l-eks Prim Ministro Donald Tusk. Matul dak il-perjodu, Giertych kien ukoll qed jirrappreżenta lil Radek Sikorski, l-eks Ministru ghall-Affarijiet Barranin u l-MEP attwali mal-Partit Popolari Ewropew (PPE). Sikorski kien qed iressaq kaž li jinvestiga l-involviment ta' Kaczynski u tal-alleati tieghu f'interċettazzjoni telefonika illegali li rriżultat fir-registrazzjoni u l-pubblikazzjoni tal-konverżazzjonijiet ta' Sikorski⁹⁹.
70. Bħal fil-kaž tas-Senatur Brejza, il-gvern la jikkonferma u lanqas jiċħad jekk kienx responsabbi għal dawn l-attakki. Associated Press irrapportat li prosekurur ressaq mozzjoni li titlob l-arrest ta' Giertych, rigward allegata investigazzjoni ta' reati finanzjarji, ftit sīgħat biss qabel il-kelliem tas-sigurtà tal-Istat Stanisław Zaryn wiegħeb għall-mistoqsjiet mill-AP rigward il-hacking tat-telefown ta' Giertych. Giertych jiċħad bil-qawwa dawn l-allegazzjonijiet. Zaryn irrifjuta li jikkummenta dwar ir-rabta possibbli bejn dawn l-inċidenti. F'inċident simili, fl-2020 sar rejd tad-dar ta' Giertych u saret tfittxija minn ufficjali tas-CBA¹⁰⁰.
71. Matul dan iż-żmien fl-2019, Giertych kien qed jirrappreżenta wkoll lil Gerald Birgfellner, żviluppatur Awstrijak. Meta l-ftehim gie rtirat, Birgfellner kien involut fi progett ta' kostruzzjoni għall-mexxej tal-PiS Jarosław Kaczynski, li miegħu għandu rabtiet familjari. Wara l-ħruġ ta' konverżazzjonijiet irrekordjati bejniethom it-tnejn, faqqa' skandlu politiku għal Kaczynski li mbagħad ikkanċella l-progett. Birgfellner jallega li qatt ma thallas għas-servizzi tiegħu u għalhekk ingaġġa lil Giertych¹⁰¹. Il-Ministru tal-Ġustizzja u l-Prosekurur Generali Zbigniew Ziobro kkummenta wkoll fl-2021 li kien qed ifitdex li jressaq akkuži kontra Giertych “bis-suspett li wettaq reati”¹⁰².

EWA WRZOSEK

72. Il-Prosekurur Ewa Wrzosek sfat vittma ta' hacking permezz tas-software ta' spjunaġġ Pegasus mhux inqas minn sitt darbiet bejn l-24 ta' Ĝunju u d-19 ta' Awwissu 2020¹⁰³. Wrzosek hija membru ta' Lex Super Omnia, assoċjazzjoni ta' prosekururi li jaħdmu

⁹⁸ The Guardian, “More Polish opposition figures found to have been targeted by Pegasus spyware” (Aktar persuni tal-oppożizzjoni Pollakka nstabu li kienu fil-mira tas-software ta' spjunaġġ Pegasus), 17 ta' Frar 2022.

⁹⁹ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-poland-hacking-warsaw-8b52e16d1af60f9c324cf9f5099b687e>, 21 ta' Dicembru 2021.

¹⁰⁰ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-poland-hacking-warsaw-8b52e16d1af60f9c324cf9f5099b687e>, 21 ta' Dicembru 2021.

¹⁰¹ AP, <https://apnews.com/article/elections-international-news-jaroslaw-kaczynski-european-parliament-poland-bed5ffc814e649f4bb4d10f82628b4c2>, 16 ta' Frar 2019; TVP World, <https://tvworld.com/41262080/ruling-party-leader-im-no-dictator>, 11 ta' Frar 2019.

¹⁰² TVP Info, <https://www.tvp.info/57607147/zaryn-ws-senatora-brejzy-falszywe-sa-sugestie-ze-sluzby-nielegalnie-wykorzystuja-kontrole-operacyjna-do-gry-politycznej>, 23 ta' Dicembru 2021.

¹⁰³ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-poland-hacking-warsaw-8b52e16d1af60f9c324cf9f5099b687e>, 21 ta' Dicembru 2021.

għall-indipendenza tal-Ufficċju tal-Prosekutur. Hija kienet qed tinvestiga d-deċiżjoni li jitwettqu l-elezzjonijiet presidenzjali Pollakki tal-2020 f'nofs il-pandemja globali tal-COVID-19 meta tneħħiet mill-każ, li sussegwentement twaqqa. Huwa fis-setgħat tal-Prosekutur Ĝenerali tal-PiS, Zbigniew Ziobro, l-assistent tiegħu, il-Prosekutur Nazzjonali Bogdan Święczkowski, li jiddeċċiedi li ma ssirx prosekuzzjoni ta' certi kažijiet jew li jnejhi prosekuturi subordinati minn kažijiet partikolari¹⁰⁴. Wara dan, il-prosekutur Wrzosek tkeċċiet, b'avviż ta' 48 siegħa qabel biss, lil ufficċju ta' prosekutur ieħor f'belt sīħġat 'il bogħod minn darha. Kien meta Wrzosek irritornat lejn Varsavja li sfat fil-mira permezz tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. L-awtoritajiet Pollakki segwew it-tendenza li jirrifjutaw li jikkonfermaw jew jiċħdu r-responsabbiltà tagħhom^{105 106}.

73. Wrzosek nediet ukoll ilment legali dwar l-infezzjoni ta' Pegasus tal-mobile tagħha. Il-Qorti ornat opinjoni esperta minn Citizen Lab dwar l-infezzjoni ta' Pegasus u Wrzosek innifissa talbet li t-telefown tagħha jiġi cċekkjiat mill-esperti ta' Citizen Lab. Madankollu, il-prosekutur ċaħad din it-talba u għażel espert ieħor li ma setax isib rabta mal-infezzjoni ta' Pegasus. Barra minn hekk, il-prosekutur talab lill-operatur tat-telekomunikazzjoni sabiex jgħaddi l-metadata kollha relatata ma' Wrzosek, għal perjodu li huwa irrilevanti għall-investigazzjoni tal-qorti. Wrzosek tikkunsidra li hija għadha taħt sorveljanza u li l-proċedura tal-prosekutur għandha l-ghan li tipprovd evidenza addizzjonali li tista' tintuża kontriha f'kažijiet oħra¹⁰⁷.
74. Kif enfasizzat minn Wrzosek waqt il-laqqha tal-Kumitat PEGA tad-19 ta' Jannar 2023, hija bħalissa qed tiġi akkużata mill-Ufficċju tal-Prosekuturi li żvelat informazzjoni dwar il-każ mhux relatat ma' Pegasus, u li kienet involuta f'attività politika. Wrzosek ma tistax tibni d-difiża legali tagħha, peress li l-Ufficċju tal-Prosekuturi qed jiċħad l-aċċess għad-dokumenti¹⁰⁸. Dan jidher li huwa ksur čar tad-dritt għal proċess ġust, joħloq l-impressjoni li l-uniku skop tal-każ huwa li tiġi skreditata Wrzosek.

MIRI POSSIBBLI OHRAJN

UFFIČĊJU SUPREM TAL-AWDITJAR

75. Għalkemm mhux mira ta' Pegasus, l-NIK – l-Ufficċju Suprem tal-Awditjar – li għandu l-kompli li jissal vagwardja l-infiq pubbliku u l-gestjoni tas-servizzi pubblici u li żvela l-fatturi għax-xi "xiri ta' mezzi teknoloġici speċjali għall-identifikazzjoni u l-prevenzjoni tal-kriminalità" għal ammont totali ta' PLN 25 000 000, ġie attakkat u ffastidjat mill-awtoritajiet Pollakki. Iż-żmien tal-attakki huwa partikolarmen rilevanti minħabba n-natura tal-investigazzjoni li kien qed iwettaq l-NIK. Il-kelliem għall-NIK ikkonferma li kien qed jinvestiga l-kanċellazzjoni tal-elezzjonijiet presidenzjali fl-2020. Ir-riżultati ta' dan l-istħarrig raw il-ħruġ ta' notifikasi ta' reati kontra l-Prim Ministro, il-membri tal-gvern tiegħu, u l-fond tal-Ministeru tal-Ġustizzja. Dan jidher li jsaħħa is-suspetti li

¹⁰⁴ Ir-rapport tal-2022 tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Istat tad-Dritt, il-Kapitolu tal-Pajjiż dwar is-sitwazzjoni tal-istat tad-dritt fil-Polonja,

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/48_1_194008_coun_chap_poland_en.pdf, p. 16.

¹⁰⁵ AP, <https://apnews.com/article/technology-business-poland-hacking-warsaw--8b52e16d1af60f9c324cf9f5099b687e>, 21 ta' Diċembru 2021.

¹⁰⁶ The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/jan/24/polish-senators-draft-law-to-regulate-spyware-after-anti-pegasus-testimony>, 24 ta' Jannar 2022.

¹⁰⁷ Laqgħa tal-Kumitat PEGA, 19 ta' Jannar 2023.

¹⁰⁸ Laqgħa tal-Kumitat PEGA, 19 ta' Jannar 2023.

Pegasus intuża l-aktar għal skopijiet politici fil-Polonja¹⁰⁹.

ASSOĊJATI TAL-PiS

76. Jidher li Pegasus intuża ghall-“interċettazzjoni preventiva” tal-mexxejja u l-organizzaturi tal-protesti fit-toroq, kontra r-riformi tal-Qorti Kostituzzjonali implementati mill-partit PiS. Madankollu, mhumieks biss l-avversarji tal-partit fil-gvern li setgħu sfaw vittmi ta’ Pegasus. Skont is-sorsi kkwotati minn Wyborcza, l-eks kelliem tal-partit PiS Adam Hofman kien vittma ta’ spjunaġġ fl-2018, u b’hekk sar wieħed mill-ewwel persuni fil-mira wara x-xiri tas-software ta’ spjunaġġ. Hofman waqqaf l-R4S, kumpanija tal-PR, wara li tkeċċa mill-PiS¹¹⁰ ¹¹¹. Allegatament, din l-azzjoni aġitat lill-partit fil-gvern u għamlet lil Hofman mira għas-sorveljanza. Huwa jsostni li l-informazzjoni miksuba dwaru sussegwentement intużat f’kampanja ta’ malafama kontrih.
77. Barra minn hekk, skont Wiadomości, l-eks Membru tal-Parlament tal-PiS Mariusz Antoni Kaminski u l-eks Ministru tat-Teżor tal-Istat Dawid Jackiewicz kienu allegatament fil-mira mill-gvern permezz ta’ Pegasus¹¹². Mariusz A. Kaminski tkeċċa mill-PiS wara li ġie implikat fi skandlu fl-istess hin bħal Hofman, filwaqt li Jackiewicz għadu membru tal-partit fil-gvern minkejja r-riżenja f’daqqa mir-rwol ministerjali tiegħi¹¹³.
78. Barra minn hekk, fi Frar 2018, il-partit fil-gvern wettaq ukoll kampanja simili ta’ malafama kontra l-eks President tal-Impiegaturi tar-Repubblika tal-Polonja, Andrzej Malinowski, mill-partit fil-gvern fi Frar 2018. Huwa xehed quddiem seduta speċjali ta’ Kumitat tas-Senat f’April 2022 dwar il-hacking tat-telefown tiegħu permezz ta’ Pegasus sabiex jiġib l-informazzjoni għal din it-tnejha pubblika¹¹⁴. Huwa spjega li ttieħdu messaggi mill-kont ta’ WhatsApp u mill-SMS tiegħu bl-użu ta’ Pegasus u ġew użati strategikament biex ixerrdu l-mibegħda kontrih online. Dan l-attakk kien bħala ritaljazzjoni talli ma qabilx mal-partit fil-gvern u eżiġa politiki ekonomiċi alternattivi.

KONKLUŻJONIET

79. L-abbuż ta’ Pegasus fil-Polonja għandu jitqies fil-kuntest shiħ tal-kriżi tal-istat tad-dritt fil-pajjiż, li bdiet fl-2015 meta l-gvern, immexxi minn PiS, beda jelmina s-sistema gudizzjarja u minn dak iż-żmien sistematikament ha f’idejh l-aktar istituzzjonijiet importanti fil-pajjiż, billi ħatar lealisti tal-partit fl-uffiċċi strateġici kollha. Il-partit fil-gvern, bi skop u metodikament ġabar flimkien l-elementi kostitwenti legali, istituzzjonali u politici ta’ din is-sistema biex johloq qafas koerenti u effettiv hafna, fejn l-użu ta’ Pegasus huwa komponent integrali u vitali ta’ sistema għas-sorveljanza tal-

¹⁰⁹ Notes from Poland (Noti mill-Polonja), <https://notesfrompoland.com/2022/02/07/polish-state-auditor-claims-7300-cyberattacks-made-against-it-including-suspected-use-of-pegasus/>, 7 ta’ Frar 2022.

¹¹⁰ <https://wyborcza.pl/7,173236,28015977,polish-state-surveilled-nearly-50-targets-with-pegasus-spyware.html?disableRedirects=true>.

¹¹¹ Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl/polityka/art4805251-hofman-usunięty-z-pis-decyzja-w-sprawie-hofmana> , 11 ta’ Ottubru 2014.

¹¹² <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/pegasus-oto-kolejne-osoby-ktore-mialy-być-inwigilowane-przez-sluzby-pis/yvt6tym>.

¹¹³ <https://nextvame.com/dawid-jackiewicz-is-back-jaroslaw-kaczynski-confirms-the-reports/>.

¹¹⁴ https://www.senat.gov.pl/prace/komisje-senackie/przebieg_9668,1.html.

oppożizzjoni u tal-kritiči tal-gvern għal gwadann politiku. Din tfasslet biex iżżomm il-maġgoranza fil-gvern u l-gvern fil-poter.

80. L-ambitu għas-sorveljanza fil-Polonja ġie estiż bil-kbir matul dawn l-aħħar ftit snin, u b'hekk dghajnejew jew neħha d-dispożizzjonijiet dwar is-salvagwardji u s-sorveljanza. Matul il-bidliet legiż-lattivi sistematici u mmirati miġjuba mill-maġgoranza fil-gvern, id-drittijiet tal-vittmi gew imminimizzati u r-rimedju legali sar insinifikattiv fil-prattika. Skrutinju *ex ante* u *ex post* effettiv, kif ukoll sorveljanza indipendent, gew *de facto* eliminati. Il-membri tal-Gvern Pollakk u l-lealisti tal-partit jikkontrollaw il-pożizzjonijiet ewlenin fi ħdan is-sistema, direttament jew indirettament. L-informazzjoni miġbura bis-software ta' spjunaġġ tintuża f'kampanji ta' malafama kontra l-kritiči tal-gvern u l-oppożizzjoni, permezz tal-media statali kkontrollata mill-gvern. Il-fatt li l-Gvern Pollakk kien qed iwessa' l-istatuti b'dan il-mod sistematiku u mmirat skont il-ligi domestika jżomm il-baži ġuridika għas-sorveljanza bi ksur sew tad-dritt tal-Unjoni, is-sentenza tal-2014 tal-Qorti Kostituzzjonali Pollakka u d-drittijiet fundamentali taċ-ċittadini Pollakki. B'dan il-mod, is-sorveljanza illegali li tikser b'mod car id-dritt tal-Unjoni u d-dritt nazzjonali kienet essenzjalment legalizzata.

I.B.l-Ungerija

81. L-Ungerija kienet wieħed mill-ewwel pajjiżi li kienu involuti fl-iskandlu Ewropew tas-software ta' spjunaġġ. Fl-2021, ġie žvelat mill-Progett Pegasus u kkonfermat minn Amnesty International¹¹⁵ li aktar minn 300 Ungeriz/a sfaw vittmi ta' abbuż ta' Pegasus, inklużi attivisti politici, ġurnalisti investigattivi, avukati, imprendituri, eks politikant tal-oppożizzjoni u eks ministru tal-gvern.
82. Fi Frar 2023, delegazzjoni tal-Kumitat PEGA żaret l-Ungerija. Din waslet ghall-konklużjoni li hemm kull indikazzjoni li s-software ta' spjunaġġ ġie abbużat ħafna fl-Ungerija u l-ispiegazzjoni tal-awtoritajiet li tikkwota li s-sigurtà nazzjonali tqieset li ma kinitx konvinċenti ħafna. Evidenza b'saħħitha tindika li n-nies gew spjunati bl-objettiv li jinkiseb saħansitra aktar kontroll politiku u finanzjarju fuq l-isfiera pubblika u s-suq tal-media.
83. Il-kumitat kien konvint li l-istat tad-dritt u l-istandardi demokratici bažiċi nkisru serjament fl-Ungerija u s-sitwazzjoni tagħha hija fost l-agħar fl-UE. B'rīzultat ta' snin ta' rigress demokratiku, l-istituzzjonijiet tal-Istat ma jidhru li huma mmirati lejn is-servizz taċ-ċittadini u l-protezzjoni tad-drittijiet u l-libertajiet tagħhom, iżda pjuttost li jsegwu l-objettivi politici tal-gvern. Il-kumitat stieden lill-awtoritajiet jippermettu investigazzjoni sinifikattiva tal-prattiki abbużi.

IX-XIRI TA' PEGASUS

84. Fl-2017, il-Kumitat tas-Sigurtà Nazzjonali tal-Parlament Ungeriz ivvota favur li-servizzi tal-intelligence tal-pajjiż ikunu jistgħu jiksbu certi biċċiet ta' tagħmir billi jsegwu l-procedura regolari tal-akkwist pubbliku. Fuq talba tas-Servizz Specjali għas-

¹¹⁵ Euractiv, “Hungary employed Pegasus spyware in hundreds of cases, says government agency (L-aġenzija tal-gvern tgħid li l-Ungerija użat is-Software ta' Spjunaġġ Pegasus f'mijiet ta' każijiet)”, 1 ta' Frar 2022.

Sigurtà Nazzjonali (Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, NBSZ), il-Parlament Ungeriz appoggja l-akkwist ta' software ta' spjunaġġ sofistikat¹¹⁶. Madankollu, il-proċedura kienet sigrieta u t-talbiet għall-approvazzjoni ma speċifikawx il-marka specifika u t-tip ta' teknoloġija¹¹⁷.

85. Il-Ministeru Ungeriz għall-Intern xtara Pegasus għal EUR 6 000 000 indirettament permezz ta' Communication Technologies Ltd. mingħand il-kumpanija ta' NSO Group fil-Lussemburgu fl-2017, ffit wara li l-Prim Ministro Viktor Orbán iltaqa' mal-kontroparti Pollakka tiegħu Mateusz Morawiecki u l-eks Prim Ministro Izraeljan Benjamin Netanyahu¹¹⁸ ¹¹⁹. Dan ma ġiex ikkonfermat mill-Ministeru Ungeriz għall-Intern qabel Novembru 2021 meta l-President tal-Kumitat Parlamentari għad-Difiża u l-Infurzar tal-Liġi, Lajos Kósa, irrikonoxxa x-xiri ta' Pegasus mill-gvern Fidesz¹²⁰. Kósa xorta waħda insista li s-software ta' spjunaġġ qatt ma ntuża kontra ċ-ċittadini Ungerizi¹²¹.
86. L-Awtorità Nazzjonali Ungeriza għall-Protezzjoni tad-Data u l-Libertà tal-Informazzjoni (NAIH) staqsiet dwar il-proċedura ta' akkwist ghax-xiri tas-software ta' spjunaġġ u rċeviet aċċess għall-kuntratt sigriet mal-NSO. Matul il-missjoni ta' PEGA f'Budapest fi Frar 2023, il-President tal-NAIH, Attila Péterfalvi, inizjalment iddikjara li ma kienx minnu li d-dispożizzjoni ta' Pegasus lill-awtoritajiet Ungerizi kienet għiet itterminata, li jfisser li l-Ungerija ma kinitx waħda miż-żewġ Stati Membri tal-UE li kienet tneħħiet mil-lista tal-14 li għaliha l-NSO jipprovd Pegasus. Péterfalvi aktar tard irtira d-dikjarazzjoni tiegħu, filwaqt li sostna li ma kellu l-ebda informazzjoni dwar jekk l-NSO kienx temm l-użu ta' Pegasus fl-Ungerija jew le.

QAFAS LEGALI

87. Fl-Ungerija, il-qafas għall-interċettazzjoni legali ta' komunikazzjonijiet fil-kuntest ta' investigazzjoni kriminali huwa stabbilit fl-Att tal-Pulizija. Skont l-Att tal-Pulizija, is-sorveljanza ta' ċittadini privati f'investigazzjoni kriminali tista' titwettaq biss b'approvazzjoni ġudizzjarja. Madankollu, fi kwistjonijiet relatati mat-terrorizmu, l-Att tal-Pulizija jirreferi għas-sorveljanza investigattiva msemmija fl-Att dwar is-Sigurtà

¹¹⁶ Studju – “The use of Pegasus and equivalent spyware – The existing legal framework in EU Member States for the acquisition and use of Pegasus and equivalent surveillance spyware” (L-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ ekwivalenti – il-qafas legali eżistenti fl-Istati Membri tal-UE għall-akkwist u l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti), il-Parlament Ewropew, id-Direttorat Generali għall-politiki Interni, id-Dipartiment tal-Politika C – id-Drittijiet taċ-ċittadini u l-Affarrijiet Kostituzzjoni, 5 ta' Diċembru 2022, disponibbli fuq:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/740151/IPOL_STU\(2022\)740151_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/740151/IPOL_STU(2022)740151_EN.pdf). Direkt36, The inside story of how Pegasus was brought to Hungary (L-istorja interna ta' kif Pegasus ingieb fl-Ungerija), <https://www.direkt36.hu/en/feltarulnak-a-pegasus-kemssoftver-beszerzesenek-rejtelyei/>.

¹¹⁷ Missjoni PEGA fl-Ungerija, laqgħa mal-membri tal-Kumitat tas-Sigurtà Nazzjonali tal-Parlament Ungeriz, 20-21 ta' Frar 2023.

¹¹⁸ Financiële Dagblad, De wereld deze week: het beste uit de internationale pers, 7 ta' Jannar 2022.

¹¹⁹ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Luju 2021.

¹²⁰ DW, Hungary admits to using NSO Group's Pegasus spyware (L-Ungerija tammetti l-użu tas-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO Group), 4 ta' Novembru 2021.

¹²¹ DW, Hungary admits to using NSO Group's Pegasus spyware (L-Ungerija tammetti l-użu tas-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO Group), 4 ta' Novembru 2021.

nazzjonali¹²². Skont din id-dispozizzjoni, ma hemmx għalfejn tintalab approvazzjoni ġudizzjarja sabiex jiġi appovvat l-użu ta' dawn it-tekniki, iżda minflok, il-Ministru tal-Ġustizzja huwa responsabbli għall-ġħoti tal-awtorizzazzjoni¹²³. It-talbiet għall-awtorizzazzjoni tas-sorveljanza ma jsemmux it-tip ta' teknoloġija li se tintuża¹²⁴.

88. Skont l-Att CXXV tal-1995, l-interess tas-sigurtà nazzjonali huwa definit bħala “li jiżgura s-sovranità, u jipproteġi l-ordni legali, tal-Ungerija, u f'dan il-qafas”, li hija definizzjoni pjuttost wiesgħa.
89. F'każ importanti (*Szabó u Vissy vs l-Ungerija*¹²⁵), il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (QEDB) sabet li l-Att dwar is-Sigurtà Nazzjonali ma kienx jipprevedi salvagwardji preċiżi, effettivi u komprensivi biżżejjed dwar l-ordni, l-eżekuzzjoni u r-rimedju potenzjali tal-miżuri ta' sorveljanza. L-Att dwar is-Sigurtà Nazzjonali jħalli barra rekwizit għan-notifika tas-suġġetti ta' sorveljanza u jistipula b'mod speċifiku li l-miri ma għandhomx jiġi infurmati mill-parti awtorizzanti li qed isir spjunaġġ fuqhom¹²⁶. Ir-rekwizit li l-vittmi jiġi nnofifikati ġie stabbilit b'mod inekwivoku fil-kawża ta' *Klass et vs. Il-Ġermanja*¹²⁷ mill-QEDB. Barra minn hekk, ma hemm l-ebda mezz effettiv għar-rimedju u r-rikors f'każ ta' abbuż u l-ebda sorveljanza xierqa. Il-Gvern Ungeriz s'issa naqas milli jimplimenta kwalunkwe deċiżjoni.

SKRUTINIU EX ANTE

90. Skont l-Att dwar is-Sigurtà Nazzjonali, is-sorveljanza mwettqa mis-Servizzi Specjali għas-Sigurtà Nazzjonali (SNSS) permezz ta' software ta' spjunaġġ hija dipendenti mill-permess tal-Ministru tal-Ġustizzja fil-biċċa l-kbira tal-każijiet u mill-imħallef maħtur mill-President tal-Qorti Metropolitana ta' Budapest f'xi każijiet specifiċi¹²⁸ ¹²⁹. Ma jista' jiġi ppreżentat l-ebda appell kontra dawn id-deċiżjonijiet u prattikament ma hemm l-ebda sorveljanza tal-proċess¹³⁰ ¹³¹.
91. Minkejja l-gravità ta' deċiżjoni bħal din, meta ma tkunx disponibbli, il-Ministru tal-

¹²² L-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għad-Drittijiet Fundamentali (FRA), “National intelligence authorities and surveillance in the EU: Fundamental rights safeguards and remedies: Hungary” (Awtoritajiet nazzjonali ta’ intelligence u sorveljanza fl-UE: Salvagwardji u rimedji tad-drittijiet fundamentali: L-Ungerija), 26 ta’ Settembru 2014.

¹²³ FRA, “National intelligence authorities and surveillance in the EU: Fundamental rights safeguards and remedies: Hungary” (Awtoritajiet nazzjonali ta’ intelligence u sorveljanza fl-UE: Salvagwardji u rimedji tad-drittijiet fundamentali: L-Ungerija), aġġornament legali, 23 ta’ Ottubru 2017.

¹²⁴ Missjoni PEGA fl-Ungerija, 20-21 ta’ Frar 2023.

¹²⁵ Szabó and Vissy vs. L-Ungerija, applikazzjoni Nru 37138/14, sentenza tat-12 ta’ Jannar 2016, <https://hudoc.echr.coe.int/fre#>.

¹²⁶ L-Att CXXV tal-1995 dwar is-Servizzi tas-Sigurtà Nazzjonali, http://jogsabalykereso.mhk.hu/translated/doc/J1995T0125P_20200701_FIN.pdf.

¹²⁷ Klass et al vs. Il-Ġermanja, 6 ta’ Settembru 1978, punt 50, Serje A Nru 28.

¹²⁸ L-Att CXXV tal-1995 dwarf is-Servizzi Nazzjonali tas-Sigurtà, http://jogsabalykereso.mhk.hu/translated/doc/J1995T0125P_20200701_FIN.pdf fit-Taqsimiet 56-58.

¹²⁹ Europe’s PegasusGate: Countering Spyware Abuse - Rapport tal-EPRS, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/729397/EPRS_STU\(2022\)729397_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/729397/EPRS_STU(2022)729397_EN.pdf), Lulju 2022 fil-pagna 20.

¹³⁰ L-Att CXXV tal-1995 dwarf is-Servizzi Nazzjonali tas-Sigurtà, http://jogsabalykereso.mhk.hu/translated/doc/J1995T0125P_20200701_FIN.pdf fit-Taqsimiet 57-58.

¹³¹ Ir-Rapport tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Istat tad-Dritt 2022, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, at pg. 26.

Ġustizzja fil-kariga Judit Varga tiddelega r-responsabbiltà għall-awtorizzazzjoni tal-użu tas-software ta' spjunaġġ kontra ċ-ċittadini lis-Segretarju tal-Istat tal-Ministeru tal-Ġustizzja, kariga li bħalissa okkupata minn Robert Repassy¹³². Dan ġie kkonfermat minn Repassy innifsu bi tweġiba li kiteb għal mistoqsijiet bil-miktub dwar il-kwistjoni¹³³. Huwa rrapporat sew li Varga għaddiet regolarmen ir-responsabbiltà lill-predeċessur ta' Repassy, Pál Völner, li kien imgiegħel jirriżenja mir-rwol f'Diċembru 2021 bhala riżultat ta' skandlu ta' korruzzjoni kbir¹³⁴. Ĝie rrapporat sew li huwa aċċetta miljuni ta' forint Ungeriz f'tixhim minn għadd ta' partijiet ikkonċernati ta' profil għoli bi skambju għal deċiżjonijiet u ħatriet favorevoli għal karigi ewlenin minn Völner fil-kapaċità tiegħu bħala Segretarju tal-Istat¹³⁵.

92. Filwaqt li l-Ministru tal-Intern Sándor Pintér jinsisti li din il-proċedura ta' awtorizzazzjoni permezz tal-ministru jew tal-qrati dejjem tiġi segwita mingħajr eċċeżżjoni¹³⁶, id-dispozizzjoni jiet legali dghajfa tal-Att dwar is-Sigurtà Nazzjonali jagħmluha wkoll possibbli għad-diretturi ġenerali tal-SNSS li jagħtu awtorizzazzjoni interim għas-sorveljanza li għandha titwettaq mingħajr kunsens sakemm ikun jista' jingħata permess ufficjali. Dan jippermetti lill-SNSS joperaw mingħajr ebda awtorizzazzjoni għudizzjarja xierqa sakemm jiddikjaraw li d-dewmien fil-kisba tal-permess ikun ta' īxsara għall-operat tagħhom. F'każijiet bħal dawn, is-sorveljanza mhux awtorizzata tista' tkompli¹³⁷.
93. Il-limitu legali ta' massimu ta' 90 jum għas-sorveljanza imposta mill-Att jista' jiġi estiż għal 90 jum ieħor fuq talba sempliċi minn direttur ġenerali lill-uffiċjal tal-permessi¹³⁸, li hija prevista biss biex tagħti d-dehra ta' salvagwardja legali.
94. Barra minn hekk, ir-rwol tal-NAIH huwa li tissorvelja s-sorveljanza kollha mis-servizzi sigħieti. Il-President tal-NAIH, Attila Péterfalvi, afferma kontinwament li l-użu kollu ta' Pegasus kien għal skopijiet ta' sigurtà nazzjonali, li jaqa' taħt il-kompetenza esklużiva tal-gvernijiet nazzjonali¹³⁹. Madankollu, l-NAIH ivverifikat biss il-proċedura ta' awtorizzazzjoni minħabba raġunijiet teknici, sabiex tivverifika jekk l-ipproċessar tad-data kienx legali, iżda ma eżaminatx is-sustanza tal-użu ta' Pegasus. L-NAIH ma ratx il-ħtieġa li titlob lill-miri biex jixħdu, peress li l-NAIH kellha aċċess għad-dokumenti rilevanti kollha. Ĝew investigati biss il-każijiet awtorizzati mill-Ministru tal-Ġustizzja,

¹³² <https://telex.hu/belfold/2021/12/10/repassy-robert-igazsagugyi-allamtitkar-varga-judit-igazsagugyi-miniszterium>; Europe's PegasusGate: Countering Spyware Abuse, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/729397/EPRS_STU\(2022\)729397_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/729397/EPRS_STU(2022)729397_EN.pdf), Lulju 2022, fil-p. 20.

¹³³ <https://telex.hu/belfold/2022/01/27/varga-judithoz-kerulhetett-vissza-a-titkos-megfigyelek-engedelyezese>.

¹³⁴ <https://telex.hu/belfold/2021/12/13/itt-vannak-a-reszletek-mirol-is-szol-a-fideszes-volner-pal-korrupcios-ugye>; <https://hungarytoday.hu/444-key-figure-in-volner-corruption-case-gyorgy-schadl-judge-fired-judiciary-obh/>.

¹³⁵ <https://telex.hu/belfold/2021/12/13/itt-vannak-a-reszletek-mirol-is-szol-a-fideszes-volner-pal-korrupcios-ugye>.

¹³⁶ AP, <https://apnews.com/article/technology-europe-hungary-malware-spyware-ccacf6da9406d38f29f0472ba44800e0>, 4 ta' Novembru 2021.

¹³⁷ L-Att CXXV tal-1995 dwar is-Servizzi tas-Sigurtà Nazzjonali, http://jogsabalykereso.mhk.hu/translated/doc/J1995T0125P_20200701_FIN.pdf, fit-Taqsima 59.

¹³⁸ L-Att CXXV tal-1995 dwar is-Servizzi tas-Sigurtà Nazzjonali, http://jogsabalykereso.mhk.hu/translated/doc/J1995T0125P_20200701_FIN.pdf fit-Taqsima 58.

¹³⁹ HVG, https://hvg.hu/itthon/20111117_Peterfalvi_palyaja_adatvedelel, 21 ta' Novembru 2011.

peress li l-NAIH ma tistax tinvestiga awtorizzazzjonijiet mogħtija minn imħallef¹⁴⁰. Skont Péterfalvi, l-investigazzjoni tal-NAIH ma żvelat l-ebda attivită illegali jew l-ebda element inkonsistenti mat-termini tal-bejgħ ta' NSO Group¹⁴¹.

95. Il-kap tal-NAIH jinħatar mill-Prim Ministro, u għalhekk jista' jkun hemm dubji dwar l-indipendenza tiegħu¹⁴². Il-QEDB iddeċidiet dwar il-kwistjoni f'Settembru 2022 fil-kawża *Hüttl vs l-Ungerija*¹⁴³ li saret mill-avukat tal-Unjoni tal-Libertajiet Civili Ungerija (HCLU) Tivadar Hüttl meta, wara li allegatament kien ġie interċettat, il-Kumitat tas-Sigurtà Nazzjonali ddecieda li ma jniedi l-ebda investigazzjoni ulterjuri u ma kienx hemm aktar rimedji disponibbli¹⁴⁴. Il-QEDB iddikjarat fis-sentenza tagħha li l-NAIH, għalkemm kienet intitolata tinvestiga l-azzjonijiet tas-servizzi sigħreti, ma kienx kapaċi jwettaq sorveljanza indipendent tal-użu tas-sorveljanza. Il-qorti sostniet li l-NAIH ma kellhiex il-kompetenza meħtieġa biex tagħmel dan, minħabba li s-servizzi sigħreti huma intitolati li jiddu l-acċess għal certi dokumenti abbażi tas-segretezza¹⁴⁵. F'tali kaž, huwa l-ministru responsabbli għas-servizzi sigħreti li għandu jwettaq awditu, li ma seta' jitqies bħala sorveljanza indipendent bl-ebda mod¹⁴⁶.

SKRUTINIU EX POST

96. F'Novembru 2021, fuq l-insistenza tal-oppożizzjoni, il-Kumitat tas-Sigurtà Nazzjonali u l-Kumitat għad-Difiża u s-Sigurtà fl-Assemblea Nazzjonali wettqu seduti ta' smiġħ dwar l-użu ta' software ta' spjunaġġ fl-Ungerija u l-allegat immirar politikament motivat taċ-ċittadini mill-gvern b'mod partikolari. Il-partit tal-gvern kellu erbgħa minn sitt siġġijiet fil-Kumitat tas-Sigurtà Nazzjonali u impedixxa kwalunkwe skrutinju sinifikattiv u demokratiku tal-użu ta' Pegasus. Ir-rappreżentanti tal-partit tal-gvern insistew li s-sorveljanza kollha kienet għiet awtorizzata permezz tal-mezzi xierqa, iżda rrifjutaw li jikkumentaw dwar jekk il-ġurnalisti jew il-politiċi kinux fil-mira. Huma rrifjutaw ukoll li jikkumentaw dwar il-fatt li l-awtorizzazzjonijiet gew delegati mill-Ministru tal-Ġustizzja lis-Segretarju tal-Istat, Pál Völner, li qed jiġi investigat fuq akkużi ta' korruzzjoni u abbuż ta' poter. Huma ċaħdu wkoll talbiet mill-membri tal-oppożizzjoni biex iwettqu investigazzjoni fil-fond u jżuru s-servizzi tas-sigurtà sabiex iwettqu intervisti ma' aġenti individwali. Miri ewlenin, bħal Zoltán Varga u Szabolcs Panyi, ma nstemgħux mill-kumitat. F'Awwissu 2021, twettqet biss investigazzjoni generali pro forma, peress li din kienet l-unika formula li kisbet appoġġ mill-maġgoranza¹⁴⁷. Madankollu, mħuwiex possibbli li wieħed ikun jaf eżattament x'intqal,

¹⁴⁰ Missjoni PEGA fl-Ungerija, 20 ta' Frar 2023.

¹⁴¹ Euractiv, Hungary employed Pegasus spyware in hundreds of cases, says government agency (L-aġenzija tal-gvern tgħid li l-Ungerija użat is-Software ta' Spjunaġġ Pegasus f'mijiet ta' każijiet), 1 ta' Frar 2022.

¹⁴² <https://helu.hu/en/pegasus-whats-new>.

¹⁴³ <https://hudoc.echr.coe.int/fre#>.

¹⁴⁴ <https://tasz.hu/cikkek/valoszinithetoen-lehallgattak-pert-nyert-strasbourgban-a-tasz-ugyvedje; https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-219501>.

¹⁴⁵ <https://444.hu/2022/10/12/emberi-jogok-birosaga-az-adatvedelmi-hatosag-alkalmatlan-a-lehallgatasok-ellenorzesere>.

¹⁴⁶ <https://444.hu/2022/10/12/emberi-jogok-birosaga-az-adatvedelmi-hatosag-alkalmatlan-a-lehallgatasok-ellenorzesere>.

¹⁴⁷ Missjoni PEGA fl-Ungerija, laqgħa mal-membri tal-Kumitat tas-Sigurtà Nazzjonali tal-Parlament Ungerij, 20 ta' Frar 2023.

peress li l-partit fil-gvern ikklassifika l-minuti tal-laqgħa sal-2050¹⁴⁸.

97. Tnediet investigazzjoni tal-NAIH wara allegazzjonijiet minn mill-inqas 10 avukati, il-President tal-Assoċjazzjoni Ungerija tal-Avukati u mill-inqas ħames ġurnalisti li kien fil-mira¹⁴⁹. Ir-rapport li rriżulta ġie ppubblikat fil-31 ta' Jannar 2022 u kkonkluda li l-użu ta' Pegasus kien strettament minħabba raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali.
98. Bl-istess mod, is-servizz ta' prosekuzzjoni Ungeriz ghalaq l-investigazzjoni tiegħu dwar l-immirar tal-15 ta' Ĝunju 2022, u kkonkluda li ma seħħet l-ebda sorveljanza mhux awtorizzata.
99. Minħabba li s-setgħa ta' awtorizzazzjoni taqa' f'idejn il-Ministeru tal-Ġustizzja, u l-Prosekuratur Ĝenerali appoġġġat minn Fidesz, Péter Polt, ġie elett mill-ġdid fl-2019 għal disa' snin oħra (wara li kien digħi serva għal perjodu kkombinat ta' 15-il sena fuq żewġ termini differenti sa dak il-punt), jista' jkun hemm dubji dwar is-sorveljanza ġenwina tal-gvern.
100. Ma hemm l-ebda appoġġ fil-qafas Ungeriz kontra l-korruzzjoni b'reazzjoni għal dan minħabba li l-Ministeru ghall-Intern, li inizjalment xtara Pegasus minn NSO Group, huwa responsabbli għall-koordinazzjoni tal-politika u s-sorveljanza kollha kontra l-korruzzjoni¹⁵⁰.

RIMEDJU

101. Meta l-iskandlu ta' Pegasus faqqa' fl-Ungerija, il-ġurnalisti kienu wieħed mill-gruppi l-aktar fil-mira tal-gvern. B'rīzultat ta' dan, fil-bidu tal-2022, grupp ta' sitt ġurnalisti u attivisti bdew azzjonijiet legali quddiem l-awtoritajiet Ungerizi, il-Kummissjoni u l-QEDB. L-Unjoni Ungeriza għal-Libertajiet Ċivili (HCLU) qed tirrappreżenta lill-ġurnalisti Brigitte Csikász, Dávid Dercsényi, Dániel Németh u Szabolcs Panyi flimkien ma' Adrien Beauduin, student fil-livell ta' PhD u attivist Belgjan-Kanadiż. Is-sitt parti għażlet li tibqa' anonima. L-HCLU qed taħdem ukoll ma' Eitay Mack f'Izrael biex tressaq kaž quddiem l-Avukat Ĝenerali sabiex jingħata bidu għal investigazzjoni rigward NSO Group¹⁵¹.
102. Hafna teknikalitajiet qed jimblukkaw il-perkors għal din il-każ fil-qrat Ungerizi. Minħabba li ma hemmx hafna ġurisprudenza f'dan il-qasam, il-proċeduri mhumiex čari. Pereżempju, irriżultaw kwistjonijiet dwar il-ġuriżdizzjoni. Azzjonijiet bħal dawn u dewmien li ma jispicċċa qatt huma kkunsidrati prinċipalment bħala tentattivi biex il-każ tigi miċħuda minħabba kwistjoni teknika jew procedurali.
103. Hemm ukoll kwistjoni serja rigward l-aċċess għall-informazzjoni. Sabiex jintalab aċċess għall-fajls li jkun fihom id-data kollha miġbura dwar kwalunkwe cittadin individwali,

¹⁴⁸ AP, <https://apnews.com/article/technology-europe-hungary-malware-spyware-ccacf6da9406d38f29f0472ba44800e0>, 4 ta' Novembru 2021.

¹⁴⁹ Ir-Rapport tal-Kummissjoni tal-2022 dwar l-Istat tad-Dritt, https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, fuq p. 26.

¹⁵⁰ Ir-Rapport tal-Kummissjoni tal-2022 dwar l-Istat tad-Dritt, https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/40_1_193993_coun_chap_hungary_en.pdf, fuq p. 10.

¹⁵¹ The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/jan/28/hungarian-journalists-targeted-with-pegsus-spyware-to-sue-state>, 28 ta' Jannar 2022.

huwa meħtieg li jiġi pprovdut l-isem eżatt tal-fajl li għalihi tirreferi t-talba, informazzjoni li huwa kważi impossibbli li tinkiseb. Bit-talbiet tas-sitt partijiet irrapreżentati mill-HCLU inevitabilment gew miċħuda mill-Qorti Suprema, l-HCLU talbet deċiżjoni mill-Qorti Kostituzzjonal li tiddikjara din il-prattika, u s-sentenza tal-Qorti Suprema Ungeriza, bħala antikostituzzjonal. Madankollu, fl-2021, il-Qorti Kostituzzjonal ċaħdet il-mozzjoni tal-HCLU.

104. Minbarra l-kawżi legali tagħha quddiem il-qrat, l-HCLU segwiet ukoll perkorsi oħra biex taċċessa d-data tas-sitt klijenti tagħha. Inbdiet u ġiet aċċettata proċedura amministrativa skont l-Att dwar id-Data Klassifikata u l-Att dwar il-Protezzjoni tad-Data. Madankollu, se jsir rieżami ta' sena mill-Ufficċju ghall-Protezzjoni tal-Kostituzzjoni f'kull kaž individwali qabel ma jkun magħruf kwalunkwe riżultat¹⁵². Barra minn hekk, l-attakki bis-software ta' spjunaġġ gew irrapportati lill-Kummissarju għad-Drittijiet Fundamentali (Ombudsman). Il-Qorti Kostituzzjonal stipulat li r-responsabbiltà hija tal-Ombudsman li jinvestiga abbuži mis-servizzi sigrieti¹⁵³.
105. F'tentattiv ieħor biex tinkiseb xi trasparenza, l-HCLU talbet aċċess għad-data li qed tingabar u tiġi pprocessata li tirriżulta mill-hacking tas-sitt persuni fil-mira fi process li qed jitwettaq barra mis-sistema tal-qorti. Madankollu, id-dritt għal din l-informazzjoni jeżisti biss sakemm il-forniment tad-data lis-suġġetti ma jfixkilx is-sigurtà nazzjonali¹⁵⁴. Dan joħloq pretest ieħor ghall-awtoritajiet Ungerizi biex jerġgħu jinqdew bl-iskuża tar-raqunijiet ta' sigurtà nazzjonali¹⁵⁵. Sa issa, l-Ufficċju ghall-Protezzjoni tal-Kostituzzjoni ċaħad 270 talba għal-libertà tal-informazzjoni sottomessi mill-HCLU bejn 1-2018 u Mejju tal-2022¹⁵⁶.

KONTROLL PUBBLIKU

106. Il-kontroll politiku fuq l-użu tas-sorveljanza fl-Ungerija huwa shiħ. Ir-regim Fidesz immexxi minn Orbán ħoloq sistema li fiha jistgħu jimmiraw avukati, ġurnalisti, opponenti politici u organizzazzjonijiet tas-soċjetà civili.
107. Il-Ministru tal-Intern kien responsabbi għax-xiri tas-software ta' spjunaġġ Pegasus fl-ewwel istanza, u l-Ministru ghall-Ġustizzja jibqa' responsabbi għall-awtorizzazzjoni tal-użu tiegħu. Il-qafas leġiżlattiv tal-Ungerija rigward is-sorveljanza taċ-ċittadini tagħha kemm-il darba nstab li kien qed jonqos. Madankollu, il-partit fil-gvern mhux se jieħu passi biex ibiddel dan minħabba li huwa ta' beneficiju għall-aġenda tiegħu stess.
108. Il-Prim Ministro jagħżel il-kap tal-NAIH, il-korp li huwa responsabbi għas-sorveljanza indipendenti tal-użu ta' Pegasus mis-servizzi sigrieti. Minħabba li huwa persuna maħtura politikament, m'hemmx sorveljanza indipendenti. L-Ungerija u l-gvern ta' Fidesz huma familjari ma' dawn it-tipi ta' ħatriet politici. Il-gvern sistematikament ħatar persuni leali lejn il-partit fi rwoli ewlenin f'korpi ta' sorveljanza bhall-Qorti Kostituzzjonal, il-Qorti Suprema, il-Qorti tal-Awdituri, is-servizz tal-prosekuzzjoni, il-

¹⁵² <https://hclu.hu/en/pegasus-case-hungarian-procedures>.

¹⁵³ <https://hclu.hu/en/pegasus-whats-new>.

¹⁵⁴ <https://hclu.hu/en/pegasus-case-hungarian-procedures>.

¹⁵⁵ <https://hclu.hu/en/pegasus-whats-new>.

¹⁵⁶ <https://hclu.hu/en/pegasus-whats-new>.

Bank Nazzjonali tal-Ungerija u l-Kumitat Nazzjonali tal-Elezzjoni¹⁵⁷. Dan jiġgura li kwalunkwe istituzzjoni maħluqa bl-intenzjoni li twettaq sorveljanza tal-fergħha eżekuttiva ma tkunx tista' twettaq ir-rwol tagħha b'mod indipendent¹⁵⁸.

109. Fir-rigward tal-element prattiku tat-twettiq tas-sorveljanza permezz tal-użu ta' software ta' spjunaġġ, il-kumpaniji tat-telekomunikazzjoni għandhom rwol sinifikanti x'jaqdu. Hemm diversi każijiet ta' apparati ta' mira li jiġu infettati permezz ta' links mibghuta bl-SMS, u l-ammont kbir ta' data li l-kumpaniji tat-telekomunikazzjoni għandhom aċċess għaliha huwa attraenti ħafna għal dawk li jixtiequ jwettqu sorveljanza. Fil-każ tal-Ungerija, is-sitwazzjoni saret aktar perikoluża peress li l-gvern Ungeriz reċentement xtara l-fornitur tat-telekomunikazzjoni Vodafone Hungary¹⁵⁹. B'appoġġ mill-Gvern Ungeriz, il-kumpanija 4iG xtrat 51 % ta' Vodafone permezz ta' sussidjarja. Barra minn hekk, il-Gvern Ungeriz xtara 49 % tal-ishma ta' Vodafone permezz ta' kumpanija oħra. Ir-rabtiet bejn 4iG u l-gvern huma evidenti. Il-President attwali tal-kumpanija kien assoċjat mill-qrib mal-oligarku Ungeriz Lőrinc Mészáros, ħabib mit-tfulija ta' Viktor Orbán. Il-kostijiet totali tal-akkwizizzjoni huma ta' EUR 1.7 biljun u se jagħtu lill-gvern aċċess faċli u dirett għad-data ta' aktar minn tliet miljun klijent¹⁶⁰. Barra minn hekk, minħabba dan ix-xiri, l-Istat sejkollu punt ta' aċċess għas-sistema ta' messaggi globali li ilha teżisti ghexieren ta' snin magħrufa bhala SS7¹⁶¹. Din is-sistema tippermetti lill-operaturi mobbli joholqu konnessjonijiet bejn l-utenti madwar id-dinja. L-Istat Ungeriz sejkun jista' wkoll jikri punt ta' aċċess bħal dan ulterjorment, kif kien il-każ għal Rayzone¹⁶².

PERSUNI FIL-MIRA

110. Ĝie rrapporat li n-numri tat-telefown ta' aktar minn 300 persuna gew inkluži fis-sejbiet tal-Proġett Pegasus¹⁶³. Fosthom kien hemm mill-inqas ħames ġurnalisti, 10 avukati, is-sindku ta' Gödöllő, li huwa membru ta' partit tal-oppożizzjoni, impjegat tal-partit tal-oppożizzjoni kif ukoll attivisti u sidien kummerċjali ta' profil għoli¹⁶⁴. Madankollu, l-ebda wieħed minnhom ma kien fil-mira ta' kwalunkwe investigazzjoni kriminali jew ġie

¹⁵⁷ Martin, J and Ligeti, M., "Hungary. Lobbying, State Capture and Crony Capitalism", *Lobbying in Europe: Public Affairs and the Lobbying Industry in 28 EU Countries*. (L-Ungerija. Il-Lobbying fl-Ewropa: Affarijet Pubblici u l-Industrija tal-Lobbjar fi 28 pajiż tal-UE), Bitonti, A. U Harris, P. (eds.), Springer 2017, pp. 177-193 fil-p. 178.

¹⁵⁸ Martin, J. and Ligeti, M., "Hungary. Lobbying, State Capture and Crony Capitalism", *Lobbying in Europe: Public Affairs and the Lobbying Industry in 28 EU Countries* (L-Ungerija. Il-Lobbying fl-Ewropa: Affarijet Pubblici u l-Industrija tal-Lobbjar fi 28 pajiż tal-UE), Bitonti, A. U Harris, P. (eds.), Springer 2017, pp. 177-193 fil-p. 178.

¹⁵⁹ Reuters, <https://www.reuters.com/markets/deals/vodafone-agrees-sell-hungarian-unit-18-bln-2022-08-22/>, 22 ta' Awwissu 2022.

¹⁶⁰ Reuters, <https://www.reuters.com/markets/deals/vodafone-agrees-sell-hungarian-unit-18-bln-2022-08-22/>, 22 ta' Awwissu 2022; Volkskrant, Orbán verstevig met overname Vodafone Hongarije grip op telecommunicatie, critici uiten zorgen.

¹⁶¹ The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2020/dec/16/israeli-spy-firm-suspected-accessing-global-telecoms-channel-islands>, 16 ta' Diċembru 2020.

¹⁶² <https://www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2020-12-17/ty-article/israeli-spy-tech-firm-tracked-mobile-users-around-the-world-investigation-suggests/0000017f-e76b-da9b-a1ff-ef6f847c0000>.

¹⁶³ Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta' Lulju 2021.

¹⁶⁴ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021 u Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta' Lulju 2021.

akkużat b'xi haġa. Filwaqt li l-preżenza ta' numri tat-telefown fuq din il-lista mhux necessarjament tfisser li t-telefowns fil-fatt ġew iħhekkjati, dan jipprovdi għarfien dwar l-azzjonijiet metodoloġici u sistematici u l-attitudni tal-gvern ta' Orbán lejn id-drittijiet fundamentali u l-libertà tal-media. Minn dak iż-żmien fl-2021, ġie kkonfermat li ghadd ta' miri ġew iħhekkjati b'succcess permezz ta' software ta' spjunaġġ. Mill-mument li faqqa' l-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ fl-Ungjerija, kien ċar hafna li l-azzjonijiet tal-gvern kien politikament motivati.

SZABOLCS PANYI

111. Il-hacking tat-telefown tal-ġurnalist u l-editur Szabolcs Pyi seħħ matul il-ħidma tiegħu f'Direkt36. Bhala wieħed mill-ftit sorsi ta' aħbarijiet indipendenti li fadal fl-Ungjerija, huwa mira ewlenija tal-partit fil-gvern. Panyi huwa ġurnalista magħruf u stmat hafna, u għalhekk jirriżulta li minbarra li tingabar informazzjoni ewlenija direttament mingħand Panyi nnifsu, hafna mill-kuntatti u s-sorsi fuq it-telefown tiegħu jkunu akkwist siewi għall-gvern.
112. Amnesty International ikkonfermat li t-telefown ta' Panyi kien ġie ħhekkjat b'mod konsistenti fl-2019 fuq perjodu ta' seba' xħur¹⁶⁵. Dawn l-attakki kienu mmirati u spiss seħħew fi żminijiet meta Panyi kien talab lill-gvern biex jipprovdi kumment dwar xi kwistjonijiet. Eżempju specifik u inkwetanti ta' dan seħħ fit-3 ta' April 2019. Panyi kkuntattja lill-gvern u talab kumment dwar l-artiklu li kiteb li fih semma t-trasferiment ta' bank Russu fil-kapitali Ungerja li kienet storja ta' profil għoli minħabba li kien hemm mistoqsijiet dwar jekk il-bank kienx fil-fatt kumpanija fantażma għas-servizzi tal-intelligence Russi¹⁶⁶. Amnesty International ikkonfermat li l-ghada t-telefown ta' Panyi kien ġie ħhekkjat, u vverifikat ukoll li kien hemm 11-il kaž iehor bħal dan ta' hacking immedjatamente wara talba biex jingħataw kummenti mill-amministrazzjoni ta' Orbán¹⁶⁷. Dan jirriżulta fil-fatt li aktar min-nofs it-talbiet ta' Panyi kienu fil-mira ta' attakki f'dak il-perjodu ta' seba' xħur¹⁶⁸.
113. L-awtoritajiet għamluha ta' bir-ruħhom li ma kinux jafu dwar l-immirar ta' Panyi u ma kkonfermawx u lanqas ċaħdu li kienu responsabbli. Madankollu, il-gvern preċedentement attakka pubblikament lil Panyi, bil-kelliem ta' Orbán li allega li kien attivista politiku fanatiku kif ukoll akkużah ta' Orbanofobia u Ungerofobia¹⁶⁹. Dan huwa tentativ flagrant biex jiskredita lil Panyi u jpingi stampa kemm dwar is-sorsi tiegħu kif ukoll dwaru bħala l-“għadu” permezz tal-media kkontrollata mill-Istat tal-gvern stess.
114. Wara investigazzjoni minn Panyi dwar il-kumpanija Ungerja ta' sensara Communication Technologies Ltd, li permezz tagħha kien inxtara Pegasus, il-kumpanija

¹⁶⁵ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁶⁶ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁶⁷ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁶⁸ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁶⁹ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

fittxitu bil-qorti¹⁷⁰.

ZOLTÁN VARGA

115. Bhala kap eżekuttiv u President ta' Central Media Group, Zoltán Varga huwa s-sid tal-akbar sit tal-ahbarijiet indipendenti tal-Ungerja 24.hu. Wara li l-gvern ta' Orbán beda l-akkwiżizzjoni tal-kompetituru ewljeni tiegħu, Index.hu, fl-2020, Varga spicċa bħala “l-ahhar persuna fix-xena” bi sfida għall-partit fil-gvern¹⁷¹.
116. Fidesz ilu jwettaq kampanja ta' malafama kontra Varga permezz tal-media kkontrollata mill-gvern għal xi żmien sabiex jiskredita kemm il-persuna pubblika personali tiegħu kif ukoll il-pubblikazzjoni, minkejja l-popolarità tiegħu, b'udjenza ta' aktar minn 7 5 000 000 fix-xahar¹⁷². Varga allega li kien kemm imħajjar kif ukoll mhedded li jbigħ f'okkażjonijiet differenti, inklużi offerti għal sussidji ġeneru zi għar-reklamar mill-Istat bi skambju għar-reklutaġġ tal-persunal editorjali tal-ghażla tal-gvern¹⁷³. Varga ssuspetta għall-ewwel darba li t-telefown tiegħu kien infettat b'Pegasus meta beda jisma' playback tat-telefonata waqt li kien f'nofs konverżazzjoni. Sussegwentement fl-2021, ġie skopert minn Amnesty International li Varga kien tabilhaqq probabbilment ġie ħhekkjat minn Pegasus, iżda dan ma setax jiġi kkonfermat minħabba l-fatt li kien biddel it-telefown minn dak iż-żmien 'l hawn¹⁷⁴.
117. Barra minn hekk, ftit wara l-elezzjonijiet tal-2018, Orbán, li rega' ġie elett, ipprova jattakka lil Varga indirettament. Wara ikla li saret biex tiġi diskussa l-akkwiżizzjoni tal-media mill-gvern, ospitata minn Varga fir-rebbiegħa tal-2018, li kienet tinkludi lil Attila Chikán, eks ministru ta' Fidesz li sar kritiku ta' Orbán, ġie vverifikat li dawk kollha preżenti gew irregġistrati bħala kandidati għas-sorveljanza¹⁷⁵. Sussegwentement ġie kkonfermat li mistieden minnhom kien ġie ħhekkjat meta kien qed isir il-festin, filwaqt li telefowns oħra wrew traċċi ta' hacks potenzjali ta' Pegasus iżda mingħajr ebda prova ta' infezzjoni b'suċċess¹⁷⁶. Il-hacking ġie prattikament ikkonfermat minn affiljat tal-gvern li jafu Varga li għamel referenza indiretta għall-ikla f'konverżazzjoni u wissa kontra socjalizzazzjoni ma' persuni li jistgħu jkunu “perikolużi”¹⁷⁷.
118. Varga kien ukoll is-suġġett ta' sorveljanza tradizzjonal. Is-smiġħ sigriet fl-ambjent tan-negożju, il-karozzi li jħufu barra minn daru u l-ħelikopters iduru fuq daru, u diversi inkursjonijiet fil-ġnien tiegħu wassluh biex iqabbad skorta full-time.
119. F'Ottubru 2022, tressqu akkużi kriminali kontra Varga. Huwa kien imsejjah għal

¹⁷⁰ Missjoni PEGA f'Budapest, 20-21 ta' Frar 2023.

¹⁷¹ <https://www.mapmf.org/alert/25319>.

¹⁷² Politico, <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-bent-on-muzzling-independent-press-hungarian-media-mogul-warns-index-24-hu-news-sites/>, 25 ta' Lulju 2020.

¹⁷³ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁷⁴ The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta' Lulju 2021.

¹⁷⁵ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁷⁶ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁷⁷ The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta' Lulju 2021.

interrogazzjoni mill-pulizija u ftit minuti wara l-media favur il-gvern kienet digà qed tirrapporta dwarha¹⁷⁸.

ADRIEN BEAUDUIN

120. Adrien Beauduin deher fuq ir-radar tar-reġim ta' Orbán fl-2018 filwaqt li kien qed ilesi PhD fl-istudji dwar il-ġeneru fl-Università tal-Ewropa Ċentrali. L-istituzzjoni twaqqfet minn George Soros u l-gvern kien qed jipprova jneħhiha mill-Ungaria f'dak iż-żmien, flimkien mas-suġġett tal-istudji dwar il-ġeneru ghalkollox¹⁷⁹. Wara li attenda protesta f'Budapest, Beauduin gie arrestat f'mossa li hija meqjusa motivata ħafna politikament, u ffaċċja akkużi ta' attakk fuq ufficjal tal-pulizija, li huwa jiċċhad bil-qawwa¹⁸⁰. Gie rrapporat li essenzjalment ma kien hemm l-ebda evidenza kontra Beauduin, u li l-evidenza li giet sottomessa kienet giet ikkuppjata kelma b'kelma mix-xhieda ta' pulizija f'każ iehor¹⁸¹. Fl-2020, il-proċedimenti kriminali kontra Adrien Beauduin, li kien irrapreżentat minn HCLU fil-każ, gew itterminati.
121. Rappreżentanti tal-gvern ikkundannaw pubblikament l-hekk imsejjah "network ta' Soros favur l-immigrazzjoni" għall-organizzazzjoni ta' "dimostrazzjonijiet vjolenti f'Budapest"¹⁸². Sussegwentement, instabu traċċi ta' Pegasus fuq it-telefown ta' Beauduin, iżda ma kienx possibbi li jiġi kkonfermat jekk dan ġiex infettat b'suċċess.
122. Minħabba li Beauduin kien cittadin Belġjan li jgħix fl-Ungaria meta seħħu dawn l-incidenti, l-importanza tad-dimensjoni transfruntiera f'dan il-każ ma tistax tigi enfasizzata bizżejjed. Huwa kritiku peress li jaffettwa d-drittijiet sovrani taċ-ċittadini tal-UE, bħal-libertà tal-moviment u d-dritt għax-xogħol. Il-Kummissjoni għandha proċedura ta' lmenti stabbilita li kwalunkwe persuna tista' tagħmel użu minnha jekk id-drittijiet tal-Karta tagħha jkunu nkisru. Adrien Beauduin ressaq tali lment fl-24 ta' Jannar 2022. Madankollu seba' xħur wara, f'ittra ta' tweġiba datata s-17 ta' Awwissu 2022 indirizzata lill-avukat tiegħu l-Kummissjoni sostniet li ma għandhiex il-kompetenza li tintervjeni¹⁸³.

ILONA PATÓCS

123. L-avukat Ilona Patócs kienet vittma suspettata tas-sorveljanza ta' Pegasus fis-sajf tal-2019 filwaqt li kienet qed tirrappreżenta klijent f'każ ta' qtil ta' profil għoli li ilu għaddej żmien twil¹⁸⁴. Madankollu, minħabba t-tip ta' apparat mobbli li kienet qed tuża, ma kienx possibbi li jiġi kkonfermat jekk il-hack kinitx kompletament ta' suċċess jew meta seħħet eżattament. Il-klijent tagħha, István Hatvani, kien digà serva seba' snin għal

¹⁷⁸ Missjoni PEGA f'Budapest, 20-21 ta' Frar 2023.

¹⁷⁹ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁸⁰ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁸¹ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁸² The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁸³ <https://tasz.hu/a/files/220816-Complaint-unlawful-surveillance.pdf>.

¹⁸⁴ Direkt36, <https://www.direkt36.hu/en/pegasus-celponetta-valt-a-vedougyved-amikor-fordulat-allt-be-magyarorszag-egyik-legħirhedtebb-gyilkossagi-ugyeben/>, 31 ta' Marzu 2022.

qtil, li Patócs issostni li kienet kundanna “politikament motivata”¹⁸⁵. Minkejja li aktar tard parti oħra hadet ir-responsabbiltà ghall-qtil, il-Qorti tal-Appell Ungeriza bagħtet lil Hatvani lura l-habs biex ilesi s-sentenza originali tiegħu. Hafna numri tat-telefown ta’ avukati oħra gew elenkti bħala miri potenzjali ta’ Pegasus, inkluż il-President tal-Assocjazzjoni Ungeriza tal-Avukati János Bánáti¹⁸⁶. Dan l-immirar b’mod partikolari juri nuqqas ċar ta’ kunsiderazzjoni mill-gvern għall-privileġġ li jezisti bejn l-avukati u l-klijenti tagħhom.

GYÖRGY GÉMESI

124. György Gémesi, is-sindku ta’ Gödöllő, kien fil-mira wkoll tas-software ta’ spjunaġġ Pegasus fi tmiem l-2018, hekk kif kien taħt pressjoni kbira mill-gvern u persuni mhux magħrufa dahlu kemm f’daru kif ukoll fid-dar tat-tfal tiegħu. Fl-istess hin bhas-sindku tal-oppożizzjoni, fi tmiem l-2018, intgħaż-żejjek ukoll konoxxent tal-gvern ta’ Gémesi bħala l-mira tas-software ta’ spjunaġġ. Barra minn hekk, fil-lista kien hemm preżenti wkoll żewġ numri tat-telefown marbuta mal-kolleġi tal-partit tiegħu u mal-eks viċi sindku ta’ Gémesi.

BRIGITTA CSIKÁSZ

125. Matul is-sorveljanza tagħha, Brigitta Csikász, waħda mill-ġurnalisti fil-qasam tal-kriminalità fl-Ungerija bl-akbar esperjenza, fost sugġetti oħra, kienet qed tinvestiga l-użu hażin tal-fondi tal-Unjoni Ewropea. L-investigazzjonijiet ta’ Csikász żvelaw li, minkejja l-Uffisiċċu Ewropew Kontra l-Frodi (OLAF) wissa dwar dan, l-awtoritajiet Ungerizi ma kellhomx ir-rieda jew il-kapaċită li jipprosegwixxu l-infiq suspettuż tal-flus tal-UE, u dan juri mill-ġdid li filwaqt li l-prosekuzzjoni hija de jure indipendent u gerarkika ħafna, il-prosekutur ewljeni de facto marbut mill-qrib mal-partit tal-gvern u mal-Prim Ministru.
126. Il-President tal-Assocjazzjoni Ungeriza tal-Avukati, János Bánáti, l-avukat tad-difiża kriminali u diversi avukati oħra kienu fil-mira wkoll ta’ Pegasus.

MIRI OHRAJN

127. Persuni fiċ-ċirku tal-partit fil-gvern kienu wkoll fil-mira ta’ software ta’ spjunaġġ. F’Diċembru 2021, programm indipendent Ungeriz Direkt36 irrapporta li l-kap tas-servizz ta’ protezzjoni u l-gwardja personali għal János Áder, il-President u alleat mill-qrib ta’ Orbán, kien gie ħhekkjat permezz tas-software ta’ spjunaġġ Pegasus. Szabolcs Panyi, ġurnalista ta’ Direkt36 u vittma ta’ software ta’ spjunaġġ, irrapporta li dan it-tip ta’ spjunaġġ huwa prinċipalment riżultat tal-paranojja dejjem akbar tal-Prim Ministru Ungeriz. Cecília Szilas, li qabel kienet l-Ambaxxatur tal-Ungerija għaċ-Ċina kienet fil-mira ta’ Pegasus ftit qabel ma saret konsulent għoli għal Viktor Orbán. Attila Aszódi, is-segretarju tal-Istat tal-gvern ta’ Orbán, responsabbi għall-kostruzzjoni u l-iżvilupp

¹⁸⁵ Direkt36, <https://www.direkt36.hu/en/pegasus-celponentta-valt-a-vedougyved-amikor-fordulat-allt-be-magyarorszag-egyik-legħirhedtebb-gyilkossagi-ugyeben/>, 31 ta’ Marzu 2022.

¹⁸⁶ Direkt36, <https://www.direkt36.hu/en/pegasus-celponentta-valt-a-vedougyved-amikor-fordulat-allt-be-magyarorszag-egyik-legħirhedtebb-gyilkossagi-ugyeben/>, 31 ta’ Marzu 2022.

tal-impjant tal-Enerġija Nukleari Paks II li għandu jinbena minn Roszatom, kienet ukoll fil-mira tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. Huwa sar mira fl-2018, waqt li kien parti mill-gvern, iżda kellu kunflitti mas-superjur tiegħu, il-Ministru János Süli.

128. Barra minn hekk, kemm it-tifel kif ukoll l-avukat ta' wieħed mill-aktar ħbieb antiki ta' Orbán, Lajos Simicska, gew iħhekkjati permezz ta' Pegasus¹⁸⁷. Minn habib tal-qalb ta' Orbán, Simicska spicċa avversarju tiegħu. Huwa kien fil-proċess li jbigħ il-konsorzu tal-media tiegħu li alimenta l-biċċa l-kbira tal-ġlieda wara r-rebħha elettorali ta' Orbán fl-2018 meta seħħ dan l-immirar relazzjonali¹⁸⁸. Simicska nnifsu ma kienx fil-mira għas-semplici raġuni li ma jużax smartphone, u b'hekk infel-żejja permezz ta' software ta' spjunaġġ bħal Pegasus kienet impossibbli¹⁸⁹. Ajtnej Csaba Nagy, l-avukat ta' Simicska, issuspetta infel-żejja meta sema' playback tal-konverżazzjoni tiegħu ma' Simicska waqt telefonata. Aktar tard, jidher li dawk is-suspetti gew ikkonfermati meta l-informazzjoni li ġiet diskussa biss fuq dawk it-telefonati dehret fil-media Ungeriza¹⁹⁰. Minhabba li l-maggioranza tal-mezzi tal-ahbarijiet fl-Ungerija huma proprjetà tal-Istat, huwa probabbli li l-gvern innifsu ipprovda l-informazzjoni direttament lill-media.

KUMPANJI TAS-SOFTWARE TA' SPJUNAĠġ

129. Il-Gvern Ungeriz mhux biss xtara u uža s-software ta' spjunaġġ Pegasus kontra l-poplu tiegħu, iżda kien qed jagħmel dan ukoll għal kumpanji oħrajn fis-suq tal-intelligence bħal Black Cube u Cytrox. Black Cube hija aġenzija tal-intelligence privata Izraeljana magħmula minn eks impjegati ta' Mossad, tal-militar Izraeljan u tas-servizzi tal-intelligence Izraeljani¹⁹¹. Is-sit web tal-kumpanija tagħhom stess isejhilhom “servizz ta’ intelligence kreattiva” li jsib “soluzzjonijiet imfassla apposta għal sfidi kumplessi ta’ negozju u litigazzjoni”¹⁹². Black Cube kienet involuta f’ghadd ta’ kontroversji pubblici dwar il-hacking inkluż fl-Istati Uniti u r-Rumanija¹⁹³. Ĝew skoperti wkoll rabtiet kritici ma’ NSO Group u s-software ta’ spjunaġġ Pegasus. Wara ħafna pressjoni pubblika rigward l-ingäġġar ta’ Black Cube minn NSO biex jiġu mmirati l-avversarji tagħhom, l-eks CEO ta’ NSO Shalev Hulio ammetta li impjega lil Black Cube mill-inqas f’sitwazzjoni wahħda f’Cipru.
130. Black Cube involviet ruħha fl-Ungerija matul l-elezzjonijiet tal-2018, meta wettqet spjunaġġ fuq diversi NGOs u persuni li kellhom xi rabta ma’ George Soros u rrapporġat

¹⁸⁷ The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta’ Lulju 2021.

¹⁸⁸ The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta’ Lulju 2021.

¹⁸⁹ The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta’ Lulju 2021.

¹⁹⁰ The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/18/hungary-orban-spyware/>, 19 ta’ Lulju 2021.

¹⁹¹ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/news/annals-of-espionage/the-black-cube-chronicles-the-private-investigators>, 7 ta’ Ottubru 2019.

¹⁹² <https://www.blackcube.com/>.

¹⁹³ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta’ April 2022.

lura lil Orbán sabiex ikun jista' jiddevja l-attivitajiet tieghu f'kampanja ta' tixrid¹⁹⁴. Dawk fil-mira kienu jinkludu avukat u membru tal-NGO ewlenija għad-drittijiet tal-Bniedem Hungarian Helsinki Committee, Marta Pardavi¹⁹⁵. L-informazzjoni li rriżultat mis-sorveljanza ta' dawn l-individwi u l-NGOs dehret mhux biss fil-media kkontrollata mill-istat tal-Ungerija, iżda wkoll f'Jerusalem Post¹⁹⁶.

131. Konnessjoni addizzjonali mal-Ungerija hija Cyrox Holdings Zrt., li hija reregistrata fuq indirizz f'Budapest. Cyrox, il-kreatur tas-software ta' spjunaġġ Predator, kienet oriġinarjament stabbilita fil-Maċedonja ta' Fuq, qabel ma nxtrat minn WiSpear, li issa hija parti mill-alleanza Intellexa mmexxija minn Tal Dilian.

KONKLUŽJONIJIET

132. L-użu ta' Pegasus fl-Ungerija jidher li huwa parti minn kampanja kkalkulata u strategika biex jiġu meqruda l-libertà tal-media u l-libertà tal-espressjoni mill-gvern¹⁹⁷. Il-gvern uža dan is-software ta' spjunaġġ sabiex jintroduċi regim ta' fastidju, rikatt, theddid u pressjoni kontra għurnalisti indipendent, media, avversarji politici u organizzazzjonijiet tas-soċjetà civili b'facilità u mingħajr biża' ta' rikors. Il-kontroll tal-gvern fuq kważi kull strument tal-media Ungeriz offline u ta' xandir jippermettilu jimbotta l-verżjoni tal-verità tieghu, filwaqt li jwaqqaf hafna mill-iskrutinju pubbliku li jsir mill-media indipendent milli jilhaq liċ-ċittadini Ungerizi.
133. Il-ligi li tawtorizza l-użu tal-interċettazzjoni hija ħafna aktar ghoddha ta' kontroll u ta' ezerċizzju tas-setgħa ghall-gvern milli hija tarka għad-drittijiet u l-privatezza taċ-ċittadini, u hija waħda mill-aktar dghajfa fl-Ewropa^{198 199}. Is-sistema teżisti bi ksur sfaċċat tar-rekwiziti u l-standards Ewropej li jappartjenu għas-sorveljanza taċ-ċittadini fil-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u s-sentenzi tal-QEDB²⁰⁰ minkejja l-insistenza tal-gvern li aġixxa legalment fil-każijiet kollha u jikkonforma bissiħi mal-liġi^{201 202}. Ghalkemm il-gvern juža b'mod konsistenti l-iskuża ta' raġunijiet ta' "sigurta nazzjonali"²⁰³, l-asserżjonijiet tieghu li l-persuni fil-mira huma theddida għas-sigurta nazzjonali mhumiex kredibbli.

¹⁹⁴ Politico, <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-israeli-intelligence-firm-targeted-ngos-during-hungarys-election-campaign-george-soros/>, 6 ta' Lulju 2018.

¹⁹⁵ Reuters, <https://www.reuters.com/article/meta-facebook-cyber-idCNL1N2T12MC>, 16 ta' Dicembru 2021.

¹⁹⁶ Politico, <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-israeli-intelligence-firm-targeted-ngos-during-hungarys-election-campaign-george-soros/>, 6 ta' Lulju 2018.

¹⁹⁷ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁹⁸ The Guardian, <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/viktor-orban-using-nso-spyware-in-assault-on-media-data-suggests>, 18 ta' Lulju 2021.

¹⁹⁹ DW, "Pegasus scandal: In Hungary, journalists sue state over spyware", (L-iskandlu ta' Pegasus: Fl-Ungerija, għurnalisti jfittxu lill-Istat minħabba software ta' spjunaġġ), 29 ta' Jannar 2022.

²⁰⁰ Ara, fost l-ohrajn, Ruman Zakonov vs. Ir-Russja [GC], Nru 47143/06, QEDB 2015 39; Klass et al vs. Il-Ġermanja, 6 ta' Settembru 1978, punt 50, Serje A Nru 28. 40; Prado Bugallo vs. Spanja, Nru 58496/00, punt 30, 18 ta' Frar 2003; Liberty et al vs. Ir-Renju Unit, Nru 58243/00, punt 62, 1 ta' Lulju 2008.

²⁰¹ AP, <https://apnews.com/article/technology-europe-hungary-malware-spyware-ccacf6da9406d38f29f0472ba44800e0>, 4 ta' Novembru 2021.

²⁰² Euractiv, Hungary employed Pegasus spyware in hundreds of cases, says government agency (L-aġenzija tal-gvern tgħid li l-Ungerija użat is-Software ta' Spjunaġġ Pegasus f'mijiet ta' każijiet), 1 ta' Frar 2022.

²⁰³ Euractiv, Hungary employed Pegasus spyware in hundreds of cases, says government agency (L-aġenzija tal-gvern tgħid li l-Ungerija użat is-Software ta' Spjunaġġ Pegasus f'mijiet ta' każijiet), 1 ta' Frar 2022.

I.C. Il-Greċja

134. Il-Kumitat żar il-Greċja f'Novembru 2022 bħala parti minn missjoni kongunta bejn il-Greċja u Ċipru. Il-membri ltaqgħu mal-Ministru tal-Istat Giorgos Gerapetritis u ddiskutew ukoll kažijiet ta' sorveljanza ta' profil għoli u l-kuntest ikbar tal-pluraliżmu tal-media u l-istat tad-dritt fil-Greċja. Huma ltaqgħu wkoll ma' għurnalisti investigattivi, Membri tal-Parlament Elleniku, il-President tal-Awtoritā Ellenika ghall-Protezzjoni tad-Data (HDPA), rappreżentanti tal-ADAE u NGOs, u difensuri tad-drittijiet tal-bniedem.
135. Iż-żjara xeħtet dawl fuq il-fatt li jridu jsiru sforzi akbar biex tiġi żgurata t-trasparenza. L-allegazzjonijiet ta' abbuż tas-sorveljanza u l-użu ta' software ta' spjunaġġ għandhom jiġu investigati bir-reqqa u sanzjonati meta meħtieġ. Is-salvagħwardji kollha meħtieġa għandhom jiġu stabbiliti u r-riformi għandhom itejbu t-trasparenza u jiżguraw sorveljanza ġudizzjarja xierqa tal-użu tas-sorveljanza. Iż-żjara kkonfermat ukoll li kienu meħtieġa regoli ċari biex jiġi limitat l-użu tas-sigurtà nazzjonali bhala bażi għas-sorveljanza, tiġi żgurata sorveljanza ġudizzjarja xierqa u jiġi għarantit ambjent tal-media b'sahħtu u pluralistiku.
136. Matul l-2022, il-Greċja għiet mheżza minn serje ta' rapporti dwar l-użu ta' software ta' spjunaġġ, li huwa illegali skont il-ligi Griega. Fis-26 ta' Lulju 2022, Membru tal-Parlament Ewropew u mexxej tal-partit tal-oppozizzjoni Grieg PASOK, Nikos Androulakis, ressaq ilment quddiem l-Uffiċċċu tal-Prosekutur tal-Qorti Suprema dwar tentattivi biex it-telefown cellulari tiegħu jiġi infettat bis-software ta' spjunaġġ Predator²⁰⁴. It-tentattiv ta' infezzjoni bis-software ta' spjunaġġ għie skopert f'verifika tat-telefown tas-Sur Androulakis mis-servizz tat-Teknoloġija tal-Informazzjoni tal-Parlament Ewropew²⁰⁵. Skont analiżi forensika tas-servizz tal-IT, it-tentattivi ta' hacking seħħew waqt li Androulakis kien kandidat għat-tmexxija tal-partit tal-oppozizzjoni. Din ir-rivelazzjoni enfasizzat l-ilmenti li tressqu aktar kmieni f'April u f'Mejju 2022 mill-ġurnalista finanzjarju Thanasis Koukakis rigward l-infezzjoni tat-telefown tiegħu bi Predator. L-infezzjoni tiegħu għiet ikkonfermata minn CitizenLab. F'Settembru, l-eks Ministru tal-Infrastruttura u legiżlatur ghall-partit Syriza, Christos Spirtzis²⁰⁶, iddikjara wkoll li kien fil-mira ta' software ta' spjunaġġ Predator. Għalkemm it-telefown cellulari tiegħu ma kienx iċċekk jaġid u tħalli kien aktar tħalli. Is-Servizz Nazzjonali tal-Intelligence (EYP) tal-Greċja allegatament kellyu fil-mira tiegħu tnejn mill-impiegati tiegħi stess permezz ta' software ta' spjunaġġ²⁰⁸. Fil-5 u s-6 ta' Novembru, il-media Griega żvelat lista ta' 33 persuni fil-mira ta' Predator, kollha personalitajiet ewlenin²⁰⁹. Il-lista – la kkonfermata u lanqas miċħuda mill-gvern jew minn dawk mistħarrga – tinkludi l-ismijiet ta' persuni li jaħdmu fil-politika, fin-negożju u fil-media fil-Greċja. L-

²⁰⁴ Euractiv, “EU Commission alarmed by new spyware case against Greek socialist leader” (Il-Kummissjoni Ewropea allarmata b’każ ġdid li jinvvoli software ta’ spjunaġġ kontra l-mexxej soċjalista Grieg).

²⁰⁵ Tagesspiegel, Griechenlands Watergate:

²⁰⁶ Reuters, “One more Greek lawmaker files complaint over attempted phone hacking” (Persuna oħra Griega li tfassal il-ligħiġiet tressaq ilment dwar tentattiv ta’ hacking tat-telefown).

²⁰⁷ <https://insidestory.gr/article/predator-perissoteroi-apo-20-oi-stohoi-toy-stin-ellada-symfona-me-tin-arhi-prostasias>.

²⁰⁸ Efsyn, Targeting the disliked (Nimmiraw għal dawk li ma jintogħebux).

²⁰⁹ Documento, , Apocalypse:They Watched - This Sunday in Document (Apokalissi: Huma Raw - Nhar il-Hadd li ġej fuq Document).

impatt tal-allegata sorveljanza ta' persuni li jidhru fil-lista jista' jkun aktar estensiv, peress li l-kuntatti u l-konnessjonijiet rispettivi tagħhom kollha jistgħu wkoll "jinqabdu" indirettament fl-operazzjoni ta' spjunaġġ, inkluzi l-kuntatti tagħhom fil-korpi tal-UE. Il-prevalenza għolja ta' software ta' spjunaġġ kienet allegatament digħi viżibbli fir-rapport Meta tal-2021, li jsemmi 310 links ta' sit web foloz relatati mal-kumpanija tas-software ta' spjunaġġ Cytrox fl-anness tiegħu, li 42 minnhom ġew stabbiliti biex iqarrqu bil-miri fil-Greċċa biss²¹⁰²¹¹. Fl-ahħar ta' Novembru 2022, il-gazzetta Griega *Documento* ppubblikat lista ta' 498 URL li kienu ntużaw ghall-ispjunaġġ bis-software ta' spjunaġġ Predator. Xi whud mill-URLs kien identiči għal dawk ippubblikati mir-rapport tal-2021 ta' Meta²¹². Fit-28 ta' Frar 2023, il-President tal-HDPA ikkonferma li 300 messaġġ testwali relatati mas-software ta' spjunaġġ Predator intbagħtu lil madwar 100 apparat. Il-President tal-ADAE iddikjara wkoll li l-ADAE kien aġixxa fuq diversi lmenti u identifika żewġ każijiet ta' użu ta' Predator u numru wieħed ta' kont bankarju ta' persuna wara l-messaġġi testwali foloz. L-investigazzjoni tal-ADAE dwar ilmenti godda għadha għaddejja²¹³.

137. F'Awwissu 2022, il-Gvern Grieg ammetta li l-EYP kien tabilhaqq qed jimmonitorja lis-Sur Androulakis u lis-Sur Koukakis, iżda ċaħad li qatt kien uža jew xtara s-software ta' spjunaġġ Predator. Barra minn hekk, każijiet oħra ta' sorveljanza mill-EYP ħargu fil-beraħ matul dan il-perjodu, bħal dak tal-ġurnalista Stavros Malichoudis²¹⁴. Sal-lum, ir-raġunijiet uffiċċiali għas-sorveljanza ma ġewx żvelati.
138. Fit-8 ta' Awwissu 2022, il-Prim Ministro Mitsotakis ħareġ messaġġ bil-vidjow li ddikjara b'mod ambigu li s-sorveljanza tas-Sur Androulakis kienet "legali" iżda "politikament inaccċettabbli". Huwa ma għamel l-ebda referenza la għas-sorveljanza tas-Sur Koukakis, u lanqas ghall-allegati każijiet l-oħra. Huwa ddikjara wkoll li ma kienx jaf dwar is-sorveljanza, iżda li kieku kien jaf, ma kienx jippermettiha²¹⁵. Skont id-dikjarazzjoni uffiċċiali mill-kelliem tal-gvern Yiannis Oikonomou, hekk kif il-Prim Ministro sar jaf bl-“interċettazzjoni legali” tas-Sur Androulakis, il-Ministro tal-Istat Giorgos Gerapetritis fitteż li jinforma bis-shih lis-Sur Androulakis fil-privat dwar ir-raġunijiet wara s-sorveljanza tiegħu²¹⁶. Is-Sur Androulakis irrifjuta l-offerta biex jiġi infurmat, filwaqt li ddikjara li informazzjoni privata bħal din tkun illegali u li l-uniku kors legali kien permezz tal-Parlament Grieg. Aktar tard, huwa u jixhed quddiem il-Parlament, il-Ministro Gerapetritis iddikjara li qatt ma kien ikun jaf bir-raġunijiet u talab li kwalunkwe informazzjoni rilevanti tinżamm strettament sigrieta. L-EYP jinsab

²¹⁰ Meta. ["Threat Report on the Surveillance-for-Hire Industry"](#) (Rapport ta' Theddida dwar l-Industrija ta' Sorveljanza ghall-Kiri).

²¹¹ Inside Story, Who was tracking the mobile phone of journalist Thanasis Koukakis? (Min kien qed jittrekka t-telefown cellulari tal-ġurnalista Thanasis Koukakis?).

²¹² Documento, 27 ta' Novembru 2022.

²¹³ Skambju ta' fehmiet tal-Kunitat PEGA ma' Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos, 28 ta' Frar 2023.

²¹⁴ Solomon, Solomon's reporter Stavros Malichudis under surveillance for "national security reasons" (Ir-reporter ta' Solomon, Stavros Malichudis, taħbi sorveljanza minħabba "raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali"); Ekathimerini, Wiretapping case: The phone data that triggered developments (Każ ta' interċettazzjoni: Id-data telefonika li wasslet għal žviluppi); EPRS. Greece's Predatorgate. The latest chapter in Europe's spyware scandal? (Predatorgate tal-Greċċa. L-aktar kapitlu reċenti fl-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ tal-Ēwropa?).

²¹⁵ Reuters. "Greek PM says he was unaware of phone tapping of opposition party leader" (Il-Prim Ministro Grieg jghid li ma kienx jaf bl-interċeazzjoni telefonika tal-mexxej tal-partit tal-oppożizzjoni).

²¹⁶ 1b LIFO, Androulakis denied information in private upon his surveillance (Androulakis ċaħad l-informazzjoni fil-privat mas-sorveljanza tiegħu) <https://www.lifo.gr/now/politics/o-androylakis-arnithike-idiotiki-enimerosi-apo-ton-gerapetriti-kai-zita-na-toy>.

taħt il-kontroll dirett tal-Prim Ministro Kyriakos Mitsotakis wara emenda leġiżlattiva, li ġiet adottata fit wara li l-partit tiegħu Néa Dimokratía ha l-poter fl-2019²¹⁷.

139. Wara r-rivelazzjonijiet, Grigoris Dimitriadis, is-Segretarju Ĝenerali tal-gvern responsabbi għall-kooperazzjoni bejn il-Gvern Grieg u l-EYP, u d-direttur tal-EYP Panagiotis Kontoleon, irriżenja²¹⁸.

XIRI

140. Fl-aħħar tal-2019, is-Segretarju Ĝenerali tan-Nazzjonijiet Uniti kien f'kuntatt ma' NSO Group sabiex jixtri s-software ta' spjunaġġ Pegasus. F'Jannar 2020, proposta uffiċjali sottomessa minn NSO Group kienet tirrigwarda ftehim bejn gvern u ieħor ta' EUR 50 000 000. Wara l-iffirmar tal-ftehim, l-individwu kellu jirtira u l-EYP kellu jieħu kollox f'idejh. L-EYP jikkoopera mal-Mossad għall-installazzjoni tas-sistema. L-arrangament eventwalment ġie rtirat²¹⁹.
141. Kemm l-EYP kif ukoll il-gvern jiċħdu b'mod kategoriku li l-awtoritajiet Griegi qatt xraw jew użaw Predator²²⁰. Fin-nuqqas ta' kwalunkwe evidenza dwar l-identità tax-xerrej u tal-utent ta' Predator fil-każijiet Griegi, ma jistax jiġi stabbilit b'ċertezza jekk il-gvern jew attur ieħor kinux kisbu Predator jew kif għamlu dan. Jekk ma kienx il-Gvern Grieg, irid jiġi konkluż li attur mhux statali kien responsabbi għall-(attenati) hacks tal-mobiles tas-Sur Koukkas u tas-Sur Androulakis. Dan ikun reat skont il-ligi Griega, li jkollu jiġi investigat. Barra minn hekk, l-ipoteżi li atturi privati wara l-attakki ta' Predator hija implawžibbli ħafna, peress li ma tispiegax l-għażla tal-miri. Madankollu, fil-principju mhuwiex impossibbli li jinkiseb jew isir użu minn software ta' spjunaġġ mingħajr ma fil-fatt il-korpi tal-gvern jixtru dan is-software direttament. Is-software ta' spjunaġġ jista' jinxтарa permezz ta' prokuraturi, kumpaniji sensara jew intermedjajri, kif rajna f'każijiet oħrajn, jew jistgħu jsiru arranġamenti ma' bejjiegħha tas-software ta' spjunaġġ biex jipprovdu certi servizzi relatati mas-software ta' spjunaġġ. Ma hemm l-ebda dubju li kien hemm rabtiet u interdipendenzi mill-qrib bejn certi persuni u avvenimenti relatati mal-gvern, l-EYP u l-fornituri tas-software ta' spjunaġġ, b'mod partikolari Krik, fornitur preferut ta' tagħmir ta' komunikazzjoni u sorveljanza, fost l-oħrajn, tal-pulizija u l-EYP. Krik, huwa marbut mill-qrib ma' persuni mill-kontingent tal-Prim Ministro Mitsotakis. Hemm evidenza dejjem akbar tar-relazzjonijiet estensivi bejn Intellexa, il-kumpanija li hija sid tas-software ta' spjunaġġ Predator u l-Istat Grieg. Fis-16 ta' Jannar 2023, l-Awtorità Ellenika għall-Protezzjoni tad-Data tat multa ta' EUR 50 000 lil Intellexa minħabba li naqset milli tikkoper u rrifjutat li tgħaddi informazzjoni dwar il-klijenti tagħha, bhala parti mill-investigazzjoni tagħha mniedja f'Lulju 2020 wara l-ilment tas-Sur Androulakis. L-investigazzjoni għadha għaddejja²²¹.
143. Wahda mill-possibbiltajiet hija li Predator inkiseb permezz ta' Ketyak, iċ-Ċentru ghall-

²¹⁷ Euractiv. "Another Greek opposition lawmaker victim of Predator" (Persuna oħra Griega fl-oppożizzjoni li tfassal il-ligijiet vittma ta' Predator).

²¹⁸ PPOLITICO, PM Mitsotakis feels the heat as two top Greek officials quit in spy scandal (Il-Prim Ministro Mitsotakis iħoss il-pressjoni hekk kif żewġ uffiċjali Griegi ewlenin jirriżenjaw fi skandlu ta' spjunaġġ).

²¹⁹ <https://insidestory.gr/article/greek-state-and-spyware-vendor-intellexa-they-are-acquainted-after-all>.

²²⁰ EPRS. Greece's Predatorgate. The latest chapter in Europe's spyware scandal? (Predatorgate tal-Grecja. L-aktar kapitlu reċenti fl-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ tal-Ewropa?).

²²¹ <https://www.dpa.gr/el/enimerwtko/deltia/epiboli-prostimoy-stin-intellexa-ae-gia-mi-synergasia-me-tin-arhi>.

Appoġġ Teknoloġiku, l-Iżvilupp u l-Innovazzjoni stabbilit mill-eks Direttur Ĝenerali tal-EYP Kontoleon. Dan jopera b'mod indipendentni mill-EYP²²² u jipparteċipa fi progetti relatati mar-riċerka, l-innovazzjoni u l-iżvilupp tat-teknoloġija²²³.

IL-MIRI

GRIGORIS DIMITRIADIS

144. Dimitriadis huwa n-neputi tal-Prim Ministro Mitsotakis, u sa Awwissu 2022 kien is-Segretarju Ĝenerali fl-uffiċċju tiegħu. F'dak ir-rwol, huwa kien responsabbi għall-kuntatti tal-gvern mal-EYP. Huwa kien imgiegħel jirreżenja fil-5 ta' Awwissu 2022 wara r-rivelazzjoni li l-EYP kien għamel interċettazzjoni fuq it-telefown tas-Sur Androulakis. Inizjalment, ir-riżenja tiegħu ġiet attribwita għall-ambjent politiku tossiku iżda aktar tard il-Prim Ministro tah il-htija politika għall-interċettazzjoni tas-Sur Androulakis u ta' persuni politici oħra²²⁴.
145. L-eks kap tal-EYP, Panagiotis Kontoleon, ammetta mal-Kumitat ta' Inkjesta Parlamentari Grieg ir-“relazzjoni soċċali” tiegħu mas-Sur Dimitriadis. Kontoleon inħatar mill-gvern ta' Mitsotakis, iżda xi dispożizzjonijiet tal-liġi kellhom jiġu adattati sabiex jippermettu l-ħatra tiegħu²²⁵.
146. Is-Sur Dimitriadis huwa wkoll marbut mill-qrib b'diversi modi ma' Felix Bitzios u Giannis Lavranos. It-tliet individwi huma familjari ma' xulxin fuq livell personali. Is-Sur Dimitriadis u s-Sur Lavranos kienu l-best men ta' xulxin (“Koumbaroi”)²²⁶ u s-Sur Dimitriadis huwa l-parrinu tat-tieni wild tas-Sur Lavranos²²⁷. Is-Sur Dimitriadis kien ukoll marbut indirettament mas-Sur Bitzios permezz ta' tranżazzjonijiet kummerċjali ma' hu s-Sur Bitzios²²⁸.
147. Dan ipoġġi fil-qalba ta' network li jgħaqqu professjonalment kif ukoll personalment ma' persuni ewlenin f'Intellexa, Krikell u EYP.
148. Is-Sur Dimitriadis huwa rrapporat ukoll li jaf lil Andreas Loverdos, kandidat għat-tmexxija ta' PASOK-KINAL fl-2021.

FELIX BITZIOS

149. In-negożjant Felix Bitzios kien ġie implikat fl-iskandlu enormi tal-Bank ta' Piraeus b'raba mal-ksur tal-kontrolli tal-kapital. Sakemm isiru l-investigazzjonijiet, l-assi tas-Sur Bitzios gew iffrizati²²⁹. Is-Sur Bitzios ibbenefika minn emenda legiżlattiva

²²² <https://www.tovima.gr/print/politics/to-trigono-lfpou-egkatestise-lfto-predator-crstn-ypiresia-crpliroforion-crkai-i-lista-crtion-xeiriston-tou/>.

²²³ <https://www.nis.gr/en/ketyak>.

²²⁴ <https://www.iefimerida.gr/politiki/paraitisi-dimitriadi-klima-toxikotitas-ohi-predator?amp, https://primeminister.gr/2022/08/08/29961>.

²²⁵ *Ieidiseis*, SYRIZA - PASOK findings on wiretapping: Both scandal and cover-up (SYRIZA - PASOK sejbiet dwar l-interċettazzjoni). Kemm skandlu kif ukoll ħabi).

²²⁶ TVXS, Giannis Lavranos: Il-koumbarias ma Tsouvala u Dimitriadis.

²²⁷ *Ieidiseis*, SYRIZA - PASOK findings on wiretapping: Both scandal and cover-up (SYRIZA - PASOK sejbiet dwar l-interċettazzjoni). Kemm skandlu kif ukoll ħabi).

²²⁸ Reporters United. “The Great Nephew and Big Brother” (In-Neputi l-Kbir u l-Hu l-Kbir).

²²⁹ Lexocology, Il-qorti ta' Ċipru toffri direzzjonijiet lill-bank fuq l-ambitu tal-ordni ta' ffriżar.

introdotta mill-Prim Ministro Mitsotakis ftit wara li kiseb il-poter fl-2019. L-emenda kontroversjali stabbiliet limitu ta' zmien fuq l-iffriżar tal-assi, u b'hekk tippermetti r-rilaxx tal-assi ffriżati wara massimu ta' 18-il xahar²³⁰. Bis-saħħha tal-emenda tal-gvern ta' Mitsotakis, l-assi tas-Sur Bitzios setgħu jiġu rilaxxati.

150. Is-Sur Bitzios huwa marbut ma' Ċipru permezz tal-kumpanija tiegħu Santinomo, irregistrata f'Čipru, u l-konnessjoni tiegħu ma' Tal Dilian. Jidher li s-Sur Bitzios kien strumentali fit-trasferiment ta' Intellexa lejn il-Greċja²³¹.
151. Is-Sur Bitzios kelli 35 % tal-ishma ta' Intellexa permezz tal-kumpanija tiegħu Santinomo. Madankollu, fl-4 ta' Awwissu 2022 huwa rregistra t-trasferiment tal-ishma kollha tiegħu għal Thalestris, il-kumpanija omm ta' Intellexa²³². Id-data tar-registrazzjoni tat-trasferiment saret ffit jiem wara r-rivelazzjonijiet tal-hack ta' Androulakis. Madankollu, it-trasferiment innifsu allegatament seħħi fit-28 ta' Diċembru 2020, fuq perjodu ta' 19-il xahar qabel. Għalhekk, retroattivament, is-Sur Bitzios tbiiegħed mis-sjeda tiegħu ta' terz ta' Intellexa. Madankollu, is-Sur Bitzios kien ġie konness ma' Intellexa bejn Marzu 2020 u Ĝunju 2021 bħala deputat amministratur²³³.

GIANNIS LAVRANOS

152. Giannis Lavranos kien ġie akkużat bl-evażjoni tat-taxxa u l-ġurnalist is-Sur Koukakis kien qed jirrapporta dwar il-każ dwar is-Sur Lavranos.

INTELLEXA

153. Is-software ta' spjunagg Predator jinbiegħ permezz ta' Intellexa, konsorzu ta' bejjiegha ta' software ta' spjunagg bi preżenza, fost l-oħrajn, f'Čipru, il-Greċja, l-Irlanda u Franzia. Tal Dilian, li kelli karriera preċedenti fil-Forza tad-Difiża ta' Izrael, waqqaf il-konsorzu f'Čipru. It-tieni eks mara tiegħu u čittadina Pollakka Sara Hamou hija persuna centrali fin-network kumpless ta' kumpaniji. Tal Dilian kiseb ukoll čittadinanza Maltija. Il-Gvern Grieg iddikjara li nghataw żewġ licenzji ta' esportazzjoni lil Intellexa, li waħda minnhom awtorizzat l-esportazzjoni lejn Madagascar. Barra minn hekk, il-Gvern Grieg hareġ liċenzja ta' esportazzjoni għal Predator lejn is-Sudan. Ma ġiex ikkonfermat lil min iħbar il-licenzja, jekk hux lil Intellexa jew lil xi entità oħra. Allegatament, Intellexa esportat ukoll il-prodotti tagħha lejn il-Bangladesh.
154. Fit-30 ta' Novembru 2022, rapport investigattiv minn Lighthouse Reports, f'kollaborazzjoni mal-gazzetta ta' Izrael *Haaretz* u mal-programm Grieg Inside Story, žvela li l-operazzjonijiet ta' Predator ta' Tal Dilian fil-Greċja kienu allegatament konnessi ma' titjiriet ta' ġett ta' Cessna mill-Greċja u minn Ċipru lejn is-Sudan bejn April u Awwissu 2022. Allegatament, dan il-ġett wassal, b'mod sigriet u illegali, din it-teknoloġija ta' sorveljanza ta' livell għoli lill-milizzja tal-Forzi ta' Appoġġ Rapiċċu

²³⁰ Financial Times, [Il-bidla fil-ligi Griega meqjusa bhala pass lura fil-hasil tal-flus](#).

²³¹ Inside Story, Predatorgate: The second shareholder of Intellexa SA (Predatorgate: It-tieni azzjonist ta' Intellexa SA).

²³² Inside Story, Predatorgate: The second shareholder of Intellexa SA (Predatorgate: It-tieni azzjonist ta' Intellexa SA).

²³³ <https://insidestory.gr/article/predatorgate-o-deyteros-metohos-tis-intellexa-ae>.

(RSF)²³⁴. Rekords ta' titjiriet urew rabta tal-ajurplan privat, li tar 'il ġewwa u 'l barra minn Ċipru, ma' Tal Dilian, eks operattiv superjuri tal-Forzi ta' Difiża ta' Izrael li waqqaf Intellexa Alliance fl-2019 b'bażijiet f'Čipru u fil-Grecja. Fit-18 ta' Frar 2023, il-Kummissjoni kkonfermat li hija kienet kkuntattjat lill-awtoritajiet nazzjonali fil-Grecja u f'Čipru għal kjarifika ta' din il-kwistjoni. Madankollu, il-Kummissjoni ma rċeviet l-ebda tweġiba²³⁵. Fid-19 ta' April 2023, il-Ministru Supplenti Grieg tal-Affarijiet Barranin Miltiadis Varvitsiotis ikkonferma li l-Gvern Grieg kien approva l-licenzja għall-esportazzjoni tas-software ta' spjunaġġ Predator lejn is-Sudan. Madankollu, il-ministru ċahad kwalunkwe rwol ta' Predator fil-ġlied reċenti bejn il-forzi armati tas-Sudan u l-milizzji tal-RSF fis-Sudan²³⁶.

155. F'Diċembru 2022, il-Gvern Grieg żvela li fil-15 ta' Novembru 2021 kien ipprovda żewġ licenzji ta' esportazzjoni lil Intellexa. Skont il-kelliem għall-Ministeru Grieg tal-Affarijiet Barranin Alexandros Papaioannou, wahda minn dawn il-licenzji awtorizzat il-bejgh ta' Predator lil Madagascar²³⁷. Il-licenzja nghatat minkejja r-rekord batut f'dawk li huma drittijiet tal-bniedem tal-pajjiż²³⁸ u li potenzjalment kienet f'kunflitt mar-Regolamenti tal-UE dwar l-Użu Doppju²³⁹. Is-Segretarju Ĝenerali tar-Relazzjonijiet Ekonomiċi Internazzjonali, is-Sur Ioannis Smyrlis, li awtorizza l-bejgh ta' Predator lil Madagascar – ta r-riżenja tiegħu wara li ħarġu dawn ir-rivelazzjonijiet²⁴⁰ biex jieħu l-kariga ta' viċi direttur generali tal-partit fil-gvern Néa Dimokratía, li huwa responsabbi għall-elezzjonijiet li ġejjin.
156. Minbarra l-esportazzjoni ta' software ta' spjunaġġ, kaž wieħed allegatament juri li l-Grecja ospitat vjaġġi ta' tħalli għall-użu tas-software ta' spjunaġġ. F'Ġunju 2021, il-Bangladesh xtara vettura ta' spjunaġġ mingħand id-ditta Ċiprijotta Passitora. Skont id-dokumenti mill-Ministeru tal-Affarijiet Interni tal-Bangladesh, il-personal taċ-Ċentru Nazzjonali ta' Monitoraġġ tat-Telekomunikazzjoni (NTMS) ġie mħarreg fil-Grecja bejn l-2021 u l-2022 biex juža l-vettura ta' spjunaġġ. Il-vettura eventwalment waslet fil-

²³⁴ <https://www.lighthousereports.nl/investigation/flight-of-the-predator/>; <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2022-11-30/ty-article-magazine/.premium/jet-linked-to-israeli-spyware-tycoon-brings-spy-tech-from-eu-to-notorious-sudanese-militia/00000184-a9f4-dd96-ad8c-ebfcd8330000>; <https://insidestory.gr/article/flight-predator>.

²³⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2022-003990-ASW_EN.html; Laqgħa tal-Kumitat PEGA, 28 ta' Marzu 2023.

²³⁶ <https://www.euractiv.com/section/politics/news/greek-government-admits-exporting-predator-to-sudan/>; <https://www.aa.com.tr/en/africa/greek-government-admits-opposition-s-claim-of-spyware-export-to-sudan/2876824>.

²³⁷ *The New York Times*, 8 ta' Diċembru 2022, How the Global Spyware Industry Spiraled Out of Control (Kif l-Industrija Globali tas-Software ta' Spjunaġġ Tilfet il-Kontroll). <https://www.nytimes.com/2022/12/08/us/politics/spyware-nso-pegasus-paragon.html>.

²³⁸ *The New York Times*, 8 ta' Diċembru 2022, How the Global Spyware Industry Spiraled Out of Control (Kif l-Industrija Globali tas-Software ta' Spjunaġġ Tilfet il-Kontroll). <https://www.nytimes.com/2022/12/08/us/politics/spyware-nso-pegasus-paragon.html>.

²³⁹ Ir-Regolament (UE) 2021/821 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-20 ta' Mejju 2021 li jistabbilixxi regim tal-Unjoni għall-kontroll tal-esportazzjonijiet, is-senserija, l-assistenza teknika, it-tranżitu u t-trasferiment ta' oggetti b'użu doppju (GU L 206, 11.6.2021, p. 1).

²⁴⁰ *The National Herald*, “Top Greek Official Who Authorized Predator Spyware Sale Resigns” (Jirriżenja l-Ogħla Uffiċċjal Grieg li Awtorizza l-Bejgh tas-Software ta' Spjunaġġ Predator).

Bangladesh f' Ĝunju 2022²⁴¹.

KRIKEL

157. Krikel huwa l-fornitur preferut ta' tagħmir tal-awtoritajiet Griegi tal-infurzar tal-līgi u tas-sigurtà. Huwa wkoll ir-rappreżentant Grieg ta' RCS Lab, kumpanija Taljana li tbieġi software ta' sorveljanza. Barra minn hekk, jingħad li Giannis Lavranos jipposjedi 50 % ta' Krikel, permezz ta' kumpanija oħra bl-isem ta' Mexal²⁴². Madankollu, ma jidhirx li huwa possibbli li jiġi stabbilit b'ċertezza min huwa s-sid benefiċjarju aħħari ta' Krikel, minkejja l-hafna kuntratti tagħha mal-awtoritajiet tal-istat.
158. Fl-2014, il-kumpanija ta' Giannis Lavranos, Ioniki Technologiki, inbiegħet lil Tetra Communications f'Londra. F'din l-istess sena, Ioniki Technologiki kienet waħda mit-tliet kumpaniji li taw it-Tetra Communications Systems bhala donazzjoni lill-Ministeru tal-Protezzjoni taċ-Ċittadini Grieg²⁴³. Fl-2014, il-Gvern Grieg kien wera wkoll interess fid-ditta Taljana tas-software ta' spjunaġġ bl-isem RCS Galileo mill-kumpanija Hacking Team, kif žvelat minn WikiLeaks, iżda dan is-software qatt ma nxtara²⁴⁴. Id-donazzjoni ta' Tetra għiet iffaċilitata permezz ta' kumpanija bbażata fi Florida, li ppermettiet l-evitar tal-proċeduri regolari tal-offerti. Id-donazzjoni lill-Gvern Grieg għiet aċċettata fl-2017. Fl-2018, Krikel iffirmsat kuntratt ta' manutenzjoni u appoġġ tekniku ta' EUR 10 800 000. L-Amministratur ta' Krikel, Stanislaw Pelczar, iffirma f'isem Krikel, iżda jidher li Lavranos kien involut b'mod informali fin-negożjati kollha²⁴⁵. Krikel saret fornitur importanti tal-Ministeru Grieg għall-Protezzjoni taċ-Ċittadini. Mill-2018, din iffirmsat seba' kuntratti mal-Gvern Grieg, li sitta minnhom huma sigrieti²⁴⁶.
159. Il-kumpanija Krikel saret ukoll ir-rappreżentant lokali tal-kumpanija Taljana RCS Lab. F' Ĝunju 2021, l-EYP allegatament xtrat sistema ta' interċettazzjoni telefonika minn RCS Lab²⁴⁷ permezz ta' Krikel²⁴⁸. F'dak iż-żmien, Dimitriadis kien responsabbli għall-kuntatti bejn il-gvern u l-EYP. Xi sorsi ddokumentaw li kien matul l-installazzjoni ta' din is-sistema l-ġdidha li ntilef materjal li fih informazzjoni dwar is-sorveljanza ta'

²⁴¹ Haaretz, “Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, World’s Third-largest Muslim Country, Despite Dismal Human Rights Record” (It-teknoloġija tal-ispjunaġġ ta’ Izrael tinbiegħ lill-Bangladesh, it-tielet l-akbar pajjiż Izlamiku fid-dinja, minkejja r-rekord hażin f’dawk li huma drittijiet tal-bniedem).

²⁴² Hemm diversi rabtiet ta’ interessa hawnhekk. F’April 2021, Lavranos bieġi id-dar tal-familja tiegħu f’Ateni bi prezz aktar baxx mill-valur tas-suq lil Albitrum Properties. Ir-rappreżentant ta’ Albitrum Properties matul il-bejġi kien hu Felix Bitzios mill-missier jew mill-omm, Theodoros Zervos. Albitrum hija kumpanija Ċipriotta u għandha bhala l-azzjonist tagħha lil Mexal Services Ltd. Mexal Services tipposjedi kompletament Eneross Holdings Ltd. Barra minn hekk, Eneross Holdings hija s-sid ta’ Krikel. L-uffiċċeu rregistrat ta’ Giannis Lavranos jinsab fl-istess indirizz bhal ta’ Eneross Holdings u Mexal Services f’Čipru. Ara: Inside Story, “Predatorgate’s invisible privates” (Privatiinviżibbli ta’ Predatorgate), u TVXS, “G. Lavranos behind KRIKEL - How the deception of the Parliament was attempted [Revealing documents]” (G. Lavranos wara KRIKEL - Kif kien attentat l-ingann tal-Parlament) [Dokumenti ta’ żvelar].”

²⁴³ Inside Story, “Predatorgate’s invisible privates” (Il-privat inviżibbli ta’ Predatorgate).

²⁴⁴ Inside Story, “The timeless interest of the Greek authorities in spyware” (L-interess dejjiemi tal-awtoritajiet Griegi fis-software ta’ spjunaġġ).

²⁴⁵ Inside Story, “Predatorgate’s invisible privates” (Il-privat inviżibbli ta’ Predatorgate).

²⁴⁶ Inside Story, “Predatorgate’s invisible privates” (Il-privat inviżibbli ta’ Predatorgate).

²⁴⁷ Hellas Posts English, “The EYP supplier contaminates smartphones in Greece as well” (Il-fornitur tal-EYP jikkontamina l-ismartphones fil-Grecja wkoll).

²⁴⁸ TVXS, “G. Lavranos behind KRIKEL - How the deception of the Parliament was attempted” (G. Lavranos wara KRIKEL - Kif kien attentat l-ingann tal-Parlament) [Dokumenti ta’ żvelar].

Androulakis u ta' Koukakis, allegatament ikkażt minn problema teknika²⁴⁹. Madankollu, sorsi oħrajn sostnew li fid-29 ta' Lulju 2022 Kontoleon kien ordna li jinquerdu l-fajls²⁵⁰.

160. Huwa interessanti li l-impiegati ta' Krikel intlemħu jaħdmu f'Ketyak, allegatament "pro bono". Ketyak allegatament ingħatat EUR 40 000 000 mill-Facilità ghall-Irkupru u r-Reziljenza tal-UE, permezz ta' proċedura ta' sejha għall-offerti kunfidenzjali bbażata fuq deċiżjoni sigrieta tal-Prim Ministru²⁵¹. L-užu illegali ta' fondi tal-UE biex jiffinanzja software ta' spjunaġġ illegali jikkostitwixxi ksur serju tad-dritt tal-Unjon u jaqa' taħt il-kompetenzi ta' bosta korpi Ewropej, inkluż l-Uffiċċeju tal-Prosekurur Ewropew.
161. Allegatament, l-impiegati ta' Krikel f'Dicembru 2021 u f'Jannar 2022 żaru wkoll il-facilitajiet tal-EYP f'Agia Paraskevi fir-rwol tagħhom bhala "ħarrieġa". Dawn il-facilitajiet huma kkontrollati mill-Gvern Grieg u allegatament huma l-post fejn ġie installat is-software ta' spjunaġġ Predator²⁵².

L-INVOLVIMENT TA' BITZIOS U LAVRANOS

162. Kemm Bitzios kif ukoll Lavaranos kienu involuti b'mod attiv fl-istabbiliment ta' Krikel fl-2017. Flimkien, huma organizzaw il-ħatra tal-avukat Pollakk Stanislaw Pelczar bhala amministratur ta' Krikel f'Ottubru 2017²⁵³. Il-kumpanija ta' Bitzios, Viniato Holdings Limited, giet sussegwentement irreklutata bhala konsulent minn Krikel bejn Jannar u Awwissu 2018 għal tariffa ta' madwar EUR 550 000 (għalkemm Krikel kellha biss fatturat ta' EUR 840 000 dik is-sena)²⁵⁴.
163. Bitzios u Pelczar għandhom rabtiet kummerċjali reċiproċi oħra wkoll. Mill-Paradise Papers joħrog li jikkondividu kumpanija registrata f'Malta bl-isem ta' Baywest Business²⁵⁵. Barra minn hekk, Tal Dilian, il-fundatur ta' Intellexa għandu passaport (tad-deheb) Malti²⁵⁶ u għandu wkoll kumpanija fantażma MNT Investments LTD fl-Istat għżira²⁵⁷.
164. Bitzios u Lavranos huma żewġ persuni prominenti fil-provvista ta' materjal ta'

²⁴⁹ TVXS, “G. Lavranos behind KRIKEL - How the deception of the Parliament was attempted” (G.Lavranos wara KRIKEL - Kif kien attentat l-ingann tal-Parlament) [Dokumenti ta' zvelar].

²⁵⁰ Euractiv, “Greek MEP spyware scandal takes new turn” (L-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ tal-MEP Grieg jieħu xejra ġidida).

²⁵¹ <https://www.flash.gr/politiki/1988373/predator-apokalypseis-gia-to-ketyak-tis-eyp-me-xrimatodotisi-kai-apo-to-tameio-anakampsis>.

²⁵² Inside Story, “Greek State and spyware vendor Intellexa:they are acquainted after all” (Stat Grieg u bejjiegh tas-software ta' spjunaġġ online: ikunu familjari wara kollo).

²⁵³ TVXS, “G. “How attempts were made to deceive the Parliament [Revealing documents]” (Lavranos wara KRIKEL - Kif saru tentattivi biex jiġi ngannat il-Parlament [Dokumenti ta' żvelar]).

²⁵⁴ Inside Story, “From Koukakis to Androulakis: A new twist in the Predator spyware case (Inside Story. Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil ġdid fil-każ ta' software ta' spjunaġġ Predator).

²⁵⁵ Konsorzu Internazzjonali ta' Ĝurnalisti Investigattivi, Offshore Leaks Database, Paradise Papers – Ir-Registru Korporattiv ta' Malta.

²⁵⁶ Il-Gvern ta' Malta, Persuni Naturalizzati/Registrati bhala Ċittadini ta' Malta, Gaz 21.12, <https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Government%20Gazette/Government%20Notices/PublishingImages/Pages/2018/12/GovNotices2112/Persons%20naturalised%20registered%20Gaz%202021.12.pdf>.

²⁵⁷ <https://mlt.databasesets.com/company-all/company/73006> <https://happenednow.gr/to-neo-logismiko-kataskopias-predator-kai-oi-douleies-stin-ellada/>.

komunikazzjoni u sorveljanza lil korpi tal-istat bhall-pulizija u l-EYP. Bitzios kien kruċjali fil-kumpanija li tbigh Predator. Dawn kienu qrib ta' Dimitriadis u t-tnejn li huma bbenefikaw minn kuntratti tal-gvern li jħallu ħafna qligh. Dawn ibbenefikaw mill-emenda leġiżlattiva tal-gvern il-ġdid li tirrilaxxa l-assi ffrizati tagħhom. Kellhom raġuni biex jużaw software ta' spjunaġġ kontra Koukakis. Hemm riskju ovvju u għoli ħafna ta' kunflitti ta' interess u korruzzjoni fit-taħlit ta' interassi kummerċjali, relazzjonijiet personali u rabtiet političi. Barra minn hekk, dawn ikunu f'pożizzjoni li jipprovdu informazzjoni kruċjali dwar l-akkwist u l-użu ta' Predator fil-Greċja.

165. Madankollu, minkejja r-rilevanza ovvja li Bitzios u Lavranos jixhdu quddiem il-Kumitat ta' Inkesta tal-Parlament Grieg, il-maġġoranza ta' Néa Dimokratía fil-kumitat ċahdet it-talbiet tal-oppożizzjoni biex tharrek lil dawn l-individwi għal seduta ta' smiġħ.

SKRUTINJU EX ANTE

166. Fil-Greċja, li wieħed jinfetta apparat b'software ta' spjunaġġ huwa reat kriminali kif stipulat f'diversi artikoli tal-Kodiċi Kriminali Grieg, inkluż l-Artikolu 292 dwar reati kontra s-sigurtà tal-komunikazzjonijiet bit-telefown, l-Artikolu 292B dwar it-tfixkil tal-operat tas-sistemi tal-informazzjoni, kif ukoll l-Artikolu 370 dwar il-ksur tas-segretezza tal-ittri. Barra minn hekk, il-produzzjoni, il-bejgħ, il-provvista, l-użu, l-importazzjoni, il-pussess u d-distribuzzjoni ta' malware (li jinkludi software ta' spjunaġġ) huma wkoll reat kriminali kif deskritt fl-Artikolu 292C tal-Kodiċi Kriminali Grieg²⁵⁸. Dan l-Artikolu nbidel mill-Gvern Grieg fid-9 ta' Dicembru 2022.
167. L-ġħadd ta' interċettazzjoniċi awtorizzati żdied b'mod sostanzjali matul is-snin. Minn 4 871 fl-2015, għal 11 680 fl-2019 għal 15 475 fl-2021²⁵⁹. Bħalissa, iridu jiġu pproċessati xi 60 talba kuljum, u sa ftit ilu minn prosekutur wieħed. Barra minn hekk, id-dispożizzjoniċi tal-EYP li jneħħu l-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet taċ-ċittadini minħabba raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali ma jsemmux l-isem tal-persuna kkonċernata u lanqas ir-raġuni għat-tnejha tal-kunfidenzjalità. Huma limitati għan-numru tat-telefown u l-invokazzjoni tas-sigurtà nazzjonali²⁶⁰.
168. L-awtorizzazzjoni ġudizzjarja għall-monitoraġġ tal-komunikazzjonijiet privati kif ukoll l-estensjoni u t-terminazzjoni ta' tali awtorizzazzjoni għandhom jiġi approvati mill-Prosekutur Pubbliku kompetenti. Kif stabbilit fil-Liġi 3649/2008, il-prosekutur kompetenti biex inehhi s-segretezza u l-kunfidenzjalità huwa l-prosekutur intern tal-EYP. Emenda leġiżlattiva mill-2018 taħt il-gvern ta' Tsipras II kienet naqqset in-numru ta' prosekuturi meħtieġa għall-awtorizzazzjoni ta' interċettazzjoni minn tnejn għal wieħed. Il-prosekutur inkarigata mill-każiċċi inkwistjoni hija Vasiliki Vlachou²⁶¹. Vlachou ma ltaqgħetx mal-missjoni PEGA fil-Greċja.

²⁵⁸ Gwida Legali Komparattiva Internazzjonal, *Cybersecurity Laws and Regulation Greece 2022(Ligjiet dwar iċ-Ċibersigurtà u r-Regolament dwar il-Greċja 2022)*.

²⁵⁹ Ekathimerini, “Wiretapping and ‘national security’” (L-interċettazzjoni u s-“sigurtà nazzjonali”).

²⁶⁰ Reporters United, “Enemy of the State: We prove that the Mitsotakis government was watching the journalist Thanasis Koukakis”: (L-ġħadu tal-Istat: Għandna provi li l-gvern ta' Mitsotakis kien qed jissorvelja l-ġurnalist Thanasis Koukakis).

²⁶¹ Reporters United, “Enemy of the State: We prove that the Mitsotakis government was watching the journalist Thanasis Koukakis”: (L-ġħadu tal-Istat: Għandna provi li l-gvern ta' Mitsotakis kien qed jissorvelja l-ġurnalist Thanasis Koukakis).

ATT TA' KONTENUT LEĞIŽLATTIV

169. Wara r-rivelazzjonijiet tas-sorveljanza, il-Prim Ministru Mitsotakis ippropona bidliet fil-qafas tal-operat tal-EYP. Waħda minn dawk il-bidliet hija l-introduzzjoni tal-Att dwar il-Kontenut Legižlattiv mill-gvern fid-9 ta' Awwissu 2022. Il-paragrafu 2 tal-Artikolu 9 tal-Ligi 3649/2008 ġie aġġornat u issa jirrikjedi opinjoni tal-Kumitat Permanenti dwar l-Istituzzjoni u t-Trasparenza dwar il-ħatra tal-gvernatur tal-EYP²⁶². Madankollu, peress li l-partit fil-gvern attwalment għandu maġgoranza assoluta fil-Kumitat Permanenti Specjali tal-Parlament dwar l-Istituzzjonijiet u t-Trasparenza, huwa approva n-nomina tas-Sur Demiris bħala l-gvernatur il-ġdid tal-EYP, filwaqt li l-partiti l-oħra kollha tal-oppożizzjoni kienu kontra²⁶³. Barra minn hekk, it-tieni viċi kmandant tal-EYP huwa Dionysis Melitsiotis²⁶⁴, eks membru tal-uffiċċju privat tal-Prim Ministru, u Viċi Direttur ieħor huwa Anastasios Mitsialis, eks ufficijal ta' Néa Dimokratia²⁶⁵.
170. Barra minn hekk, l-att reġa' introduċa l-awtorizzazzjoni ta' żewġ prosekutur għat-talbiet ta' monitoraġġ²⁶⁶. L-Artikolu 5 tal-Ligi 3649/2008 dwar id-dispożizzjoni għat-tneħħija tal-kunfidenzjalità tal-komunikazzjoni mill-EYP huwa supplimentat b'sottomissjoni għall-approvazzjoni lill-Prosekutur tal-Appelli kompetenti, u wara dan, approvat mill-Prosekutur Pubbliku tal-Qorti tal-Appell²⁶⁷.

SKRUTINJU EX POST

171. Mill-2019, l-azzjonijiet tal-EYP kienu taħt il-kontroll dirett tal-Prim Ministru Mitsotakis wara bidla fil-liġi li saret wara r-rebħa ta' Néa Dimokratia fl-2019²⁶⁸.
172. Il-kontroll Parlamentari huwa eżerċitat mill-Kumitat Permanenti dwar l-Istituzzonijiet u t-Trasparenza. Dan il-kumitat jissorvelja l-azzjonijiet tal-EYP u għandu s-setgħa li jiġib dokumenti, jeżamina persuni u jistieden lid-Direttur Generali għal smiġħ²⁶⁹. Il-partit fil-gvern għandu maġgoranza assoluta fil-kompożizzjoni attwali tal-kumitat.
173. L-Awtorità Ellenika għas-Sigurtà u l-Privatezza tal-Komunikazzjoni (ADAE) tiżgura l-protezzjoni tal-kunfidenzjalità tal-posta u ta' kull xorta oħra ta' komunikazzjoni²⁷⁰. L-istatut tal-ADAE jaġtiha awtonomija amministrattiva²⁷¹. L-ADAE tista' twettaq

²⁶² EfSyn, ‘What (does not) change with the Act of Legislative Content for EYP?’’ (X’jinbidel (ma jinbidilx) bl-Att tal-Kontenut leġižlattiv ghall-EYP?).

²⁶³ Ekathemirini, “Themistoklis Demiris: His appointment to the management of EYP was approved by a majority” (Themistoklis Demris: Il-ħatra tiegħu għall-ġestjoni tal-EYP ġiet approvata b'maġgoranza.).

²⁶⁴ Ekathimerini, “National security takes center stage” (Is-sigurtà nazzjonali tieħu prominenza.).

²⁶⁵ Greek City Times, “Greek PM appoints new security and intelligence chiefs” (Il-PM Grieg jaħtar kapijiet godda tas-sigurtà u tal-intelligence).

²⁶⁶ At a Glance, “Greece’s Predatorgate: The latest chapter in Europe’s spyware scandal?” (Predatorgate tal-Grecja: L-ahħar kapitolu fl-iskandlu tal-Europa ta’ Software ta’ Spjunaġġ?) Parlament Ewropew, Direttorat Generali għas-Servizzi ta’ Riċerka Parlamentari, 8 ta’ Settembru 2022.

²⁶⁷ EfSyn, “What (does not) change with the Act of Legislative Content for EYP?’’ (X’jinbidel (ma jinbidilx) bl-Att tal-Kontenut leġižlattiv ghall-EYP?).

²⁶⁸ Euractiv, “Another Greek opposition lawmaker victim of Predator” (Persuna oħra Griega fl-oppożizzjoni li tfassal il-ligijiet vittma ta’ Predator).

²⁶⁹ Ċentru għal-Liġi Kostituzzjonali Ewropea, *National intelligence authorities and surveillance in the EU: Fundamental rights safeguards and remedies* (Awtoritajiet nazzjonali ta’ intelligence u sorveljanza fl-UE: Salvagwardji u rimedji tad-drittijiet fundamentali).

²⁷⁰ ADAE, *Prezentazzjoni*.

²⁷¹ ADAE, *Qasas regolatorju*.

investigazzjonijiet f'facilitajiet, bažijiet tad-data u arkivji u tat-tagħmir tekniku, u dokumenti tal-EYP²⁷².

174. Il-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet kif previst fil-Ligi 2225/1994 tiddikjara li din il-kunfidenzjalità tista' tiġi rtirata biss f'każijiet ta' sigurtà nazzjonali u ghall-inkjesti dwar reati serji. Wara t-tnejħija tal-kunfidenzjalità, l-Artikolu 5 ta' din il-ligi jistipula li l-ADAE tista' tinforma lill-persuni fil-mira tal-investigazzjonijiet, dment li l-ghan tal-investigazzjoni ma jkunx kompromess²⁷³. Id-dritt ta' individwu li jkollu aċċess għal informazzjoni dwar jekk il-persuna inkwistjoni kinitx is-suġġett ta' sorveljanza huwa deskrift fil-Ligi 2472/1997²⁷⁴. Madankollu, meta f'Marzu 2021 l-ADAE nnotifikat lill-EYP dwar id-dritt ta' Koukakis li jiġi infurmat, fil-31 ta' Marzu 2021 il-gvern ippreżenta minnufih l-Emenda 826/145, li neħħiet il-kapaċitā tal-ADAE li tinnotifika liċ-ċittadini dwar it-tnejħija tal-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet²⁷⁵. Dan, de facto, inehhi d-dritt tal-individwu tieghu ghall-informazzjoni. L-emenda ġiet introdotta b'mod irregolari ħafna. Din ġiet miżjudha ma' ligi mhux relatata (abbozz ta' ligi dwar il-miżuri relatati mal-COVID-19) u l-iskadenzi meħtieġa mill-Kostituzzjoni ma gewx irrispettati^{276 277 278}. Għalhekk ma kien hemm l-ebda process ta' konsultazzjoni xieraq.
175. Bl-Att dwar il-Kontenut Legiżlattiv, Mitsotakis kellu l-ghan li jsaħħaħ it-trasparenza u l-obbligu ta' rendikont. Madankollu, l-att ma jirrevokax l-Emenda 826/145.
176. Fid-9 ta' Dicembru 2022, il-Gvern Grieg adotta l-Ligi 5002/2022 bil-ghan li jaġġorna u joħloq qafas legali effettiv ghall-protezzjoni tad-data personali, is-segretezza tal-komunikazzjoni u t-tishħiħ taċ-ċibersigurtà. Madankollu, il-ligi tintroduci diversi dispożizzjonijiet li jdghajfu s-salvagwardji, l-iskrutinju u l-obbligu ta' rendikont. Kif stabbilit fl-Artikolu 4, il-Paragrafu 7²⁷⁹, kwalunkwe talba minn individwi għal informazzjoni dwar jekk kinux soġġetti għal sorveljanza minħabba raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali se tiġi eżaminata minn kumitat ta' tliet membri magħmul mid-direttur tal-EYP, il-prosekutur marbut mal-EYP u l-kap tal-ADAE. Dan ifisser li l-maġgoranza taqa' fuq dawk li ordnaw (id-direttur tal-EYP) u li awtorizzaw (il-prosekutur) is-sorveljanza fl-ewwel lok. Barra minn hekk, dan jagħmilha prattikament impossibbli għall-individwi li jkunu taħt sorveljanza minħabba raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali li jiġi informati *ex post* b'mod xieraq, peress li l-ligi tistabbilixxi li jistgħu jippreżentaw talba rilevanti tliet snin biss wara t-tmiem tas-sorveljanza tagħhom. Dan huwa inkompatibbli mal-ġurisprudenza rilevanti tal-Qorti Ewropea u tal-Karta Ewropea tad-

²⁷² Čentru għal-Ligi Kostituzzjoni Ewropea, *National intelligence authorities and surveillance in the EU: Fundamental rights safeguards and remedies* (Awtoritajiet nazzjonali ta' intelligence u sorveljanza fl-UE: Salvagwardji u rimedji tad-drittijiet fundamentali).

²⁷³ Constitutionalism, “Contradiction of article 87 of Law 4790/2021 with the guarantees of the ECHR for safeguarding the confidentiality of communications” (Il-kostituzzjonalizmu. Il-kontradizzjoni tal-Artikolu 87 tal-Ligi 4790/2021 bil-għażiex tal-QEDB għas-salvagwardja tal-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet).

²⁷⁴ L-Awtoritā Ellenika għall-Protezzjoni tad-Data (DPA), il-Ligi 2472/1997 dwar il-Protezzjoni tal-Individwi fir-riġward tal-Ipprocessar ta' Data Personal.

²⁷⁵ <https://www.reportersunited.gr/8646/eyp-koukakis/>.

²⁷⁶ Il-Parlament Elleniku, Kostituzzjoni.

²⁷⁷ Il-Parlament Elleniku, Regoli ta' Proċedura tal-Kamra.

²⁷⁸ Govwatch, “Violation of the legislative process for amendments in law 4790/2021” (Il-ksur tal-proċess legiżlattiv għall-emendi fil-ligi 4790/2021).

²⁷⁹ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/844300/nomos-5002-2022>.

Drittijiet tal-Bniedem²⁸⁰ u ma jipprevedix kontrobilanci istituzzjonal biex jiġi żgurat il-funzjonament xieraq tas-setgħat tal-Istat. L-ADAE esprimiet in-nuqqas ta' qbil tagħha mal-korp ta' tliet membri. Sal-lum, ma hemm l-ebda qafas operazzjonali għall-kumitat bi tliet partijiet, li jfisser li de facto mhux qed jiffunzjona²⁸¹. Barra minn hekk, il-liġi l-ġdida tikkriminalizza l-użu ta' software ta' spjunaġġ minn individwi jew kumpaniji privati, u għall-ewwel darba tagħmilha legali għall-awtoritajiet pubbliċi li jixtru software ta' spjunaġġ, u dan jawtorizza lill-gvern jistabbilixxi l-proċedura permezz ta' Digriet Presidenzjali. Ma hemm l-ebda dispożizzjoni għal sorveljanza ġudizzjarja tal-użu ta' software ta' spjunaġġ jew għas-sottokuntrattar ta' interċettazzjoni lil entitajiet privati.

177. Il-provvista minn atturi privati ta' software ta' spjunaġġ illegali hija illegali biss jekk tali software ikun inkluż f'lista indikattiva ta' "software ta' spjunaġġ ipprojbit" li tiġi aġġornata mill-Kap tal-EYP kull sitt xhur. Dan jawtorizza lill-EYP takkwista software ta' spjunaġġ legalment, peress li kwistjonijiet kritici rilevanti se jiġu ttrattati eskluzivament permezz ta' leġiżlazzjoni sekondarja (jiġifieri Digriet Presidenzjali). Għalhekk, verzjoni aġġornata ta' software ta' spjunaġġ eżistenti titqies bhala legali sakemm tigi inkluża fil-lista msemmija hawn fuq. Id-definizzjoni ta' "sigurtà nazzjonali" fil-liġi hija wiesgħa u vaga ħafna, u għalhekk f'kunflitt mal-Artikolu 19, il-paragrafu 1 tal-Kostituzzjoni, li jitlob interpretazzjoni restrittiva. L-ADAE hija ostakolata wkoll fl-isforzi tagħha biex teżerċita r-rwol tagħha maħtur mill-kostituzzjoni fil-kontroll tal-proċess ta' deklassifikazzjoni. Ir-rwol tal-awtorità indipendenti li kienet strumentali biex jinkixef l-iskandlu tas-sorveljanza huwa mnaqqas fil-liġi l-ġdida, minkejja l-garanziji kostituzzjonal rilevanti.
178. Il-possibbiltajiet għal skrutinju *ex post* iddgħajfu mill-fatt li l-Grecja ġadet żmien twil biex timplimenta bis-shih id-Direttiva tal-UE dwar l-Informaturi²⁸². Fis-27 ta' Jannar 2022, il-Kummissjoni nediet proċedura ta' ksur billi bagħtet avviż formali lill-Grecja. Fil-15 ta' Lulju 2022²⁸³, il-Kummissjoni bagħtet opinjoni motivata bi skadenza ta' xahrejn biex twieġeb għaliha. Il-Parlament Grieg eventwalment fil-11 ta' Novembru 2022 ivvota dwar il-Liġi 4990/2022, li tittrasponi d-Direttiva tal-UE dwar l-informaturi fil-leġiżlazzjoni Griega.

L-ISKRUTINJU PUBBLIKU

²⁸⁰ [²⁸¹ Skambju ta' Fehmiet tal-Kumitat PEGA ma' Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos, 28 ta' Frar 2023.](https://www.dsa.gr/%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%BF%CF%85/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CF%83/%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CF%83%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%BB.</p>
</div>
<div data-bbox=)

²⁸² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/EN/inf_22_3768.

²⁸³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/EN/inf_22_3768.

179. Il-Greċja tinsab fl-aktar pozizzjoni baxxa fost il-pajjiżi kollha tal-UE fl-Indiči Dinji tal-Libertà tal-Istampa 2022, fil-108 post minn 180²⁸⁴. Fl-2021, inqatel il-ġurnalista Giorgos Karaivaz. Il-qtil għadu ma ġiex solvut. Il-ġurnalisti jiffacċċjaw intimidazzjoni u Kawżi Strategiċi kontra l-Parteċipazzjoni Pubblika (SLAPPs). Grigoris Dimitriadis²⁸⁵ nieda SLAPPs kontra l-instrument tal-aħbarijiet Reporters United u *Efimerida ton Syntakton* (EfSyn)²⁸⁶ wara li kien sfurzat jirreženja. Il-Ministru tal-Gvern Oikonomou fittex li jiskredita ġurnalista ta' *Politico*, Nektaria Stamouli, billi jimplika li l-artikli tagħha dwar l-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ kien politikament motivati²⁸⁷. Fil-fatt, żewġ persuni fil-mira tas-sorveljanza, Koukakis u Malichoudis, kien qed jirrapportaw b'mod kritiku dwar kazijiet ta' korruzzjoni u frodi, u t-trattament hażin tal-migrant. Athanasios Telloglou u Eliza Triantafillou rrapportaw dwar l-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ, u allegatament tqiegħdu taħt sorveljanza²⁸⁸. Barra minn hekk, il-Prosekuratur tal-Qorti Suprema tal-Greċja Isidoros Dogiakos skredita lill-strumenti tal-media li kkritikaw lill-awtoritajiet ġudizzjarji Griegi talli ma mmaniġġawx l-iskandlu tal-interċettazzjoni telefonika b'mod adegwat. Huwa saħansitra pprova jintimida lill-media li investigat l-iskandlu billi talab awditi selettivi tat-taxxa għas-sidien tagħhom²⁸⁹.

RIMEDJU

L-AWTORITÀ NAZZJONALI TAT-TRASPARENZA

180. Kif stabbilit fl-Artikolu 82 tal-Liġi 4622/2019, l-Awtorità Nazzjonali għat-Trasprenza (EAD) għandha r-responsabbiltà li ssaħħa h l-obbligu ta' rendikont, it-trasprenza u l-integrità tal-azzjonijiet meħuda minn korpi governattivi, korpi statali, awtoritajiet amministrattivi u organizazzjonijiet pubbliċi. Barra minn hekk, l-EAD għandha tipprevjeni, tikxf u tindirizza azzjonijiet ta' frodi u korruzzjoni minn korpi pubbliċi u privati. Skont din il-liġi, l-EAD hadet ir-responsabbiltajiet, id-drittijiet u l-obbligi kollha mill-korpi pubbliċi li ġejjin: is-Segretarjat Ġenerali għall-Ġlieda kontra l-Korruzzjoni; il-Korp tal-Awdituri-Spetturi tal-Amministrazzjoni Pubblika; l-Uffiċċju tal-Ispettur Ġenerali tal-Amministrazzjoni Pubblika; il-Korp tal-Ispetturi tas-Servizzi tas-Saħħa u l-Benessri; il-Korp tal-Ispetturi tax-Xogħlijiet Pubbliċi; u l-Korp tal-Ispetturi-Awdituri tat-Trasport²⁹⁰. Filwaqt li l-indipendenza tal-ADAE hija stipulata fil-kostituzzjoni, l-EAD mhijiex awtorità indipendentni.
181. Fit-22 ta' Lulju 2022, l-EAD bdiet inkjestha dwar l-allegat xiri tas-software ta' spjunaġġ Predator mill-Ministeru tal-Protezzjoni taċ-Ċittadini u l-EYP. L-awditu eżamina l-Pulizija Ellenika, l-EYP u l-kumpaniji Intellexa u Krikell. L-EAD ikkonkludiet ir-rapport tagħha fl-10 ta' Lulju 2022, iżda għaddiet r-rapport lill-EYP għal approvazzjoni

²⁸⁴ <https://rsf.org/en/index>.

²⁸⁵ Tagesspiegel.

²⁸⁶ EUobserver, “Greece accused of undermining rule of law in wiretap scandal” (Il-Greċja akkużata li timmina l-istat tad-dritt fl-iskandlu tal-interċettazzjoni).

²⁸⁷ <https://www.ekathimerini.com/news/1191760/foreign-press-association-rejects-targeting-of-journalist-by-govt-spox/>.

²⁸⁸ Heinrich-Böll-Stiftung, “In conditions of absolute loneliness” (F’kundizzjonijiet ta’ solitudni assoluta).

²⁸⁹ ESIEA, Journalists Unions condemn threats from Supreme Court Prosecutor (L-ghaqdiet tal-ġurnalisti jikkundannaw theddid mill-Prosekuratur tal-Qorti Suprema) <https://www.esiea.gr/oi-dimosiografikes-enoseis-gia-tis-di/>.

²⁹⁰ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/545222/nomos-4622-2019>.

minn qabel. Ir-rapport uffiċjali li ntbagħat lil Koukakis fit-22 ta' Lulju kien jinkludi biss frazzjonijiet tal-awditu shiħ kif twettaq mill-EAD. Taħt il-kopertura tal-protezzjoni tad-data personali, diversi ismijiet tal-awditu gew riveduti, inkluži l-ismijiet tal-awdituri tal-EAD, il-prosekkur tal-EYP li ċeċċek ja-rapport inizjali tal-EAD u l-avukati u l-kontabilisti tal-persuni ġuridiċi involuti²⁹¹.

182. Fl-ahħar nett, ir-rapport tal-EAD ikkonkluda li kemm l-EYP kif ukoll il-Ministeru tal-Protezzjoni taċ-Ċittadini ma kinux ikkonkludew kuntratti ma' Intellexa u ma' kumpaniji nazzjonali relatati oħrajn. Lanqas ma kienu xtraw jew użaw is-software ta' spjunaġġ Predator²⁹². Madankollu, l-EAD ma investigatx il-kontijiet bankarji ta' Intellexa u Krikel, jew dawk tal-kumpaniji offshore affiljati. Barra minn hekk, l-EAD żaret biss l-uffiċċji ta' Intellexa u Krikel wara li kienu għaddew xahrejn mill-ewwel pubblikazzjoni dwar l-użu ta' Predator fil-Grecja, f'liema punt l-impiegati kienu qed jaħdmu mid-dar minhabba l-COVID-19. Barra minn hekk, l-EAD ma itaqghetx ma' rappreżentanti legali tal-kumpaniji inkwistjoni²⁹³.
183. Hemm xi dubji dwar l-indipendenza tat-tmexxija tal-EAD. Id-Direttur attwali, eks impiegat ta' Mitsotakis, ilu jokkupa l-kariga ad interim mis-sajf tal-2022. Mhuwiex ċar għaliex il-proċedura ta' reklutagg ma tnedix. Id-Direttur tal-EAD ma itaqax mal-Kunitat PEGA matul il-missjoni f'Novembru 2022. Id-Direttur iltaqa' mad-delegazzjoni tal-Kunitat LIBE fis-7 ta' Marzu 2023, fejn saru mistoqsijiet dwar software ta' spjunaġġ fil-Grecja.

AWTORITÀ ELLENIKA GHAS-SIGURTÀ U L-PRIVATEZZA TAL-KOMUNIKAZZJONI (ADAE)

184. F'Lulju 2022, Nikos Androulakis ikkonferma li kien ippreżenta lment quddiem l-Uffiċċju tal-Prosekkur tal-Qorti Suprema li allegatament kien safha fil-mira permezz tas-software ta' spjunaġġ Predator fil-21 ta' Settembru 2021. Wara l-ilment ta' Androulakis, f'Awwissu 2022, l-ADAE nediet investigazzjoni, billi bdiet tikseb informazzjoni mingħand l-operatur tat-telekomunikazzjoni ta' Androulakis.
185. Is-software ta' spjunaġġ Predator iħalli ftit traċċi ta' infezzjoni mal-fornituri tat-telekomunikazzjoni. However, the ADAE found that Androulakis' mobile phone was monitored by the EYP²⁹⁴, and that its in-house prosecutor Vasiliki Vlachou had authorised the monitoring action and the lifting of secrecy in September 2021, coinciding with the alleged Predator attack.
186. Wara s-sejbiet tal-inkjesta tal-ADAE, Grigoris Dimitriadis u Panagiotis Kontoleon, irriżenjaw mill-pożizzjonijiet tagħhom fil-gvern²⁹⁵. Kontoleon iddi kara li l-monitoraġġ ta' Androulakis tnieda fuq talba ta' awtoritajiet barranin – b'mod aktar specifiku l-aġenziji tal-Intelligence tal-Armenja u l-Ukrajna – fid-dawl tas-sehem ta' Androulakis

²⁹¹ Inside Story, “From Koukakis to Androulakis: “A new twist in the Predator spyware case” (Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil ġdid fil-każ ta' software ta' spjunaġġ Predator).

²⁹² Inside Story, “From Koukakis to Androulakis: “A new twist in the Predator spyware case” (Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil ġdid fil-każ ta' software ta' spjunaġġ Predator).

²⁹³ Inside Story, “From Koukakis to Androulakis: “A new twist in the Predator spyware case” (Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil ġdid fil-każ ta' software ta' spjunaġġ Predator).

²⁹⁴ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/733637/EPRS_ATA\(2022\)733637_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/733637/EPRS_ATA(2022)733637_EN.pdf).

²⁹⁵ Politico, “PM Mitsotakis feels the heat as two top Greek officials quit in spy scandal” (Il-Prim Ministru Mitsotakis ihoss il-pressjoni hekk kif żewġ uffiċċiali Griegi ewlenin jirriżenjaw fi skandlu ta' spjunaġġ).

fil-Kumitat tal-Parlament Ewropew għall-Kummerċ Internazzjonal, li jittratta r-relazzjonijiet kummerċjali bejn l-UE u ċ-Ċina²⁹⁶. Kemm l-Ukrajna kif ukoll l-Armenja ċaħdu dawn l-istqarrijiet²⁹⁷.

187. Fil-15 ta' Diċembru 2022, l-awtorità tat-segwitu għat-talbiet mill-ġurnalisti Tasos Telloglou u l-MEP Giorgos Kyrtos dwar jekk kinux fil-mira tal-EYP. Awdit u mill-ADAE fil-kumpanija tat-telekomunikazzjoni Cosmote sab li kemm Telloglou kif ukoll Kyrtos kienu tabilhaqq taħt sorveljanza²⁹⁸. Cosmote informa lill-Qorti Suprema u staqsa dwar il-legalità tal-investigazzjoni tal-ADAE²⁹⁹. L-ADAE waqqfet tim speċjali biex jiskrutinizza l-fornituri tat-telekomunikazzjoni, speċifikament biex ifittex aktar talbiet magħmula mill-EYP għat-tnejħiha tal-kunfidenzjalitā³⁰⁰.
188. Il-gvern ipprova jissostitwixxi l-membri tal-Bord tad-Diretturi tal-ADAE. Il-Kap Prosekurur tal-Greċċa Dogiakos uffiċjalment ħareġ opinjoni fl-10 ta' Jannar 2023, li fiha ddeċieda li l-ADAE ma tistax twettaq investigazzjonijiet fir-rekords tal-fornituri tat-telekomunikazzjoni biex tagħti harsa lejn it-tnejħiha tal-kunfidenzjalitā tal-kumpanija. Skont l-opinjoni, jistgħu japplikaw sanżjonijiet kriminali ladarba l-ADAE tibda awditi bħal dawn³⁰¹. Din l-opinjoni, li tikkontradixxi l-opinjonijiet preċedenti tal-Avukat Ĝenerali, tikser b'mod ċar l-indipendenza tal-ADAE³⁰² u tipprova twaqqafha milli twettaq investigazzjonijiet. Matul laqgħa tal-Kumitat PEGA fit-28 ta' Frar 2023, Rammos iddikjara li l-opinjoni ta' Dogiakos mhijiex vinkolanti u l-kompli tal-ADAE jistgħu jibqgħu għaddejjin bħas-soltu³⁰³.
189. L-ADAE kkonfermat li l-EYP spijsa wkoll fuq il-kap tal-forzi armati Griegi Konstantinos Floros, ministru fil-kariga, diversi uffiċjali li jittrattaw kažijiet ta' armi u eks konsulent tas-sigurtà nazzjonali. Minħabba l-inabbiltà attwali tal-ADAE li tinforma lill-persuni fil-mira, l-ADAE kellha l-intenzjoni li tippreżenta s-sejbiet lill-kumitat tat-trasparenza tal-Parlament Grieg u lill-istituzzjonijiet tal-Parlament Grieg³⁰⁴. Christos Rammos bagħħat ittra lill-Parlament Grieg fejn talab din il-preżentazzjoni. Fil-bidu, il-President evita li jqajjem il-kwistjoni għad-diskussjoni billi qal li ma kienx sab iż-żmien biex jaqra l-ittra ta' Rammos matul jum ismu. Eventwalment, il-maġgoranza ta' Néa

²⁹⁶ <https://www.kathimerini.gr/politics/561988786/ypothesi-parakoloythiseon-ta-dedomena-poy-pyrodotisan-tis-exelieis/>.

²⁹⁷ At a Glance, “Greece’s Predatorgate: The latest chapter in Europe’s spyware scandal?” (Predatorgate tal-Greċċa: L-ahħar kapitolu fl-iskandlu tal-Ewropa ta’ Software ta’ Spjunaġġ?) Parlament Ewropew, Direttorat Ĝenerali għas-Servizzi ta’ Riċerka Parlamentari, 8 ta’ Settembru 2022.

²⁹⁸ Euractiv, “Exclusive: Another MEP and journalist the latest victims of “Greek Watergate”. (Esklużiv: MEP ieħor u ġurnalist huma l-ahħar vittmi ta’ “Greek Watergate”).

²⁹⁹ International Press Institute, “Greece: MFRR alarmed by latest revelations of spying on journalists”. (Il-Greċċa: L-MFRR imħassba bl-ahħar rivelazzjonijiet ta’ spjunaġġ fil-konfront ta’ ġurnalisti).

³⁰⁰ Euractiv, “Exclusive: Another MEP and journalist the latest victims of “Greek Watergate”. (Esklużiv: MEP ieħor u ġurnalist huma l-ahħar vittmi ta’ “Greek Watergate”).

³⁰¹ Euractiv, “Chief prosecutor puts Greece’s rule of law to the test”. (Il-Kap prosekutur jittestja l-istat tad-dritt tal-Greċċa).

³⁰² <http://www.adae.gr/nomothetiko-plaisio/leptomereies/article/bdilos-ttoy-proedroy-tis-adae-christoy-rammoy-gia-tin-g/>.

³⁰³ Skambju ta’ Fehmiet tal-Kumitat PEGA ma’ Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos, 28 ta’ Frar 2023.

³⁰⁴ <https://www.protothema.gr/politics/article/1332198/kuvernisi-paramagazo-tou-suriza-ekane-tin-adae-o-rammos-ola-sti-dikaisuni-o-prothupourgos-den-gnorize-to-paramikro/AMP/>, <http://www.adae.gr/nomothetiko-plaisio/leptomereies/article/b-deltio-typoy-tis-adae-25012023-b/>.

Dimokratía fi ħdan il-Kumitat ghall-Istituzzjonijiet u t-Trasparenza čahdet it-talba tiegħu. Fl-24 ta' Jannar 2023, il-Kelliem tal-Gvern attakka lill-ADAE u l-president tagħha għall-investigazzjonijiet tagħha³⁰⁵, billi argumenta li Rammos kien qed iwettaq “attivizmu” u “jaqbeż” il-mandat tiegħu, li ma għenux l-investigazzjonijiet imwettqa mill-ADAE. Fil-25 ta' Jannar 2023, il-mexxej ta' SYRIZA Alexis Tsipras semma pubblikament dawk elenkti fir-rapport fil-Parlament Grieg, u kkonferma li l-Kap tal-Forzi Armati, l-eks kap tal-Armata Griega, il-Ministru tax-Xogħol, l-eks Konsulent tas-Sigurta Nazzjonali tal-Prim Ministro, kif ukoll żewġ konsulenti mid-Direttorat tat-Tagħmir tal-Forzi Armati, kienu taht sorveljanza mill-EYP. Minħabba l-gravità tas-sejbiet, ir-rifjut li l-ADAE titħalla tirrapporta lill-Parlament Grieg u l-iskreditar tal-awtorità jirrappreżentaw ostaklu għall-obbligu ta' rendikont u t-trasparenza³⁰⁶.

190. Barra minn hekk, Rammos iddikjara li l-bidliet fil-qafas legali tal-ADAE ħolqu incertezza, li rriżultat fi skambju ta' ittri mal-ministeri sabiex jiġi cċarat il-qafas operazzjonali tal-awtorità għall-ilmenti u l-investigazzjonijiet. Rammos semma li l-ADAE tirċievi madwar 10 ilmenti kuljum³⁰⁷.

KUMITAT DWAR L-ISTITUZZJONIJIET U T-TRASPARENZA

191. F'Lulju 2022, il-Kumitat dwar l-Istituzzjonijiet u t-Trasparenza talab lil Kontoleon u lill-president tal-ADAE Christos Rammos jattendu għal seduta parlamentari. Matul din is-seduta, Kontoleon allegatament ammetta li l-EYP kienet wettqet spjunaġġ fuq Thanasis Koukakis minħabba raġunijiet ta' sigurta nazzjonali, iżda sostna li ma kellu l-ebda għarfien dwar it-tentattiv ta' hack permezz ta' Predator fuq l-apparat ta' Androulakis. Giannis Oikonomou – kelliem tal-gvern – irrapporta li l-awtoritajiet Griegi la kisbu u lanqas użaw is-software ta' spjunaġġ Predator³⁰⁸.
192. Ghalkemm il-laqgħat huma bil-magħluq³⁰⁹, allegatament la Kontoleon u lanqas Dimitriadis ma kienu lesti li jipprovdu evidenza sostanzjali, u invokaw raġunijiet ta' segretezza nazzjonali³¹⁰. Il-kap il-ġdid tal-EYP Demiris čahad aċċess lill-kumitat għal rapport li fih informazzjoni dwar l-allegata qerda tad-data tas-sorveljanza³¹¹. Dan ifisser b'mod effettiv li l-EYP jirrifjuta l-obbligu ta' rendikont u l-Parlament Grieg ma jistax iwettaq il-mandat tiegħu ta' sorveljanza parlamentari.
193. Fit-30 ta' Awwissu 2022, il-kumitat sejjah disa' persuni għal smiġħ fil-magħluq, inkluzi l-prosekutur pubbliku Vasiliki Vlachou, l-eks Segretarju Ġenerali Grigoris Dimitriadis u l-eks kap tal-EYP Kontoleon. Kollha kemm huma invokaw il-kunfidenzjalità u evitaw li

³⁰⁵ <https://www.protothema.gr/politics/article/1332198/kuvernisi-paramagazo-tou-suriza-ekane-tin-adae-o-rammos-ola-sti-dikaisuni-o-prothupourgos-den-gnorize-to-paramikro/AMP/>, <http://www.adae.gr/nomothetiko-plaisio/leptomereies/article/b-deltio-typoy-tis-adae-25012023-b/>.

³⁰⁶ Newsbomb, “SYRIZA: ‘Maximos circles’ through ADAE – What he sees behind the ‘blockade’ of ND in Rammos”. (“SYRIZA: ‘Maximos circees’ permezz tal-ADAE - Dak li jara wara l-‘imbløkk’ ta’ ND f’Rammos”.

³⁰⁷ Skambju ta' Fehmiel tal-Kumitat PEGA ma' Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos, 28 ta' Frar 2023.

³⁰⁸ Reuters. [Greek intelligence service admits spying on journalist - sources \(Is-servizz tal-intelligenza Grieg jammetti l-ispjunaġġ fuq il-ġurnalisti - sorsi\)](#).

³⁰⁹ Ekathimerini, “Transparency committee to hold closed-door meeting on phone hacking allegation” (Il-kumitat tat-trasparenza għandu jorganizza laqgħa bil-bieb magħluq dwar allegazzjoni ta' hacking ta' telefowns).

³¹⁰ Tovima, “In combat positions for eavesdropping” (F’pozizzjonijiet ta' glied għall-eavesdropping).

³¹¹ Tovima, “In combat positions for eavesdropping” (F’pozizzjonijiet ta' glied għall-eavesdropping).

jwieġbu mistoqsijiet waqt din is-seduta tal-kumitat³¹².

KUMITAT PARLAMENTARI TA' INKJESTA

194. Proposta mill-partit PASOK-KINAL biex jiġi stabbilit kumitat ta' inkjesta dwar l-užu allegat ta' software ta' spjunaġġ³¹³ għet approvata minn 142 MP tal-oppożizzjoni, filwaqt li 157 MP ta' Néa Demokratia astjenew³¹⁴. Madankollu, l-ND kellu maġgoranza assoluta fil-kumitat ta' inkjesta. It-talbiet għal Bureau bipartisan ġew irrifjutati. L-ND iddetermina l-programm ta' ħidma u l-lista ta' xhieda li għandhom jiġu mistiedna, u rrifjuta diversi xhieda proposti mill-partiti tal-oppożizzjoni. Il-kumitat ġie stabbilit fid-29 ta' Awwissu 2022. Beda l-ħidma tiegħu fis-7 ta' Settembru 2022 u kkonkluda l-ħidma tiegħu fl-10 ta' Ottubru 2022.
195. Il-maġgoranza tal-gvern fil-kumitat irrifjuta li jistieden lis-Sur Bitzios u lis-Sur Lavranos, iżda stieden lil Stamatis Tribal - il-maniger attwali ta' Krikel - u lil Sara Hamou. Fit-22 ta' Settembru, Tribalis xehed quddiem dan il-kumitat parlamentari. Is-Sur Tribalis ippreżenta informazzjoni falza sfaċċatament dwar l-involviment ta' Bitzios u Lavranos fi Krikel, filwaqt li sostna, fost affarrijiet oħra, li kien is-sid ta' Krikel³¹⁵.
196. Waħda mix-xhieda, Sarah Hamou ta' Intellexa, sostniet li ma segħetx tidher personalment (għalkemm tgħix f'Čipru), u thalliet tissottometti tweġibiet bil-miktub. Ma setgħux jintlaħqu konklużjonijiet komuni minħabba polarizzazzjoni severa tax-xenarju politiku. Maġgoranza mmexxija mill-gvern iddeċidiet li tikklassifika madwar 5 500 paġna ta' dokumenti, inkluži l-minuti u d-depożizzjoni ta' Hamou u s-sejbiet ewlenin tal-partijiet, għalkemm huwa komplettament fi ħdan is-setgħat tal-Parlament li jiddekklassifika u jipprovdia aċċess għal din l-informazzjoni. Għalhekk, ma thejja l-ebda sommarju pubbliku. Id-dibattitu finali fil-Plenarja tal-Parlament Grieg biss kien pubbliku u s-sejbiet kemm ta' PASOK u ta' SYRIZA ġew ippubblikati mill-partijiet infuħhom.
197. L-oppożizzjoni pproponiet xhieda oħra, bħal Koukakis, Mitsotakis, Dimitriadis, Vlachou, Lavranos, u Bitzios, iżda l-Kumitat eventwalment irrifjuta li jistiedinhom. Fl-10 ta' Ottubru 2022, il-kumitat ikkonkluda l-investigazzjonijiet tiegħu u l-partiti politici differenti kollha pprezentaw ir-rapporti finali tagħhom³¹⁶.

L-AWTORITÀ ELLENIKA GHALL-PROTEZZJONI TAD-DATA

198. L-Awtorità Ellenika ghall-Protezzjoni tad-Data (HDPA) hija awtorità indipendent u għandha r-rwl li tissorvelja l-applikazzjoni tar-Regolament Generali dwar il-

³¹² Ieidiseis, “SYRIZA-PASOK findings on wiretapping: Both scandal and cover-up” (SYRIZA-PASOK sejbiet dwar l-interċettazzjonijiet: Kemm skandlu kif ukoll ħabi) <https://www.ieidiseis.gr/politiki/167144/ta-porismata-syri-pasok-gia-tis-yopoklopes-kai-skandal-kai-sygkalypsi>.

³¹³ Tovina. Intercettazzjoni: Committee of Inquiry to monitor Androulakis - Pasok's proposal in detail (Kumitat ta' Inkjesta ghall-monitoraġġ tal-proposta ta' Androulakis - Pasok fid-dettall).

³¹⁴ Tovina. Parlament: L-inkjesta tal-2016 dwar is-sorveljanza għaddiet - b'142 vot favur.

³¹⁵ TVXS. G. “Lavranos behind KRIKEL - How attempts were made to deceive the Parliament” (*Lavranos wara KRIKEL - Kif saru tentativi biex jiġi ngannat il-Parlament*).

³¹⁶ Ieidiseis. “SYRIZA-PASOK findings on wiretapping: Both scandal and cover-up” (SYRIZA-PASOK sejbiet dwar l-interċettazzjonijiet: Kemm skandlu kif ukoll ħabi).

Protezzjoni tad-Data³¹⁷ (GDPR), regolamenti oħra u ligijiet nazzjonali dwar il-protezzjoni tad-data tal-individwu fil-Grecja³¹⁸. Il-ligi 4624/2019 eskludiet is-sigurtà nazzjonali mill-mandat tal-HDPA, filwaqt li kienet ġiet inkluża sa mil-ligi tal-1997³¹⁹. Wara l-ilment ta' Nikos Androulakis f'Lulju 2022, l-awtorità bdiet inkjesta f'Lulju 2022 dwar l-installazzjoni ta' software ta' spjunagg fuq it-telefowns cellulari u l-ġbir tad-data personali u l-ipproċessar tad-data li segwew. L-awtorità wettqet awditu fl-uffiċċju ta' Intellexa f'Chalandri u fi stabbiliment ta' Intellexa f'Elliniko. Madankollu, Intellexa naqset milli tippovdi informazzjoni kruċjali u wiegħbet il-kwestjonarji wara dewmien konsiderevoli, u b'hekk xekklet l-awditu tal-awtorità³²⁰.

199. Fis-16 ta' Jannar 2023, l-HDPA mmultat lil Intellexa S.A. EUR 50 000³²¹ għat-tfixkil tagħha u għan-nuqqas ta' rieda tagħha li tikkoopera matul l-awditu abbaži tal-Artikolu 31 tal-GDPR.
200. Wara l-azzjoni meħuda mill-HDPA, Intellexa ghaddiet dokumenti iżda l-awtorità għadha qed teżaminahom. Skont il-President tal-HDPA, is-Sur Menoudakos, l-awtorità skopriet l-ismijiet tad-dominju li possibbilment jappartjenu għal kumpaniji li jikkooperaw ma' Intellexa gewwa u barra l-UE. L-investigazzjoni tal-HDPA għadha għaddejja³²².
201. Matul laqgħa tal-Kunitat PEGA fit-28 ta' Frar 2023, il-president tal-HDPA semma li investigazzjoni tal-HDPA eżaminat l-applikazzjonijiet tal-internet biex jintbagħtu messaġġi testwali. Skont is-Sur Menoudakos, il-kumpaniji għamlu użu minn dawn l-applikazzjonijiet tal-internet biex iwasslu messaġġi testwali relatati mas-software ta' spjunagg Predator. L-HDPA bhalissa qed tippovra tidentifika l-mihi iżda s'issa kkonfermat li ntbagħtu 300 messaġġi testwali lil madwar 100 riċevit bl-użu ta' dan il-metodu. L-HDPA tat-struzzjonijiet lill-kumpaniji biex jippreżervaw din id-data u ssottolinjat li jekk dawn il-kumpaniji ma jkollhom l-ebda rappreżentant legali fl-UE, dawn qed jiksru l-GDPR³²³.

PERSUNI FIL-MIRA

THANASIS KOUKAKIS

202. Fis-sajf tal-2020, il-ġurnalist Thanasis Koukakis kien soġġett għal interċejżjoni telefonika mill-EYP. Matul dak iż-żmien, huwa kien qed jirrapporta dwar sugġetti finanzjarji, inkluż l-iskandlu ta' Piraeus/Libra, li kien jinvolvi lil Felix Bitzios, u l-allegata evażjoni tat-taxxa min-negozjant Grieg Yiannis Lavranos, u dwar il-ligijiet bankarji kontroversjali introdotti mill-gvern Grieg li jimpidixxu l-prosekuzzjoni tal-

³¹⁷ Ir-Regolament (UE) 2016/679 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta' April 2016 dwar il-protezzjoni tal-persuni fiziċċi fir-rigward tal-ipproċessar ta' data personali u dwar il-moviment liberu ta' tali data, u li jhassar id-Direttiva 95/46/KE (GU L 119, 4.5.2016, p. 1).

³¹⁸ L-awtorità Ellenika ghall-Protezzjoni tad-Data. *Data personali*.

³¹⁹ Il-Gazzetta tal-Gvern tar-Repubblika Ellenika.

³²⁰ L-awtorità Ellenika ghall-Protezzjoni tad-Data. Imposition of a fine on Intellexa S.A. for non-cooperation with the HDPA (Impozizzjoni ta' multa fuq Intellexa S.A. għal nuqqas ta' kooperazzjoni mal-HDPA).

³²¹ L-awtorità Ellenika ghall-Protezzjoni tad-Data. Imposition of a fine on Intellexa S.A. for non-cooperation with the HDPA (Impozizzjoni ta' multa fuq Intellexa S.A. għal nuqqas ta' kooperazzjoni mal-HDPA).

³²² Skambju ta' fehmiet tal-Kunitat PEGA ma' Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos. 28.02.2023.

³²³ Skambju ta' fehmiet tal-Kunitat PEGA ma' Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos. 28.02.2023.

hasil tal-flus u ta' mgħiba finanzjarja ġażina (tabilhaqq l-effett retroattiv wassal biex twaqqgħu 12-il każ pendent) ³²⁴. Is-Sur Koukakis kien qed jinvestiga wkoll l-akkwist ta' karti tal-identità ġodda, li fihom is-Sur Lavranos u s-Sur Bitzios kellhom interess kummerċjali. Madwar iż-żmien tal-ewwel dehra tas-Sur Koukakis quddiem il-Kumitat PEGA, is-sejħa għall-offerti ġiet irtirata għal għarrieda u s-Segretarju Ĝenerali responsabbli rriżenja.

203. Fid-29 ta' Lulju 2022, il-kap tal-EYP, Panagiotis Kontoleon iddikjara li l-EYP kien immonitorja t-telefown tas-Sur Koukakis minħabba "raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali".
204. Fl-1 ta' Ġunju 2020, l-EYP ressaq l-ewwel talba biex titneħħha l-kunfidenzjalitā tan-numru tat-telefown tas-Sur Koukakis għal xahrejn, sal-1 ta' Awwissu 2020. L-EYP ressaq talba għal estensjoni ta' xahrejn addizzjonali ³²⁵, jiġifieri sal-1 ta' Ottubru 2020. Il-Prosekuratur tal-Qorti tal-Appell - Vasiliki Vlachou - approvat dawn id-dispozizzjonijiet kollha minħabba raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali ³²⁶.
205. Madankollu, 12-il ġurnata wara, fit-12 ta' Awwissu 2020, l-EYP f'daqqa waħda talab li tiġi tterminata t-tnejħiha tal-kunfidenzjalitā tan-numru tat-telefown tas-Sur Koukakis, jiġifieri xahar u nofs qabel minn kif kien previst fit-talba originali. Dak seħħi fl-istess ġurnata meta Koukakis ikkuntattja lill-ADAE bit-talba li jiġi infurmat dwar il-possibbita ta' monitoraġġ taż-żewġ telefowns cellulari tiegħu u linja fissa.
206. Fl-10 ta' Marzu 2021, l-ADEA rrapporat lill-Prosekuratur tal-EYP dwar il-possibbiltà li Koukakis jiġi nnotifikat dwar is-sorveljanza tat-telefown cellulari tiegħu. Madankollu, fil-31 ta' Marzu, il-gvern Grieg għaddha l-Emenda 826/145 li cċaħħad lill-ADAE mill-kapaċitā li tinnotifika liċ-cittadini bit-tnejħiha tal-kunfidenzjalitā tal-komunikazzjonijiet b'effett retroattiv ³²⁷. Il-president tal-ADEA Christos Rammos u żewġ membri oħra tal-ADAE kienu kontra din l-emenda, filwaqt li rrimarkaw f'opinjoni li l-emenda tikser id-dritt għar-rispett għall-ħajja privata u tal-familja stabbilit fil-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem (KEDB) u l-protezzjoni tal-kunfidenzjalitā tal-komunikazzjonijiet kif iggarantit fil-Kostituzzjoni ³²⁸.
207. Bejn it-12 ta' Lulju 2021 u l-14 ta' Settembru 2021, it-telefown tas-Sur Koukakis ġie

³²⁴ Inside Story. *Who was tracking the mobile phone of journalist Thanasis Koukakis?* (Min kien qed jittrekkja t-telefown cellulari tal-ġurnalista Thanasis Koukakis?).

³²⁵ Reporters United. *Enemy of the State: We prove that the Mitsotakis government was watching the journalist Thanasis Koukakis (L-ghadu tal-Istat: Għandna provi li l-gvern ta' Mitsotakis kien qed jissorvelja l-ġurnalista Thanasis Koukakis).*

³²⁶ Reporters United. *Enemy of the State: We prove that the Mitsotakis government was watching the journalist Thanasis Koukakis;* (L-ghadu tal-Istat: Għandna provi li l-gvern ta' Mitsotakis kien qed jissorvelja l-ġurnalista Thanasis Koukakis); Inside Story. *Who was tracking journalist Thanasis Koukakis' cell phone?*. (Min kien isegwi t-telefown cellulari tal-ġurnalista Thanasis Koukakis?).

³²⁷ Reporters United. *Enemy of the State: We prove that the Mitsotakis government was watching the journalist Thanasis Koukakis (Għadu tal-Istat: Nagħtu prova li l-gvern ta' Mitsotakis kien qed jissorvelja l-ġurnalista Thanasis Koukakis):* <https://www.reportersunited.gr/8646/eyp-koukakis/> Inside Story. Inside Story. *Who was tracking the mobile phone of journalist Thanasis Koukakis?* (Min kien qed jittrekkja t-telefown cellulari tal-ġurnalista Thanasis Koukakis).

³²⁸ Constitutionalism. Contradiction of Article 87 of Law 4790/2021 with the guarantees of the ECHR for safeguarding the confidentiality of communications (Il-kontradizzjoni tal-Artikolu 87 tal-Liġi 4790/2021 bil-garanziji tal-QEDB għas-salvagwardja tal-kunfidenzjalitā tal-komunikazzjonijiet): <https://www.constitutionalism.gr/2021-04-07-rammos-gritzalis-papanikolaou-aporrito-epikinonion/>.

infettat bis-software ta' spjunaġġ Predator³²⁹. Skont is-Sur Koukakis, huwa rċieva messaġġ testwali b'link għal paġna web dwar l-ahbarijiet finanzjarji³³⁰. Fit-28 ta' Marzu 2022, Citizen Lab żvela uffiċjalment l-infezzjoni³³¹.

208. Is-Sur Koukakis għamel diversi tentattivi biex jikseb rimedju għat-tentattivi ta' sorveljanza. Huwa ressaq żewġ ilmenti quddiem l-ADAE: l-ewwel tressaq fis-6 ta' April 2022, li fih huwa talab li tinfetah inkjesta bir-reqqa dwar l-infezzjoni tat-telefown cellulari tiegħi bi Predator; it-tieni wieħed tressaq fit-13 ta' Mejju 2022, fid-dawl tar-rivelazzjonijiet ġoddha ppubblikati minn InsideStory u Reporters United. Barra minn hekk, is-Sur Koukakis ressaq ilment quddiem l-EAD fl-4 ta' Mejju 2022, li fih huwa talab li ssir investigazzjoni dwar l-isfond tal-interċettazzjonijiet minn EYP u l-attakk bi Predator³³².
209. L-investigazzjoni tal-Awtorità Nazzjonali tat-Trasparenza (EAD) fil-21 ta' Lulju 2022 rigward l-uffiċċi ta' Intellexa f'Ateni, il-bejjiegħ tas-software ta' spjunaġġ ta' Predator, kienet limitata u superficjali, minkejja l-fatt li setgħet tinstab informazzjoni vitali dwar l-attakki bi Predator, reat kriminali. Ma ġie ssekwestrat u żgurat l-ebda server, hardware tal-IT jew amministrazzjoni. Il-verifika tal-amministrazzjoni finanzjarja kienet limitata għas-sena 2020³³³. Is-sussidjarji ta' Intellexa, f'Čipru u l-Irlanda, ma ġew investigati bl-ebda mod³³⁴. L-investigazzjonijiet ma kinux jinkludu informazzjoni dwar il-kontijiet bankarji ta' Intellexa u s-sussidjarji³³⁵. Is-Sur Koukakis fetħ appell quddiem il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fis-27 ta' Lulju 2022³³⁶.
210. Fil-5 ta' Ottubru 2022, is-Sur Koukakis ressaq ilment quddiem il-prosekuturi f'Ateni kontra Intellexa Alliance, u b'mod partikolari Tal Dilian u Sara Hamou³³⁷, talli kisru l-kunfidenzjalitā tal-komunikazzjonijiet tiegħi³³⁸.

NIKOS ANDROULAKIS

211. Fil-21 ta' Settembru 2021, Nikos Androulakis, il-mexxej tal-partit ċentru-xellugi PASOK-KINAL u Membru tal-Parlament Ewropew safa fil-mira permezz tas-software ta' spjunaġġ Predator meta ntbagħtet link malizzjużha lit-telefown tiegħi³³⁹. Is-Sur

³²⁹ Inside Story. *Who was tracking the mobile phone of journalist Thanasis Koukakis? (Min kien qed jintraċċa t-telefown cellulari tal-ġurnalista Thanasis Koukakis).*

³³⁰ Il-Parlament Ewropew. Is-seduta tat-8 ta' Settembru 2022.

³³¹ Inside Story. *Who was tracking journalist Thanasis Koukakis' cell phone?.* (Min kien isegwi t-telefown cellulari tal-ġurnalista Thanasis Koukakis?).

³³² Avgi. "Thanasis Koukakis / Filed a lawsuit for the Predator – Who and why was watching him" (Thanasis Koukakis / Ressaq kawża għall-Predator – Min kien qed jissorvelja u ghaliex).

³³³ InsideStory. *From Koukakis to Androulakis: A new twist in the Predator spyware case (Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil għid fil-każ ta' spjunaġġ Predator.).*

³³⁴ InsideStory. "From Koukakis to Androulakis: A new twist in the Predator spyware case" (Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil għid fil-każ ta' spjunaġġ Predator.).

³³⁵ InsideStory. *From Koukakis to Androulakis: A new twist in the Predator spyware case (Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil għid fil-każ ta' spjunaġġ Predator.).*

³³⁶ BBC. "Greece wiretap and spyware claims circle around PM Mitsotakis" (L-asserżonijiet dwar l-interċettazzjoni telefonika u s-software ta' spjunaġġ fil-Greċċa jirrigwardaw il-Prim Ministru Mitsotakis).

³³⁷ News 24 7. "Wiretapping scandal: Lawsuit against Intellexa by Thanasis Koukakis" (Skandlu ta' interċezzjoni telefonika: kawża kontra Intellexa mressqa minn Thanasis Koukakis).

³³⁸ Heinrich Boll Stiftung. *A State of Absolute Solitude (Stat ta' Solitudni Assoluta).*

³³⁹ InsideStory. *From Koukakis to Androulakis: Minn Koukakis għal Androulakis: Tibdil għid fil-każ ta' spjunaġġ Predator.).*

Androulakis irċieva messaġġ testwali bil-kliem “Ejja nieħdu l-affarijiet bis-serjetà, għandna ġafna x’niggwadajaw”. Barra minn hekk, il-messaġġ kien jinkludi link għall-installazzjoni tas-software ta’ spjunaġġ Predator fuq it-telefown tiegħu iżda, għall-kuntrarju tas-Sur Koukakis, is-Sur Androulakis ma klikkjax fuq il-link li ntbagħtet lili³⁴⁰. Matul laqgħa tal-Kumitat PEGA fit-28 ta’ Frar 2023, is-Sur Androulakis iddikjara li l-HDPA identifikat il-kont tal-karta ta’ kreditu li ġallas għall-messaġġi testwali li ntbagħtlu. Din l-informazzjoni ġiet kondiżiża mal-prosekkutur rilevanti³⁴¹.

212. F’Lulju 2021, is-Sur Androulakis ħabbar il-kandidatura tiegħu fit-tellieqa għat-tmexxi ja tal-partit³⁴². Skont l-inkiesta tal-ADAE, dak iż-żmien it-telefown cellulari tas-Sur Androulakis kien qed jiġi mmonitorjat mill-EYP permezz tal-fornituri tat-telekomunikazzjoni³⁴³. Il-Prosekkutur tal-EYP Vasiliki Vlachou approvat it-tnejha tas-segretezza tat-telefown tas-Sur Androulakis minħabba raġunijiet ta’ “sigurtà nazzjonali. L-approvazzjoni kkoinċidiet kemm mal-immirar bi Predator kif ukoll il-kandidatura tas-Sur Androulakis.
213. Meta s-Sur Androulakis ġie elett bħala mexxej tal-partit f’Dicembru 2021, il-monitoraġġ “uffiċċali” mill-EYP intemm f’daqqa³⁴⁴, minkejja l-fatt li l-awtorizzazzjoni mill-ġdid ta’ xahrejn għas-sorveljanza tiegħu kienet għadha ma skadietx.
214. Fit-28 ta’ Ġunju 2022, id-DG ITEC tal-Parlament Ewropew analizza t-telefown tas-Sur Androulakis u sab l-evidenza tat-tentattiv ta’ hacking bi Predator li sar f’Settembru 2021, u informa lis-Sur Androulakis kif xieraq³⁴⁵. Is-Sur Androulakis ressaq rapport kriminali quddiem l-uffiċċju tal-Prosekkutur tal-Qorti Suprema fis-26 ta’ Lulju 2022³⁴⁶.
215. Xi ftit jiem wara, fid-29 ta’ Lulju, is-Sur Androulakis ippreżenta l-informazzjoni dwar l-attakk bi Predator lill-ADAE. Fl-istess jum, il-Kumitat Permanenti dwar l-Istituzzjonijiet u t-Trasparenza sema’ lill-kap tal-EYP, Panagiotis Kontoleon, u lil Christos Rammos, il-President tal-ADAE, fil-preżenza tal-Ministri tal-Governanza u l-Istat Digitali. Il-laqgħa saret wara bibien magħluqa³⁴⁷.
216. Fit-8 ta’ Settembru 2022, is-Sur Androulakis talab lill-ADAE tgħaddilu l-fajls tal-interċejżjoni telefonika tiegħu³⁴⁸. Madankollu, fl-istess jum, Ta Nea rrapporġat dwar

³⁴⁰ Euractiv. *EU Commission alarmed by new spyware case against Greek socialist leader (Il-Kummissjoni tal-UE hija mhassba dwar każ-ġdid ta’ software ta’ spjunaġġ kontra l-mexxej soċjalista Grieg)*.

³⁴¹ Skambju ta’ fehmiet tal-Kumitat PEGA ma’ Konstantinos Menoudakos u Christos Rammos. 28.02.2023.

³⁴² Tovima. “Androulakis lashes out at PM, ND spokesman says Pasok leader should say why his phone was tapped” (Androulakis jikkritika lill-Prim Ministro, il-kelliem tal-ND isostni li l-mexxej tal-Pasok għandu jgħid għaliex it-telefown tiegħu ġie interċettat).

³⁴³ Kathimerini. *Surveillance case: the data that triggered the developments.(Ipoteżi ta’ sorveljanza: Id-data li wasslet għall-iż-żviluppi.)*

³⁴⁴ Euractiv. *EU Commission alarmed by new spyware case against Greek socialist leader (Il-Kummissjoni tal-UE hija mhassba dwar każ-ġdid ta’ software ta’ spjunaġġ kontra l-mexxej soċjalista Grieg)*.

³⁴⁵ Euractiv. *Il-Kummissjoni tal-UE hija mhassba dwar każ-ġdid ta’ software ta’ spjunaġġ kontra l-mexxej soċjalista Grieg*.

³⁴⁶ News 247. “Nikos Androulakis: Near-Victim of Predator Software - Filed a Lawsuit” (Nikos Androulakis: Kważi Vittma tas-Software ta’ Spjunaġġ Predator - Fetah kawża).

³⁴⁷ Avgi. *“Predator scandal / EYP dragged to Parliament over surveillance” (Skandlu relatat ma’ Predator / l-EYP ittieħed il-Parlament minħabba s-sorveljanza)*.

³⁴⁸ Ekathimerini. “Androulakis asks ADAE for his wiretapping file” (Androulakis jitlob lill-ADAE l-fajls tal-interċejżjoni telefonika tiegħu).

briefing ufficjali mill-ADAE fejn semmiet li l-fajls kemm tas-Sur Androulakis kif ukoll tas-Sur Koukakis kienu nquerdu mill-EYP³⁴⁹. Il-qerda hija fatt inekwivoku, iżda l-istorja wara dan għadha mhijiex ċara. Min-naħa waħda, xi sorsi jitfghu l-ħtija tal-qerda tal-fajls fuq il-bidla fis-sistemi elettroniċi tal-EYP fl-2021³⁵⁰. Din il-bidla fis-sistema ta' assemblaġġ legali ġidida allegatament ikkażt problema teknika li rriżultat fil-qerda. Min-naħa l-oħra, sorsi oħrajn isostnu li s-Sur Kontoleon ta l-ordni biex jinquerdu dawn il-fajls fid-29 ta' Lulju 2022, fl-istess jum li fih Androulakis informa lill-ADAE dwar it-tentattivi ta' sorveljanza³⁵¹. Matul seduta ta' smiġi tal-Kumitat PEGA, il-President tal-ADAE, is-Sur Rammos, la kkonferma u lanqas ċaħad il-qerda tar-rekords³⁵².

217. Fil-5 ta' Awwissu, is-Sur Kontoleon u s-Sur Dimitriadis irriżenjaw mill-pożizzjonijiet tagħhom. Fit-8 ta' Awwissu, is-Sur Mitsotakis għamel dikjarazzjoni televiżiva, u rrikonoxxa l-interċezzjoni telefonika tas-Sur Androulakis, iżda tenna l-fatt li huwa ma kienx jaf bis-sorveljanza³⁵³.
218. S'issa, l-EYP irrifjuta li jiżvela r-raġunijiet għas-sorveljanza. Huwa offra li jinforma lis-Sur Androulakis b'mod privat dwar ir-raġunijiet. Dan ikun illegali. Is-Sur Androulakis talab li l-fajls ta' sorveljanza tiegħu jiġu sottomessi lill-Kumitat dwar l-Istituzzjonijiet u t-Trasprenza, iżda dan ġie rrifjutat.
219. Fis-7 ta' Dicembru 2022, is-Sur Androulakis ressaq ilment quddiem il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem minħabba l-interċezzjoni telefonika tiegħu mill-EYP u n-nuqqas ta' informazzjoni ufficjali dwar il-każtiegħ tiegħi³⁵⁴.
220. Is-sorveljanza ta' politiku hija rari ħafna, u l-Kostituzzjoni Griega tipprevedi għall-protezzjoni specjalji tal-politici. L-EYP jiċċa kwalunkwe involvement fis-sorveljanza permezz ta' Predator. Il-gvern inizjalment ippreżenta suġġerimenti dwar setgħat barranin li allegatament talbu l-interċettazzjoni telefonika tas-Sur Androulakis, u ssuġġerew li s-shubija tiegħu f'kumitat tal-PE inkarigat mir-relazzjonijiet maċ-Ċina tista' tkun ir-raġuni. L-ebda waħda minn dawn l-ipotezi ma kienet kredibbi ħafna. Is-sorveljanza seħħet f'kuntest politiku meta kien se jsiru l-elezzjonijiet. Il-PASOK ikun is-sieħeb preferut ta' koalizzjoni. Fil-ħarifa tal-2021, kien hemm erba' kandidati fil-kompetizzjoni għat-tmexxija tal-PASOK, kull wieħed b'fehmiet differenti dwar tali koalizzjoni. Intqal li, s-Sur Androulakis huwa lest li jilqa' l-idea, iżda mhux taħt iż-żmien ta' kariga tas-Sur Mitsotakis bhala Prim Ministru. Kandidat ieħor, Andreas Loverdos, kien serva aktar kmieni bhala Ministru f'koalizzjoni Néa Demokratía - PASOK, u kien maħsub li kien ta' appogg akbar. Huwa kien midħla tas-Sur Dimitriadis. Il-pubblikazzjoni tal-lista ta' miri allegati oħrajn minn Documento, issaħħah is-suspett ta' raġunijiet politici għas-sorveljanza. Ma hemmx provi għall-ebda waħda minn dawn

³⁴⁹ TaNea. “The archive of the surveillance of Nikos Androulakis destroyed” (*L-arkivju tas-sorveljanza ta' Nikos Androulakis inqered*).

³⁵⁰ TVXS. G. “Lavranos behind KRIKEL - How attempts were made to deceive the Parliament” (*Lavranos wara KRIKEL - Kif saru tentattivi biex jigi ngannat il-Parlament*).

³⁵¹ Ieidiseis. SYRIZA-PASOK findings on wiretapping: Both scandal and cover-up (SYRIZA - PASOK sejbiet dwar l-interċettazzjoni: Kemm skandlu kif ukoll ħabi).

³⁵² Il-Parlament Ewropew. Is-seduta tat-8 ta' Settembru 2022.

³⁵³ Reuters. Greek PM says he was unaware of phone tapping of opposition party leader (Il-Prim Ministru Grieg jgħid li ma kienx jaf bl-interċettazzjoni tat-telefawn tal-mexxej tal-partit tal-oppożizzjoni).

³⁵⁴ Ekathimerini. “Socialist leader appeals to European Court over tapping” (Il-mexxej soċjalista jiftaħ appell quddiem il-Qorti Ewropea minħabba interċezzjoni).

l-ipoteži, iżda huwa essenzjali li dawn il-perkorsi jiġu investigati u eliminati fejn possibbli.

GIORGOS KYRTSOS

221. Fil-15 ta' Diċembru 2022, awditi tal-ADAE rigward il-kumpanija tat-telekomunikazzjoni Cosmote kkonferma li l-Membru tal-Parlament Ewropew Giorgos Kyrtos kien qed jigi ssorveljat mill-EYP³⁵⁵. Kemm it-telefown cellulari tiegħu kif ukoll il-linjal fissa kienu interċettati telefonikament. Is-sorveljanza ġiet irrapportata li ġiet estiża disa' darbiet³⁵⁶ għal perjodu ta' 18-il xahar.
222. Giorgios Kyrtos huwa eks membru ta' Néa Demokratía u tal-Partit Popolari Ewropew. Fi Frar 2022, l-ND keċċa lis-Sur Kyrtos mill-partit fil-gvern Grieg minħabba li ma approvax l-azzjoni tal-gvern rigward il-pandemja tal-COVID-19, ir-restrizzjonijiet għal-libertà tal-media u l-approċċ għall-iskandlu Novartis³⁵⁷. Wara t-tkeċċija tiegħu, is-Sur Kyrtos issieħeb ma' Renew Europe.

STAVROS MALICHOUDIS

223. Fit-13 ta' Novembru 2021, il-gazzetta tal-EFSYN żvelat li diversi ġurnalisti li rrapportaw dwar każijiet ta' rifugjati allegatament kienu soġġetti għal interċeżzjoni telefonika mill-EYP. Dokument intern mill-EYP wera li l-EYP ordna l-monitoraġġ u l-ġbir tad-data dwar il-ġurnalist Grieg, Stavros Malichoudis^{358,359}. Malichoudis kien qed jikteb dwar wild Sirjan ta' 12-il sena li kien imġieghel jgħix għal diversi xhur f'kamp ta' detenżjoni fuq il-gżira Griega ta' Kos³⁶⁰.
224. Fil-15 ta' Novembru 2021, il-kelliem tal-gvern Giannis Oikonomou kkonferma indirettament l-asserżjonijiet. Huwa sostna li l-EYP jista' jinterċetta telefonikament individwi jekk ikun hemm riskju għas-sigurtà nazzjonali minn "theddid intern jew estern"³⁶¹. Madankollu, fl-24 ta' Novembru u fis-17 ta' Diċembru 2021, il-Ministru tal-Istat George Gerapetritis ċaħad kwalunkwe sorveljanza tal-ġurnalisti fil-Grecja, inkluża dik tas-Sur Malouchidis, iżda skont l-strument tal-media Solomon, huwa la kkonferma u lanqas ċaħad l-awtentiċità tad-dokumenti interni tal-EYP³⁶².
225. Matul is-seduta ta' smigh tal-PEGA rigward il-Grecja fit-8 ta' Settembru 2022, is-Sur Malichoudis sostna li bl-interċeżzjoni telefonika tat-telefown tiegħu, l-EYP seta' jiġbor

³⁵⁵ Euractiv. *Another MEP and journalist the latest victims of “Greek Watergate” (MEP ieħor u ġurnalist huma l-ahħar vittmi ta’ “Greek Watergate”).*

³⁵⁶ Greek prosecutor slams unflattering comparisons to Belgium's Qatargate probe (*Il-prosekatu Grieg jirrifjuta paraguni mal-investigazzjoni ta’ Qatargate tal-Belġju*).

³⁵⁷ Euractiv. *“Renew Europe welcomes first Greek MEP who left EPP” (Renew Europe jilqa’ l-ewwel MEP Grieg li telaq mill-PPE).*

³⁵⁸ Efsyn. *Πολίτες σε καθεστώς παρακολούθησης από την ΕΥΠ.*

³⁵⁹ Solomon. *Solomon’s reporter Stavros Malichudis under surveillance for “national security reasons” (Ir-reporter ta’ Solomon, Stavros Malichudis, taħbi sorveljanza minħabba “raġunijiet ta’ sigurtà nazzjonali”);*

³⁶⁰ BalkanInsight. *“Greek Intelligence Service Accused of ‘Alarming’ Surveillance Activity” (Is-Servizz tal-Intelligence Grieg Akkużat li “Allarma” Attività ta’ Sorveljanza).*

³⁶¹ BalkanInsight. *“Greek Intelligence Service Accused of ‘Alarming’ Surveillance Activity” (Is-Servizz tal-Intelligence Grieg Akkużat li “Allarma” Attività ta’ Sorveljanza).*

³⁶² Solomon. *Solomon’s reporter Malichudos under surveillance for “national security reasons” (Ir-reporter ta’ Solomon, Malichudis, taħbi sorveljanza minħabba “raġunijiet ta’ sigurtà nazzjonali”).*

ukoll informazzjoni mingħand il-kollegi u l-ġurnalisti li huwa kien f'kuntatt magħhom matul dak iż-żmien³⁶³. L-EYP seta' jisma' konverżazzjonijiet li s-Sur Malichoudis kellu mal-Organizzazzjoni Internazzjonali għall-Migrazzjoni (IOM)³⁶⁴, fejn ġie rrimarkat il-periklu għal persuni oħra tal-“akkwist” mill-interċettazzjoni telefonika ta’ individwu. Barra minn hekk, matul is-seduta, is-Sur Malichoudis wera evidenza li l-EYP kien interessat fil-ħidma u s-sorsi tiegħu, iżda li r-raġuni għall-monitoraġġ hija koperta minn “sigurtà nazzjonali”³⁶⁵.

CHRISTOS SPIRTZIS

226. Fid-9 ta’ Settembru 2022, l-eks Ministru tal-Infrastruttura u leġiżlatur għall-partit Syriza, Christos Spirtzis iddikjara li kien fil-mira permezz tas-software ta’ spjunaġġ fuq it-telefown cellulari tiegħu³⁶⁶. Fil-15 ta’ Novembru 2021, Spirtzis kien issottometta mistoqsijiet parlamentari kritici lill-gvern dwar il-kompliti ta’ sorveljanza tal-EYP. F’dak l-istess jum, huwa rċieva messaġġ simili³⁶⁷ bħal dak li kien irċieva Nikos Androulakis. Fid-19 ta’ Novembru, intbagħat it-tieni messaġġ lil Christos Spirtzis, li kien fiċċi link għal artiklu ta’ Efimerida ton Syntakton³⁶⁸. Filwaqt li CitizenLab ma vverifikatx dawn il-messaġġi, Spirtzis qasam il-links li rċieva ma’ żewġ tekniċi li kkonfermaw verbalment li kien fil-mira³⁶⁹. Fid-9 ta’ Settembru 2022, Spirtzis ressaq ilment lill-prosekkutur tal-Qorti Suprema³⁷⁰. Spirtzis huwa persuna fdata tal-mexxej tal-partit Alexis Tsipras, u jkun preżenti f’laqħat ta’ livell għoli tat-tmexxija tal-partit.

TASOS TELLOGLOU, ELIZA TRIANTAFYLLOU U THODORIS CHONDROGIANNOS

227. Il-ġurnalisti Tasos Telloglou u Eliza Triantafylou allegatament kieno soġġetti għal spjunaġġ matul ix-xogħol investigattiv tagħhom għall-programm il-ġdid Inside Story. F’artiklu għal Heinrich-Böll-Stiftung fl-24 ta’ Ottubru 2022, Telloglou qasam l-esperjenzi ta’ segwiment bil-mohbi u intimidazzjoni li kellel waqt li kien qed jinvestiga l-iskandli ta’ sorveljanza fil-Grecja. Skont dawn l-esperjenzi, huwa jemmen li ġie mmonitorjat bejn Mejju u Awwissu 2022³⁷¹.
228. Barra minn hekk, f’Ġunju 2022, sors mis-servizzi tas-sigurtà qal lil Telloglou li l-lokaliżazzjonijiet tiegħu u tal-kollegi tiegħi Eliza Triantafyllou (InsideStory) u Thodoris Chondrogiannos (Reporters United) kieno qed jiġi mmonitorjati mill-

³⁶³ Il-Parlament Ewropew. Seduta tat-8 ta’ Settembru 2022.

³⁶⁴ BalkanInsight. *Greek Intelligence Service Accused of ‘Alarming’ Surveillance Activity (Is-Servizz tal-Intelligence Grieg Akkuzat li “Allarma” Attività ta’ Sorveljanza)*.

³⁶⁵ Il-Parlament Ewropew. Seduta tat-8 ta’ Settembru 2022.

³⁶⁶ Ekathimerini. Former SYRIZA minister says he was targeted by Predator (L-eks ministru SYRIZA isostni li kien immirat minn Predator).

³⁶⁷ Govwatch, Attempted hack of opposition MP Christos Spirtzis with illegal Predator spyware (Tentattiv ta’ hack tal-MP tal-oppożizzjoni Christos Spirtzis bis-software ta’ spjunaġġ illegali Predator).

³⁶⁸ Govwatch, Attempted hack of opposition MP Christos Spirtzis with illegal Predator spyware (Tentattiv ta’ hack tal-MP tal-oppożizzjoni Christos Spirtzis bis-software ta’ spjunaġġ illegali Predator).

³⁶⁹ Inside story, Predator: More than 20 targets in Greece according to the Data Protection Authority (Aktar minn 20 mira fil-Grecja skont l-Awtorità għall-Protezzjoni tad-Data).

³⁷⁰ Reuters. One more Greek lawmaker files complaint over attempted phone hacking (Legiżlatur Griegi ieħor iressaq ilment dwar it-tentattiv ta’ hacking tat-telefown); Euractiv. Another Greek opposition lawmaker victim of Predator (Legiżlatur Grieg ieħor tal-oppożizzjoni vittma ta’ Predator).

³⁷¹ Heinrich-Böll-Stiftung. A State of Absolute Solitude (Stat ta’ Solitudni Assoluta).

awtoritajiet, biex jaċċessaw liema sorsi kienu qed jiltaqgħu magħhom³⁷². Fiż-żmien tal-kitba, il-gvern Grieg għadu ma rrispondiekk għall-allegazzjonijiet.

229. Fil-15 ta' Diċembru 2022, awditi tal-ADAE tal-kumpanija tat-telekomunikazzjoni Cosmote kkonferma li Tellogħou kien qed jiġi ssorveljat mill-EYP. Minħabba s-“sigurtà nazzjonali”, ir-ragunijiet għas-sorveljanza ma ġewx żvelati³⁷³.

MIRI OHRAJN

230. Fid-29 ta' Ottubru 2022, ġie rrapporat li politici oħrajn sfaw fil-mira permezz tas-software ta' spjunaġġ Predator, inkluż ministru tal-gvern li ma kellux relazzjoni tajba mal-prim ministru. Barra minn hekk, membru ieħor ta' Néa Demokratía allegatament irċieva link biex jinstalla Predator³⁷⁴. Kelliem għall-gvern, is-Sur Oikonomou ddikjara li l-artiklu ma għandux evidenza konkreta³⁷⁵.
231. Fil-5 u s-6 ta' Novembru 2022, Documento rapporta dwar lista li fiha 33 isem ta' persuni fil-mira permezz tas-software ta' spjunaġġ Predator³⁷⁶. Il-lista kienet tinkludi ħafna politici ta' profil għoli, inkluži membri tal-gvern attwali, l-eks Prim Ministro Samaras, l-eks Kummissarju tal-UE Avramopoulos, il-kap editur ta' gazzetta nazzjonali favur il-gvern, u persuni fil-kontingent ta' Evangelis Marinakis, sid ta' bastiment, persunal importanti fil-qasam tal-media u sid tal-klabbs tal-futbol Olympiakos u Nottingham Forest. L-ADAE ikkonfermat li xi ismijiet fil-lista gew immonitorjati mill-EYP permezz ta' interċettazzjonijiet telefoniċi konvenzjonali. Dawn l-ismijiet jinkludu l-MEP Giorgos Kyrtos³⁷⁷, il-Kap tal-Istat Kongunt tal-Istat ta' Shubija Floros³⁷⁸, il-Kap tal-Armata Ellenika Haralambos Laloussis³⁷⁹, il-Ministru tax-Xogħol u l-Affarijiet Soċjali Kostis Hatzidakis³⁸⁰, l-eks Diretturi Ġenerali tat-Tagħmir tad-Difiża u l-Investimenti Theodoros Lagios u Aristides Alexopoulos³⁸¹, l-eks konsulent tas-sigurtà Alexandros Diakopoulos³⁸² u l-ġurnalista investigattiv Grieg Tasos Tellogħou³⁸³.

³⁷² MapMF, *Three Greek journalists allegedly surveilled and monitored in connection with spyware scandal investigations (Tliet ġurnalisti Griegi allegatament issorveljati u mmonitorjat b'rabta ma' investigazzjonijiet tal-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ)*.

³⁷³ Euractiv, [Another MEP and journalist the latest victims of 'Greek Watergate'](#) (MEP ieħor u ġurnalista huma l-aħħar vittmi ta' "Greek Watergate").

³⁷⁴ Ta Nea, [Four illegal manipulations by suspicious center](#) (Erba' manipulazzjonijiet illegali minn centr suspettuż).

³⁷⁵ Politico, [Brussels Playbook: Lula wins in Brazil - Trick or trade - Grain deal woes](#) (Brussels Playbook: Lula jirbah fil-Brazil - Qerq jew kummerċ - Il-ftehim dwar il-qamħ joħloq gwaj).

³⁷⁶ Documento, 6 ta' Novembru 2022.

³⁷⁷ <https://www.euractiv.com/section/politics/news/exclusive-another-mep-and-journalist-the-latest-victims-of-greek-watergate/>.

³⁷⁸ https://www.avgi.gr/politiki/437362_ayta-einai-ta-6-prosopa-poy-parakoloythoyse-i-eyp-toy-mitsotakiAvgi.

³⁷⁹ https://www.avgi.gr/politiki/437362_ayta-einai-ta-6-prosopa-poy-parakoloythoyse-i-eyp-toy-mitsotaki.

³⁸⁰ <https://balkaninsight.com/2023/01/25/greece-motion-of-no-confidence-filed-the-opposition-against-the-government/>.

³⁸¹ <https://balkaninsight.com/2023/01/25/greece-motion-of-no-confidence-filed-the-opposition-against-the-government/>.

³⁸² <https://balkaninsight.com/2023/01/25/greece-motion-of-no-confidence-filed-the-opposition-against-the-government/>.

³⁸³ <https://www.euractiv.com/section/politics/news/exclusive-another-mep-and-journalist-the-latest-victims-of-greek-watergate/>.

232. Barra minn hekk, l-eks Maniger tal-Politika taċ-Ċibersigurtà ta' Meta Artemis Seaford deher ukoll fil-lista ta' 33 isem u ġie kkonfermat li ġie interċettat simultanjament mill-EYP u spjunat bi Predator. Seaford kienet interċettata mill-EYP minn Lulju 2021 sas-sajf tal-2022, li jfisser li l-awtorizzazzjoni għall-interċettazzjoni tal-apparat tas-Sa Seaford ġiet imġedda sitt darbiet, li fil-principju kollha jirrikjedu approvazzjoni mill-prosekurur intern tal-EYP Vasiliki Vlachou. CitizenLab ikkonfermat li t-telefown cellulari tagħha kien infettat ukoll bi Predator għal mill-inqas xahrejn minn Settembru 2021. Għalhekk, l-infezzjoni bi Predator seħhet bejn wieħed u ieħor xahar sa xahrejn wara li bdiet l-interċettazzjoni konvenzjonali. Is-Sa Seaford iddikjarat li l-informazzjoni dwar l-appuntament tagħha għall-vaċċin kontra l-COVID-19 inkisbet mill-messaġġi testwali tagħha permezz ta' interċettazzjonijiet telefoniċi konvenzjonali. Din l-informazzjoni sussegwentement intużat biex jinholoq SMS awtomatizzat sofistikat, bl-użu tal-istess deskrizzjoni bħall-ħatra uffiċjali, bit-talba biex jiġi kkonfermat l-appuntament permezz ta' link. Meta kklikk jkun fuq din il-link, l-apparat ġie infettat bis-software ta' spjunaġġ Predator. Il-messaġġi SMS kien fihom informazzjoni preċiża u dettaljata tal-fajl tat-tilqim tagħha, u ntbagħtu biss minuti wara l-messaġġi reali u uffiċjali, u dan jindika li kull min bagħat il-messaġġi kellu aċċess għall-kontenut u l-hin tal-messaġġi tal-SMS, li l-EYP kien ikollu permezz tal-interċettazzjoni konvenzjonali.
233. L-interċettazzjoni telefonika u/jew is-sorveljanza ta' individwu privat mhijiex xi ħażja normali, speċjalment meta s-sigurtà nazzjonali ma tistax tīgħi invokata b'mod leġittimu f'każ bħal dan. Dan iwassal għall-mistoqsija dwar x'motivi oħra seta' kien hemm fl-immirar. Is-sorveljanza seħhet waqt li s-Sa Seaford kienet qed taħdem ma' Meta, kumpanija li ppubblikat rapport ta' theddida dwar l-industrija tas-sorveljanza bi ħlas u pprojbiet numru ta' kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ, inkluz Cyrox, mill-pjattaforma tagħha. Madankollu, huwa improbabli hafna li r-rwol tagħha f'Meta kien ir-raġuni għas-sorveljanza. Ir-rapport ta' theddida ta' Meta ġie ppubblikat biss f'Dicembru 2021, fit-xhur wara ż-żmien tal-immirar tal-apparat tas-Sa Seaford, u l-ebda persuna oħra involuta fil-kitba tar-rapport ma kienet fil-mira. Barra minn hekk, is-Sa Seaford iddikjarat³⁸⁴ li kienet involuta biss parżjalment f'dawn l-aktivitajiet u li Meta hija diskreta hafna dwar il-komunikazzjoni tal-ismijiet tal-impiegati tagħha.
234. F'Marzu 2021, ir-rivista Marie-Claire ippubblikat artiklu li jinkludi estratt minn serje ta' kotba miktuba mis-Sa Seaford. L-artiklu jsemmi li ta' kuljum, Seaford kienet vittma ta' sessiżmu u fastidju fil-Grecja u jiddeskrivi b'mod partikolari każ ta' fastidju sesswali minn "politiku"³⁸⁵. Is-sorveljanza bdiet ftit xhur wara. Wahda mill-ispjeazzjonijiet tista' tkun li l-politiku inkwistjoni qara l-artiklu u beža' li ismu seta' jiġi żvelat pubblikament. Spiegazzjoni oħra tista' tkun li xi ħadd ieħor irrikonoxxa lill-politiku mid-deskrizzjoni fl-artiklu, u ried jiġbor aktar informazzjoni dwar dik il-persuna, minħabba raġunijiet politici. Hu x'inhu l-każ, huma biss ftit dawk il-persuni li għandhom is-setgħa kemm li jissottomettu talba uffiċjali għall-interċettazzjoni telefonika lill-EYP, kif ukoll li jagħmlu arrangamenti għall-użu tas-software ta' spjunaġġ Predator. Il-kombinazzjoni ta' sorveljanza mill-EYP u mis-software ta' spjunaġġ Predator għiet ikkonfermata f'każijiet oħra wkoll.
235. Huwa importanti li dawn il-possibbiltajiet jiġu investigati aktar, b'mod partikolari l-

³⁸⁴ Laqgħa tal-Kumitat PEGA, 20 ta' April 2023.

³⁸⁵ <https://www.marieclaire.gr/art-lifestyle/artemis-seaford-i-chiroteri-morfi-katapiesis-ine-afti-pou-den-katalavenis-oti-ifistase/>.

kwistjoni ta' min talab is-sorveljanza mill-EYP. Is-Sa Seaford ressjet talba lill-ADAE u ressjet ilment quddiem il-qorti fil-Grecja. Madankollu, l-investigazzjoni għadha għaddejja. Hija l-ewwel cittadin Amerikan magħruf li kien immirat fl-UE³⁸⁶³⁸⁷.

236. Ismijiet oħra fil-lista li ma ġewx ikkonfermati uffiċjalment huma l-eks Ministru għall-Edukazzjoni u l-Affarijiet Reliġużi Andreas Loverdos, l-eks Prim Ministru Antonis Samaras, il-Ministru tal-Istat George Gerapetritis, l-eks Kummissarju Dimitris Avramopoulos, il-Ministru Nikos Dendias, il-Ministru għall-Edukazzjoni Niki Kerameus, il-Ministru Akis Skertsos, il-Ministru għall-Investiment Nikos Papathanasis, l-eks Ministru għall-Protezzjoni taċ-Ċittadini Mihalis Chrysochoidis, il-Viċi Ministru tad-Difiża tar-Repubblika Ellenika Nikos Hardalias, Aristotelia Peloni, l-MP Christos Spirtzis, l-eks Ministru għall-Protezzjoni taċ-Ċittadini Olga Gerovasili, il-Kap tal-Pulizija Ellenika Michalis Karamalakis, il-kap tal-Uffiċċċu tal-Prosekkur Ekonomiku Christos Barkadis, il-Prosekkur Intern tal-EYP Eleni Vlachou, il-Kelliem tal-Gvern Giannis Oikonomou, il-Viċi Kap tal-EYP Vassilis Grizis; ir-rivelazzjonijiet fil-lista huma inkwetanti ħafna mhux biss minħabba l-ismijiet ta' profil għoli iżda wkoll minħabba li l-abbuż ta' software ta' spjunaġġ huwa sistematiku, u fuq skala kbira.
237. Fl-2023, l-ADAE rrapporat li l-EYP interċettat ukoll ministru fil-kariga, diversi uffiċjali li indirizzaw il-każijiet tal-armi u eks konsulent tas-sigurtà nazzjonali³⁸⁸.

KONKLUŽJONIJIET

238. Hemm xejriet li jissuġġerixxu li l-gvern Grieg jippermetti l-użu ta' software ta' spjunaġġ kontra ġurnalisti, političi u negozjanti. Dan jippermetti wkoll l-esportazzjoni ta' software ta' spjunaġġ lejn pajjiżi b'rekords ħażiena tad-drittijiet tal-bniedem u jipprovdi centru ta' tħarrig għal aġenti minn pajjiżi mhux tal-UE li jridu jitgħallmu dwar software ta' spjunaġġ. Għalkemm l-użu tas-software ta' spjunaġġ huwa illegali fil-Grecja, l-investigazzjoni dwar l-origini tal-attakki tas-software ta' spjunaġġ kisbet momentum biss fis-sajf tal-2022. Huwa rrapporat li maġgoranza politika ghall-avvanz ta' interassi partikolari aktar milli għall-interess ġenerali, b'mod partikolari permezz tal-ħatra ta' assoċjati u lealisti f'pożizzjonijiet ewlenin bħal fl-EYP, fl-EAD (Awtorità Nazzjonali għat-Trasparenza) u fil-Krikel (kumpanija specjalizzata f'sistemi ta' sigurtà elettronika). L-ogħla tmexxija politika fil-pajjiż tuża s-software ta' spjunaġġ bħala ghoddha għall-poter u l-kontroll politiku, f'xi każijiet b'mod parallel jew wara interċettazzjoni legali. Il-Grecja għandha qafas legali pjuttost robust fil-principju. Madankollu, l-emendi legali dghajfu s-salvagwardji kruċjali u l-ħatriet političi f'pożizzjonijiet ewlenin huma ostaklu għall-iskrutinju u l-obbligu ta' rendikont. Mekkaniżmi ta' skrutinju *ex ante* u *ex post* iddgħajfu deliberatament, u t-trasparenza u l-obbligu ta' rendikont qed jiġu evitati. ġurnalisti jew uffiċjali kritici li jiġgieldu kontra l-korruzzjoni u l-frodi jiffacċċaw intimidazzjoni u tfixkil. B'mod ġenerali, is-sistema ta' salvagwardji u sorveljanza tas-sorveljanza mhijiex adegwata għall-protezzjoni taċ-

³⁸⁶ <https://www.nytimes.com/2023/03/20/world/europe/greece-spyware-hacking-meta.html#:~:text=Artemis%20Seaford%20a%20dual%20U.S.,of%20illicit%20snooping%20in%20Europe>

³⁸⁷ Laqgħa tal-Kumitat PEGA, 20 ta' April 2023.

³⁸⁸ Politico. Brussels Playbook: Globalization's sanatorium - Vestager rings alarm - S(upended & Dumped) (Il-protokoll operazzjonali ta' Brussell: Is-sanatorji tal-globalizzazzjoni - Vestager tqajjem thassib - S(ospiz u M(warrab).

cittadini kontra l-abbuż mill-aġenċiji tal-Istat u mill-atturi privati. Jeħtieg li jsir aktar biex tīgi indirizzata din il-problema. Barra minn hekk, il-pretest ta' "sigurtà nazzjonali" huwa invokat bħala ġustifikazzjoni għall-interċettazzjoni elettronika tal-individwi.

239. L-ispjunaġġ minħabba raġunijiet politici muhiex ġdid fil-Greċja, iżda tekhnoloġiji godda ta' spyware jiffacilitaw b'mod sinifikanti s-sorveljanza illegittima, speċjalment f'kuntest ta' salvagwardji mdghajfa hafna. B'kuntrast ma' kazijiet oħra, bħall-Polonja, l-užu hażin ta' spjunaġġ ma jidħirx li huwa parti minn strategija awtoritarja integrata, iżda pjuttost li jintuża fuq bażi ad hoc għal gwadann politiku u finanzjarju. Madankollu, dan idghajnej id-demokrazija u l-istat tad-dritt bl-istess mod, u jħalli biżżejjed lok għall-korruzzjoni, meta dawn iż-żminijiet instabbi jitolbu tmexxija affidabbli u responsabbli.

I.D. Ċipru

240. Il-Kumitat żar Ċipru f'Novembru 2022 bħala parti minn missjoni kongunta fil-Greċja u Ċipru. Il-membri ltaaqgħu mal-Ministru għall-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija, ma' uffiċjali oħra tal-gvern u mal-membri tal-Kamra tar-Rappreżentanti fil-kumitat rilevanti biex jiddiskutu l-qafas legali attwali għas-software ta' spjunaġġ. Huma semgħu wkoll minn esperti legali, rappreżentanti tal-NGOs u ġurnalisti li ssottomettew dokumentazzjoni dwar is-sorveljanza u l-korruzzjoni lill-Kumitat. Il-Kumitat saħaq li għandu jsir aktar dwar ir-registri tas-sjieda beneficiarja, li huma neqsin mit-trasparenza għalkemm tfasslu biex jixħtu dawl fuq kwistjonijiet bħal dawn.
241. B'kuntrast ma' Stati Membri oħra, ma hemmx wisq informazzjoni dwar l-užu tas-software ta' spjunaġġ minn Ċipru. Ma hemm l-ebda każ ufficjalment ikkonfermat ta' persuni li huma jew li kienu fil-mira illegali tas-software ta' spjunaġġ. Madankollu, il-ġurnalist Makarios Drousiotis allegatament ġie mmonitorjat bl-užu kemm ta' tekniki ta' smiġħ bil-mohbi kif ukoll permezz ta' software ta' spjunaġġ mill-gvern Ċiprijott fi Frar 2018³⁸⁹. Fuq il-karta, hemm qafas legali robust, li jinkludi r-regoli tal-UE, iżda fil-pratti, Ċipru huwa post attraenti għall-kumpaniji li jibighu t-teknoloġiji ta' sorveljanza. Madankollu, il-gvern jiċħad dan u jindika tnaqqis fil-kumpaniji rregistratori tas-software ta' spjunaġġ fil-pajjiż. Iżda l-iskandli reċenti għamlu ħsara lir-reputazzjoni tal-pajjiż u sett ta' inizjattivi legiż-lattivi godda li jissikka l-qafas legali għall-esportazzjonijiet u jtejjeb il-konformità huwa mistenni li jiġi ffinalizzat fl-2023.
242. Hemm rabt mill-qrib bejn Ċipru u l-Greċja dwar is-software ta' spjunaġġ. Intellexa ta' Tal Dilian hija stabbilita fil-Greċja u s-software ta' spjunaġġ tagħha Predator intuża fl-iskandli Griegi tal-hacking. Iz-żewġ pajjiżi kienu involuti wkoll fl-esportazzjoni illegali tas-software ta' spjunaġġ Predator lill-milizzji tal-Forzi ta' Appoġġ Rapidu (RSF) Sudaniżi³⁹⁰. Il-Greċja ġarget licenzja tal-esportazzjoni, filwaqt li l-materjal intbagħat lejn is-Sudan mill-ajrupport ta' Larnaca³⁹¹.
243. Minbarra l-esportazzjoni ta' software ta' spjunaġġ barra l-UE, Ċipru jiffacilita wkoll il-kummerċ ta' subsistemi u teknoloġija ta' software ta' spjunaġġ lejn l-Istati Membri. L-isem ta' UTX Technologies, irregistratora f'Čipru u akkwistata mill-ġġant tat-teknoloġija Izraeljan Verint, dehret fuq fatturi ma' kumpaniji Germaniżi, Franciżi u Pollakki li

³⁸⁹ <https://www.euractiv.com/section/media/news/wistleblower-spyware-helps-the-mafia-rule-in-cyprus/>.

³⁹⁰ LightHouse Reports. Flight of the Predator (LightHouse Jirrapporta. Titjira ta' Predator).

³⁹¹ <https://www.euractiv.com/section/politics/news/greek-government-admits-exporting-predator-to-sudan/>.

ttrasportaw teknoloġija Gi2 u sistemi ta' monitoraġġ³⁹².

244. Fuq il-karta, hemm qafas legali stabbilit li jistabbilixxi l-protezzjoni tal-komunikazzjonijiet privati, l-ipproċessar tad-data personali u d-dritt tal-individwu ghall-informazzjoni. Madankollu, fil-prattika, ladarba tiġi invokata s-sigurtà nazzjonali, ma hemm l-ebda regola čara li tirregola l-użu ta' apparati ta' interċettazzjoni u l-protezzjoni tad-drittijiet kostituzzjonali taċ-ċittadini.

QAFAS LEGALI

IR-REGOLAMENT DWAR L-UŽU DOPPJU

245. Čipru jidher li jikkollabora mill-qrib hafna ma' Izrael dwar it-teknoloġiji ta' sorveljanza. Čipru kkonsulta lil Izrael u lill-Istati Uniti dwar ir-riforma tal-qafas legali tiegħu u s-sistema ta' kontroll tal-esportazzjonijiet ta' oggetti b'użu doppju. Čipru huwa destinazzjoni popolari għal hafna kumpanji tas-software ta' spjunaġġ Izraeljani.
246. Il-Ministru għall-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija fit-Taqsima għal-Liċenzjar tal-Esportazzjoni ta' Oggetti Strategici jirregola l-esportazzjoni ta' oggetti b'użu doppju³⁹³. B'rispons għall-kwestjonarju ta' PEGA li ntbagħat lill-Istati Membri kollha, Čipru ddikjara li huwa jimmonitorja u jivaluta l-applikazzjonijiet kollha għal-liċenzja ta' esportazzjoni għall-oġġetti b'użu doppju fuq baži ta' każ b'każ, f'konformità sħiħa mar-regimi ta' sanzjonijiet rilevanti. Dawn ir-regimi huma r-Regim Globali ta' Sanzjonijiet tal-Unjoni Ewropea b'rabta mad-Drittijiet tal-Bniedem kif ukoll ir-Regolament tal-UE dwar l-Užu Doppju, iggwidat mill-kriterji tal-Pozizzjoni Komuni tal-Kunsill rilevanti (2008/944/PESK)³⁹⁴. Il-Kunitat PEGA josserva li Čipru muhiex partecipant fil-Ftehim ta' Wassenaar dwar il-Kontrolli tal-Esportazzjoni għall-Armi Konvenzjonali u l-Prodotti u t-Teknoloġiji b'Užu Doppju. Gie ddikjarat li t-Turkija mblukkhat il-partecipazzjoni Čiprijotta fl-Arrangament matul il-missjoni tal-Kunitat PEGA. Madankollu, il-gvern jiddikjara li qed jaderixxi mal-istess standards.
247. Il-Ministru għall-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija jista' jikkonsulta lill-hekk imsejjah Kumitat Konsultattiv dwar l-ghoti ta' liċenzji tal-esportazzjoni. Dan il-Kunitat jikkonsisti f'rappreżentati mill-Ministeru tad-Difiża, il-Ministeru għall-Ġustizzja u l-Ordni Pubbliku, il-Ministeru għall-Affarijiet Barranin u d-Dipartiment tad-Dwana u s-Sisa fost dipartimenti ohra³⁹⁵. Skont il-gvern Čiprijott, dan il-Kunitat jiġi kkonsultat regolarmen meta jiġu eżaminati l-applikazzjonijiet għall-esportazzjoni. F'diversi okkażjonijiet, l-esportazzjoni ta' oggetti b'użu doppju lejn pajjiżi terzi giet irrifutata minn dan il-kunitat ta opinjoni negattiva³⁹⁶. Il-Kamra tal-Kummerċ normalment ma tipprovdix informazzjoni dwar l-ghadd ta' liċenzji approvati u rrifutati għall-kummerċjalizzazzjoni tas-software³⁹⁷.

³⁹² Philenews. Cyprus is a pioneer in software exports (documents) (Čipru huwa pijunier fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)).

³⁹³ http://www.meci.gov.cy/meci/trade/ts.nsf/ts08_en/ts08_en?OpenDocument.

³⁹⁴ Tweġiba għall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Čipru.

³⁹⁵ Lelaw. "Export Controls for dual-use products" (Kontrolli fuq l-Esportazzjoni għal prodotti b'użu doppju).

³⁹⁶ Tweġiba għall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Čipru.

³⁹⁷ Inside Story. "Who signs the exports of spyware from Greece and Cyprus?" (Min jiffirma l-esportazzjonijiet tas-software ta' spjunaġġ mill-Grecja u Čipru?).

248. Matul il-missjoni tal-Kumitat PEGA f'Čipru bejn l-1 u t-2 ta' Novembru 2022, il-partecipanti fil-missjoni kellhom laqgħa mal-Ministru ghall-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija u d-Deputat Ministru għar-Ričerka, l-Innovazzjoni u l-Politika Dijitali. Il-Ministri Natasa Pilides u Kyriacos Kokkinos sostnew li kien hemm tnaqqis kbir fl-ghadd ta' kumpaniji attivi fis-software ta' spjunaġġ f'Čipru. Kienu rregistrati 32 kumpanija, iżda skont il-Ministru fiż-żmien taż-żjara kien attivi biss 8 sa 10, bi tlieta jew erba' produtturi tas-software ta' spjunaġġ³⁹⁸. Madankollu, huma trikonoxxew ukoll sfidi tekniċi fis-sorveljanza u l-kontroll tal-kumpaniji bbaż-żati f'Čipru li jibighu komponenti individwali tas-software ta' spjunaġġ b'mod indipendenti.
249. Fil-prattika, Čipru huwa allegatament pjuttost laxk dwar l-ghoti ta' licenzji ta' esportazzjoni lil kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ³⁹⁹. Il-kumpaniji jużaw tekniki li jqarrqu biex jevitaw ir-regoli: il-hardware fiziku tal-prodott jintbagħat lil pajjiż riċevitur mingħajr ma s-software jkun imtella' fuqu⁴⁰⁰. Wara dan, is-software ta' attivazzjoni (imsejjah ukoll "kodicċi ta' licenzja") jintbagħat separatament fuq stikka tal-memorja USB lejn il-pajjiż tad-destinazzjoni⁴⁰¹. Mod iehor huwa li jiġi ddikjarat li l-prodott jiġi esportat għal skopijiet ta' dimostrazzjoni biss, għalkemm hija inkluża deskrizzjoni dettaljata tal-prodott⁴⁰². Barra minn hekk, deskrizzjonijiet mhux čari tas-software ta' spjunaġġ jimtlew fil-formola tal-esportazzjoni għal-licenzji tal-esportazzjoni, li fixklu l-kontrolli doganali xierqa.
250. Diversi kumpaniji Čiprijotti allegatament kisbu licenzji ta' esportazzjoni għall-bejgħ ta' "oġġetti b'użu doppju" lil pajjiżi mhux tal-UE. Dawn il-kumpaniji huma UTX Technologies, Coralco Tech, Prelysis u Passitora⁴⁰³.
251. UTX Technologies hija involuta fil-bejgħ tas-software ta' spjunaġġ lill-Istati Membri tal-UE kif ukoll lil pajjiżi mhux tal-UE. Bejn l-2013 u l-2014, UTX issemmiet fuq fatturi għal kumpaniji Germaniżi (Syborg Informationsysteme), Franciżi (COFREXPORT) u Pollakki (Verint) għall-kummerċ tas-sistemi ta' monitoraġġ u t-teknoloġija Gi2⁴⁰⁴.
252. L-Aġenzija Čiprijotta għall-Kummerċ ipprovdiet licenzji ta' esportazzjoni temporanji lis-sussidjarja ta' Cognyte UTX Technologies, għall-bejgħ ta' software ta' sorveljanza lill-Messiku, lill-Emirati Għarab Magħquda, lin-Niġerja, lil Iżrael, lill-Perù, lill-

³⁹⁸ Laqgħa mas-Sa Natasa Pilides, il-Ministru ghall-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija u Kyriacos Kokkinos, id-Deputat Ministru għar-Ričerka, l-Innovazzjoni u l-Politika Dijitali matul il-missjoni PEGA fit-2 ta' Frar 2022.

³⁹⁹ InsideStory, "[Who signs the exports of spyware from Greece and Cyprus?](#)" (Min jiffirma l-esportazzjonijiet tas-software ta' spjunaġġ mill-Greċċa u Čipru?).

⁴⁰⁰ InsideStory, "[Who signs the exports of spyware from Greece and Cyprus?](#)" (Min jiffirma l-esportazzjonijiet tas-software ta' spjunaġġ mill-Greċċa u Čipru?).

⁴⁰¹ Philenews, "[This is how interception patents are exported from Cyprus](#)" (Dan huwa kif il-privattiv ta' interċettazzjoni jiġu esportati minn Čipru).

⁴⁰² Philenews, "[Export of monitoring software confirmed](#)" (Konferma ta' esportazzjoni tas-software ta' monitoraġġ).

⁴⁰³ Philenews, "[Cyprus is a pioneer in software exports \(documents\)](#)" (Čipru huwa pijunier fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)); Haaretz. "[Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, despite Dismal Human Rights Record](#)" (Teknoloġija ta' Spjunaġġ Iżrealjana Mibjugha lill-Bangladesh, minkejja Rekord Hażin tad-Drittijiet tal-Bniedem).

⁴⁰⁴ Philenews, "[Cyprus is a pioneer in software exports \(documents\)](#)" (Čipru huwa pijunier fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)).

Kolombja, lill-Bražil u lill-Korea t'Isfel⁴⁰⁵. UTX Technologies allegatament kellha wkoll kuntratt mat-Tajlandja ghall-bejgħ ta' subsistemi ta' sorveljanza għal USD 3 000 000. Id-deskrizzjoni ta' dawn is-subsistemi għamlet referenza għal tip ta' “użu doppju” b’“algoritmi għall-analiżi tat-taħdit u “metadata u vuċi”. Il-ftehim kelli wkoll referenza spċċifika għal kumpanija Litwana. Peress li l-awtoritajiet Ċiprijotti ma joħorġux il-licenzja tal-esportazzjoni, il-Ministeru għall-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija jista' jiġi evitat permezz ta' UAB Communication Technologies irregestrata fil-Litwanja⁴⁰⁶. Iċ-ċittadin Russu-Iżraeljan Anatoly Hurgin huwa s-sid ta' din il-kumpanija u għandu wkoll passaport Malti⁴⁰⁷. Barra minn hekk, UTX żgurat ukoll ftehim mal-Bangladesh għal sistema ta' intelligence tal-web għal USD 2 000 000 fl-2019 u għal sistema ta' traċċar cellulari għal USD 500 000 fl-2021⁴⁰⁸.

- 253. L-istorja tal-esportazzjoni ta' Ċipru turi wkoll li Coralco Tech - originarjament minn Singapore iżda irregestrata wkoll f'Iżrael u Nikosija, bagħtet tagħmir ta' monitoraġġ għal USD 1 600 000 lill-militari tal-Bangladesh wara proċess ta' offerti fl-2018. Is-sid ta' Coralco Tech huwa l-İżraeljan Eyal Almog⁴⁰⁹.
- 254. Fl-2019, l-aġenzijsa tal-intelligence intern tal-Bangladesh (NSI) ġabett software b'interċettazzjoni tal-Wi-Fi mingħand Prelysis (irregestrata f'Čipru) għal total ta' USD 3 000 000. Kobi Naveh - il-fundatur u d-direttur ta' Prelysis - ħadem għall-kumpanija Izraejana Verint sal-2014. Verint hija wkoll il-kumpanija li akkwistat UTX Technologies irregestrata f'Čipru⁴¹⁰.
- 255. Fis-sajf 2021, il-Bangladesh xtara wkoll vettura ta' spjunaġġ mid-ditta Passitora ta' Tal Dilian (li qabel kienet WiSpear). Il-Kumpanija Žvizzera Toru Group Limited, irregestrata fil-Gżejjjer Vergni Brittaniċi, serviet bhala intermedjarju għall-ftehim li saru ma' Passitora ta' Dilian⁴¹¹.
- 256. Fl-4 ta' Ottubru 2022, ġie žvelat li f'Novembru 2019 il-Ministeru Netherlandiż tad-Difiża kien wasal biex jiffirma ftehim ma' WiSpear, il-kumpanija proprjetà ta' Tal Dilian, li qabel kienet akkwistat Cyrox, il-manifattur tas-software ta' spjunaġġ Predator⁴¹². Skont ir-rapporti tal-media u d-dikjarazzjonijiet magħmulha mill-President tad-DISY (Dimokratikós Sinagermós), WiSpear bagħtetemail lill-partit fil-gvern DISY u lill-Ministeru tal-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija li jitkolbu assistenza fl-implementazzjoni tal-ftehim mal-Ministeru Netherlandiż tad-Difiża⁴¹³. Mhuwiex ċar jekk il-kuntratt ġiex iffirmsat u jekk ġiex ipprovdut kwalunkwe software ta' spjunaġġ

⁴⁰⁵ Phlenews. “Cyprus is a pioneer in software exports (documents)” (Čipru huwa pijunier fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)).

⁴⁰⁶ https://rekvizitai.vz.lt/en/company/communication_technologies/anatoly_hurgin_direktorius/.

⁴⁰⁷ https://rekvizitai.vz.lt/en/company/communication_technologies/anatoly_hurgin_direktorius/.

⁴⁰⁸ Haaretz. “Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, Despite Dismal Human Rights Record” (Teknoloġija ta' Spjunaġġ Izrealjana Mibjugħha lill-Bangladesh, Minkejja Rekord Hazin tad-Drittijiet tal-Bniedem).

⁴⁰⁹ Haaretz. “Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, Despite Dismal Human Rights Record” (Teknoloġija ta' Spjunaġġ Izrealjana Mibjugħha lill-Bangladesh, Minkejja Rekord Hazin tad-Drittijiet tal-Bniedem).

⁴¹⁰ Haaretz. “Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, Despite Dismal Human Rights Record” (Teknoloġija ta' Spjunaġġ Izrealjana Mibjugħha lill-Bangladesh, Minkejja Rekord Hazin tad-Drittijiet tal-Bniedem).

⁴¹¹ Haaretz. “Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, Despite Dismal Human Rights Record” (Teknoloġija ta' Spjunaġġ Izrealjana Mibjugħha lill-Bangladesh, Minkejja Rekord Hazin tad-Drittijiet tal-Bniedem).

⁴¹² <https://oparatiritis.com.cy/2022/10/04/e-mail-wispear-disy-netherlands/>.

⁴¹³ <https://oparatiritis.com.cy/2022/10/04/e-mail-wispear-disy-netherlands/>

lill-Ministeru Netherlandiż tad-Difiża.

257. Dawn l-eżempiji juru li hemm ħafna attivită tal-industrija tas-sorveljanza f' Ċipru, li tinvolvi l-istess atturi li jirriżultaw mill-skandlu tas-software ta' spjunaġġ li qed jiġi investigat mill-Kumitat PEGA.
258. Hafna kumpaniji Izraeljani jmorru Ċipru biex jibdew l-attivită Ewropea tagħhom⁴¹⁴. Barra minn hekk, sorsi differenti rrappurtaw li l-pajjiż huwa l-baži ta' madwar 29 kumpanija Izraeljana⁴¹⁵. Xi sorsi jirrimarkaw rabta mill-qrib bejn il-kummerċ tas-software ta' spjunaġġ u r-relazzjonijiet diplomatiċi. Bi skambju ghall-faċilitazzjoni tal-licenzji għall-kumpaniji Izraeljani, Ċipru allegatament irċieva xi wħud mill-prodotti li dawn il-kumpaniji jiżviluppaw u jesportaw, bħas-software ta' spjunaġġ Pegasus mill-NSO⁴¹⁶ kif ukoll materjali tas-software ta' spjunaġġ minn Wi Spear⁴¹⁷. Ċipru jservi ta' baži għall-kummerċ tas-software ta' spjunaġġ Izraeljan fis-suq intern tal-UE kif ukoll l-esportazzjoni tas-software ta' spjunaġġ lejn pajjiżi mhux tal-UE.

SKRUTINIU EX ANTE

259. Il-ligi dwar il-Protezzjoni tal-Kunfidenzjalità tal-Komunikazzjoni Privata 92(I)/1996 tistabbilixxi li l-Avukat Generali jiġi jissottometti applikazzjoni lill-Qorti biex jinhareġ mandat ġudizzjarju li jawtorizza jew jestendi l-interċettazzjoni ta' komunikazzjonijiet privati minn persuna awtorizzata. Din l-applikazzjoni mill-Avukat Generali lill-Qorti tirrikjedi talba bil-miktub mill-Kap tal-Pulizija, il-Kmandant tas-Servizz tal-Intelligence ta' Ċipru jew minn magistrat li jkun imexxi l-kompilazzjoni. Id-dispozizzjonijiet dwar l-awtorizzazzjoni jew l-approvazzjoni jistgħu madankollu jiġu rrevokati f'każiġiet meta l-interċettazzjoni tal-komunikazzjoni privata tkun fl-interessi tas-sigurtà ta' Ċipru, jew għall-prevenzjoni, l-investigazzjoni jew il-prosekuzzjoni tar-reati⁴¹⁸.
260. Wara l-applikazzjoni, il-Kap tal-Pulizija, bi ftehim mal-Vici Kap tal-Pulizija u l-Kmandant tas-Servizz tal-Intelligence ta' Ċipru, jiprovd awtorizzazzjoni bil-miktub lill-impiegati tas-servizz tiegħu, jew lill-impiegati li jkunu qed iwettqu assenjamenti għas-servizz tiegħu, biex jinterċettaw komunikazzjonijiet privati u/jew jiksbu aċċess għat-tagħmir ta' monitoraġġ għall-finijiet tal-ħidma teknika⁴¹⁹.
261. Barra minn hekk, l-Artikolu 4(2) tal-Ligi 92(I)/1996 kif emendata fl-2020⁴²⁰, jistabbilixxi li jekk apparat jew magna jkunu ġew primarjament iddisinjati, prodotti, adattati jew immanifatturati sabiex jippermettu jew jiffaċilitaw l-interċettazzjoni jew il-monitoraġġ tal-komunikazzjoni privata, l-ebda persuna mhija permessa timporta, timmanifattura, tirreklama, tbigh jew tiddistribwixxi b'mod ieħor tali apparati jew

⁴¹⁴ Philenews. [Revelations in Greece: Predator came from Cyprus \(Rivelazzjonijiet fil-Grecja: Predator gie minn Ċipru\)](#).

⁴¹⁵ Makarios Drousiotis. [Κράτος Μαφία](#). Kapitulu 6. Ippubblikat fl-2022.

⁴¹⁶ Makarios Drousiotis. [Κράτος Μαφία](#). Kapitulu 6. Ippubblikat fl-2022.

⁴¹⁷ Inside Story, “Predator: the ‘spy’ who came from Cyprus (Predator: “l-ispjun” li gie minn Ċipru).

⁴¹⁸ CyLaw, [Il-Protezzjoni tal-Privatezza tal-Komunikazzjonijiet Privati \(Interċettazzjoni u Aċċess għal Kontenut tal-Komunikazzjonijiet Privati Rregistrați\) Ligi tal-1996 \(92\(I\)/1996\)](#).

⁴¹⁹ CyLaw, [Il-Protezzjoni tal-Privatezza tal-Komunikazzjonijiet Privati \(Interċettazzjoni u Aċċess għal Kontenut tal-Komunikazzjonijiet Privati Rregistrați\) Ligi tal-1996 \(92\(I\)/1996\)](#).

⁴²⁰ CyLaw. Paragrafu tal-U.E. J(J) TAL-LIĞI 13(J)/2020.

magni. Il-ksur ta' dan l-Artikolu jista' jwassal għal multa ta' EUR 50 000 u/jew sa ġumes snin prigunerija⁴²¹. Dawn id-dispożizzjonijiet ma japplikawx jekk il-fornitur ikun informa lis-Servizz tal-Intelligence Ċentrali (KYP), lill-Pulizija u lill-Kummissarju u jkun assigura l-approvazzjoni tagħhom. Dawn id-dispożizzjonijiet ma japplikawx għas-sistemi ta' sorveljanza li jintużaw mill-Kap tal-Pulizija u l-Kmandant tal-KYP⁴²².

SKRUTINIU EX POST

262. F'Čipru, il-Ligi li Tipprevedi l-Protezzjoni ta' Persuni Fiżiċi fir-rigward tal-Ipproċessar ta' Data Personalni u ghall-Moviment Liberu ta' tali Data tal-2018 tiddeskrivi li jekk tintuża d-data personali jew jekk individwu kien is-suġġett tal-ipproċessar, l-individwu inkwistjoni għandu d-dritt li jiġi infurmat⁴²³. Dan id-dritt jista' jiġi evitat ladarba l-Kummissarju ghall-Protezzjoni tad-Data Personalni jiddeċiedi mod iehor fid-dawl, fost l-oħra, ta' raġunijiet tas-sigurtà nazzjonali⁴²⁴.
263. Barra minn hekk, il-Ligi dwar il-Protezzjoni tal-Kunfidenzjalità tal-Komunikazzjoni Privata kif adottata fl-1996 tispeċifika li f'każ ta' interċettazzjoni tal-komunikazzjonijiet privati mill-aġenziji tal-infurzar tal-liġi, l-Avukat Ĝenerali huwa obbligat jinforma lill-individwu inkwistjoni. L-individwu jeħtieg lu jiġi nnotifikat f'perjodu massimu ta' 90 jum mill-bidu tal-bidu tal-mandat ġudizzjarju⁴²⁵, jew f'perjodu massimu ta' 30 jum mill-eżekuzzjoni ta' dan il-mandat ġudizzjarju. L-Avukat Ĝenerali jeħtieg lu jipprovd i l-individwu inkwistjoni rapport li jispjega fid-dettall il-ħruġ tal-mandat tal-qorti, id-data tal-ħruġ tal-mandat tal-qorti u l-fatt li f'dan il-perjodu seħħew l-interċettazzjoni jew l-acċess għall-komunikazzjonijiet privati. Dan l-obbligu jista' jiġi sospiż temporanjament jekk l-Avukat Ĝenerali jiddeċiedi li ż-żamma ta' din l-informazzjoni hija, fost raġunijiet oħra, fl-interess tas-sigurtà ta' Čipru⁴²⁶. Il-Qorti tista' tordna wkoll in-nondivulgazzjoni tal-informazzjoni fid-dawl tal-interessi tas-sigurtà ta' Čipru⁴²⁷.
264. Il-ksur tal-protezzjoni tal-komunikazzjoni privata huwa de jure reat kriminali. De facto, din l-illegalità spiss tkun moħbija wara l-invokazzjoni tas-sigurtà nazzjonali⁴²⁸. Ma hemm l-ebda leġiżlatura li tkopri kif is-servizzi tal-Pulizija jew servizzi oħra tal-intelligence jużaw l-apparat ta' interċettazzjoni, min jirregola l-proceduri ta' interċettazzjoni jew kif il-protezzjoni tad-drittijiet kostituzzjonali taċ-ċittadini hija garantita. Ir-regolamenti u l-protokolli rilevanti bħalissa qed jistennew diskussjoni u approvazzjoni fil-Kamra tar-Rappreżentanti. Għalissa, din l-attività għadha mhux

⁴²¹ Tweġiba għall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Čipru.

⁴²² Tweġiba għall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Čipru.

⁴²³ Il-Ligi 125(I) tal-2018.

[https://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf/2B53605103DCE4A4C225826300362211/\\$file/Law%20125\(I\)%20of%202018%20ENG%20final.pdf](https://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf/2B53605103DCE4A4C225826300362211/$file/Law%20125(I)%20of%202018%20ENG%20final.pdf).

⁴²⁴ L-Αġenzija tal-Unjoni Ewropea għad-Drittijiet Fundamentali, Sorveljanza mis-servizzi tal-intelligence: salvagħwardji u rimedji tad-drittijiet fundamentali fl-UE - Volum II: perspettivi fil-qasam u aġġornament legali.

⁴²⁵ CyLaw, Il-Protezzjoni tal-Privatezza tal-Komunikazzjonijiet Privati (Interċettazzjoni u Aċċess għal Kontenut tal-Komunikazzjonijiet Privati Rregistrati) Ligi tal-1996 (92(I)/1996).

⁴²⁶ L-Αġenzija tal-Unjoni Ewropea għad-Drittijiet Fundamentali, Sorveljanza mis-servizzi tal-intelligence: salvagħwardji u rimedji tad-drittijiet fundamentali fl-UE - Volum II: perspettivi fil-qasam u aġġornament legali.

⁴²⁷ CyLaw, Il-Protezzjoni tal-Privatezza tal-Komunikazzjonijiet Privati (Interċettazzjoni u Aċċess għal Kontenut tal-Komunikazzjonijiet Privati Rregistrati) Ligi tal-1996 (92(I)/1996).

⁴²⁸ Makarios Drousiotis, “Kpátoċ Maqia”, Kapitolu 6, 2022.

ikkontrollata⁴²⁹.

RIMEDJU

265. Il-legalità tal-azzjonijiet tas-servizz tal-Intelligence ta' Ċipru tīgi evalwata minn kumitat bi tliet membri kif previst fil-Ligi tas-Servizz tal-Intelligence 74(I)/2016 ta' Ċipru. Il-Kumitat Tripartitiku jinhatar mill-Kunsill tal-Ministri abbaži ta' rakkmandazzjoni mill-President tar-Repubblika⁴³⁰.
266. Il-liġi 92(I)/1996 ġiet emadata fl-2020 u saħħet il-qafas ta' sorveljanza tar-Repubblika, b'mod partikolari d-dispożizzjonijiet dwar il-Kumitat Tripartitiku. Bhala parti mill-mandat tiegħu, il-Kumitat jista' jibda inkjesti *ex officio* u jibda investigazzjonijiet dwar il-facilitajiet, it-tagħmir tekniku u l-materjal arkivjat tal-KYP. Kif stabbilit fl-Artikolu 17A(1) tal-Ligi 92(I)/1996 kif emadata bil-Ligi 13(I)/2020, il-kumitat jista' jibda wkoll inkjesti dwar il-facilitajiet, it-tagħmir tekniku u l-materjal arkivjat tal-Pulizija. Fid-dawl ta' dawn l-inkjesti, il-Kumitat jista' jirreferi l-kwistjoni lill-Avukat Generali, il-Kummissarju ghall-Protezzjoni tad-Data Personali jew il-Kummissarju ghall-Komunikazzjonijiet Elettronici u r-Regolament Postali għal azzjoni ulterjuri. Il-Kumitat jippreżenta wkoll rapport annwali lill-President tar-Repubblika, li fih jiddeskrivi l-attivitajiet tiegħu, jifformula osservazzjonijiet u rakkmandazzjoni u jidentifika omissjonijiet⁴³¹.
267. Il-President ta' Ċipru għandu vuċi sinifikanti fil-kompożizzjoni tal-Kumitat li għandu s-setgħa li jibda inkjesti kritiči fl-azzjonijiet tal-KYP. Barra minn hekk, ir-rapporti annwali flimkien mas-sejbiet tal-Kumitat l-ewwel jintbagħtu lill-President⁴³². Fiż-żmien tal-kitba, ma hemm l-ebda informazzjoni dwar il-kompożizzjoni preċiża tal-Kumitat, il-hidma tiegħu jew l-iskrutinju li jwettaq⁴³³.

PERSUNI EWLENIN FL-INDUSTRIJA TAS-SOFTWARE TA' SPJUNAĜġ

268. Tal Dilian kellu rwol ewljeni f'ħafna mill-iżviluppi f'Čipru u fil-Greċja. Huwa kiseb cittadinanza Maltija fl-2017⁴³⁴. Tal Dilian serva f'pożizzjonijiet ta' tmexxija differenti fil-Forza tad-Difiża ta' Izrael għal 25 sena qabel ma rtira mill-militar fl-2002⁴³⁵. Huwa beda l-karriera tiegħu bhala “espert fil-qasam tal-intelligence, konsolidatur tal-komunità u imprenditur serjali” f'Čipru, u mbagħad Aveledo Ltd., li aktar tard saret magħrufa bhala Ws Wi Spear Systems Ltd. u wara dan, Passitora Ltd⁴³⁶.
269. F'Čipru, Dilian sar assoċjat mill-qrib ma' Abraham Sahak Avni. Avni kien preċedentement involut fil-Forzi Specjal tal-Pulizija Iżraeljana bhala investigatur

⁴²⁹ Philenews. “Legal but uncontrolled interceptions” ([Interċettazzjonijiet legali iżda mhux ikkontrollati](#)).

⁴³⁰ Twegiba ghall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Ċipru.

⁴³¹ Tweġiba ghall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Ċipru; CyLaw. Paragrafu tal-U.E. J(J) TAL-LIĞI 13(J)/2020.

⁴³² Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Ċipru fl-1 ta' Novembru 2022.

⁴³³ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Ċipru fl-1 ta' Novembru 2022.

⁴³⁴ Gvern ta' Malta. Persuni Naturalizzati/Registerati Gaz 21.12

<https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Government%20Gazette/Government%20Notices/PublishingImages/Pages/2018/12/GovNotices2112/Persons%20naturalised%20registered%20Gaz%202021.12.pdf>.

⁴³⁵ <https://taldilian.com/about/>.

⁴³⁶ Opencorporates, [Passitora Ltd](#).

specjali⁴³⁷. F’Novembru 2015, huwa kiseb cittadinanza Čiprijotta u programm taċ-ċittadinanza b’investiment permezz ta’ investiment ta’ EUR 2 900 000 fi proprjetà immobibli⁴³⁸. Avni waqqaf l-NCIS Intelligence Services Ltd Čiprijotta⁴³⁹, kumpanija li allegatament kienet involuta mal-aktar kumpaniji b’saħħithom orjentati lejn it-teknoloġija fid-dinja⁴⁴⁰. L-NCIS Intelligence and Security Services ipprovdiet software ta’ sigurtà lill-Kwartieri Generali tal-Pulizija bejn l-2014 u l-2015 u pprovudew taħriġ lill-impiegati tal-Uffiċċju tal-Analiżi tal-Kriminalità u l-Istatistika bejn l-2015 u l-2016⁴⁴¹. Il-partit tal-Gvern, DISY, huwa wkoll parti mill-klijentela tal-kumpanija. Allegatament, Avni installa tagħmir ta’ sigurtà fl-uffiċċji tal-partit⁴⁴². Minbarra t-tagħmir tas-sigurtà ta’ Avni, il-materjali ta’ Dilian inbiegħu wkoll lill-Aġenzija Čiprijotta għall-Infurzar tal-Liġi Kontra d-Drogi u lill-Pulizija Čiprijotta⁴⁴³.

270. F’ċertu punt, id-Dipartiment tal-Investigazzjoni tal-Kriminalità tal-Kwartieri Generali tal-Pulizija identifika ksur tal-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet privati li jinvolvu l-kumpanija ta’ Avni. Il-pulizija ddecidiet li tagħlaq il-każ⁴⁴⁴.
271. Ir-rabtiet bejn Dilian u Avni huma numeruži. Il-kumpanija ta’ Dilian WiSpear kienet tikkondivididi binja f’Lacarna u xi persunal tagħha ma’ Avni⁴⁴⁵. Fl-2018, iż-żewġ irġiel nedew il-kumpanija Poltrex, li aktar tard ingħatat l-isem il-ġdid ta’ Alchemycorp Ltd. Poltrex għandha uffiċċji f’Novel Tower bħal Avni⁴⁴⁶ u hija wkoll parti minn Intellexa Alliance. Allegatament, ir-relazzjonijiet ta’ Avni mal-partit DISY ħolqu l-post tal-ittejtjar għall-prodotti ta’ Dilian⁴⁴⁷.

IL-VANN TAS-SOFTWARE TA’ SPJUNAĞġ TA’ DILIAN

272. Wara l-bejgh ta’ Circles technologies u t-twaqqif ta’ WiSpear, fl-2019 Tal Dilian nieda wkoll Intellexa Alliance fl-2019, li skont is-sit web tiegħu hija “kumpanija bbażata fl-UE u rregolata bil-ghan li jiġu žviluppati u integrati teknoloġiji li jagħtu s-setgħha lill-aġenzijsi tal-intelligence”⁴⁴⁸. Hemm bejjiegħha ta’ sorveljanza differenti li jaqgħu taħt it-tikketta ta’ kummerċjalizzazzjoni ta’ Intellexa Alliance, bħal Cyrox, WiSpear (aktar tard mogħtija l-isem Passitora Ltd.), Nexa technologies u Poltrex Ltd. Dawn il-bejjiegħha differenti fil-grupp ta’ kumpaniji ta’ Dilian jippermettu lil Intellexa tiprovvdi u

⁴³⁷ ShahakAvni. “About Shahak Avni” (Dwar Shahak Avni).

⁴³⁸ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Čipru fl-1 ta’ Novembru 2022.

⁴³⁹ Phlenews, “FILE: The state insulted Avni and Dilian” (FAJL: L-Istat insulta lil Avni u Dilian).

⁴⁴⁰ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Čipru fl-1 ta’ Novembru 2022.

⁴⁴¹ Phlenews, “FILE: The state insulted Avni and Dilian” (FAJL: L-Istat insulta lil Avni u Dilian).

⁴⁴² Tovima, “The unknown ‘bridge’ between Greece and Cyprus for the eavesdropping system” (Il-“pont” mhux magħruf bejn il-Greċċa u Čipru għas-sistema ta’ smieġħ bil-moħbi).

⁴⁴³ Inside Story, “Predator: The ‘spy’ who came from Cyprus” The ‘spy’ who came from Cyprus” (Predator: L-“ispjun” li ġie minn Čipru).

⁴⁴⁴ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Čipru fl-1 ta’ Novembru 2022.

⁴⁴⁵ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Čipru fl-1 ta’ Novembru 2022.

⁴⁴⁶ CygusMoil, “Akel says found ‘smoking gun’ linking Cyprus to Greek spying scandal (Akel jgħid li sab “evidenza konklużiva” li tgħaqqaqad lil Čipru mal-iskandlu tal-ispjunaġġ Grieg)”.

⁴⁴⁷ Inside Story, “Predator: The ‘spy’ who came from Cyprus” The ‘spy’ who came from Cyprus” (Predator: L-“ispjun” li ġie minn Čipru).

⁴⁴⁸ <https://intellexa.com/>.

tikkombina taħlita wiesgħa ta' software u servizzi ta' sorveljanza lill-klijenti tagħha⁴⁴⁹. Aktar informazzjoni dettaljata dwar din l-istruttura korporattiva tista' tinstab fil-kapitolu dwar l-industrija tas-software ta' spjunagg.

273. Fil-5 ta' Awwissu 2019, Dilian ta intervista lir-rivista Forbes dwar il-vann iswed tiegħu WiSpear, fejn wera l-kapaċitajiet differenti tas-software ta' spjunagg li toffri l-alleanza tiegħu. Dan il-vann li jiswa EUR 9 000 000 jista' jiħhekkja apparati f'medda ta' 500 metru⁴⁵⁰. L-attenzjoni pubblika li ġġenerat l-intervista ma' Forbes⁴⁵¹ wasslet biex l-awtoritajiet Ċiprijotti jniedu investigazzjoni. L-avukat Elias Stefanou nħatar bħala investigatur kriminali indipendenti għal din l-investigazzjoni. Matul din l-inkiesta, l-awtoritajiet skoprew impriżza oħra mill-impriżi ta' Dilian li kienet topera l-Ajrport Internazzjonali ta' Larnaca⁴⁵².
274. Fis-16 ta' Ĝunju 2019, Tal Dilian allegatament dahal fi ftehim mhux kuntrattwali mal-Ajrport Hermes biex l-apparat tiegħu WiSpear jintuża ghall-allegat fini li jittejjeb issinjal tal-Wi-Fi għall-passiġġieri fl-Ajrport Internazzjonali ta' Larnaca, fejn imbagħad gew installati tliet antenni tal-WiFi⁴⁵³. Għalkemm mhijiex irregġistrata f'Čipru, il-kumpanija Izraeljana Go Networks kienet involuta wkoll fin-negożjati li wasslu għall-arrangġament⁴⁵⁴. Ir-raġuni reali għall-ftehim kienet madankollu biex tigi ttestjata t-teknoloġija tal-interċettazzjoni ta' WiSpear. Id-data interċettata tal-passiġġieri giet issejvjata fuq is-servers fil-kamra tas-server tal-ajrport, qrib l-uffiċċju ta' WiSpear f'Larnaca huwa kondiviż ma' Avni⁴⁵⁵. Matul il-perjodu meta kienu qed joperaw l-antenni, id-data interċettata giet irkuprata minn 9 507 429 apparat mobbli⁴⁵⁶.
275. Wara l-ilmenti kontra Dilian, l-Go Networks Izraeljana kienet allegatament assoċjata ma' Intellexa permezz ta' sjeda korporattiva kondiviża fl-Irlanda. Eks rappreżentanti għolja ta' Go Networks Izraeljana allegatament ingħataw l-ogħla pozizzjonijiet f'Intellexa⁴⁵⁷. Barra minn hekk, l-investigazzjonijiet tal-pulizija sabu li l-licenzji ta' esportazzjoni ngħataw lil WiSpear għal "Tagħmir ta' interċettazzjoni mfassal għall-estrazzjoni tal-vuċi jew tad-data, trażmessi fuq l-interfaċċa tal-ajru"^{458 459}. Il-kumpaniji ta' Dilian, kif iddi kjarat mill-Kamra tal-Kummerċ, ma rċevew l-ebda licenzja ta' esportazzjoni f'dawn l-ahħar sentejn. Fiz-żmien tal-kitba, jibqa' mhux čar min

⁴⁴⁹ Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Ċibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁵⁰ Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Ċibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁵¹ Forbes, “A Multimillionaire Surveillance Dealer Steps Out Of The Shadows ... And His \$9 Million Whatsapp Hacking Van” (Negozjant tas-Sorveljanza Multimiljunarju Johrog mill-Moħba... U l-Vann tiegħu għall-hacking ta' Whatsapp li jiswa USD 9 Miljun).

⁴⁵² Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Ċibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁵³ Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Ċibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁵⁴ Makarios Drousiotis, “Kράτος Μαρία”, Kapitolo 6, 2022.

⁴⁵⁵ Makarios Drousiotis, “Kράτος Μαρία”, Kapitolo 6, 2022.

⁴⁵⁶ Makarios Drousiotis, “Kράτος Μαρία”, Kapitolo 6, 2022.

⁴⁵⁷ Haaretz. As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire (Hekk kif Izrael terġa' lura fl-industrija taċ-Ċiberneti Tagħha, eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁵⁸ Makarios Drousiotis. Kράτος Μαρία. Kapitolo 6. Ippubblikat fl-2022.

⁴⁵⁹ Philanews. “Export of tracking software from Cyprus” (L-esportazzjoni ta' software ta' traċċar minn Ċipru).

awtorizza dawn il-liċenzji tal-esportazzjoni⁴⁶⁰.

276. Id-data elettronika estratta mit-tagħmir ikkonfiskat għall-investigazzjoni ġiet sottomessa għal eżaminazzjoni forensika fuq tliet livelli, mill-pulizija, minn espert akademiku u mill-Europol⁴⁶¹. Il-vann baqa' fil-kustodja tal-pulizija, iżda mhuwiex ċar x'ġara mit-tagħmir ta' sorveljanza. Allegatament, huwa maħsub li ġie ritornat lil Dilian, iżda jidher li ma hemm l-ebda konferma.
277. Fil-15 ta' Novembru 2021, tressqet kaž quddiem il-Qrati Kriminali, filwaqt li WS Wi Spear Systems Ltd, Tal Dilian u żewġ impiegati oħra ta' Wi Spear dehru bħala konvenuti. Sussegwentement, l-Avukat Ġenerali George Savvides iddefenda l-każ kontra l-kumpanija Wi Spear, iżda l-akkużi kriminali kontra Dilian u l-impiegati twaqqgħu⁴⁶². Ir-raġunijiet għal din id-deċiżjoni huma kklassifikati. Madankollu, l-Avukat Ġenerali jista' jiddeciedi fi kwalunkwe ħin li jerġa' jiftah il-każ kontra t-tliet individwi.
278. Wi Spear wieġbet ġatja għal 42 akkuża u ġiet immultata EUR 76 000 fl-Assize Court fit-22 ta' Frar 2022⁴⁶³. Wi Spear ammettiet li hija ġatja tal-akkużi ta' sorveljanza illegali ta' komunikazzjonijiet privati u ksur tal-protezzjoni tad-data⁴⁶⁴. Il-Qorti ppubblikat is-sentenza finali tagħha, filwaqt li ddikjarat li: “l-Assize Court innotat u kkwalifikat li l-ksur attribwit lill-kumpanija qatt ma involva xi intenzjoni, hacking [jew] interċeżzjoni telefonika, filwaqt li ddikjarat li qatt ma kien hemm tentativ jew għan biex tiġi ppersonalizzata xi data. Il-qorti enfasizzat li ma ġiet ikkawżata l-ebda ħsara lil xi persuna individwali”⁴⁶⁵. Minbarra l-multa li ġiet imposta mill-Assize Court, il-Kummissarju għall-Protezzjoni tad-Data Personali Irini Loizidou Nicolaou mmultat lil Wi Spear EUR 925 000 għall-ksur tal-GDPR⁴⁶⁶. Għalkemm ġie affermat li l-episodju tal-van iswed ittratta kwistjonijiet ta' interess nazzjonali u infrastruttura kritika, is-sanzjonijiet għall-awturi kienu żgħar hafna. Dan l-inċident jista' jkollu importanza politika li tmur oltre mill-ksur tal-privatezza tal-passiggieri. Minħabba li Ċipru jinsab f'salib it-toroq f'hafna modi, hemm diversi pajjiżi mhux tal-UE li potenzjalment jista' jkollhom interess li jiksbu għarfien dwar il-movimenti tal-vjaġġaturi li jghaddu mill-ajrupport ta' Larnaca: pereżempju t-Turkija, l-Izrael, ir-Russja u l-Istati Uniti.
279. Il-partit tal-oppożizzjoni AKEL esprima rabja dwar il-każijiet kontra Dilian u t-tkeċċija tal-persunal tiegħu u ddenunzja d-deċiżjoni legali meqjusa bhala kopertura mill-Avukat

⁴⁶⁰ Inside Story. “Who signs the exports of spyware from Greece and Cyprus?” (Min jiffirma l-esportazzjonijiet tas-software ta' spjunaġġ mill-Greċċa u Ċipru?).

⁴⁶¹ Stqarrija għall-Istampa tal-10 ta' Awwissu 2022 mid-Deputat Avukat Ġenerali akkwistata dwar il-missjoni tal-kumitat PEGA f'Čipru tat-2 ta' Novembru 2022.

⁴⁶² Financial Mirror. “Anger after ‘spy van’ charges dropped” (Rabja wara li l-akkużi kontra l-“vann ta’ spjunaġġ” twaqqgħu).

⁴⁶³ Makarios Drousiotis, “Κράτος Μαρία”, Kapitolo 6, 2022; Stqarrija għall-Istampa tal-10 ta' Awwissu 2022 mid-Deputat Avukat Ġenerali akkwistata dwar il-missjoni tal-kumitat PEGA f'Čipru tat-2 ta' Novembru 2022.

⁴⁶⁴ Financial Mirror. “Spy van company fined €76,000” (Kumpanija tal-vannijiet ta' spjunaġġ immultata EUR 76 000).

⁴⁶⁵ Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Cibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁶⁶ CyprusMail. Israeli company that deployed “spy van” fined €925,000 for data violations (Kumpanija Izraeljana li użat “vann ta’ spjunaġġ” immultata EUR 925 000 għal ksur tad-data); Financial Mirror. “Anger after ‘spy van’ charges dropped” (Rabja wara li l-akkużi kontra l-“vann ta’ spjunaġġ” twaqqgħu).

Generali⁴⁶⁷. Wara kollox, il-gvern Čiprijott allegatament kien xtara tagħmir mill-kumpanija ta' Dilian u wieħed mill-impiegati akkużati allegatament kien ħadem għall-NSO, u pprova taħriġ lill-KYP dwar kif għandu jintuża s-software ta' spjunaġġ ta' Pegasus⁴⁶⁸. It-tnejhija tal-akkuži żgurat li l-informazzjoni dwar ir-rabtiet bejn il-kumpanija ta' Dilian u l-gvern Čiprijott tibqa' protetta⁴⁶⁹. L-Avukat Generali rrifjuta li jagħti l-konklużjonijiet tal-investigazzjoni, minkejja li l-Kumitat PEGA talabha matul il-missjoni uffiċċali tiegħu f'Čipru. Dan l-eżempju juri li ma hemmx garanziji legali shah dwarf id-drittijiet tal-protezzjoni tad-data tal-individwi permezz ta' tagħmir ta' sorveljanza tal-massa. Filwaqt li r-rimedju legali ježisti fuq il-karta, l-eżiti ġudizzjarji jistgħu jiġu influenzati mill-gvern, u dan iħalli lill-vittma individwali bla difiża. Barra minn hekk, l-investigazzjoni wriet li Čipru sar bażi għall-kumpaniji bbażati f'Čipru biex huma stess jesperimentaw b'tagħmir ta' sorveljanza.

TRASFERIMENT LEJN IL-GRECJA

280. Wara l-episodju tal-vann u tal-kawża, is-Sur Dilian mexxa l-operazzjonijiet ta' Intellexa lejn il-Grecja, għalkemm qatt ma telaq minn Čipru. Huwa rrapporat li qed jippjana r-ritorn tiegħu lejn Tel Aviv⁴⁷⁰. Ir-rabtiet indiretti bejn diversi persuni fizże u ġuridici r-registrati f'Čipru u l-Grecja jesponu t-trasferiment tan-negozji ta' Dilian lejn Ateni⁴⁷¹. Dak li jsegwi huma xi whud mill-ismijiet li huma parti mir-rabtiet bejn Čipru u l-Grecja, għalkemm ir-rwol ewljeni ta' Intellexa SA fil-Grecja huwa spjegat aktar fil-kapitolu dwar il-Grecja.
281. L-investigazzjonijiet ġudizzjarji wasslu għat-trasferiment tal-attività tas-Sur Avni u s-Sur Dilian f'Poltrex lil Yaron Levgoen. Is-Sur Levgoen huwa resident permanenti tal-Kanada. Huwa sar l-azzjonist kif ukoll id-direttur u s-segratarju ta' Poltrex. Levgoen huwa marbut ukoll ma' Intellexa fil-Grecja⁴⁷². Skont ilprofil ta' LinkedIn tiegħu, huwa bħalissa jirrappreżenta l-kumpanija Intellexa bbażata fil-Grecja Apollo Technologies.

KUMPAÑIJI TAS-SOFTWARE TA' SPJUNAĠġ U ČIPRU

282. Minbarra Intellexa Alliance, Čipru allegatament kienet ukoll il-baži ta' NSO Group. Fl-2010, Tal Dilian, flimkien ma' Boaz Goldman u Eric Banoun, nedew il-kumpanija Circles Technologies, speċjalizzata fil-bejgħ ta' sistemi li jisfruttaw il-vulnerabbiltajiet tal-SS7⁴⁷³. Sitt snin wara, Circles Technologies inbiegħet lil Francisco Partners għal fit-inqas minn USD 130 000 000 li minnhom USD 21 500 000 spiċċaw għand is-Sur Dilian. Din id-ditta tal-ekwità privata bbażata f'Kalifornja kisbet b'mod simili 90 % ta' NSO Group, li rriżulta fil-fużjoni ta' Circles Technologies u NSO Group taħt L.E.G.D

⁴⁶⁷ Financial Mirror. [Anger after ‘spy van’ charges dropped \(Rabja wara li l-akkuži kontra l-“vann ta’ spjunaġġ” twaqqgħu\)](#)

⁴⁶⁸ Makarios Drousiotis. [Κράτος Μαφία..](#) Kapitolu 6. Ippubblikat fl-2022.

⁴⁶⁹ Makarios Drousiotis. [Κράτος Μαφία..](#) Kapitolu 6. Ippubblikat fl-2022.

⁴⁷⁰ Intelligence Online. “Israeli cyber tsar Tal Dilian plans Tel Aviv return” (Tsar cibernetiku Izraeljan Tal Dilian qed jippjana li jirritorna lejn Tel Aviv).

⁴⁷¹ Haaretz. As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Ċibernetiči tiegħu, Eks Uffiċjal tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁴⁷² Phlenews. “How the spyware scandal in Greece is related to Cyprus” (Kif l-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ fil-Grecja huwa relatat ma' Čipru).

⁴⁷³ Amnesty International, “Operating from the Shadows” (Operat bil-Mohbi).

Company Ltd., magħrufa bħala Q Cyber Technologies Ltd. mid-29 ta' Marzu 2016⁴⁷⁴.

283. Skont ir-rispons mingħand il-Gvern Ċiprijott lill-Kumitat PEGA, id-Dipartiment tar-Reġistru tal-Kumpaniji u l-Proprjetà Intellettwali ma jinkludix entità legali reġistrata ta' NSO Group. NSO Group ma għandhiex ishma f'xi entità legali irreġistrata f'Čipru. Madankollu, membri individwali tal-bord ta' NSO Group stabbilew jew xtraw sitt kumpaniji. Barra minn hekk, is-software ta' spjunaġġ Pegasus ma jidhirx li ġie żviluppat f'Čipru jew ġie ufficjalment esportat minnu⁴⁷⁵.
284. Espansjoni taħt Francisco Partners bejn l-2014 u l-2019 inkludiet sitt kumpaniji Ċiprijotti. Francisco Partners ġiet issupplimentata b'ITOA Holdings Ltd., irreġistrata f'Čipru u kumpanija omm ta' CS-Circles Solutions Ltd., Global Hubcom Ltd. u MS Magnet Solutions. Ms Magnet Solutions tipposjedi Mi Compass Ltd. CS-Circles Solutions Ltd. tipposjedi wkoll CI-Compass Ltd. Minbarra l-entitajiet Ċiprijotti, CS-Circles Solutions Ltd. tipposjedi wkoll entitajiet Bulgari. NSO Group sostniet li “il-kumpaniji Bulgari jipprovdum kumpaniji, fuq bażi kuntrattwali, servizzi ta' riċerka u żvilupp lill-affiljati Ċiprijotti rispettivi tagħhom u jesportaw il-prodotti tan-network biex jintużaw mill-gvern”⁴⁷⁶.
285. Il-Gvern Ċiprijott jiċħad l-esportazzjoni u l-iżvilupp ta' Pegasus. Madankollu, fil-21 ta' Ġunju 2022, ufficjal ta' NSO Chaim Gelfad sostna li l-kumpaniji ta' NSO f'Čipru u fil-Bulgaria kienu involuti f'software li jipprovdi servizzi ta' intelligence⁴⁷⁷. Skont dokument kondiviż mill-partit tal-oppożizzjoni AKEL mal-Parlament Ewropew, NSO Group allegatament esportat is-software ta' spjunaġġ Pegasus permezz ta' waħda mis-sussidjarji tagħha f'Čipru lil kumpanija fl-Emirati Għarab Magħquda. Waħda mis-sussidjarji allegatament ġarget fattura ta' USD 7 000 000 għal servizzi lill-kumpanija inkwistjoni⁴⁷⁸. Madankollu, din l-informazzjoni ma tistax tiġi kkonfermata.
286. Allegatament, NSO Group kellha wkoll kumpanija attiva f'Čipru li allegatament ospitat centru ta' servizz ghall-klijenti. Fl-2017, saret laqgħa mal-uffiċjali ta' NSO u l-klijenti tal-Arabja Sawdija fil-lukanda Four Seasons f'Limassol biex jiġu ppreżentati bl-aħħar kapaċitajiet tal-verżjoni 3 tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. Din il-verżjoni kellha l-kapaċitāt ġidida ta' żero klikks, li setgħet tinfetta apparat mingħajr il-ħtieġa li wieħed jikklikk fuq link, pereżempju permezz ta' telefonata mhux imwieġba fuq WhatsApp. Il-klijenti tal-Arabja Sawdija immeddatament xtraw it-teknoloġija għal USD 55 000 000^{479 480}. Ta' min jinnota li sena wara, fit-2 ta' Ottubru 2018, ir-regim Sawdi qatel lil Jamal Khashoggi fil-konsulat Sawdi fit-Turkija, wara li wettaq sorveljanza fuq dawk qrib tiegħu permezz ta' Pegasus. Dan huwa kkontestat mill-NSO.
287. Skont CitizenLab, fl-2020 25 attur statali kienu klijenti ta' Circles Technologies. Fost

⁴⁷⁴ Amnesty International, “Operating from the Shadows” (Operat bil-Moħbi).

⁴⁷⁵ Tweġiba ghall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew li waslet mingħand Ċipru.

⁴⁷⁶ Amnesty International. “Operating from the Shadows” (Operat bil-Moħbi).

⁴⁷⁷ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Ċipru fl-1 ta' Novembru 2022.

⁴⁷⁸ Ir-rapport ta' Akel, il-missjoni PEGA f'Čipru.

⁴⁷⁹ Makarios Drousiotis, Kράτος Μαφία, Kapitolu 6, ippubblikat fl-2022.

⁴⁸⁰ Haaretz, Israeli Cyber Firm Negotiated Advanced Attack Capabilities Sale With Saudis, Haaretz Reveals (Il-Bejgħ ta' Kapacitajiet ta' Attakki Avvanzati Negozjati minn Ditti Ċibernetiċi u Negozjati mal-Arabja Sawdija, Haaretz Jizvela).

dawn l-atturi statali kien hemm il-Belgju, id-Danimarka, l-Estonja u s-Serbja⁴⁸¹. Fl-2020, NSO Group għalqet l-uffiċċeu ta' Circles tiegħu f'Čipru. Fiż-żmien tal-kitba, jibqa' mhux ċar liema kumpaniji ta' Circles għadhom joperaw⁴⁸².

288. QuaDream Iżraeljana hija kumpanija oħra li allegatament hija marbuta mal-esportazzjoni tal-prodott tas-software ta' spjunaġġ tagħha “Reign” minn Čipru. F’April 2023, il-media rrapporat li QuaDream kienet qed tagħlaq l-uffiċċji ta' Izrael tagħha⁴⁸³. Permezz ta' InReach, kumpanija rregistrata f'Čipru mill-2017, il-prodotti ta' QuaDream inbiegħu indirettament lill-klienti u b'hekk evitaw il-kontrolli tal-esportazzjoni Izraeljani. Iż-żewġ kumpaniji jinsabu f'tilwima legali li għadha għaddejja⁴⁸⁴.
289. Id-direttur u s-segretarju attwali ta' InReach huwa A.I.L. Nominee Services Ltd. Din il-kumpanija kienet digħi rregistrata f'Čipru fl-2010 u l-azzjonist fundatur tagħha kien il-Viċi Avukat Ġenerali attwali Savvas Angelides⁴⁸⁵. Is-Sur Angelides biegh l-ishma tiegħu ta' A.I.L. Nominee Services lil Christos Ioannides fis-16 ta' Frar 2018, ftit ġimħat qabel ma sar Ministru tad-Difiża⁴⁸⁶. Madankollu, A.I.L. Nominee Services tibqa' d-direttur u s-segretarju ta' InReach⁴⁸⁷ u għalhekk fin-negozju ma' kumpanija li tesporta l-prodotti ta' QuaDream lejn pajiżi terzi.
290. Fl-2011, Abraham Sahak Avni waqqaf kumpanija ma' Michael Angelides, hu l-eks ministru u l-Viċi Avukat Ġenerali attwali Savvas Angelides. Il-kumpanija tagħhom S9S għiet irregistrata mar-Registratur tal-Kumpaniji fl-10 ta' Novembru 2011⁴⁸⁸ bl-ġħajjnuna tal-kumpanija legali preċedenti ta' Savvas Angelides⁴⁸⁹. Barra minn hekk, A.I.L. Nominee Services Ltd għiet identifikata bhala s-segretarju ta' S9S. Matul dak iż-żmien, Savvas Angelides kien għadu l-azzjonist ewljeni ta' A.I.L. Nominee Services⁴⁹⁰. Madankollu, is-shubija bejn Michael Angelides u s-Sur Avni ntemmet fl-2012. Savvas Angelides sar il-Viċi Avukat Ġenerali fl-2020 u kien il-persuna inkarigata mill-investigazzjoni tas-Sur Avni u tas-Sur Dilian fil-każ tal-vann ta' sorveljanza⁴⁹¹. Fi stqarrija għall-istampa fl-10 ta' Awwissu 2022, il-Viċi Avukat Ġenerali ddikjara li la hu u lanqas qrabatu ma kellhom xi konnessjoni ma' Tal Dilian. Fir-rigward tas-shubija bejn Michael Angelides u s-Sur Avni, huwa qal li l-“kooperazzjoni professjonal falliet sa mill-bidu nett, flimkien mal-fatt li l-kumpanija rregistrata mid-ditta legali preċedenti tiegħi, fuq l-istruzzjonijiet tal-qarib tiegħi, qatt ma ġiet attivata” u għalhekk qatt ma

⁴⁸¹ CitizenLab. Running in Circles. Uncovering the Clients of Cyberespionage Firm Circles (L-ebda progress sinifikattiv. L-iżvelar tal-Klijenti tad-Ditta ta' Spjunaġġ Ċibernetiku Circles),

⁴⁸² Amnesty International. “Operating from the Shadows” (Operat bil-Mohbi).

⁴⁸³ <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2023-04-16/ty-article/.premium/offensive-israeli-cyber-firm-quadream-closes-and-fires-all-employees/00000187-8b5c-d484-adef-ebdc048c0000>.

⁴⁸⁴ Amnesty International. “Operating from the Shadows” (Operat bil-Mohbi).

⁴⁸⁵ <https://citizenlab.ca/2023/04/spyware-vendor-quadream-exploits-victims-customers/> ; <https://opencorporates.com/companies/cy/HE373827>.

⁴⁸⁶ <https://citizenlab.ca/2023/04/spyware-vendor-quadream-exploits-victims-customers/>.

⁴⁸⁷ <https://opencorporates.com/companies/cy/HE373827>.

⁴⁸⁸ Politis, “Interceptions” file: Classified Police Report (2016) shows he knew everything about Avni (Fajl tal-interċettazzjoni: Ir-Rapport Klassifikat tal-Pulizija (2016) juri li kien ja f'kollo dwar Avni).

⁴⁸⁹ Stqarrija ghall-Istampa tal-Viċi Avukat Ġenerali tal-10 ta' Awwissu 2022 kif akkwistata mill-missjoni tal-Kunitat PEGA f'Čipru fit-2 ta' Novembru 2022.

⁴⁹⁰ <https://citizenlab.ca/2023/04/spyware-vendor-quadream-exploits-victims-customers/>; <https://b2bhint.com/en/company/cy/s9s-ltd--%CE%97%CE%95%20296578>; <https://i-cyprus.com/company/433750>.

⁴⁹¹ Rapport minn Fanis Makridis, il-missjoni PEGA għal Čipru fl-1 ta' Novembru 2022.

kienet tikkostitwixxi “impediment għall-involvement tiegħi fid-deċiżjoni rigward il-każ “Il-Vann l-Iswed”⁴⁹². Madankollu, l-istqarrija għall-istampa ma tagħmel l-ebda referenza għall-kumpanija A.I.L Nominee Services Ltd. ta’ Savvas Angelides li ġiet attivata f’Lulju 2010⁴⁹³, u lanqas għar-rwol tal-kumpanija bħala segretarja fis-shubija bejn il-qarib tiegħu u s-Sur Avni f’S9S.

BLACK CUBE

291. Black Cube hija kumpanija li timpjega eks ufficjali tal-Aġenziji tal-Intelligence Izraeljani, bħal Mossad. Il-kumpanija tuża operaturi b'identitajiet foloz. Skont in-New Yorker, l-eks CEO ta’ NSO Group, Shalev Hulio, irrekluha lil Black Cube wara li tlief avukati – Mazen Masri, Alaa Mahajna u Christiana Markou – ressqu lil NSO u sussidjarja affiljata f’Izrael u f’Cipru quddiem il-qorti⁴⁹⁴. Fl-2018, it-tliet avukati rċevel diversi messaġġi mill-hekk imsejha konoxxenti ta’ certi ditti u individwi, li fihom ġew proposti laqgħat f’Londra. Hulio sostna li, “Għall-kawża f’Cipru, kien hemm involviment wieħed ta’ Black Cube” peress li l-kawża “ġiet minn imkien u nixtieq nifhem”⁴⁹⁵. Black Cube kienet esposta wkoll fi skandli ta’ spjunaġġ fl-Ungjerja u R-Rumanija.

IX-XIRI U L-UŽU TA’ SOFTWARE TA’ SPJUNAĠġ MINN ČIPRU

292. Minbarra l-facilitazzjoni ta’ klima ta’ esportazzjoni akkoljenti għall-kumpaniji ta’ software ta’ spjunaġġ, il-Gvern Čiprijott innifsu għandu storja ta’ xiri ta’ software ta’ spjunaġġ. Allegatament, uža wkoll sistemi ta’ sorveljanza huwa stess. Fiż-żmien tal-kitba, għadu mhux ċar f’liema każżejjiet Čipru għamel użu minn metodi ta’ sorveljanza jew software ta’ spjunaġġ konvenzjonali.
293. Wara l-elezzjonijiet tal-2013, Andreas Pentaras inhatar bħala l-kap tas-Servizz tal-Intelligence ta’ Čipru filwaqt li l-expert fil-qasam tas-sorveljanza Andreas Mikellis kien responsabbi għall-protezzjoni tal-komunikazzjonijiet tal-President Anastasiades. F’dik l-istess sena, is-Sur Mikellis allegatament żar il-wirja ta’ sorveljanza tal-ISS fi Praga, fejn allegatament innegozja ma’ Hacking Team għax-xiri tal-hekk imsejjah software DaVinci⁴⁹⁶. Is-software DaVinci kien kapaci jinfetta applikazzjonijiet ta’ telefown cellulari u għalhekk ma kienx jissodisfa r-rekwiżiti uffiċjali għat-tnejħha tal-privatezza⁴⁹⁷.
294. Informazzjoni ta’ kuntatt ddivulgata kif žvelata minn WikiLeaks bejn is-Sur Mikellis u Hacking Team indikat li ġew evitat proceduri tal-offerti u n-nuqqas ta’ rieżami xieraq tas-sistema ta’ sorveljanza akkwistata. Fil-bidu tal-2014, allegatament ġie installat is-

⁴⁹² Stqarrija għall-Istampa tad-Viċi Avukat Ġenerali tal-10 ta’ Awwissu 2022 kif akkwistata mill-missjoni tal-Kumitat PEGA f’Cipru fit-2 ta’ Novembru 2022.

⁴⁹³ 493

<https://efiling.drcor.mcit.gov.cy/DrcorPublic/SearchResults.aspx?name=%25&number=271194&searchtype=optStartMatch&index=1&lang=EN&tname=%25&sc=1>

⁴⁹⁴ The New Yorker, “How Democracies Spy on their Citizens” (Kif id-Demokraziji Jwettqu Spjunaġġ fuq iċ-Ċittadini tagħhom).

⁴⁹⁵ The New Yorker, “How Democracies Spy on their Citizens” (Kif id-Demokraziji Jwettqu Spjunaġġ fuq iċ-Ċittadini tagħhom).

⁴⁹⁶ Makarios Drousiotis, Κράτος Μαφία, Kapitolu 6, ippubblikat fl-2022.

⁴⁹⁷ Inside Story, Predator: The “spy” who came from Cyprus (Predator: L-“ispjun” li ġie minn Čipru).

software u ġew imħarrġa erba' impjegati tal-KYP, inkluż is-Sur Mikellis⁴⁹⁸.

295. Meta WikiLeaks žvelat ix-xiri tas-software ta' sorveljanza ta' Hacking Team, il-KYP ikkonferma li din is-sistema ntużat għal finijiet nazzjonali biss⁴⁹⁹. Minkejja l-kuntatt ta' Mikellis ma' Hacking Team⁵⁰⁰, kien il-kap tal-KYP Andreas Pentaras li fl-aħħar mill-ahhar irriżenja wara li saru magħrufa dawn ir-rivelazzjonijiet⁵⁰¹. Kyriakos Kouros issostitwixxa lis-Sur Pentaras.
296. Skont WikiLeaks, dipartiment tal-pulizija ieħor kien allegatament interessat ukoll fix-xiri ta' sistema tas-sorveljanza tal-komunikazzjonijiet mingħand Hacking Team. Dan id-dipartiment ipprova jassigura din is-sistema permezz ta' Sahak Avni⁵⁰²^{1a}. Madankollu, muhuwiex ċar liema dipartiment tal-pulizija huwa kkonċernat hawnhekk.

IL-MIRA MAKARIOS DROUSIOTIS

297. Allegatament, il-ġurnalist investigattiv Makarios Drousiotis kien ilu minn Frar 2018 soġġett għal spjunaġġ mill-Gvern Čiprijott bl-użu kemm ta' tekniki ta' smiġħ bil-moħbi kif ukoll ta' software ta' spjunaġġ⁵⁰³. Dan il-każ ta' spjunaġġ beda matul iż-żmien meta s-Sur Drousiotis kien assistent tal-Kummissarju Čiprijott tal-UE ghall-Għajnejna Umanitarja u l-Ġestjoni tal-Krizijiet Christos Stylianides u matul l-inkjesti tiegħu dwar ir-rabtiet finanzjarji bejn il-President Anastasiades u persuni Russi bħall-oligark Dmitri Rybolovlev. Skont is-Sur Drousiotis, kien ir-rwol tal-ahħar li ta bidu għall-ewwel tentativ ta' sorveljanza⁵⁰⁴.
298. Matul l-inkjesti tas-Sur Drousiotis rigward ir-rabtiet Russi, ir-rivelazzjonijiet dwar NSO Group li topera minn Čipru bdew jidhru fl-istumenti tal-media internazzjonali, inkluż fil-preżentazzjoni ta' Pegasus 3 fil-Lukanda Four Season. Barra minn hekk, CitizenLab issuspetta li Čipru huwa wieħed mill-pajjiżi li jużaw it-teknoloġiji ta' NSO għall-interċettazzjoni tal-komunikazzjoni tas-sistemi tal-komputer tal-Ufficċju Brittaniku għall-Affarijiet Barranin⁵⁰⁵. F'dan il-punt, is-Sur Drousiotis beda jiftakar fid-diversi indikazzjonijiet tal-infiltrazzjoni tat-telefown tiegħu mis-software ta' spjunaġġ Pegasus, inkluża telefonata fuq WhatsApp li huwa ma rrispandiex, it-tnaqqis rapidu tal-batterija u t-tishin frekwenti tal-apparat tiegħu mingħajr ma kien qed južah⁵⁰⁶. Fid-dawl ta' dawn l-avvenimenti, is-Sur Drousiotis jemmen li l-Gvern Čiprijott – b'mod partikolari s-Servizz tal-Intelligence ta' Čipru – kien wara l-infezzjoni tal-telefown tiegħu.
299. F'Mejju 2019, is-Sur Drousiotis bagħat ittra lill-President Anastasiades li fiha esprima thassib dwar is-sorveljanza tat-telefown tiegħu, u li fiha ddeskriva l-motivi potenzjali

⁴⁹⁸ Makarios Drousiotis, Kpátoċ Maqfa, Kapitolu 6, ippubblikat fl-2022.

⁴⁹⁹ Inside Story, Predator: The “spy” who came from Cyprus (Predator: L-“ispjun” li ġie minn Čipru).

⁵⁰⁰ Makarios Drousiotis, Kpátoċ Maqfa, Kapitolu 6, ippubblikat fl-2022.

⁵⁰¹ CyprusMail, Intelligence chief resigns after spy tech revelations. (Il-Kap tal-Intelligence jirriżenja wara rivelazzjonijiet ta' teknoloġiji ta' sorveljanza) <https://cyprus-mail.com/2015/07/11/intelligence-chief-resigns-after-spy-tech-revelations/>.

⁵⁰² Inside Story, Predator: The “spy” who came from Cyprus (Predator: L-“ispjun” li ġie minn Čipru).

⁵⁰³ <https://www.euractiv.com/section/media/news/whistleblower-spyware-helps-the-mafia-rule-in-cyprus/>

¹⁸⁴ Makarios Drousiotis, Kpátoċ Maqfa, Kapitolu 5, ippubblikat fl-2022.

⁵⁰⁴ Makarios Drousiotis, Kpátoċ Maqfa, Kapitolu 5, ippubblikat fl-2022.

⁵⁰⁵ BBC. “No 10 network targeted with spyware”, says group (Il-grupp isostni “L-ebda 10 network fil-mira bis-software ta’ spjunaġġ”).

⁵⁰⁶ Makarios Drousiotis, Kpátoċ Maqfa, Kapitolu 5, ippubblikat fl-2022.

wara din is-sorveljanza kif ukoll żamm lill-President personalment responsabbi għal dak kollu li jista' jiġi wara l-ispjunagg. Is-Sur Anastasiades bagħat l-ittra lill-kap attwali tas-Servizz tal-Intelligence ta' Ċipru Kyriakos Kourros. Kemm is-Sur Anastasiades kif ukoll is-Sur Kourros irrifjutaw l-allegata sorveljanza bis-software Pegasus, u tennew li NSO Group lanqas ma kienet fil-fatt irregestrata f'Čipru⁵⁰⁷.

300. Fix-xhur li segwew, seħħew diversi tentattivi ta' intimidazzjoni inkluż l-ghajbien tal-evidenza fuq il-komputer tiegħu, l-iskonnessjoni tal-kameras tas-sigurtà fid-dar tas-Sur Drousiotis u l-fatt li kien qed jiġi segwit minn strangieri. Wara li żvela l-istorja tiegħu u ressaq ilment quddiem il-pulizija ta' Ċipru, is-Sur Drousiotis ikkuntattja lil Lambros Katsonis, il-Kap tad-Dipartiment ta' Appoġġ Tekniku ta' Panda Security, kumpanija Ċiprijotta speċjalizzata fit-tagħmir antivirus. Madankollu, is-Sur Drousiotis ma kienx jaf bil-fatt li l-Gvern Ċiprijott kien juža wkoll dan is-software antivirus ghall-apparati tiegħu stess. F'dan l-isfond, jidher li Katsonis intbagħat id-dar tas-Sur Drousiotis biex iqrarraq bih, possibbilment li jinfiltra aktar l-apparat tas-Sur Drousiotis kif ornat mill-KYP⁵⁰⁸.
301. Fl-2019, is-Sur Drousiotis sar jaf b'entrati suspettużi fuq it-telefown Android tiegħu u kkuntattja lil Google One Support biex jikkonferma n-natura ta' dawn l-entrati. Madankollu, b'mod generali, Google ma tirrispondix għal kwistjonijiet relatati mas-sorveljanza u rreferiet lill-klijent inkwistjoni lill-aġenzijsi nazzjonali tal-infurzar tal-liġi. Ghalkemm is-Sur Drousiotis ma kellu l-ebda fiducja fil-pulizija, huwa qabel li jgħaddi l-apparati tiegħu għal eżami forensiku⁵⁰⁹.

KONKLUŻJONI JIET

302. Ċipru għandu qafas legali robust għall-protezzjoni tad-data personali u l-privatezza, għall-awtorizzazzjoni tas-sorveljanza u għall-esportazzjoni. Madankollu, fil-pratika jidher li huwa faċċi li r-regoli jiġi evitati u hemm rabtiet mill-qrib bejn il-politici, l-aġenzijsi tas-sigurtà u l-industrija tas-sorveljanza. Jidher li hija l-applikazzjoni laxka tar-regoli li tagħmel lil Ċipru post daqshekk attraenti għall-kummerċ tas-software ta' spjunaġġ. Hija meħtieġa implementazzjoni ahjar tar-regoli eżistenti. Ċipru huwa wkoll ta' interessa strategiku konsiderevoli għar-Russja, it-Turkija u l-Istati Uniti. Barra minn hekk, ir-relazzjonijiet mill-qrib ma' Izrael jidħru li huma ta' benefiċċju reciproku partikolari fir-rigward tal-kummerċ tas-software ta' spjunaġġ. Il-licenzji ta' esportazzjoni għas-sas-software ta' spjunaġġ saru munita fir-relazzjonijiet diplomatiċi.

I.E. Spanja

303. Wara l-istedina mill-Kumitat PEGA, l-awtoritajiet Spanjoli gew mistiedna għal seduta fid-29 ta' Novembru 2022 biex jaġħtu rendikont tal-użu tas-sorveljanza tas-software ta' spjunaġġ fi Spanja, sa fejn ikun possibbli fi ħdan l-obbligi legali tagħhom. Minħabba dawn ir-“restrizzjonijiet legali” iddikjarati, it-tweġġibet mogħtija lill-Kumitat kienu limitati u halley il-biċċa l-kbira tal-mistoqsijiet miftuha.
304. Il-Kumitat PEGA żar Madrid f'Marzu 2023. Id-delegazzjoni ltaqgħet mas-Segretarju

⁵⁰⁷ Makarios Drousiotis, Kprótoċ Maqfa, Kapitolu 5, ippubblifikat fl-2022.

⁵⁰⁸ Makarios Drousiotis. Kprótoċ Maqfa. Kapitolu 5. Ippubblifikat fl-2022.

⁵⁰⁹ Makarios Drousiotis. Kprótoċ Maqfa. Kapitolu 5. Ippubblifikat fl-2022.

tal-Istat għall-Affarijiet Ewropej u ma' persuni li skont CitizenLab kien fil-mira tas-software ta' spjuna għġi, jiġifieri l-President tal-Gvern reġjonali tal-Katalonja, il-Ministru Reġjonali Katalan għall-Azzjoni Barranija, u Kunsillier fil-Kunsill tal-Belt ta' Barċellona. Hija ltaqgħet ukoll mal-membri tal-Kumitat ta' Inkjesta dwar Pegasus tal-Parlament tal-Katalonja, rappreżentant tal-uffiċċju tal-Ombudsman, NGOs li jaħdmu fil-qasam tad-drittijiet fundamentali u ġurnalisti.

305. Ir-rivelazzjonijiet ta' Lulju 2021 mill-proġett Pegasus urew għadd kbir ta' persuni allegatament fil-mira fi Spanja. Madankollu, jidher li kien fil-mira ta' attakki minn atturi differenti u minħabba raġunijiet differenti. F'Mejju 2022, rapport fil-gazzetta *The Guardian* identifika lill-Marokk bħala li possibbilm spjuna fuq aktar minn 200 telefown cellulari Spanjol. Il-gvern Spanjol ikkonferma li l-Prim Ministro Pedro Sánchez, il-Ministru tad-Difiża Margarita Robles u l-Ministru ghall-Intern Fernando Grande-Marlaska gew infettati bis-software ta' spjuna għiġi Pegasus, filwaqt li l-Ministru ghall-Agrikoltura Luis Planas kien fil-mira iż-żda ma ġiex infettat⁵¹⁰. Huwa ssuġġerit ukoll li l-mobile tal-eks Ministru ghall-Affarijiet Barranin, Arancha González Laya – ghalkemm ma setax jiġi vverifikat la l-origini tal-attakk jew jekk ġiex kompromess bl-użu ta' Pegasus. L-immirar tat-tieni grupp ta' miri jissejjah “CatalanGate”⁵¹¹. Dan jinkludi membri parlamentari tal-Katalonja, Membri tal-Parlament Ewropew, avukati, ġurnalisti, membri tal-organizzazzjonijiet tas-socjetà civili, akademici u xi membri tal-familja u tal-personal marbuta ma' dawk il-miri⁵¹², li jistgħu jissejhу mmirar “indirett” jew “relazzjonal”. L-iskandlu ta' sorveljanza CatalanGate hareġ fil-beraħ għall-ewwel darba fl-2020, wara investigazzjoni kongunta minn *The Guardian* u *El País*⁵¹³, iż-żda ma kienx qabel April 2022 li Citizen Lab lesta l-investigazzjoni fil-fond tiegħu u ġiet žvelata l-iskala tal-iskandlu. Ir-rizultati ta' dik l-investigazzjoni wrew li mill-inqas 65 persuna kien fil-mira⁵¹⁴. Ta' min jinnota li minn Diċembru 2022, CitizenLab irrikonoxxiet li infezzjoni waħda ġiet attribwita b'mod żbaljat minħabba żball fit-tikkettar tal-inizjali⁵¹⁵, ghalkemm l-ghadd globali tal-miri Katalani baqa' l-istess. F'Mejju 2022, l-awtoritajiet Spanjoli ammettew li kellhom fil-mira 18-il individwu b'awtorizzazzjoni tal-qorti⁵¹⁶, ghalkemm il-mandati għal dawk il-każijiet ma gewx ippubblikati. L-eks direttur taċ-Ċentru Nazzjonali tal-Intelligence Spanjol (CNI) Paz Esteban deher quddiem il-Kumitat tas-Sigreti Uffiċċiali tal-Parlament f'laqgħa li saret bil-magħluq biex jipprovdji ġustifikazzjoni għas-sorveljanza ta' dawn it-18-il persuna.
306. S'issa, il-gvern Spanjol ta informazzjoni limitata dwar ir-rwol tiegħu f'dan l-immirar, filwaqt li invoka l-ħtieġa tal-kunfidenzjalità għas-sigurtà nazzjonali u minħabba

⁵¹⁰ Le Monde, [https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/10/spain-fires-head-of-intelligence-services-over-pega... 5982990_4.html](https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/10/spain-fires-head-of-intelligence-services-over-pega...), 10 ta' Mejju 2022.

⁵¹¹ Citizen Lab CatalanGate Report, [https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega.../](https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...), 18 ta' April 2022.

⁵¹² Citizen Lab CatalanGate Report, [https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega.../](https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...), 18 ta' April 2022, paġna 1.

⁵¹³ <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/16/two-catalan-politicians-to-take-legal-action-targeting-spyware>

⁵¹⁴ Citizen Lab CatalanGate Report, [https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega.../](https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...), 18 ta' April 2022, paġna 1.

⁵¹⁵ Citizen Lab, *Nikkoreġu każ*, rapport dwar CatalanGate <https://citizenlab.ca/2022/12/catalangate-report-correcting-a-case/> 22 ta' Diċembru 2022.

⁵¹⁶ El National, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

raġunijiet legali. Madankollu, abbaži ta' sensiela ta' indikaturi⁵¹⁷, li wħud minnhom ġew rikonoxxuti fil-Kumitat tas-Sigreti Ufficijali msemmi hawn fuq, huwa prezunt li s-sorveljanza tal-miri Katalani twettqet mill-awtoritajiet Spanjoli.

307. Analizi dettaljata tas-sorveljanza turi xejra čara. Il-biċċa l-kbira tal-interċettazzjonijiet ta' CatalanGate jikkoinċidu u huma relatati ma' avvenimenti politici, kwistjonijiet jew figuri ewlenin, bħall-ammissibbiltà tal-ligijiet dwar l-iskonnessjoni mill-Parlament Katalan, il-kawżi tal-qorti kontra s-separatisti Katalani, il-manifestazzjonijiet pubblici organizzati minn Tsunami Democràtic u l-komunikazzjonijiet mas-separatisti Katalani li ma jgħixux fi Spanja⁵¹⁸. Tali sorveljanza tinkludi pereżempju l-komunikazzjonijiet bejn l-avukat u l-klijent ta' separatist miż̄mum il-ħabs lejliet il-process tiegħu, kuntatti bejn konjugi jew komunikazzjonijiet relatati mat-teħid ta' siġġijiet fil-Parlament Ewropew. Fir-rigward tal-47 każ tas-software ta' spjunaġġ li fadal, ma kienx possibbi li jiġi vvalutat kif il-miri kien ikollhom impatt immedjat fuq is-sigurtà nazzjonali jew l-integrità tal-istat jew kif kienu jikkostitwixxu theddida imminenti għalihom, u ma giet ipprovdu l-ebda informazzjoni dwar dan⁵¹⁹. Ghalkemm xi persuni fil-mira kienu ffacċejaw akkużi kriminali qabel ma kienu fil-mira, ma ngiebet l-ebda akkużi kriminali kontra xi waħda mit-18-il persuna fil-mira bħala riżultat tas-sorveljanza tas-software ta' spjunaġġ⁵²⁰.

XIRI TA' SOFTWARE TA' SPJUNAĠġ

308. L-awtoritajiet Spanjoli preċedentement irrikonoxxew ix-xiri ta' għodod għall-interċettazzjoni tat-telekomunikazzjonijiet u l-akkwist ta' SITEL (Sistemi għall-Interċettazzjoni Legali tat-Telekomunikazzjoni) fl-2001. Huma rrikonoxxew ukoll li s-servizzi ta' software ta' spjunaġġ ġew ikkuntrattati minn Hacking Team fl-2010 mill-Ministeru tal-Intern, is-CNI u l-pulizija Nazzjonali Spanjola bħala parti mill-implementazzjoni tas-Sistema Integrata ta' Interċettazzjoni tat-Telekomunikazzjoni, li pprovdiet lill-unitajiet operazzjonali tas-Sigurtà tal-Istat u l-Korp (FCSE) bil-meżzi għall-interċettazzjoni u r-registrazzjoni ta' komunikazzjonijiet elettronici awtorizzati b'ordni tal-qorti⁵²¹. Minn mindu giet akkwistata, SITEL tintuża mill-awtoritajiet Spanjoli, fost l-oħrajn, f'operazzjonijiet ta' kontra d-drogi, biex tillokalizza l-membri taċ-ċellola ġihadista wara l-attakki f'Madrid fil-11 ta' Marzu 2004, u tiġgieled każijiet ta' korruzzjoni politika. Kien irrapportat ukoll preċedentement minn CitizenLab li Spanja kienet klijent issuspett ta' Finfisher⁵²². Fl-2020, il-gazzetta Spanjola *El País* irrapportat li Spanja għamlet negozju ma' NSO Group u li s-CNI juža Pegasus b'mod

⁵¹⁷ Rapport ta' Citizen Lab dwar CatalanGate, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022 f'paġni 1+3.

⁵¹⁸ Rapport ta' CitizenLab dwar CatalanGate, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022.

⁵¹⁹ Rapport ta' CitizenLab dwar CatalanGate, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022.

⁵²⁰ Missjoni fi Spanja.

⁵²¹ Ministerio del Interior, Secretaría de Estado de Seguridad, Centro Tecnológico de Seguridad, Progett dwar is-Sigurtà Interna, scetse.ses.mir.es/publico/cetse/en/proyectosEuropeos/fondoISF/marcoFinanciero-2021-2027/proyectosEuISF.

⁵²² Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 5.

regolati⁵²³. Il-Gvern Spanjol allegatament xtara s-software ta' spjunaġġ fl-ewwel nofs tas-snin 2010 għal EUR 6 000 000⁵²⁴⁵²⁵. Ix-xiri ta' SITEL ġie kkonfermat mill-eks Viċi President de la Vega fl-2009⁵²⁶, filwaqt li l-ikkuntrattar tas-servizzi ta' Hacking Team ġie rikonoxxut mis-CNI f'kumment li sar lill-gazzetta *El Confidencial* fl-2015⁵²⁷. Barra minn hekk, eks impjegat ta' NSO kkonferma wkoll li Spanja għandha kont mal-kumpanija⁵²⁸ filwaqt li l-awtoritajiet Spanjoli rrifjutaw li jikkumentaw jew jikkonfermaw dan⁵²⁹.

309. Skont Threat Analysis Group (TAG) ta' Google, il-kumpanija tas-software ta' spjunaġġ Variston IT hija bbażata f'Barċellona u allegatament hija marbuta ma' qafas li jisfrutta l-vulnerabbiltajiet magħrufa pubblikament f'Microsoft Defender, Chrome u Firefox, filwaqt li tinstalla software ta' spjunaġġ fuq apparati fil-mira. Dawn il-vulnerabbiltajiet ġew solvuti fl-2021 u fil-bidu tal-2022⁵³⁰. Skont is-sit web tagħha, Variston toffri “Soluzzjonijiet għas-Sigurtà tal-Informazzjoni mfassla apposta”⁵³¹.

QAFAS LEGALI

310. Id-dritt għall-privatezza huwa protett skont l-Artikolu 18 tal-Kostituzzjoni Spanjola tal-1978, inkluż id-dritt għas-segretezza tal-komunikazzjoni, u b'mod partikolari jiggarrantixxi “komunikazzjoni postali, telegrafika u telefonika”⁵³². L-użu ta' software ta' spjunaġġ bħal Pegasus u Candiru jkun jikkostitwixxi ksur tal-Artikolu 18 mingħajr ordni tal-qorti, li hija possibilità prevista mil-leġiżlazzjoni Spanjola⁵³³. Il-Kostituzzjoni tipprovdi wkoll eċċeżżonijiet ulterjuri għal dawk id-drittijiet fil-Parti I, Taqsima 55 billi tiddikjara li xi drittijiet jistgħu jiġi sospizi soġġetti għall-“partecipazzjoni tal-qrat u kontroll parlamentari xieraq” jekk ikun ġie miftiehem li jiġi ddikjarat stat ta’ emergenza jew assedju skont it-termini previsti fil-Kostituzzjoni jew fil-każ ta’ individwi taħt investigazzjoni għal attivitajiet relatati ma’ gruppi armati jew organizzazzjonijiet

⁵²³ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-paġna 5.

⁵²⁴ Politico, <https://www.politico.eu/article/catalan-president-stronger-eu-rules-against-digital-espionage/>, 20 ta' April 2022.

⁵²⁵ El País, <https://elpais.com/espana/2022-04-20/el-cni-pidio-comprar-el-sistema-pegasus-para-espiar-en-el-extranjero.html>, 20 ta' April 2022.

⁵²⁶ Newtral, <https://www.newtral.es/sitel-programa-espia-guardia-civil-policia-espana/20220509/> 9 ta' Mejju 2022.

⁵²⁷ El Confidencial, https://www.elconfidencial.com/tecnologia/2015-07-06/cni-hackers-team-espionaje-contratos_916216/ 6 ta' Lulju 2015.

⁵²⁸ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens> 18 ta' April 2022.

⁵²⁹ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens> , 18 ta' April 2022.

⁵³⁰ Threat Analysis Group. “New details on commercial spyware vendor Variston” (Dettalji godda dwar il-bejjiegħ tas-software ta' spjunaġġ kummerċjali Variston).; Techcrunch. “Spyware vendor Variston exploited Chrome, Firefox and Windows zero-days, says Google” (Google ssostni li l-bejjiegħ tas-software ta' spjunaġġ Variston sfrutta Chrome, Firefox u Windows zero-days).

⁵³¹ <https://variston.net/>.

⁵³² Il-Kostituzzjoni ta' Spanja tal-1978,

https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/espana/leyfundamental/Paginas/titulo_primerο.aspx , fit-Taqsima 18.

⁵³³ Il-Kostituzzjoni ta' Spanja tal-1978,

https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/espana/leyfundamental/Paginas/titulo_primerο.a.spx , fit-Taqsima 18.

terroristiċi⁵³⁴. Bl-istess mod, l-Artikolu 55 jinkludi garanziji demokratiċi biex jiġi żgurat li “l-użu mhux ġustifikat jew abbużiv” ta’ tali fakultajiet isarraf f’reponsabbiltà kriminali.

311. Għal attivitajiet li jistgħu jaffettwaw l-invjolabbiltà tad-domiċilju u s-segretezza tal-komunikazzjonijiet, l-Artikolu 18 tal-kostituzzjoni Spanjola jirrikjedi ordni tal-qorti. L-Artikolu 8 tal-KEDB jirrikjedi li kwalunkwe interferenza fl-eżerċizzju ta’ dan id-dritt minn awtorità pubblika għandha tkun konformi mal-liġi u tikkostitwixxi miżura li f’soċjetà demokratika hija meħtieġa għas-sigurtà nazzjonali, is-sikurezza pubblika, l-interess ekonomiku tal-pajjiż, il-protezzjoni tal-ordni pubbliku u l-prevenzjoni tal-kriminalità, il-protezzjoni tas-saħħha jew il-moralità, u l-protezzjoni tad-drittijiet u l-libertajiet tal-oħrajn.
312. Aktar dettalji dwar l-eżenzjonijiet għad-dritt ghall-privatezza fl-Artikolu 18 huma previsti fl-Att dwar il-Proċedura Kriminali⁵³⁵ ⁵³⁶. L-Artikolu 588 ta’ dan l-Att jillimita spċificament l-użu ta’ miżuri investigattivi ghall-investigazzjoni ta’ fatti li, minħabba s-serjetà partikolari tagħhom, jiġġustifikaw il-limitazzjoni tad-drittijiet fundamentali. Madankollu, il-każijiet previsti f’dawn li ġejjin huma eskużi minn din id-dispożizzjoni:
a) Il-Liġi Organika 2/2002 tas-6 ta’ Mejju, li tirregola l-kontroll ġudizzjarju preċedenti taċ-Ċentru tal-Intelligence Nazzjonali; b) Il-Liġi Organika 4/1981, tal-1 ta’ Ĝunju, dwar l-istati ta’ emerġenza, eċċeżżjoni u assedu; u c) Il-Liġi Organika 2/1989, tat-13 ta’ April, dwar il-Proċedura Militari, li fiha dispożizzjoniċi supplimentari applikabbli għal-Liġi dwar il-Proċedura Kriminali. L-Artikolu 588 tal-Att jirrikjedi li tingħata awtorizzazzjoni minn imħallef għall-interċettazzjoni ta’ komunikazzjonijiet telefoniċi u telematiki meta l-investigazzjoni tkun dwar reati serji bħal terroriżmu jew reati li jitwettqu permezz ta’ strumenti kompjuterizzati jew kwalunkwe informazzjoni oħra jew teknoloġija tal-komunikazzjoni jew servizz tal-komunikazzjoni. Barra minn hekk, il-limitazzjoni iridu jkunu awtorizzati minn awtorità ġudizzjarja. L-awtorizzazzjoniċi huma soggetti għal erba’ princiċċi: l-ewwel nett, l-ispeċjalizzazzjoni (li s-sorveljanza tkun relatata ma’ reat spċifiku); it-tieni, l-adegwatezza (id-deskrizzjoni tad-durata, l-objettiv u l-kamp ta’ applikazzjoni suġġettiv); it-tielet, il-proporzjonalità (is-saħħha tal-evidenza disponibbli, il-gravità tal-każ u r-riżultat imfitteż), u fl-ahħar nett in-natura u n-neċċessità eċċeżżjoni (ma hemm l-ebda miżura oħra disponibbli u mingħajrha, ikun hemm interferenza fl-investigazzjoni)⁵³⁷. L-Artikolu 588 *septies* (a, b u c) jistabbilixxi b’mod spċifiku l-kundizzjoniċi għat-tfittxjiet remoti fuq il-kompjuter. L-imħallef kompetenti jista’ jawtorizza, skont l-Artikolu 588(7), l-installazzjoni tas-software, filwaqt li jippermetti eżaminazzjoni mill-bogħod u telematika mingħajr l-gharfien tas-sid jew l-utent, dment li jkun relatat mal-investigazzjoni ta’ certi reati kriminali. Għal dak il-ghan, il-miżura strettament limitata

⁵³⁴ Il-Kostituzzjoni ta’ Spanja tal-1978,

https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/espana/leyfundamental/Paginas/titulo_primer.aspx, fit-Taqsima 55.

⁵³⁵ L-Att dwar il-Proċedura Kriminali 2016,

<https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal%20Procedur e%20Act%202016.pdf>.

⁵³⁶ Id-Digriet Reġju tal-14 ta’ Settembru 1882 li japprova l-Att dwar il-Proċedura Kriminali,
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1882-6036&tn=1&p=20220907>.

⁵³⁷ . L-Att dwar il-Proċedura Kriminali 2016,

<https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal%20Procedur e%20Act%202016.pdf> .

għal durata stretta ta' xahar, li tista' tiġi estiża għal perjodi ta' xahar sa massimu ta' tliet xħur.

313. L-Artikolu 197 tal-Kodiċi Kriminali jipprevedi pieni li jvarjaw minn 12-il xahar sa erba' snin priguneri u multa ta' 12 sa 24-il xahar għal persuni li jaħtfu jew jinterċettaw fost l-ohrajn emails u telekomunikazzjoni mingħajr permess korrett⁵³⁸. Barra minn hekk, l-Artikolu 264 tal-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali jirregola aktar l-att kriminali tat-thassir ta' data u jippermetti aċċess għad-data f'sitwazzjonijiet fejn l-awtorizzazzjoni meħtiega tkun ingħatat minn awtorità kompetenti⁵³⁹.
314. Ir-rekwiziti għas-serviżi ġudizzjarja huma: a) li l-Pulizija Ĝudizzjarja tinforma lill-maġistrat istruttur dwar l-implimentazzjoni u r-riżultati tal-miżura; b) fid-deċiżjoni ġudizzjarja ta' awtorizzazzjoni, l-imħallef jispecifika l-frekwenza u l-forma li fiha l-pulizija ġudizzjarja jeħtiġilha tinfurmahom dwar l-implimentazzjoni tal-miżura; c) fl-iskadenzi stabbiliti, il-Pulizija Ĝudizzjarja jeħtiġilha tagħmel disponibbli ghall-imħallef żewġ fajls digitali differenti, wieħed bit-traskrizzjoni tas-siltiet meqjusa ta' interess u l-ieħor bir-registrazzjonijiet kompluti; d) ir-registrazzjonijiet iridu jindikaw l-origini u d-destinazzjoni ta' kull waħda mill-komunikazzjonijiet; e) il-Pulizija Ĝudizzjarja jeħtiġilha tuża sistema elettronika avvanzata ta' ssigillar jew ta' firem jew sistema ta' twissija affidabbi bizzżejjed biex tiggarantixxi l-awtenticità u l-integrità tal-informazzjoni ttrasferita mill-kompjuter centrali ghall-media digitali li fuqha jkunu gew irregistrati l-komunikazzjonijiet, u; f) il-pulizija ġudizzjarja jeħtiġilha tirrapporta lura bir-riżultati tal-miżura meta tiġi konkluża l-implimentazzjoni tal-miżura.
315. Is-servizz tal-intelligence Spanjol huwa magħmul minn tliet aġenzi ji ewlenin. L-ewwel nett, is-Servizz Nazzjonali tal-Intelligence (CNI) li jwettaq il-missioni tiegħi billi jiġbor informazzjoni fi Spanja u barra mill-pajjiż u jaġixxi taħt is-superviżjoni u l-kontroll tas-setgħat eżekkutivi, leġiżlattivi u ġudizzjarji u huwa marbut mal-Ministeru tad-Difiża⁵⁴⁰. Id-Direttur tas-CNI huwa nnominat mill-Ministru tad-Difiża u jservi bhala l-konsulent ewljeni tal-Prim Ministro dwar kwistjonijiet relatati mal-intelligence u l-counter-intelligence⁵⁴¹. It-tieni korp huwa l-aġenzijsa tal-intelligence nazzjonali, iċ-Čentru tal-Intelligence ghall-Ġlieda Kontra t-Terroriżmu u l-Kriminalità Organizzata (CITCO). It-tielet korp huwa ċ-Čentru Spanjol tal-Intelligence tal-Forzi Armati (CIFAS). Is-CIFAS huwa wkoll taħt is-superviżjoni diretta tal-Ministeru tad-Difiża⁵⁴²⁵⁴³. Is-CNI ġie stabbilit skont il-Ligi 11/2002 tas-6 ta' Mejju li tawtorizza lis-CNI jwettaq “investigazzjonijiet minħabba raġunijiet ta’ sigurtà”⁵⁴⁴. Il-pulizija tal-pajjiż u l-

⁵³⁸ Il-Kodiċi Kriminali tal-1995,

https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf, fl-Artikolu 197.

⁵³⁹ Il-Kodiċi Kriminali tal-1995,

https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf, fl-Artikolu 197.

⁵⁴⁰ Iċ-Čentru Nazzjonali tal-Intelligence (CNI), <https://www.cni.es/>.

⁵⁴¹ <https://www.cni.es/en/intelligence>.

⁵⁴² https://emad.defensa.gob.es/en/?_locale=en.

⁵⁴³ Rapport tal-2020 miċ-Čentru ta' Ĝinevra ghall-Governanza tas-Settur tas-Sigurtà, https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/ParliamentaryOversightMilitaryIntelligence_jan2021.pdf fuq p. 40.

⁵⁴⁴ Il-Ligi 11/2002 6 ta' Mejju, <https://www.global-regulation.com/translation/spain/1451143/law-11-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-national-intelligence-centre.html> fl-Artikolu 5.5.

aġenċija tal-infurzar tal-ligi, “Guardia Civil”, li hija ta’ “natura militari” u li trid tagħti rendikont ta’ għemilha lill-Ministeru tad-Difiża⁵⁴⁵.

316. Il-Ligi dwar is-Sigreti Uffiċjali, li tmur lura għall-1968, tkopri dokumenti kklassifikati fi Spanja u ma tispecifikax perjodu ta’ żmien ta’ deklassifikazzjoni li warajh jiskadi sigriet uffiċjali⁵⁴⁶. Sakemm il-gvern ma jordnax spesifikament ir-rilaxx ta’ dokumenti, jiġifieri d-deklassifikazzjoni espressa ta’ dokument minn ministeru jew minn korp uffiċjali iehor, tali dokumenti jibqgħu sigrieti. Din il-ligi bħalissa qed tīgħi rieżaminata mill-gvern Spanjol, u għalkemm ma ġiet stabbilita l-ebda skadenza għall-adozzjoni tagħha, fl-1 ta’ Awwissu 2022 gie approvat abbozz preliminari ta’ l-ġiġi dwar l-informazzjoni klassifikata. Dan jipprevedi li l-informazzjoni kklassifikata jkollha tīgħi ppubblikata f’perjodu ta’ bejn 4 u 50 sena, għalkemm dan jista’ jiġi estiż.

SKRUTINJU EX ANTE

317. Il-missjoni tas-CNI hija li jipprovd lill-gvern Spanjol l-informazzjoni u l-intelligence meħtieġa biex jiġi pprevenut u evitat kwalunkwe riskju jew theddida li taffettwa l-indipendenza u l-integrità tal-istat, l-interessi nazzjonali u l-istabbiltà tal-istat tad-dritt u l-istituzzjonijiet tiegħu. Hafna mis-sorveljanza mwettqa fi Spanja twettqet mis-CNI. Is-CNI gie stabbilit skont il-Ligi 11/2002 tas-6 ta’ Mejju, li tagħti lis-CNI setghat biex twettaq “investigazzjonijiet minhabba raġunijiet ta’ sigurtà” fuq persuni jew entitajiet⁵⁴⁷. Madankollu, ftit hemm ċarezza dwar il-mezzi użati għal tali attivitajiet jew il-limitazzjonijiet għalihom⁵⁴⁸, peress li l-attivitajiet tas-CNI, l-organizzazzjoni u l-istruttura interna, il-mezzi u l-proċeduri, il-personal, il-facilitajiet, il-bażiċċiċi tħad-data u c-ċentri tad-data, is-sorsi ta’ informazzjoni u l-informazzjoni jew id-data tiegħu li jistgħu jwasslu għall-ġharfien tal-kwistjonijiet ta’ hawn fuq, huma informazzjoni kklassifikata, bil-grad rilevanti tas-segretezza⁵⁴⁹. Il-Ligi 11/2002 stabbiliet ukoll sorveljanza parlamentari, eżekuttiva u leġiżlattiva fuq is-CNI⁵⁵⁰. Is-sorveljanza parlamentari titwettaq mill-Kumitat ghall-użu u l-kontroll tal-krediti allokati għal fondi sigrieti (il-Kumitat għas-Sigreti Uffiċjali) tal-Parlament Spanjol, li ġie stabbilit fl-1995⁵⁵¹. Minħabba d-dewmien fil-kostituzzjoni tal-kumitat matul l-14-il mandat tal-Parlament Spanjol (elett f’Dicembru 2019), il-Kumitat tas-Sigreti Uffiċjali ma ssottomettiex ir-rapport annwali tiegħu dwar l-attivitajiet tas-CNI, kif meħtieġ mil-ligi. Sa April 2023, ma ġie ppreżentat l-ebda rapport annwali matul dan it-terminu parlamentari. Il-Kumitat Delegat tal-Gvern għall-Affarijiet tal-Intelligence jikkoordina l-attivitajiet tal-intelligence tas-servizzi kollha tal-intelligence u tal-informazzjoni Spanjoli⁵⁵². Fl-ahħar nett, il-Kumitat għad-Difiża tal-Kungress tad-Deputati jwettaq

⁵⁴⁵ <https://www.guardiacivil.es/es/institucional/Conocenos/index.html>.

⁵⁴⁶ El País, https://english.elpais.com/spanish_news/2021-04-05/spanish-government-begins-reform-of-franco-era-official-secrets-law.html, 5 ta’ April 2021; l-Att dwar is-Sigreti Uffiċjali tal-1968.

⁵⁴⁷ Il-Ligi 11/2002 6 ta’ Mejju, <https://www.global-regulation.com/translation/spain/1451143/law-11-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-national-intelligence-centre.html> fl-Artikolu 5.5.

⁵⁴⁸ OMCT, <https://www.omct.org/en/resources/urgent-interventions/state-surveillance-on-journalists-politicians-and-lawyers-in-spain>, 4 ta’ Mejju 2022.

⁵⁴⁹ Il-Ligi 11/2002, tas-6 ta’ Mejju, Ir-Regolazzjoni taċ-Ċentru Nazzjonali tal-Intelligence, fl-Artikolu 5.1.

⁵⁵⁰ Il-Ligi 11/2002, 6 ta’ Mejju, <https://www.global-regulation.com/translation/spain/1451143/law-11-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-national-intelligence-centre.html> fl-Artikolu 11.

⁵⁵¹ Il-Ligi 11/1995, 11 ta’ Mejju, <https://www.boe.es/eli/es/l/1995/05/11/11/con>.

⁵⁵² Il-Ligi 11/2002, 6 ta’ Mejju, <https://www.global-regulation.com/translation/spain/1451143/law-11-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-national-intelligence-centre.html> fl-Artikolu 6.

sorveljanza leġiżlattiva fuq is-CNI⁵⁵³. Id-Direttiva annwali dwar l-Intelligence tistabbilixxi l-prioritajiet tal-intelligence għas-CNI.

318. Il-kontroll ġudizzjarju fuq l-azzjonijiet tas-CNI huwa previst fil-Liġi Organika 2/2002 tas-6 ta' Mejju^{554 555}, li tikkomplementa l-Liġi 11/2002 tas-7 ta' Mejju li tirregola s-CNI. B'mod partikolari, dan ir-regolament jirrikjedi li meta s-CNI tfittex li twettaq sorveljanza, is-Segretarju tal-Istat tas-CNI jkollu l-obbligu li jitlob awtorizzazzjoni minn maġistrat kompetenti tal-Qorti Suprema f'konformità mal-Liġi Organika tal-Ġudikatura, jawtorizza l-adozzjoni ta' mizuri li jaffettaw l-invjalabbiltà tad-dar u s-segretezza tal-komunikazzjonijiet⁵⁵⁶, dment li tali mizuri jkunu meħtieġa biex jiġi ssodisfati l-funzjonijiet assenjati liċ-Ċentru. Barra minn hekk, il-Liġi tistipula li l-operazzjonijiet ta' sorveljanza ma jistgħux idumu aktar minn tliet xhur u li kwalunkwe estensjoni ta' dan il-perjodu trid tīgħi għġġustifikata kif xieraq. Madankollu, dawn id-dispożizzjonijiet iddahħħlu fis-sehh fi żmien meta t-teknoloġija ta' sorveljanza kienet ferm inqas avvanzata, u s-software ta' spjunagg bħal Pegasus u Candiru ma kinux jeżistu. Għalhekk, hemm ir-riskju li s-salvagwardji legali jkunu skaduti u ma jipprovd ux-bizżejjed protezzjoni liċ-ċittadini. Għalhekk, l-Ezekuttiv ħabbar li kien se jirriforma l-qafas legali tas-CNI, iżda għadha ma tressqet l-ebda proposta.

SKRUTINJU EX POST

319. Il-ligijiet li jistabbilixxu s-CNI stabbilew ukoll il-Kumitat għad-Difiża tal-Kungress tad-Deputati li huwa responsabbi għall-allokkazzjoni tal-fondi sigrieri għas-CNI u għall-abbozzar ta' rapport annwali dwar is-CNI. L-ammonti assenjati għall-fondi sigrieri huma stabbiliti fil-liġi tal-baġit ġenerali Spanjola għal kull sena finanzjarja⁵⁵⁷. Il-korpi kollha li għandhom il-kompli li jissorveljaw is-CNI, bħall-Kumitat tad-Difiża, il-Kumitat tas-Sigrieri Uffiċċiali jew l-Ombudsman, għandhom aċċess għall-informazzjoni meħtieġa biex jivvalutaw jekk l-operazzjonijiet gewx segwiti legalment u b'mod korrett. Il-Gvern kull sena jiddetermina u japprova l-objettivi tas-CNI permezz tad-Direttiva dwar l-Intelligence, li huma sigrieri^{558 559}. Id-Direttur tas-CNI għandu kompetenza eskluziva biex jiddeciedi dwar l-ghan u d-destinazzjoni tal-fondi assenjati, u perjodikament għandu jirrapporta dwar l-użu tagħhom lill-Prim Ministro. Il-Kumitat tas-Sigrieri Uffiċċiali huwa infurmat dwar l-objettivi tal-intelligence u għandu l-prerogattiva li jippreżenta rapport annwali dwar l-attivitàajiet tas-servizzi tal-intelligence⁵⁶⁰. Għandu wkoll aċċess għar-rapport annwali tad-Direttur tas-CNI dwar il-valutazzjoni tal-attivitàajiet, is-sitwazzjoni tas-CNI u l-punt sa fejn ikun lahaq l-

⁵⁵³ Il-Liġi 11/2002, 6 ta' Mejju, <https://www.global-regulation.com/translation/spain/1451143/law-11-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-national-intelligence-centre.html> fl-Artikolu 11.

⁵⁵⁴ OMCT, <https://www.omct.org/en/resources/urgent-interventions/state-surveillance-on-journalists-politicians-and-lawyers-in-spain>, 4 ta' Mejju 2022.

⁵⁵⁵ Il-Liġi Organika 2/2002 tas-6 ta' Mejju [com/translation/spain/1451142/law-2-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-prior-judicial-control-of-the-national-intelligence-center.html](https://www.global-regulation.com/translation/spain/1451142/law-2-2002%252c-6-may%252c-regulating-the-prior-judicial-control-of-the-national-intelligence-center.html).

⁵⁵⁶ OMCT, <https://www.omct.org/en/resources/urgent-interventions/state-surveillance-on-journalists-politicians-and-lawyers-in-spain>, 4 ta' Mejju 2022.

⁵⁵⁷ Il-Liġi 11/1995, tal-11 ta' Mejju, ir-regolazzjoni tal-użu u l-kontroll tal-krediti allokati għall-fondi sigrieri, l-Artikolu 2, <https://www.boe.es/eli/es/l/1995/05/11/11/con>.

⁵⁵⁸ Il-Liġi 11/2002, tas-6 ta' Mejju, ir-Regolazzjoni taċ-Ċentru Nazzjonali tal-Intelligence, fl-Artikolu 3.

⁵⁵⁹ Rapport minn Citizen Lab dwar CatalanGate, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fuq p. 2.

⁵⁶⁰ Il-Liġi 11/1995, tal-11 ta' Mejju, ir-regolazzjoni tal-użu u l-kontroll tal-krediti allokati għall-fondi sigrieri, l-Artikolu 7.4.

objettivi tiegħu. Madankollu, il-liġi Spanjola ma tistabbilixx li l-aċċess pubbliku se jingħata għal dokumenti jew informazzjoni relatati mal-ħidma tas-servizzi tal-intelligence. Dan ir-rekwiżit huwa wkoll notevolment nieqes fil-qafas legali tal-Ligi dwar it-Trasparenza⁵⁶¹. Minħabba din is-segretezza, ma jista' jiġi ddeterminat bl-ebda ġertezza jekk il-gvern Spanjol ikkonkludiekk kuntratti ma' NSO Group jew kienx kiseb u uža Pegasus. Il-persuni fil-mira ma jafux ir-raġunijiet, l-ambitu u l-konsegwenzi tal-interċettazzjoni tal-komunikazzjonijiet tagħhom⁵⁶².

320. Bħala riżultat tar-rivelazzjoni li s-CNI uža Pegasus u Candiru, l-Ombudsman Spanjol ħabbar investigazzjoni *ex officio*⁵⁶³. Id-dikjarazzjoni uffiċjali tal-Ombudsman Spanjol tat-18 ta' Mejju 2022 irrikonoxxiet li l-Kunsill tal-Ministri kien ta lill-Ombudsman aċċess shiħ għal dokumenti kklassifikati lill-Ombudsman, mingħajr ma għamel użu mill-prerogattiva tiegħu prevista fl-Artikolu 22 tal-Ligi Organika 3/1981 dwar l-Ombudsman. Madankollu, din l-investigazzjoni kienet tikkonċerna biss 18-il persuna li l-awtoritajiet Spanjoli kkonfermaw li kienu fil-mira bl-awtorizzazzjoni tal-qorti^{564 565}. L-investigazzjoni kkonkludiet li l-interċettazzjonijiet twettqu fi ħdan il-liġi minħabba li stabbiliet li kienu gew approvati minn qorti u li l-awtorizzazzjoni kienet akkumpanjata mill-ġustifikazzjoni meħtieġa⁵⁶⁶. Madankollu, l-Ombudsman ma għandux il-kompetenza li jivvaluta l-proporzjonalità, li tista' tiġi ddeterminata biss minn imħallef⁵⁶⁷. Huwa lanqas ma kkuntattja jew intervista lill-persuni fil-mira jew lill-avukati tagħhom. L-Ombudsman irrakkomanda rieżami tad-dispozizzjoni u tar-riformi legali attwali fejn meħtieġ biex tiġi riflessa l-modernizzazzjoni tas-sistemi ta' sorveljanza⁵⁶⁸. Wara dan, f'Mejju 2022, il-gvern Spanjol ħabbar li kien se jsir rieżami tal-Att dwar is-Sigrieri Uffiċjali tal-1968, u l-Ligi Organika 2/2002^{569 570}, iżda ma ġie stabbilit l-ebda perjodu ta' żmien ghall-adozzjoni ta' dan ir-rieżami.
321. Il-Kumitat tas-Sigrieri Uffiċjali huwa meħtieġ jissottometti rapport annwali dwar l-attivitàajiet tas-servizzi tal-intelligence. Dan tlaqqa' fil-5 ta' Mejju 2022 fid-dawl tal-attivitàajiet tas-sorveljanza tas-CNI, iżda dan kien l-ewwel laqgħa tal-korp f'aktar minn tliet snin wara t-tfixkil fl-attività parlamentari kkawżata mill-pandemija tal-COVID-19. Il-Kap tas-CNI Paz Esteban dehret quddiem il-Kumitat u ammettiet li gew issorveljati 18-il mexxej tal-moviment separatista. Hija ssottomett ukoll l-ordnijiet tal-qorti għal

⁵⁶¹ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 2.

⁵⁶² Amnesty International - 10 medidas que garanticen la no repetición de violaciones des Derechos Humanos.

⁵⁶³ . <https://www.reuters.com/article/us-spain-politics-catalonia-spying-idCAKCN2MG0A6>, 24 April 2022.

⁵⁶⁴ The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/may/05/catalans-demand-answers-after-spanish-spy-chief-confirms-phone-hacking> , 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁶⁵ <https://www.defensordelpueblo.es/noticias/defensor-del-pueblo-verifica-la-actuacion-del-cni-se-ha-realizado-conforme-la-constitucion-la-ley-los-casos-examinados/>.

⁵⁶⁶ La Moncloa,

https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/presidente/news/Paginas/2022/20220526_appearance.aspx , 26 ta' Mejju 2022.

⁵⁶⁷ Informazzjoni mill-Missjoni fi Spanja.

⁵⁶⁸ <https://www.defensordelpueblo.es/noticias/defensor-del-pueblo-verifica-la-actuacion-del-cni-se-ha-realizado-conforme-la-constitucion-la-ley-los-casos-examinados/>.

⁵⁶⁹ El National, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html , 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁷⁰ https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/presidente/news/Paginas/2022/20220526_appearance.aspx , 26 May 2022.

dawk it-18-il kaž quddiem il-Kumitat.⁵⁷¹ ⁵⁷² Madankollu, f'konformità mal-Artikolu 5.5 tal-Ligi 11/2002, is-seduta saret bil-magħluq u dawk preżenti ma thallewx idaħħlu l-ebda apparat elettroniku⁵⁷³. Ma saret disponibbli l-ebda informazzjoni uffiċċiali ħlief għan-numru ta' każijiet. Skont il-kelliema li kienu preżenti fis-seduta ta' smiġħ, din għamlet enfasi eskużiva fuq il-miri Katalani u mhux fuq Pedro Sánchez, Margarita Robles u l-allegata 3GB tad-data ttieħdet mill-apparati tagħhom bl-użu ta' software ta' spjunaġġ mercenarju⁵⁷⁴. Robles ripetutament insista li l-immirar tat-18-il mira Katalana kien iġġustifikat.

322. Sánchez tkellem ukoll dwar il-kwistjoni fil-Parlament Spanjol fejn għal darb'oħra, tenna li kollex kien sar skont il-liġi, u li s-sigurtà nazzjonali hija soġġetta għas-sorveljanza tal-Parlament Spanjol u ta' korpi oħra tal-gvern⁵⁷⁵. L-eks CEO ta' NSO Group Shalev Hulio sostna wkoll li l-użu ta' Pegasus kien kompletament legali meta qal lil the *New Yorker* li l-użu ta' Pegasus minn Spanja kien leġittimu fid-dawl tar-rispett qawwi ta' Spanja għall-istat tad-dritt u r-rekwiżit ghall-awtorizzazzjoni tal-Qorti Suprema⁵⁷⁶.
323. Fit-3 ta' Mejju 2022, il-Kungress Spanjol ivvota kontra proposta biex jiġi stabbilit kumitat ta' inkjesta dwar l-użu ta' Pegasus. Fil-21 ta' Settembru 2022, il-parlament Katalan stabbilixxa kumitat ta' inkjesta dwar l-ispjunagg tar-rappreżentanti politici, tal-attivisti, tal-ġurnalisti u tal-familji tagħhom mir-Renju ta' Spanja bil-programmi Pegasus u Candiru.

L-ISKRUTINJU PUBBLIKU

324. Minn meta ġargo r-rivelazzjonijiet f'April 2022, kien hemm ammont sinifikanti ta' skrutinju pubbliku dwar l-użu ta' software ta' spjunaġġ kontra membri tal-gvern Spanjol u dawk favur l-indipendenza Katalana. Il-media Spanjola u l-strumenti tal-media madwar id-dinja ħadmu b'mod intesiv mal-organizzazzjoni tas-socjetà civili biex jiskrutinizzaw is-sistema ta' sorveljanza fi Spanja u jippromwovu d-drittijiet fundamentali tal-persuni fil-mira. Min-naħha l-ohra, xi politici Spanjoli ppruvaw jiskreditaw lil CitizensLab, u ssuġġerew li l-metodi tiegħu huma żbaljati jew li huma mmotivati politikament.

RIMEDJU

325. Każ legali dwar is-sorveljanza ta' software ta' spjunaġġ tal-Prim Ministro Pedro

⁵⁷¹ El National, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁷² El País, <https://elpais.com/españa/2022-05-05/la-directora-del-cni-da-explicaciones-sobre-el-espionaje-de-pegasus-ante-el-escepticismo-de-los-partidos.html> 21 ta' Mejju 2022.

⁵⁷³ El National, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁷⁴ El National, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁷⁵ La Moncloa, https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/presidente/news/Paginas/2022/20220526_appearance.aspx, 26 ta' Mejju 2022.

⁵⁷⁶ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta' April 2022.

Sánchez u tal-Ministru tad-Difiża Margarita Robles mis-Solicitor General⁵⁷⁷ fil-Qorti Nazzjonali Spanjola (SNC), l-Audiencia Nacional f'Madrid. Il-ġuriżdizzjoni tal-SNC hija prevista fl-Artikolu 65.1a tal-Liġi Organika 6/1985 dwar il-Ġudikatura, u skont dan l-allegati fatti jaqgħu fil-ġuriżdizzjoni tal-SNC peress li jaffettwaw persuni f'korpi nazzjonali ta' grad gholi, bħall-Prim Ministru u l-Ministru tad-Difiża. L-imħallef José Luis Calama, il-kap tal-Qorti Ċentrali tal-Istruzzjoni numru 4, huwa responsabbli għal dan il-każ li għadu għaddej⁵⁷⁸. Fit-13 ta' Ottubru 2022, l-Imħallef Calama ppreżenta kwestjonarju lil Robles u lil Grande-Marlaska, li kien jinkludi talba, li għandha tiġi kkonfermata minn sorsi legali, dwar kif gew identifikati l-infezzjonijiet Pegasus. L-Uffiċċju tal-Prosekuturi u l-Uffiċċju tal-Avukat tal-Istat bagħtu wkoll mistoqsijiet lill-Ministri⁵⁷⁹.

326. L-ilmenti legali dwar sorveljanza ta' software ta' spjunaġġ gew ippreżentati fil-Qorti Investigattiva f'Barcellona minn individwi b'rabit diretti jew indiretti mal-moviment tal-indipendenza tal-Katalonja, bl-investigazzjonijiet għadhom għaddejjin, għalkemm b'pass kajman. L-ewwel ilment tressaq fl-2020 minn Roger Torrent, eks President tal-Parlament Katalan u l-Ministru attwali tan-Negozju u x-Xogħol tal-Katalonja, u Ernest Maragall, eks Ministru għall-Azzjoni Barranija, ir-Relazzjonijiet Istituzzjonali u t-Trasparenza tal-Katalonja u l-President attwali tal-ERC fil-Kunsill tal-Belt ta' Barcellona^{580 581}. Il-każ ġie allokat lill-Qorti Investigattiva numru 32 f'Barcellona, li għalqet il-każ b'mod provviżorju. Andreu Van Den Eynde huwa wieħed mill-avukati li jirrapreżentaw lil Torrent u Maragall f'din il-każ, u huwa stess kien fil-mira ta' Pegasus. Van Den Eynde kkritika lill-qrati li konsistentement qed idewmu l-proċedimenti u prattikament qed “jipparalizzaw” il-każ⁵⁸². Omnium Cultural, l-Assemblea Nazzjonali tal-Katalonja (ANC) u l-partit tal-Kandidatura tal-Unità Popolari (CUP) ressqu wkoll diversi lmenti kriminali quddiem l-istess qorti f'Barcellona iżda għadha ma nfethet l-ebda investigazzjoni. Il-Qorti investigattiva Nru 32 f'Barcellona ċahdet it-talba għal kawżi kongunti sabiex issa qed jiġu ttrattati minn qrati u mhallfin differenti. L-ilmenti ta' Omnium Cultural u ta' CUP gew allokati lill-Qorti Investigattiva numru 21 fit-22 ta' April 2022, u dawk tal-ANC lill-Qorti 23 fis-26 ta' Lulju 2022. L-ilmenti għadhom ma thallewx jipproċedu b'mod shiħ, u lanqas ma ġie miftiehem li jinbdew investigazzjonijiet, u għalhekk l-ebda wieħed minn dawn il-każijiet ma qed jiġi investigat. Il-biċċa l-kbira tal-każijiet twaqqfu mill-imħallfin sakemm tingabar aktar evidenza, peress li l-evidenza ewlenja - il-mobiles allegatament infettati - ma kinux fil-pusseß tal-atturi⁵⁸³. L-imħallfin jistgħu jiddeċiedu li jaċċettaw ir-rapporti minn CitizenLab bħala evidenza esperta fil-każ. Madankollu, jekk l-imħallfin

⁵⁷⁷ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁷⁸ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁷⁹ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁸⁰ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁸¹ El Diario, https://www.eldiario.es/catalunya/juez-archiva-investigacion-espionaje-pegasus-torrent-maragall_1_9030414.html, 30 ta' Mejju 2020.

⁵⁸² El Diario, https://www.eldiario.es/catalunya/investigacion-espionaje-independentismo-divide-languidece-juzgados_1_9037282.html, 30 ta' Mejju 2022.

⁵⁸³ El País, <https://elpais.com/espana/catalunya/2022-05-30/el-juez-de-barcelona-archiva-de-forma-provisional-la-causa-por-el-espionaje-con-pegasus-a-torrent-y-maragall.html>, 30 ta' Mejju 2022.

ma jippermettux dan, dan jagħmilha diffiċli għall-persuni fil-mira biex jagħtu prova tal-każža tagħhom⁵⁸⁴.

327. Peress li l-SNC għandha ġuriżdizzjoni fi Spanja kollha fuq l-aktar każijiet ta' kriminalità serja, il-prose�utur pubbliku jista' jitlob li l-każijiet kollha ta' Pegasus jingha qdu flimkien⁵⁸⁵. Fi kliem iehor, il-kawżi ta' dawk fil-mira tal-gvern Spanjol u l-miri ta' "CatalanGate" kollha jinstemgħu fl-SNC f'Madrid. L-avukati li jirrappreżentaw lill-miri Katalani jaġfermaw li ma hemm l-ebda rabta bejn il-kawżi sakemm ma tingħatax prova li l-awtur huwa l-istess fil-każijiet kollha ta' sorveljanza⁵⁸⁶.
328. Hemm kawżi legali oħrajin li għadhom pendenti u li huma relatati mal-65 mira Katalana. Waħda minn dawn il-kawżi ġiet ipprezentata mill-avukat u l-mira ta' Pegasus Gonzalo Boye f'isem mill-inqas 19-il mira kontra NSO, it-tliet fundaturi tagħha Niv Karmi, Shalev Hulio u Omri Lavie, Q Cyber Technologies, u OSY, kumpanija sussidjarja bbażata fil-Lussemburgu^{587 588}. L-eks President tal-Katalonja Quim Torra u l-eks Viċi President tal-Parlament tal-Katalonja, Josep Costa, ipprezentaw ilment quddiem il-Qorti Suprema, iżda sena wara għad irid jiġi deciż mill-ġudikatura jekk il-kawża għandhiex tinstema' quddiem il-Qorti Suprema jew l-SNC. Sadanittant ma saret l-ebda investigazzjoni. Qed issir ukoll azzjoni legali fi Franza, fil-Belġju, fil-Iżvizzera, fil-Germanja u fil-Lussemburgu dwar is-sorveljanza tas-separatisti Katalani f'eżilju⁵⁸⁹.

PERSUNI FIL-MIRA

329. L-immirar bis-software ta' spjunaġġ tal-membri tal-moviment Katalan favur l-indipendenza u l-familja u l-personal marbuta magħhom allegatament beda fl-2015, meta l-president ta' dak iż-żmien tal-Assemblea Nazzjonali Katalana (ANC), Jordi Sánchez, kien fil-mira ffit wara dimostrazzjoni kbira f'Barċellona. Skont ir-rapport ta' Citizen Lab ta' April 2022, mill-inqas 65 persuna kienu ġew fil-mira b'software ta' spjunaġġ bejn l-2017 u l-2020: 63 b'Pegasus, erbgħa b'Candiru u tal-inqas żewġ persuni mat-tnejn li huma⁵⁹⁰. Mill-inqas apparat ta' 51 individwu ġew infettati b'success⁵⁹¹. Fost dawk li allegatament kienu fil-mira, direttament kif ukoll indirettament, kien hemm il-personalitajiet politici favur l-indipendenza tal-Katalonja, bħall-Ministru tan-Negozju u l-Impjieg u l-eks President tal-Parlament Katalan, Roger Torrent; il-President attwali tal-Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) fil-Kunsill tal-Belt ta' Barċellona u l-eks Ministru għal Azzjoni Barranija, ir-Relazzjonijiet Istituzzjonali u t-Trasprenza tal-Katalonja, Ernest Maragall; u erba' membri tal-Parlament Ewropew. Minħabba l-

⁵⁸⁴ Missjoni fi Spanja.

⁵⁸⁵ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁸⁶ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁸⁷ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/boye-catalangate-legal-offensive-pegasus_751530_102.html, 3 ta' Mejju 2022.

⁵⁸⁸ Catalan News, <https://www.catalannews.com/politics/item/catalangate-solid-evidence-points-to-perpetrators-within-spanish-government-says-citizen-lab>, 19 ta' April 2022.

⁵⁸⁹ Catalan News, <https://www.catalannews.com/politics/item/catalangate-solid-evidence-points-to-perpetrators-within-spanish-government-says-citizen-lab>, 19 ta' April 2022.

⁵⁹⁰ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegsus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 5.

⁵⁹¹ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegsus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 5.

mogħdija sinifikanti taż-żmien mill-bidu tal-hacking u dawn ir-rivelazzjonijiet, għadd ta' miri ma setgħux jiġi identifikati jew investigati aktar minħabba diversi fatturi, inkluż l-għadd ta' miri li remew it-telefown inkwistjoni⁵⁹².

330. Il-Prim Ministru Spanjol Pedro Sánchez, il-Ministru tad-Difiża Margarita Robles u 1-Ministru ghall-Intern Fernando Grande-Marlaska kien fil-mira permezz ta' Pegasus bejn Mejju u Ġunju 2021⁵⁹³. S'issa ftit li xejn hemm informazzjoni disponibbli dwar id-dettalji ta' dan l-hacking, peress li dan tħabbar mill-gvern u ma kienx ir-riżultat ta' investigazzjoni minn Citizen Lab jew ta' kwalunkwe tali servizz ta' ricerka jew minn ġurnalisti investigattivi oħra, u għadhom parti minn investigazzjoni li għaddejja. Sánchez u Robles huma l-kapijiet taż-żewġ ferghat tal-gvern li jissorveljaw is-CNI, il-korp responsabbli għat-twettiq tas-sorveljanza fi Spanja. L-apparati infettati ta' Sánchez u Robles inħarġu mill-gvern u xi drabi kien qed jiġi skennjati għal software ta' spjunaġġ⁵⁹⁴. Grande-Marlaska ġie infettat fuq l-apparat personali tieghu⁵⁹⁵. Il-Ministru ghall-Agrikoltura Luis Planas, li qabel kien iservi bħala diplomatiku fil-Marokk, kien ukoll fil-mira ta' software ta' spjunaġġ iżda ma seħħet l-ebda infezzjoni b'suċċess. Ĝie rrapporat li l-Gvern Marokkin jista' potenzjalment ikun responsabbli għal dan l-immirar. Madankollu, din l-informazzjoni ma ġietx ikkonfermata⁵⁹⁶.
331. Mill-65 kaž, ġew ikkonfermati 18-il kaž li kien fil-mira tal-awtoritajiet Spanjoli, iżda l-gvern ma kkummentax dwar is-47 persuna li fadal⁵⁹⁷. Ghadu mhux ċar jekk l-individwi l-oħrajn kinux fil-mira tas-CNI b'ordni tal-qorti jew jekk awtorità oħra kinitx irċeviet jew le ordnijiet tal-qorti biex timmirahom legalment. Minkejja l-mandati tal-qorti għall-użu ta' software ta' spjunaġġ fuq 18-il persuna, sussegwentement dawn ma ġewx akkużati b'reat relatat mal-mandat li jawtorizza l-użu ta' software ta' spjunaġġ. Fost il-miri li għalihom kienet giet awtorizzata s-sorveljanza hemm il-President attwali tal-Katalonja, Pere Aragonès, l-eks President u l-MEP attwali Carles Puigdemont, u politici u assoċjati oħra favur il-Katalonja dwar l-indipendenza⁵⁹⁸. Soġġett għar-rekwiżiti tas-segretezza u l-kunfidenzjalitā li jinsabu fil-ligi, il-Ministru tad-Difiża Robles irrefera għall-Att dwar is-Sigrieti Ufficijali talli ma espandiex dwar ir-raġunijiet għas-sorveljanza ta' dawk il-miri specifiċi⁵⁹⁹. Il-biċċa l-kbira tal-65 persuna fil-mira kollha mill-Katalonja f'xi ħin kien f'kuntatt mal-membri tal-moviment ta' indipendenza favur il-Katalonja li jgħixu barra minn Spanja. Xi wħud mill-persuni fil-mira ma kinux fi Spanja meta seħħet l-infezzjoni, fost postijiet oħra fil-Belġju, fl-Iżvizzera, fil-Ġermanja u fi Franza. Tali sorveljanza digżitali tkun illegali fil-Ġermanja, sakemm ma tkunx

⁵⁹² Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegaus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 5.

⁵⁹³ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/catalangate-hands-judge-spain-national-audience_750840_102.html, 2 ta' Mejju 2022.

⁵⁹⁴ The Economist, <https://www.economist.com/europe/spyware-in-spain-targeted-the-prime-minister-and-his-enemies/21809099>, 7 ta' Mejju 2022.

⁵⁹⁵ La Razon, <https://www.larazon.es/espana/20220510/gwxedc4drzhali5bqi4vhk7kq.html>.

⁵⁹⁶ The Economist, <https://www.economist.com/europe/spyware-in-spain-targeted-the-prime-minister-and-his-enemies/21809099>, 7 ta' Mejju 2022.

⁵⁹⁷ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁹⁸ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

⁵⁹⁹ El Nacional, https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html, 5 ta' Mejju 2022.

permessa b'mod espliċitu mill-awtoritajiet federali.

332. Wieħed mill-gruppi ewlenin li ġie žvelat li kien fil-mira huwa l-Membri Katalani tal-Parlament Ewropew favur l-indipendenza. Kull wieħed minnhom ġie īhekkjat permezz ta' software ta' spjunaġġ direktament jew indirettament permezz ta' dak li Citizen Lab tirreferi għaliex bhala mmirar relazzjonali⁶⁰⁰: Diana Riba i Giner, Jordi Solé, Carles Puigdemont u Clara Ponsati. Il-mobile ta' eks assistent akkreditat tas-Sinjura Ponsati ġie infettat b'suċċess b'Pegasus. Fil-każ ta' Antoni Comín, li matul seduta tal-Kumitat PEGA akkuża lill-Istat Spanjol li spjuna fuqu, Citizen Lab irrikonoxxiet li l-infezzjoni kienet ġiet attribwita hażin minħabba żball fit-tikkettar tal-inizjali.
333. Il-mobile tal-MEP Diana Riba i Giner tal-Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) ġiet infettata direktament bis-software ta' spjunaġġ Pegasus fit-28 ta' Ottubru 2019, tliet xhur biss wara li okkupat is-siġġu tagħha fil-Parlament. Filwaqt li kienet f'diskussjoni mal-assistenta tagħha fuq il-mobile, il-komunikazzjoni ġiet interrotta u l-membru tal-persunal tagħha semgħet registrazzjoni tal-konverżazzjoni li kienet għadha kif kellha ma' Riba i Giner. Il-ħin ta' din l-infezzjoni kkoinċida direktament ma' sentenza kruċjali tal-qorti dwar is-separatisti tal-Katalonja, li wieħed minnhom huwa Raül Romeva, ir-ragħel ta' Riba i Giner li fl-ahħar mill-ahħar irċieva sentenza ta' 12-il sena⁶⁰¹. F'seduta tal-Kumitat PEGA fil-Parlament, Riba i Giner iddeskriviet li dak iż-żmien, il-maġġaoranza tat-telefonati tagħha kienu relatati mal-każ tal-qorti, kif ukoll it-twettiq ta' ghadd ta' laqgħat u żjarat il-qrati. Bhala tali, l-akkwist f'dan il-każ kien tassew sinifikanti, inkluż Romeva u dawk konnessi mal-każ kritiku⁶⁰².
334. L-MEP Jordi Solé, ukoll mill-ERC, originarjament ġie rrapporat li ġie īhekkjat kemm fil-11 u fis-27 ta' Ĝunju 2020 skont ir-riċerka ta' Citizen Lab⁶⁰³. Madankollu, aktar tard ġew skoperti hames attakki oħra matul l-istess perjodu⁶⁰⁴. Solé skopra biss li kien ġie mmirat b'Pegasus b'kumbinazzjoni meta, wara li rċieva xi messaġġi potenzjalment suspettu, issottometta l-mobile tiegħu biex jiġi cċekk-jat bhala parti minn dokumentarju⁶⁰⁵. B'mod simili ghall-każ tal-kolleġa tiegħu, iż-żmien ta' dan l-immirar ukoll huwa wieħed interessanti. Dan seħħi matul id-diskussionijiet politici attwali dwar is-siġġu vakanti ta' Oriol Junqueras, li ma ngħatax permess biex jassumi l-pożizzjoni tiegħu bhala MEP waqt li kien il-habs fi Spanja⁶⁰⁶ u biss xahar qabel Solé nħatar biex jieħu s-siġġu f'Lulju 2020. Barra minn hekk, kien hemm diskussionijiet għaddejjin dak iż-żmien dwar l-istrateġija tal-partit u l-litigazzjoni internazzjonali rigward il-kolleġi fil-

⁶⁰⁰ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegaus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 6.

⁶⁰¹ Seduta tal-Kumitat ta' Inkjesta biex Jinvestiga l-Użu tal-Pegasus u ta' Software ta' Spjunaġġ għas-Sorveljanza Ekwivalenti, xhieda ta' smiġħ tal-MEP, is-Sinjura Diana Riba i Giner, Strasburgu, 6 ta' Ottubru 2022.

⁶⁰² Seduta tal-Kumitat ta' Inkjesta biex Jinvestiga l-Użu tal-Pegasus u ta' Software ta' Spjunaġġ għas-Sorveljanza Ekwivalenti, xhieda ta' smiġħ tal-MEP, is-Sinjura Diana Riba i Giner, Strasburgu, 6 ta' Ottubru 2022.

⁶⁰³ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegaus-candiru/>, 18 ta' April 2022 fil-p. 7. 7.

⁶⁰⁴ Seduta tal-Kumitat ta' Inkjesta biex Jinvestiga l-Użu tal-Pegasus u ta' Software ta' Spjunaġġ għas-Sorveljanza Ekwivalenti, xhieda tas-Sur Jordi Sole MEP, Strasburgu, 6 ta' Ottubru 2022.

⁶⁰⁵ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta' April 2022.

⁶⁰⁶ Seduta tal-Kumitat ta' Inkjesta biex Jinvestiga l-Użu tal-Pegasus u ta' Software ta' Spjunaġġ għas-Sorveljanza Ekwivalenti, xhieda tas-Sur Jordi Sole MEP, Strasburgu, 6 ta' Ottubru 2022.

ħabs u eżiljati tagħhom matul iż-żmien tal-infezzjonijiet⁶⁰⁷.

335. L-MEP Carles Puigdemont għal JUNTS u l-eks President tal-Katalonja kien fil-mira permezz ta' martu Marcela Topor, membri tal-personal u ghadd ta' assoċjati tiegħu⁶⁰⁸. B'kolloġx, Citizen Lab tirrapporta li sa 11-il individwu f'kuntatt mill-qrib ma' Puigdemont kienu fil-mira, inkluż tal-inqas żewġ infekkjonijiet ikkonfermati fuq l-apparat Topor fis-7 ta' Ottubru 2019 u fl-4 ta' Lulju 2020⁶⁰⁹.
336. L-MEP Clara Ponsatígħal JUNTS u l-eks Ministru tal-Edukazzjoni tal-Katalonja wkoll kienu mira relazzjonali. Pol Cruz, membru tal-personal tal-Parlament Ewropew, ġie kkonfermat li ġie infettat fis-7 ta' Lulju 2020⁶¹⁰.
337. Il-Presidenti kollha tal-Katalonja mill-2010 kienu fil-mira permezz ta' software ta' spjunaġġ matul jew wara l-mandat tagħhom⁶¹¹. Mhx inqas minn 12-il membru tal-ERC kienu fost il-65 mira, inkluż is-Segretarju Ġenerali tal-partit Marta Rovira li skont Citizen Lab għiet iħhekkjata mill-inqas darbtejn f'Ġunju 2020. Huwa sinifikanti ħafna li kemm Gabriel kif ukoll Rovira kienu jgħixu fl-Iżvizzera fiż-żmien tas-sorveljanza tagħhom, wara l-konseguenzi li seħħew wara r-referendum tal-2017.

MIRI ĊIVILI, INKLUŽI ĜURNALISTI, AVUKATI U RAPPREŽENTANTI TAS-SOĊJETÀ ĊIVILI

338. Jordi Domingo kien wieħed mill-ewwel attivisti tal-Katalonja li ġie rrapporat li sfaw fil-mira fl-2020. Għalkemm kien jappoġġja l-indipendenza tal-Katalonja u membru tal-Assemblea Nazzjonali tal-Katalonja (ANC), ġie rrapporat minn *The Guardian* li Domingo kien jemmen li kien mira żbaljata. Peress li ma kellux rwol ewlieni fl-avvenimenti tal-2017, huwa jemmen li l-mira maħsuba kien avukat bl-istess isem li kkontribwixxa għall-abbozzar ta' kostituzzjoni potenzjali għal Katalonja indipendenti⁶¹².
339. L-ANC, organizzazzjoni tas-soċjetà civili tal-Katalonja li tappoġġja l-indipendenza tal-Katalonja kienet waħda mill-ewwel organizzazzjonijiet fil-mira qabel ir-referendum tal-Katalonja, u minn dak iż-żmien kienet soġġetta għal immirar estensiv⁶¹³. Is-sitt persuni fil-mira tal-ANC jinkludu tnejn mill-eks presidenti tagħha, Jordi Sanchez (2015-2017) u Elisenda Paluzie (2018-2022), li s-sorveljanza tas-software ta' spjunaġġ tagħhom piet approvata permezz ta' ordni tal-qorti, kif kien dak tal-expert fil-votazzjoni u fid-decentralizzazzjoni digitali, Jordi Baylina, żewġ membri tal-Bord Nazzjonali tagħha

⁶⁰⁷ Politico, <https://www.politico.eu/article/oriol-junqueras-barred-from-european-parliament-seat/>, 9 ta' Jannar 2020.

⁶⁰⁸ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...>, 18 ta' April 2022 fil-p. 7.

⁶⁰⁹ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...>, 18 ta' April 2022 fil-p. 8.

⁶¹⁰ Ir-Rapport CatalanGate ta' Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...>, 18 ta' April 2022 fil-p. 7.

⁶¹¹ Artur Mas (wara li irrizenja mill-kariga), Carles Puigdemont (immirar relazzjonali), Joaquim Torra (waqt li kien qed jokkupa l-kariga), Pere Aragones (ġie infettat waqt li kien qed jokkupa l-kariga tiegħu ta' Vicer President ta' Torra). <https://catalonia.citizenlab.ca/>.

⁶¹² The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/13/phone-of-top-catalan-politician-targeted-by-government-grade-spyware>, 13 ta' Lulju 2020.

⁶¹³ Rapport ta' CitizenLab dwar CatalanGate, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pega...>, 18 ta' April 2022.

(Arià Bayè u Sònia Urpí) u membru wieħed ta' fergħa lokali (Jordi Domingo).

340. L-apparati ta' individwi qrib Jordi Cuixart, president ta' Ómnium Cultural (sa Frar 2022) ġew infettati, peress li f'dak iż-żmien kien il-ħabs. Dawn kien jinkludu Marcel Mauri, Viċi President tal-NGO, li s-sorveljanza tas-software ta' spjunaġġ tiegħu għiet approvata permezz ta' ordni tal-qorti.
341. Citizen Lab skopriet infezzjoni attiva b'Candiru fuq il-laptop ta' Joan Matamala, negozjant u attivist b'rabit mill-qrib ma' politiċi favur l-indipendenza tal-Katalonja, fi Frar 2021⁶¹⁴. Is-sorveljanza tas-software ta' spjunaġġ ta' Matamala nghat替 permezz ta' ordni tal-qorti. Candiru huwa ferm aktar diffiċli biex jiġi intracċat minn Pegasus, u din l-iskoperta ta' infezzjoni attiva ppermettiet li r-riċerkaturi f'Citizen Lab jifhmu aħjar ix-xejriet tagħha. Sussegwentement, ġew skoperti 16-il infezzjoni ohra fuq l-apparat ta' Matamala⁶¹⁵. Microsoft sussegwentement solviet il-vulnerabbiltajiet permezz ta' aġġornament iżda huwa impossibbli li wieħed ikun jaf l-ghadd ta' infezzjonijiet b'Candiru li ma gewx osservati⁶¹⁶.
342. Tal-inqas ġew immirati tliet žviluppaturi ta' sors miftuħ u imprendituri magħrufa b'Pegasus. Xavier Vives u Pau Escrich, kofundaturi ta' Vocdoni, protokoll ta' sors miftuħ ibbaż fuq il-blockchain ta' Ethereum għal votazzjoni digitali reżistenti għaż-ċensura u sigura, it-tnejn ġew immirati. Vives kien specifikament immirat bil-malware ta' Candiru, filwaqt li Escrich kien immirat kemm b'Pegasus kif ukoll b'Candiru⁶¹⁷. Is-sorveljanza tas-software ta' spjunaġġ ta' Vives u ta' Escrich għiet awtorizzata permezz ta' ordni tal-qorti.
343. Gonzalo Boye huwa l-avukat tal-eks Presidenti Puigdemont u Torras⁶¹⁸. Matul il-ħames xhur bejn Jannar u Mejju tal-2020, Boye kien fil-mira sa 18-il darba permezz ta' messaggi testwali li deħru bħala tweets minn organizzazzjonijiet tas-soċjetà civili jew minn strumenti prominenti tal-ahbarijiet⁶¹⁹. Citizen Lab ikkonfermat mill-inqas infezzjoni waħda b'succcess fit-30 ta' Ottubru 2020. L-infezzjoni waslet biss 48 siegħa wara l-arrest ta' wieħed mill-klijenti tiegħu⁶²⁰. L-immirar ta' Boye qajjem dubji dwar il-legalità tal-attakk kontra l-privileġġ bejn avukat u klijent.
344. Elena Jimenez, ir-Rappreżentant Internazzjonali ta' Ómnium Cultural, u Jordi Bosch, l-avukat responsabbi għar-Relazzjonijiet Istituzzjonali ta' Ómnium Cultural, it-tnejn ġew immirati b'Pegasus waqt li kien qed jaħdmu fit-tim legali ta' Jordi Cuixart. Jimenez kienet f'kuntatt kostanti mat-tim legali kollu ta' Cuixart, inkluż it-tim internazzjonali li kien qed iħejji lment lill-QEDB. S'issa, Citizen Lab eżaminat biss l-ahħar mobile akkwistat ta' Jimenez, iżda kkonfermat infezzjoni ta' żero kliks li rnexxiet fi Frar

⁶¹⁴ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta' April 2022.

⁶¹⁵ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta' April 2022.

⁶¹⁶ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta' April 2022.

⁶¹⁷ <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/#finding-catalans-targeted-with-candiru>.

⁶¹⁸ <https://catalonia.citizenlab.ca/>.

⁶¹⁹ <https://catalonia.citizenlab.ca/>.

⁶²⁰ <https://catalonia.citizenlab.ca/>.

2020. Bosch, wiċċi inqas pubbliku tat-tim legali, kein fil-mira f'Lulju 2020 inqas minn ġimġha qabel Cuixart ingħata forma inqas stretta ta' detenzjoni u fl-istess jum meta deher fuq it-televizjoni tal-Katalonja f'isem Ḷomni għall-ewwel darba.

345. Andreu van den Eynde i Adroer ġie infettat b'suċċess permezz ta' Pegasus fl-14 ta' Mejju 2020⁶²¹. Il-hacking sehh waqt li kien qed jaġixxi bhala avukat kemm ta' Raul Romeva kif ukoll ta' Oriol Junqueras fil-każ tagħhom quddiem il-Qorti Suprema.
346. Bl-istess mod, l-apparat tal-avukat Jaume Alonso-Cuevillas ġie infettat ukoll filwaqt li kien qed jirrappreżenta persuni ewlenin tal-Katalonja bħal Carles Puigdemont. Madankollu, Citizen Lab ma setgħetx tiddetermina d-data preciżha tal-infezzjoni b'suċċess.

INVESTIGAZZJONIET U RIFORMI LEGALI

347. Wara li ġew żvelati l-allegazzjonijiet li jinsabu fil-każ “Catalangate” tat-22 ta’ April 2022, l-istituzzjonijiet Spanjoli bdew proċess ta’ skrutinju bl-ġhan li jiżguraw li l-linji gwida dwar is-sorveljanza kienu ġew applikati b’mod korrett. Dawn il-miżuri jinvolvu ċ-ċitazzjoni ta’ Paz Esteban, Direttur tas-CNI, quddiem il-Kumitat tas-Sigrieri Uffiċjali fil-5 ta’ Mejju, imħabbra mill-Ministru tal-Presidenza Felix Bolaños; is-sessjoni ta’ skrutinju parlamentari tal-gvern u tal-Ministru tad-Difiza fis-26 u s-27 ta’ April; u l-valutazzjoni indipendenti mwettqa mill-Ombudsman, li tnediet fis-26 ta’ April u li ġiet konkluża fit-18 ta’ Mejju. Il-Ministru tad-Difiza Margarita Robles, filwaqt li kienet marbuta bis-segretezza f’konformità mal-Att dwar is-Sigrieri Uffiċjali, indikat il-fatt li l-miżuri kienu ttieħdu b’reazzjoni ghall-azzjoni ta’ dawk li “jiksru l-Kostituzzjoni, jieħdu f’idejhom infrastruttura pubblika, joħolqu diżordni pubbliku u [dawk li] għandhom rabtiet mal-mexxejja političi ta’ pajiż li qed jinvadi l-Ukrajna”⁶²². Il-partit tal-gvern (PSOE) u t-tliet partiti ewlenin tal-oppozizzjoni (PP, Vox u Ciudadanos) irrapportaw li d-direttur kien ipprovda spjegazzjonijiet sodisfaċenti dwar il-ħtieġa u l-legalità tal-miżuri ta’ sorveljanza ta’ software ta’ spjunaagg⁶²³ ⁶²⁴.
348. L-Ombudsman Spanjol ikkonkluda li ħafna mis-sorveljanza mwettqa fi Spanja mis-CNI saret b’rispett shiħi tal-proċeduri legali. Wara r-rakkomandazzjonijiet tiegħu dwar l-adegwatezza tal-kontrolli parlamentari u ġudizzjarji, u sabiex tiġi aġġornata l-leġiżlazzjoni, jiġu msahħha l-garanziji tal-kontroll ġudizzjarju u jiġi żgurat rispett massimu għad-drittijiet fundamentali tal-individwi, l-eżekuttiv Spanjol impenja ruħu li:
 1. joħrog investigazzjoni interna fis-CNI;
 2. iniedi investigazzjoni fil-kumitat dwar l-użu u l-kontroll ta’ krediti allokatati għal fondi sigrieri fil-Kungress Spanjol, u jorganizza seduta fejn jidher id-Direttur tas-CNI; kif

⁶²¹ Ir-Rapport CatalanGate ta’ Citizen Lab, <https://citizenlab.ca/2022/04/catalangate-extensive-mercenary-spyware-operation-against-catalans-using-pegasus-candiru/>, 18 ta’ April 2022 fil-p. 10.

⁶²² El País, <https://elpais.com/españa/2022-04-27/margarita-robles-sobre-el-espionaje-que-tiene-que-hacer-un-estado-cuando- alguien-declara-la-independencia.html>, 27 ta’ April 2022.

⁶²³ La Vanguardia, <https://www.lavanguardia.com/politica/20220505/8245084/cni-aporta-autorizaciones-judiciales-parte-espionaje-catalangate.html>, 5 ta’ Mejju 2022.

⁶²⁴ El Periodico de Espana, <https://www.epe.es/es/politica/20220505/frente-comun-pp-vox-cs-13614030>, 5 ta’ Mejju 2022.

ukoll

3. l-iżvelar tal-kumitat dwar l-użu u l-kontroll ta' krediti allokat iċċal fondi sigieti fil-Kungress Spanjol tal-Qorti Suprema; 18-il ordni li jawtorizzaw l-intrużjonijiet; u d-deklaſifikazzjoni tad-dokumenti tas-CNI relatati mal-membri fil-mira tal-moviment tal-indipendenza favur il-Katalani, fuq talba ta' mhallef;

4. ir-riforma tal-Ligi Spanjola tal-1968 dwar is-Sigieti Ufficijali⁶²⁵;

5. ir-riforma tal-qafas legali tas-CNI⁶²⁶;

6. l-approvazzjoni ta' Direttiva ġdida dwar l-Intelligence, li tistabbilixxi l-objettivi ta' intelligence tas-CNI; kif ukoll

7. l-aġġornament tal-istratgeġja nazzjonali dwar is-sigurtà tal-2021 u l-pjan taċ-ċibersigurtà.

349. Il-Qorti Għolja ta' Spanja⁶²⁷ fethet l-investigazzjoni tagħha wara li l-gvern stqarr li s-software ta' spjunaġġ Pegasus kien intuża biex isir spjunaġġ fuq il-ministri, inkluż il-Prim Ministro Sanchez. Bhala parti minn l-hekk imsejha kummissjoni investigattiva biex jiġi investigat l-ispjunaġġ, il-qorti talbet lill-uffiċjal eżekuttiv tad-ditta tas-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' Izrael NSO Group u lill-Ministru Felix Bolaños biex jixhdu. Il-magistrat li kien qed imexxi l-kompilazzjoni intervista wkoll lill-eks Direttur taċ-Ċentru Nazzjonali tal-Intelligence, Paz Esteban⁶²⁸⁶²⁹, kif ukoll il-Ministri tad-Difiża u tal-Intern, li l-apparat tagħhom kien fost dawk li ġew iħhekkjati. Il-Qorti⁶³⁰ bagħtet talba formal iċċal assistenza ġudizzjarja internazzjonali lill-Gvern Izraeljan fejn talbet informazzjoni dwar “aspetti differenti tal-ghodda tas-software”. Il-Qorti Għolja neħħiet ukoll is-segretezza tad-dokumenti relatati mal-każ u eliminat projbizzjoni fuq l-investigazzjoni ta' interċettazzjoni telefonika ta' mobiles li jappartjenu għall-Prim Ministro Pedro Sánchez u l-Ministru tad-Difiża Margarita Robles.

KONKLUŻJONI JIET

350. Spanja għandha sistema ġudizzjarja indipendenti b'salvagwardji suffiċjenti. Madankollu, wara l-iskoperta taż-żewġ kategoriji ta' miri fi Spanja, għad hemm xi mistoqsijiet, li jistgħu jitwieġbu permezz ta' riformi rapidi u profondi u l-implimentazzjoni effettiva tagħhom. Il-Gvern Spanjol qed jaħdem fuq modifikasi biex jindirizza n-nuqqasijiet. Fir-rigward tar-riforma tas-CNI, il-Gvern Spanjol ħabbar l-intenzjoni tiegħu fis-26 ta' Mejju 2022 li jirriforma l-qafas legali tas-CNI, iżda għadha

⁶²⁵ El País, “El Gobierno inicia la reforma de la ley franquista de secretos oficiales”, 5 ta' April 2021.

⁶²⁶ La Moncloa, “Pedro Sánchez anuncia una reforma de la regulación del control judicial del CNI para reforzar sus garantías”, 26 ta' Mejju 2022.

⁶²⁷ <https://www.reuters.com/world/spanish-court-calls-ceo-israels-nso-group-testify-case-spying-with-pegasus-2022-06-07/>.

⁶²⁸ https://www.elnacional.cat/en/politics/spain-cni-admits-spying-catalan-independence-judge_752448_102.html.

⁶²⁹ <https://www.theguardian.com/world/2022/may/10/spains-spy-chief-paz-esteban-sacked-after-pegasus-spyware-revelations>.

⁶³⁰ <https://www.theguardian.com/world/2022/may/10/spains-spy-chief-paz-esteban-sacked-after-pegasus-spyware-revelations>.

ma ġiet ipprezentata l-ebda proposta. Fl-1 ta' Awwissu 2022⁶³¹, il-gvern ippreżenta emendi leġiżlattivi għal-Liġi dwar is-Sigreti Ufficijali. Il-gvern bħalissa qed jistenna l-opinjoni tal-Kunsill tal-Istat.

351. Is-47 persuna fil-mira msemmija fir-rapport ta' Citizen Lab, li għalihom għadu mhux ċar jekk kinux fil-mira tas-CNI b'ordni tal-qorti jew le, jew jekk awtorità oħra kinitx irċeviet ordnijiet tal-qorti biex timmirahom legalment, ma jafux ir-raġunijiet, l-ambitu jew l-atturi wara l-immirar b'Pegasus. Dawn il-persuni għandu jkollhom aċċess għall-ġustizzja u għandha titnieda investigazzjoni sabiex jinxteħet dawl fuq dawn il-każijiet.
352. Fir-rigward tat-18-il kaž li għalihom tkun inħarġet ordni tal-qorti, il-legalitā tagħhom tkun ġiet ivverifikata u kkonfermata mill-Ombudsman, iżda n-natura speċjali, l-adegwatezza, in-natura eċċeżzjonali, il-proporzjonalità u l-htiega tagħhom⁶³² jistgħu jiġu vverifikati biss minn qorti.
353. B'mod aktar ġenerali, il-proċedimenti ġudizzjarji mill-individwi fil-mira mhumiex mexjin daqshekk malajr daqskeemm huwa ttamat, bil-ghan li jiġu pprovduti t-trasparenza u l-aċċess għal rimedju legali sinifikattiv. Il-kooperazzjoni mill-awtoritatjiet hija kruċjali hawnhekk. Sabiex tiġi pprovduta ċarezza akbar u jingħata kontribut b'għarfien espert tekniku, l-Europol tista' tiġi mistiedna u tista' tipprovd appoġġ biex tiżgura li jiġi segwit process forensiku xieraq.

I.F. Stati Membri Oħra

IN-NETHERLANDS

354. Il-ftehim ta' koalizzjoni tal-2017 tal-Gvern Netherlandiż jiddikjara li l-pulizija Netherlandiża ma tistax takkwista software ta' spjunaġġ minn fornitori li jipprovdu l-prodotti tagħhom lil “regimi dubjużi”, aktar tard speċifikati bħala “pajjiżi ħatja ta’ ksur serju tad-drittijiet tal-bniedem jew tad-dritt umanitarju internazzjonali”. Qabel kwalunkwe akkwist ta’ software ta’ spjunaġġ, il-pulizija Netherlandiża għandha tistaqsi lill-fornitur jekk ipprovdieks software ta’ spjunaġġ lil pajjiżi li ġew sanzjonati jew mill-UE jew min-NU u twettaq verifika dwar jekk il-pajjiż fejn huwa bbażat il-fornitur għandux regim ta’ kontroll tal-esportazzjoni li fih id-drittijiet tal-bniedem huma vvalutati fil-proċedura tal-liċenzja tal-esportazzjoni. Din il-valutazzjoni tiġi ripetuta perjodikament. Ta’ min jinnota li din ir-restrizzjoni tidher li tapplika biss għal akkwisti ta’ software ta’ spjunaġġ mill-pulizija. Is-servizzi tal-intelligence ma jissemmewx b'mod espliċitu. Skont il-gvern, il-pulizija ilha tuża software għall-hacking mill-2019, għalkemm l-awtoritatjiet ma jsemmux liema tip⁶³³. Jidher li NSO Group u l-prodott tagħha ta’ software ta’ spjunaġġ Pegasus ma jissodisfawx l-standards imsemmija hawn fuq, fi kwalunkwe kaž mhux qabel l-issikkar tar-regim tal-esportazzjoni ta’ Izrael f'Dicembru 2021⁶³⁴. Ma jingħata l-ebda għarfien dwar in-nefqa kemm mill-pulizija kif

⁶³¹

<https://www.mpr.gob.es/servicios/participacion/Documents/MAIN%20APL%20Informaci%C3%B3n%20Clasificada.pdf>.

⁶³² L-Artikolu 588 a. i., il-Kapitolu IV, l-Att dwar il-Proċedura Kriminali.

⁶³³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/23/ntwoorden-op-kamervragen-over-het-gebruik-van-hacksoftware-zoals-pegasus-in-nederland>.

⁶³⁴ <https://www.gov.il/en/departments/news/mod-tightens-control-of-cyber-exports-6-december-2021>.

ukoll mis-servizzi tal-intelligence għax-xiri u l-użu ta' sistema ta' software ta' spjunaagg.

355. Fin-Netherlands, beda jaħdem korp ġdid (Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden, TIB) fl-2018 biex jivaluta minn qabel il-legalità tal-awtorizzazzjoni mill-gvern lill-aġenziji tal-intelligence biex jużaw tekniki ta' sorveljanza. Is-sorveljanza ma tistax tipproċedi jekk it-TIB iqis l-awtorizzazzjoni illegali. It-TIB jissupplimenta l-korp ta' sorveljanza ewljeni, il-Kumitat ta' Rieżami dwar is-Servizzi ta' Intelligence u Sigurtà Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, CTIVD). Is-CTIVD jissorvelja attivitajiet ta' sorveljanza li jkunu għadhom għaddejjin minn servizzi tal-intelligence wara li tkun ingħatat l-awtorizzazzjoni u jittratta l-ilmenti.
356. Għandu jiġi nnutat li minn Novembru 2014 sa Dicembru 2016, NSO Group setgħet topera bis-sahha ta' żewġ kumpaniji, Shapes 1 BV u Shapes 2 BV, stabbiliti fin-Netherlands, fis-setturi ta' “azjendi finanzjarji” u “inginiera u disinn tekniku ieħor u parir”. It-tnejn ġew illikwidiati wara sentejn ta' operat⁶³⁵.
357. Fl-4 ta' Ottubru 2022, gie žvelat li f'Novembru 2019 il-Ministeru Netherlandiż tad-Difiża kien wasal biex jiffirma ftehim ma' WiSpear, il-kumpanija proprjetà ta' Tal Dilian, li qabel kienet akkwistat Cyrox, il-manifattur tas-software ta' spjunaagg Predator⁶³⁶. WiSpear kienet rebħet offerta mahruġa mill-Ministeru Netherlandiż. Ma jirriżultax b'mod ċar mill-iskambju tal-emails jekk dan jikkonċernax Predator jew prodott ieħor. Minn ittri elettronici žvelati skambjati bejn il-Ministeru Ċiprijott tal-Enerġija, il-Kummerċ u l-Industrija u WiSpear, jidher ċar li rappreżentant tal-Ministeru Netherlandiż tad-Difiża kien ikkuntattja lill-Ministeru Ċiprijott tal-Kummerċ biex jikseb assigurazzjonijiet dwar WiSpear bejn it-13 u l-15 ta' Novembru 2019, jiem biss qabel faqqgħet l-istorja ta' Dilian “vann ta' spjunaagg”. Dilian informa lir-rappreżentant tal-Ministeru Ċiprijott tal-Kummerċ li kien japprezza l-assistenza immedjata fil-kwistjoni, peress li d-data ta' skadenza ghall-iffirmar tal-kuntratt tinsab fil-viċin⁶³⁷. Mhuwiex ċar jekk il-kuntratt ġiex iffirms u jekk ġiex ipprovdut kwalunkwe software ta' spjunaagg lill-Ministeru Netherlandiż tad-Difiża.
358. In-Netherlands tospita wkoll sussidjarja ta' Cognyte rregistrata bħala Cognyte Netherlands B.V. Kif jidher mis-silta mill-Kamra tal-Kummerċ Netherlandiż, l-uniku azzjonista tas-sussidjarja Netherlandiż huwa UTX Technologies ibbażata f'Čipru. Kif deskrift fil-kapitolu dwar Čipru u l-Industrija tas-Software ta' Spjunaagg, UTX Technologies għandha storja ta' esportazzjoni ta' sistemi ta' intelligence u tracċar lejn il-Bangladesh u sistemi ta' monitoraġġ tat-tbaħħir lejn l-Istati Membri tal-UE. Barra minn hekk, il-kumpanija Izraeljana Verint - li kienet ukoll is-sid ta' Cognyte qabel id-derivati tagħha fl-2021 - kienet il-fornitur ewljeni tas-sistema ta' monitoraġġ għall-pulizija Netherlandiż⁶³⁸. Il-konnessjonijiet bejn il-pulizija u dan il-fornitur Izraeljan isiru saħansitra aktar ċari meta nosservaw li l-eks uffiċjal tal-pulizija Robert van Bosbeek ha r-rwol ta' direttur ta' Cognyte Netherlands B.V. mill-2014⁶³⁹. Direttur ieħor

⁶³⁵ Amnesty International, “Operating from the Shadows: Inside NSO Group’s Corporate Structure”, (Operat bil-Mohbi; Ĝewwa l-istruttura korporattiva ta’ NSO Group), <https://www.amnesty.org/en/documents/doc10/4182/2021/en/>.

⁶³⁶ <https://oparatiritis.com.cy/2022/10/04/e-mail-wispear-disy-netherlands/>.

⁶³⁷ <https://oparatiritis.com.cy/2022/10/04/e-mail-wispear-disy-netherlands/>.

⁶³⁸ Volkskrant: “Achterdeur in het nationale aftapsysteem van de politie, Israëli’s konden meeluisteren”.

⁶³⁹ Kamer van Koophandel: Bedrijfsprofiel - Cognyte Netherlands B.V. (34139430).

ta' din is-sussidjarja Netherlandiża, David Abadi, huwa wkoll l-uffiċjal finanzjarju ewlieni tal-kumpanija Izraeljana Cognyte Software Ltd li kienet marbuta mal-bejgħ ta' software ta' spjunaġġ ta' interċeazzjoni lill-Myanmar⁶⁴⁰.

359. Fit-2 ta' Ĝunju 2022, il-media rrapporat li s-servizz tal-intelliġenza Netherlandiż Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) uža Pegasus meta għen lill-pulizija biex tintraċċa persuna suspettata f'reat serju, Ridouan T, li sar suspettat ewlieni f'diversi kažijiet ta' qtil relatati mal-kriminalità organizzata, mat-traffikar tad-droga u mat-tmexxija ta' organizzazzjoni kriminali, u ġie arrestat fis-16 ta' Dicembru 2022 f'Dubai⁶⁴¹. Il-Gvern Netherlandiż irrifjuta li jikkummenta. Dan huwa kaž eċċeazzjonal li jistħoqqu attenzjoni aktar mill-qrib. Ir-rivelazzjonijiet seħħew fi żmien meta Pegasus u NSO Group kienu qed jattiraw bosta kritika pubblika, u t-tniżżeen fil-lista sewda mid-Dipartiment tal-Kummerċ tal-Istati Uniti kkawżaw dannu finanzjarju lil NSO Group. L-istorja ta' success Netherlandiża tal-qbid ta' individwu li kien wieħed mill-aktar kriminali mfittxija fi snin, kienet messaġġ li ntlaqa' tajjeb ghall-kumpanija. Ir-rapport tal-media huwa bbażat fuq dikjarazzjonijiet minn erba' sorsi fl-AIVD. Il-motiv tagħhom għar-rivelazzjoni ma jissemmiex fir-rapport. Lanqas ma jidher li kien hemm investigazzjoni dwar dawn ir-rivelazzjonijiet, li tqajjem il-mistoqsija dwar jekk ir-rivelazzjoni kellhiex l-approvazzjoni tal-maniġment tal-AIVD. Madankollu huwa improbabli ħafna li l-AIVD jippermetti li tinhareg tali storja mingħajr l-gharfien u l-approvazzjoni tal-awtoritajiet Izraeljani.

IL-BELĞJU

360. F'intervista ma' *The New Yorker*, eks uffiċjal tal-intelligence Izraeljan żvela li l-pulizija Belġiana tuża Pegasus fl-operazzjonijiet tagħha⁶⁴². Bi tweġiba għal dan, il-pulizija Belġiana ddikjarat li “ma kienet se tikkomunika dwar l-ebda mezz tekniku u/jew mezz tekniku użat ghall-investigazzjonijiet u ghall-missjonijiet”. F'Settembru 2021, il-Ministru tal-Ġustizzja Vincent Van Quickenborne semma li Pegasus “jista’ jintuża b’mod legali” mis-servizzi tal-intelligence, iżda ma riedx jikkonferma jekk is-servizz tal-intelligence Belġjan huwiex klijent ta' NSO jew huwiex qed juža xi software ta' spjunaġġ kontra l-kriminali⁶⁴³.
361. El Mahjoub Maliha, difensur tad-drittijiet tal-bniedem mis-Sahara tal-Ponent, u Carine Kanimba, bint l-attivist politiku mir-Rwanda Paul Rusesabagina, ukoll sar spjunaġġ fuqhom permezz tas-software ta' Pegasus meta kienu l-Belġju, u saħansitra waqt laqghat mal-uffiċjali tal-Gvern Belġjan. L-attakki bis-software ta' spjunaġġ aktarx li saru minn, jew f'isem, l-awtoritajiet tal-Marokk u tar-Rwanda, rispettivament. Ir-Rwanda hija akkużata wkoll li tuża s-software ta' spjunaġġ Pegasus biex timmira lill-kritiči li jgħixu fl-eżilju Belġjan, inkluži figur prominenti tal-oppożizzjoni Placide Kayumba u David Batenga⁶⁴⁴. Is-servizz tal-intelligence militari Belġjan ADIV skopra wkoll li Pegasus x'aktarx kien ġie installat mir-Rwanda fuq l-i-smartphone tal-ġurnalist

⁶⁴⁰ Reuters: “Il-kumpanija Cognyte ta’ Izrael rebbet offerta biex tbigh software ta’ spjunaġġ ta’ interċeazzjoni lill-Myanmar qabel il-kolp ta’ stat, juri d-dokumenti”.

⁶⁴¹ <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/aivd-gebruikt-omstreden-israelische-hacksoftware~b05a6d91/>.

⁶⁴² <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>.

⁶⁴³ <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/algemeen/van-quickenborne-duldt-gebruik-controversiele-spionagetool-pegasus/10329450.html>.

⁶⁴⁴ <https://www.ft.com/join/licence/88bec95c-78fd-4030-9526-a95fbdeb9da8/details?ft-content-uuid=d9127eaef99d-11e9-98fd-4d6c20050229>.

Belgjan, u kritiku ta' Kagame, Peter Verlinden u l-mara tiegħu Marie Bamutese⁶⁴⁵. Persuni oħra Belgjani fil-mira tal-użu ta' software ta' spjunaġġ jinkludu l-eks Prim Ministru Charles Michel u missieru Louis Michel (li dak iż-żmien kien MEP, eks Kummissarju u Ministru tal-Affarijiet Barranin). Skont il-media Belgjana, il-Gvern Marokkin kien responsabbi għall-attakki⁶⁴⁶.

IL-GERMANJA

362. L-entitajiet Germaniži li jagħmlu u għamlu użu mill-hacking huma l-Bundesnachrichtendienst, is-Servizz Federali tal-Intelligence jew il-BND, il-militar u s-servizzi tad-dwana u tal-pulizija. Il-BND hija l-aġenzija li tagħmel l-akbar użu mill-hacking. Fl-2009, kienet digħi mmonitorjat 2 500 apparat⁶⁴⁷.
363. Fil-Ġermanja huwa stabbilit qafas legali li jirregola l-użu ta' software ta' spjunaġġ. Mill-2008, il-ligi federali Germaniža tat-setgħat ta' hacking statali lill-pulizija f'każijiet ta' terroriżmu internazzjonali u għall-prevenzjoni ta' attakki terroristi⁶⁴⁸. Fl-2017, dahlet fis-seħħi li ġidu tħalli minn is-servizi, li tippermetti lil kull aġenzija tal-infurzar tal-ligi biex tuża hacking statali fil-każ ta' 42 reat kriminali. Dawn ir-reati jinkludu s-sottomissjoni ta' applikazzjonijiet għal ażil frawdolenti, evażjoni tat-taxxa u reati ta' droga fost l-ohrajn⁶⁴⁹. Fl-2021, il-Bundestag adotta l-abbozz ta' ligi tal-Gvern Federali “dwar l-adattament tal-ligi fuq il-protezzjoni tal-kostituzzjoni”. Din il-bidla tillegalizza l-hacking statali għad-19-il aġenzija tal-intelligence kollha Germaniži⁶⁵⁰ u tistipula l-obbligu li l-fornituri tal-komunikazzjoni jikkooperaw mal-istat f'attivitajiet ta' hacking⁶⁵¹.
364. Il-ligijiet dwar il-hacking fil-Ġermanja spiss jiġu ġġustifikati fid-dawl ta' każijiet ta' reati kontra l-awtodeterminazzjoni sesswali, pornografija tat-tfal, il-formazzjoni ta' organizzazzjonijiet kriminali u qtil. Madankollu, il-biċċa l-kbira tal-investigazzjonijiet li fihom il-pulizija użat l-ghodod ta' hacking ma kinux relatati mar-reati msemmija hawn fuq⁶⁵². L-aktar ċifri reċenti tal-2020 juru li l-pulizija Germaniža rċeviet awtorizzazzjoni għal 48 hack. Din użat biss 22 hack li l-ebda wieħed minnhom ma kien relatat mal-ġlieda kontra t-terroriżmu u qtil⁶⁵³.
365. F'Settembru 2021, ġie rrapporat li l-Uffiċċċju tal-Pulizija Federali Germaniža (BKA) f'materji Kriminali kien akkwista Pegasus lejn l-ahħar tal-2020. Hawnhekk huwa importanti li wieħed jinnota li l-ligi Germaniža tiddistingwi bejn żewġ forom ta' użu ta'

⁶⁴⁵ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/09/17/pegasus-spionageware-op-de-telefoon-van-journalist-peter-verlind/>.

⁶⁴⁶ <https://www.knack.be/nieuws/wereld/belgisch-slachtoffer-van-pegasus-spyware-mijn-leven-is-in-gevaar/>; <https://www.knack.be/nieuws/pegasus-project-macron-en-michel-in-het-vizier-van-marokko/>.

⁶⁴⁷ Il-Parlament Ewropew. Seduta tal-Ġermanja; <https://www.spiegel.de/netzwelt/web/online-durchsuchung-bnd-infiltierte-tausende-computer-im-ausland-a-611954.html>.

⁶⁴⁸ https://web.archive.org/web/20171008044948/https://www.gesetze-im-internet.de/bkag_1997/_20k.html.

⁶⁴⁹ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/englisch_stpo.html#p0528.

⁶⁵⁰ <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2021/kw23/de-verfassungsschutzrecht-843408>.

⁶⁵¹ <https://netzpolitik.org/2020/staatstrojaner-provider-sollen-internetverkehr-umleiten-damit-geheimdienste-hacken-koennen/>.

⁶⁵² Il-Parlament Ewropew, Is-Seduta ta' Smiġi tal-Ġermanja.

⁶⁵³ Quellen-TKÜ (§ 100a StPO) ġie approvat 25 darba u eżegwit 14-il darba, u Online-Durchsuchung (§ 100b StPO) approvat 23 darba u eżegwit 8 darbiet. Data miksuba minn:

https://www.bundesjustizamt.de/SharedDocs/Downloads/DE/Justizstatistiken/Uebersicht_TKUE_2020.pdf?__blob=publicationFile.

software ta' spjunaġġ⁶⁵⁴: aċċess għal kwalunkwe informazzjoni (Online-Durchsuchung⁶⁵⁵) u aċċess għal komunikazzjoni diretta biss (Quellen-TKÜ⁶⁵⁶). Peress li s-software Pegasus originali jista' jaċċessa l-informazzjoni kollha maħżuna fuq apparat, u mhux biss komunikazzjoni diretta, l-użu tiegħu mill-BKA jikser il-ligi. Minn sentenza importanti tal-Qorti Kostituzzjonali Federali Ġermaniża fl-2008, kwalunkwe software ta' spjunaġġ użat mill-awtoritatjiet tal-pulizija għandu jikkonforma mal-istandardi għat-telekomunikazzjoni u s-sorveljanza online stabbiliti għall-BKA^{657 658}. Il-BKA għalhekk talab lil NSO tikteb kodici sors, sabiex Pegasus ikun jista' jaċċessa dak li kien permess mil-ligi. Inizjalment, l-NSO rrifjutat li tagħmel dan⁶⁵⁹. Kien biss wara negozjati ġodda li l-NSO qabel, u għalhekk il-BKA kiseb verżjoni mmodifikata⁶⁶⁰. Filwaqt li dan ma ġiex rikonoxxut pubblikament, Martina Link, li dak iż-żmien kienet Viċi President tal-BKA, ikkonfermat ix-xiri ta' verżjoni mmodifikata matul laqgħa bil-magħluq tal-Innenausschuss fil-Bundestag⁶⁶¹. Allegatament dan ilu jintuża minn Marzu 2021. Il-verżjoni mixtriha mill-BKA kellha certi funzjonijiet imblukkati biex jipprev jenu l-abbuż, għalkemm muwiex ċar kif dan jaħdem fil-prattika. Il-BKA kiteb rapport dwar din il-verżjoni mmodifikata, li għadha klassifikata⁶⁶². Il-BKA caħħad lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà civili minn aċċess għall-kuntratti ma' kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ sakemm gew imġieghla jagħmlu dan mill-qorti. Madankollu, anke f'dan il-każ, huma trilaxxaw biss il-kuntratti f'verżjonijiet tassew redatti⁶⁶³. Minkejja żewġ stedinet lill-Kumitat PEGA, il-BKA ma setax jattendi għal xi waħda mis-seduti minħabba kwistjonijiet fl-iskedar.

366. F'Ottubru 2021, ġie žvelat ukoll li s-servizz ta' intelligence barrani Ġermaniż, is-Servizz ta' Intelligence Federali (Bundesnachrichtendienst, BND), kien xtara wkoll verżjoni mmodifikata ta' Pegasus, għalkemm l-akkwiżizzjoni kienet klassifikata⁶⁶⁴. Bi tweġiba għal mistoqsja parlamentari, il-Gvern Federali indika li l-użu ta' Pegasus huwa permess biss f'każiżiet individwali u jrid jikkonforma mal-kundizzjonijiet legali stretti stabbiliti fil-Kodiċi Ġermaniż tal-Proċedura Kriminali (StPO), l-Att dwar

⁶⁵⁴https://www.bka.de/DE/UnsereAufgaben/Ermittlungsunterstuetzung/Technologien/QuellentkueOnlinedurchsuchung/quellentkueOnlinedurchsuchung_node.html.

⁶⁵⁵https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/_100b.html.

⁶⁵⁶https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/_100a.html.

⁶⁵⁷ "The use of Pegasus and equivalent surveillance spyware: The existing legal framework in EU Member States for the acquisition and use of Pegasus and equivalent surveillance spyware" (L-użu tal-Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti: Il-qafas legali eżistenti li fl-Istat Membri tal-UE għall-akkwist u l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti),

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/740151/IPOL_STU\(2022\)740151_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/740151/IPOL_STU(2022)740151_EN.pdf).

⁶⁵⁸ Standardisierende Leistungsbeschreibung für Software zur Durchführung von Maßnahmen der Quellen-Telekommunikationsüberwachung und der Online-Durchsuchung,

https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Sonstiges/standardisierendeLeistungsbeschreibungQuellenTKUE.pdf?__blob=publicationFile.

⁶⁵⁹ <https://www.dw.com/en/german-police-secretly-bought-nso-pegasus-spyware/a-59113197>.

⁶⁶⁰ <https://www.dw.com/en/german-police-secretly-bought-nso-pegasus-spyware/a-59113197>.

⁶⁶¹ <https://www.dw.com/en/german-police-secretly-bought-nso-pegasus-spyware/a-59113197/>.

⁶⁶² <https://fragdenstaat.de/anfrage/mit-bka-abgestimmter-prufbericht-zur-pegasus-software/>.

⁶⁶³ Xhieda ta' Andre Meister, Seduta Specifika għall-Pajjiż dwar il-Ġermanja, Laqgħa tal-Kumitat ta' Inkjesta biex Jinvestiga l-Użu tal-Pegasus u ta' Software ta' Spjunaġġ għas-Sorveljanza Ekwivalenti għall-Polonja, 14 ta' Novembru 2022.

<https://netzpolitik.org/2022/finfisher-vertrag-wir-haben-das-bka-verklagt-und-gewonnen/>.

⁶⁶⁴ <https://www.sueddeutsche.de/politik/pegasusprojekt-nso-pegasus-bundesnachrichtendienst-1.5433974>.

Restrizzjonijiet dwar is-Segretezza tal-Posta u t-Telekomunikazzjoni (l-Att G-10) u l-Att Federali dwar l-Ufficċċju tal-Pulizija Kriminali (BKAG), iżda ma setax jikkummenta aktar dwar l-użu tiegħu minħabba raġunijiet ta' segretezza (Geheimhaltungsbedürftigkeit)⁶⁶⁵.

L-UŽU TA' SOFTWARE TA' SPJUNAĞġ

367. Fl-2012 u fl-2013, kemm il-Pulizija Federali Ġermaniża BKA kif ukoll il-Pulizija ta' Berlin LKA xraw FinSpy mingħand FinFisher b'mod indipendenti. F'dan il-każ ukoll, bħal fil-każ ta' Pegasus, il-BKA talbet lill-kumpanija tiżviluppa s-software ta' spjunaġġ FinFisher b'tali mod li ma jkunx jista' jaċċessa d-data kollha maħżuna fuq apparat, iżda biss komunikazzjonijiet diretti, sabiex ikun konformi mad-dritt Ġermaniż. Il-BKA żamm l-ittestjar ta' veržjonijiet godda tas-software ta' spjunaġġ ipprovduti minn FinFisher biex jintuża biss b'mod "legalment sigur u teknikament nadif", u biss wara hames snin, fl-2018, il-Ministeru Federali tal-Intern approva l-użu tiegħu. Dan kien matul l-istess sena meta gie skopert l-użu tas-software FinFisher kontra l-partijiet tal-oppożizzjoni fit-Turkija, filwaqt li l-Ġermanja ma kienet ħarġet l-ebda licenzja ta' esportazzjoni ghall-esportazzjonijiet ta' software ta' sorveljanza lil pajjiżi terzi mill-2015⁶⁶⁶. Madankollu, il-kuntratt bejn FinFisher u l-Pulizija ta' Berlin kien digħà ntemm sa dak iż-żmien, għalhekk il-pulizija fil-belt kapitali qatt ma użatu. Il-BKA ma kkummentax aktar dwar kwalunkwe użu ta' Finfisher fl-operazzjonijiet tiegħu jew jekk il-kuntratt għadux validu⁶⁶⁷.
368. Fl-2017, il-Ministeru Federali tal-Intern nieda l-Ufficċċju Čentrali għat-Teknoloġija tal-Informazzjoni fis-Settur tas-Sigurtà (ZITiS), ghall-facilitazzjoni tar-riċerka u l-iżvilupp għal għodod ta' hacking mill-gvern kif ukoll għax-xiri ta' għodod ta' hacking minn bejjiegħha kummerċjali⁶⁶⁸. Fis-6 ta' April 2022, gie rrapporat li ZITiS kienet qed tipprossetta għal teknoloġiji disponibbli xi mkien ieħor fid-dawl tal-fatt li l-kumpanija tas-software ta' spjunaġġ FinFisher iddikkarat li falliet⁶⁶⁹. Fost affarrijiet oħra, gie rrapporat, li sa mill-2019, kienet iltaqgħet hames darbiet⁶⁷⁰ mal-kumpanija ta' sorveljanza Taljana RCS Lab, iżda ma kienx hemm provi ta' akkwizizzjoni ta' għoddha minn RCS Lab⁶⁷¹. Barra minn hekk, ZITiS iltaqgħet u evalwat prodotti ta' software ta' spjunaġġ tad-ditta Awstrijaka DSIRF⁶⁷² u tad-ditti Iżraeljani Quadream⁶⁷³ u Candiru⁶⁷⁴.
369. F'Jannar 2023, *Tagesschau* rrapporat li ZITiS kienet ukoll f'kuntatt ma' Intellexa jew

⁶⁶⁵ <https://dserver.bundestag.de/btd/19/322/1932246.pdf>.

⁶⁶⁶ "The use of Pegasus and equivalent surveillance spyware: The existing legal framework in EU Member States for the acquisition and use of Pegasus and equivalent surveillance spyware" (L-użu tal-Pegasus u ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti: Il-qafas legali eżistenti li fl-Istati Membri tal-UE għall-akkwist u l-użu ta' Pegasus u software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti),

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/740151/IPOL_STU\(2022\)740151_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/740151/IPOL_STU(2022)740151_EN.pdf).

⁶⁶⁷ <https://netzpolitik.org/2019/berlin-hat-den-staatstrojaner-finfisher-gekauft-wir-veroeffentlichen-den-vertrag/>.

⁶⁶⁸ https://www.zitis.bund.de/DE/Home/home_node.html.

⁶⁶⁹ https://www.intelligenceonline.com/surveillance--interception/2022/04/06/after-finfisher-s-demise-berlin-explores-cyber-tool-options_109766000-art.

⁶⁷⁰ Twegiba għal mistoqsija parlamentari mill-MP tal-Partit The Left Martina Renner

<https://dserver.bundestag.de/btd/20/038/2003840.pdf>.

⁶⁷¹ <https://netzpolitik.org/2022/ras-lab-hackerbehoerde-trifft-sich-mehrmals-mit-staatstrojaner-hersteller/>.

⁶⁷² <https://dserver.bundestag.de/btd/20/001/2000175.pdf#page=12>.

⁶⁷³ <https://dserver.bundestag.de/btd/20/001/2000104.pdf#page=29>.

⁶⁷⁴ <https://dserver.bundestag.de/btd/20/003/2000327.pdf>.

is-sussidjarja tagħha Cyrox, ghalkemm mhuwiex ċar jekk is-software ta' spjunaġġ Predator inxtarax eventwalment. L-eks koordinatur tas-servizz sigriet Bernd Schmidbauer allegatament aġixxa bħala rappreżentant għall-prodotti ta' Intellexa. Skont ittri elettroniċi minn Novembru 2020, is-Sur Schmidbauer kien f'kuntatt mal-eks President tal-Uffiċċju Federali għas-Sigurtà tal-Informazzjoni Arne Schönbohm, bl-għan li jagħmel appuntament ma' Intellexa. Fi Frar 2022, is-Sur Schmidbauer ikkuntattja wkoll lill-President ta' ZITiS għal prezentazzjoni ta' Intellexa. Barra minn hekk, is-Sur Schmidbauer kien f'kuntatt mal-Viċi President tal-Uffiċċju Federali għall-Protezzjoni tal-Kostituzzjoni (BfV), li allegatametn irriżulta fi prezentazzjoni ta' Intellexa lill-persunal tal-BfV fil-bidu ta' Lulju 2022. Il-gvern ma kkummentax dwar l-appuntamenti li rriżultaw mill-aktivitajiet ta' lobbjar kontroversjali tas-Sur Schmidbauer⁶⁷⁵. Fl-2021, is-Sur Schmidbauer kien iltaqa' wkoll ma' Jan Marsalek, li huwa konness mad-DSIRF⁶⁷⁶.

MALTA

- 370. Diversi persuni ewlenin mill-kummerċ ta' software ta' spjunaġġ, jew irregistraw negozju f'Malta jew kisbu passaporti Maltin, iżda jidher li fil-fatt mhumiex residenti hemmhekk, u l-kumpaniji tagħhom lanqas ma jidhru li huma attivi. S'issa ġew identifikati ftit personalitajiet ewlenin mill-kummerċ tas-software ta' spjunaġġ.
- 371. Tal Dilian huwa čittadin Izraeljan, li qabel kien part mill-armata Izraeljana. Huwa fundatur ta' Intellexa u jgħix f'Čipru. Huwa kiseb passaport Malti fl-2017⁶⁷⁷. Huwa għandu wkoll sjieda kongunta ta' kumpanija f'Malta bl-isem ta' MNT Investments LTD⁶⁷⁸.
- 372. Anatoly Hurgin huwa čittadin Russu-Izraeljan u eks inginier militari Izraeljan. Huwa kiseb passaport Malti fl-2015⁶⁷⁹. Huwa l-fundatur ta' Ability Ltd, li kkooperat ma' NSO Group dwar Pegasus u mmaniġġat l-operazzjonijiet relatati man-network ta' NSO⁶⁸⁰. Meta applika għal passaport Malti, kien digħi qed jiġi investigat kemm mill-awtoritajiet tal-Istati Uniti kif ukoll minn dawk Izraeljani għal diversi reati⁶⁸¹. Il-ġurnalista investigattiva Daphne Caruana Galizia, li aktar tard ġiet maqtula f'Ottubru 2017, kitbet dwaru f'Awwissu 2016⁶⁸². Fl-2017, Ability Ltd kienet qed tīgi investigata mill-

⁶⁷⁵ <https://www.tagesschau.de/investigativ/swr/predator-spionage-software-101.html>.

<https://dserver.bundestag.de/btd/20/050/2005061.pdf>.

⁶⁷⁶ <https://www.tagesschau.de/investigativ/swr/wirecard-marsalek-schmidbauer-101.html>.

⁶⁷⁷ Persuni naturalizzati/registrati bhala čittadini ta' Malta 2017, ippubblikata fil-21 ta' Dicembru 2018.

<https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Government%20Gazette/Government%20Notices/PublishingImages/Pages/2018/12/GovNotices2112/Persons%20naturalised%20registered%20Gaz%202021.12.pdf>.

⁶⁷⁸ <https://mlt.databasesets.com/company-all/company/73006>; <https://happenednow.gr/to-neo-logismiko-kataskopias-predator-kai-oi-douleies-stin-ellada/>.

⁶⁷⁹ <https://timesofmalta.com/articles/view/bought-maltese-passport-given-right-to-vote-through-false-declaration.744429>.

⁶⁸⁰ <https://www.forbes.com/sites/thomasbrewster/2016/08/25/everything-we-know-about-nso-group-the-professional-spies-who-hacked-iphones-with-a-single-text/?sh=543a981a3997>;

<https://theshiftnews.com/2021/07/19/international-spy-company-linked-to-maltese-citizen-threatens-to-sue-journalists-for-exposing-surveillance-scandal/>.

⁶⁸¹ https://www.euractiv.com/section/all/short_news/mep-calls-out-malta-for-selling-passport-to-man-linked-to-pegasus-spyware/.

⁶⁸² <https://daphnecaruanagalizia.com/2016/08/owner-israeli-phone-surveillance-hacking-software-intelligence-operation-buys-maltese-passporteu-citizenship/>.

Kummissjoni tat-Titoli u l-Iskambji tal-Istati Uniti li allegatament għidbet dwar l-istat tal-finanzi tagħha, u kważi tneħħiet mil-lista minn NASDAQ⁶⁸³. Is-Sur Hurgin allegatament huwa wkoll sid ta' kumpanija fil-Litwanja, bl-isem ta' UAB "Communication technologies", li tipprovdi "servizzi ta' konnessjoni u telekomunikazzjoni"⁶⁸⁴.

373. Felix Bitzios huwa Direttur tal-kumpanija bbażata f'Malta Baywest Business Europe Ltd⁶⁸⁵, qabel kien sid u impjegat ta' Intellexa u kien involut fil-kaž ta' frodi ta' Piraeus/Libra⁶⁸⁶;
374. Stanislaw Szymon Pelczar huwa rappreżentant legali ta' BayWest Business Europe Ltd, irregjistrata f'Malta, u kien amministratur preċedenti ma' Krikel. Huwa ssemmha fil-Paradise Papers⁶⁸⁷;
375. Peter Thiel huwa cittadin Amerikan li twieled fil-Ġermanja, li akkwista cittadinanza ta' New Zealand fl-2011 minkejja li ma jgħix hemm. Huwa applika għal passaport tad-deheb Malti fl-2022 (ftit wara t-thabbira ta' negozju ġdid kongunt tas-Sur Kurz u s-Sur Hulio)⁶⁸⁸. Huwa fundatur ta' PayPal u tal-kumpanija kontroversjali Palantir (konnessa mal-iskandlu ta' Cambridge Analytica). Huwa sponsor ta' Donald Trump u l-ewwel investitur estern ta' Facebook. Huwa impjega lil Sebastian Kurz (li reċentement waqqaf negozju ma' Shalev Hulio, eks NSO) bħala strategista⁶⁸⁹;

FRANZA

MIRI FI FRANZA

376. Fl-2021, il-Proġett Pegasus żvela diversi kažijiet ta' tentattivi ta' hacks permezz tas-software ta' spjunagg Pegasus fi Franza⁶⁹⁰. Is-sett ta' data żvelat kien jinkludi n-numru tat-telefown tal-President Emmanuel Macron, kif ukoll in-numri tat-telefown ta' 14-il membru tal-kabinett tiegħu^{691 692}. Is-sejbiet ta' analiżżejjiet forensiċi mis-servizzi tal-intelligence tal-Istat Franciż iż-żikkiekk li t-telefowns tal-Ministru tal-Edukazzjoni Jean-Michel Blanquer, il-Ministru tal-Koeżjoni Territorjali Jacqueline Gourault, il-Ministru tal-Agrikoltura Julien Denormandie, il-Ministru tal-Akkomodazzjoni Emmanuelle Wargon u l-Ministru tal-Affarijiet Esteri Sébastien Lecornu kienu

⁶⁸³ <https://theshiftnews.com/2021/07/19/international-spy-company-linked-to-maltese-citizen-threatens-to-sue-journalists-for-exposing-surveillance-scandal/>.

⁶⁸⁴ https://revizitai.vz.lt/en/company/communication_technologies/anatoly_hurgin_direktorius/.

⁶⁸⁵ <https://offshoreleaks.icij.org/nodes/55071906>.

⁶⁸⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2022-04-19/ty-article/israeli-predator-spyware-found-in-phone-of-top-greek-investigative-reporter/00000180-6565-dc5d-a1cd-757f069c0000>.

⁶⁸⁷ <https://offshoreleaks.icij.org/nodes/55071906>.

⁶⁸⁸ <https://www.nytimes.com/2022/10/15/technology/peter-thiel-malta-citizenship.html>.

⁶⁸⁹ <https://www.politico.eu/article/austria-former-chancellor-sebastian-kurz-palantir-technologies-silicon-valley-peter-thiel/>.

⁶⁹⁰ The Guardian, [Pegasus spyware found on journalists' phones, French intelligence confirms \(Jinstab is-software ta' spjunagg Pegasus fuq il-mowbjais tal-gurnalisti, tikkonferma l-intelligence Franciża\)](#).

⁶⁹¹ The Guardian, [Spyware "found on phones of five French cabinet members" \(Jinstab software ta' spjunagg ta' hames membri tal-kabinett Franciżi\)](#).

⁶⁹² Euractiv, [France's Macron targeted in project Pegasus spyware case \(Macron ta' Franza fil-mira f'kaž ta' software ta' spjunagg tal-proġett Pegasus\)](#).

infettati bis-software ta' spjunaġġ Pegasus⁶⁹³. It-telefown tal-Membri Parlamentari Adrien Quatennens ġie infettat ukoll⁶⁹⁴.

377. Ir-registru kif jidher mill-Progett Pegasus allegatament kien fih ukoll in-numri tat-telefown ta' cittadini Franciżi oħra, fosthom ġurnalisti, eks političi u l-qraba tagħhom. Infezzjonijiet b'Pegasus ta' apparati mobbli li jappartjenu għad-direttur tal-istazzjon tar-radju Pariċjan TSF Jazz Bruno Delport, l-eks ministru Arnaud Montebourg u l-ġurnalisti investigattivi Edwy Plenel, Lénaig Bredoux u ġurnalista li ma ssemmiex ismu minn France 24 gew ikkonfermati mill-aġenzija tas-sigurtà tal-kompijutors ta' Franza (Agence nationale de la sécurité des systèmes d'information)⁶⁹⁵. Barra minn hekk, Claude Mangin - il-mara ta' Naâma Asfari, priġunier politiku Saharawi fil-Marokk - ukoll kienet fil-mira b'Pegasus⁶⁹⁶. Barra minn hekk, l-avukat tad-difiża bbażat f'Parigi ta' diversi attivisti ta' Polisario Front għall-każ tas-Sahara, Joseph Breham, kien ukoll fil-mira ta' Pegasus⁶⁹⁷.
378. Il-Marokk jidher li huwa reponsabbli għal bosta mill-attakki kemm fuq ġurnalisti kif ukoll političi fi Franza⁶⁹⁸, inkluz il-ġurnalisti Marokkini li jgħixu fl-eżilju Franciż, b'mod partikolari l-ġurnalista investigattiv Hicham Mansouri, li ħarab mill-fastidju kontinwu tal-awtoritajiet Marokkini fl-2016 u l-ġurnalista indipendenti Aboubakr Jamai, li telaq mill-Marokk fl-2007⁶⁹⁹.
379. Allegatament, fl-2021 Franza kienet se tixtri s-software ta' spjunaġġ Pegasus hija stess. Meta saru n-negozjati finali ma' NSO Group, ir-rivelazzjonijiet li s-software ta' spjunaġġ allegatament kien qed jintuża kontra ufficjali tal-Gvern Franciż wasslu għas-sospensijni f'daqqa tal-bejgħ⁷⁰⁰. Il-Ministeru tal-Affarijiet Barranin Franciż ċaħad it-taħdit ma' NSO Group⁷⁰¹.
380. F'laqha tal-Kumitat PEGA fid-9 ta' Jannar 2023, Serge Lasvignes, il-President tal-Kumitat Nazzjonali għall-Kontroll ta' Tekniki tal-Intelligence - iddikjara li d-deċiżjoni li ma jiġix awtorizzat l-użu ta' Pegasus fi Franza ttieħdet qabel ir-rivelazzjonijiet mill-Progett Pegasus. Skont Lasvignes, is-servizzi ta' intelligence Franciżi jużaw biss prodotti ta' sorveljanza li jinħolqu fi Franza sabiex jevitaw li produkturi ta' software ta'

⁶⁹³ The Guardian, [Spyware “found on phones of five French cabinet members”](#) (Jinstab software ta' spjunaġġ ta' hames membri tal-kabinet Franciżi).

⁶⁹⁴ https://www.google.com/url?q=https://www.bfmtv.com/politique/cible-par-le-logiciel-espion-pegaus-le-depute-insoumis-adrien-quatennens-annonce-deposer-plainte_AV-202107210122.html&sa=D&source=docs&ust=1674591349575339&usg=AOvVaw2rgujnaWzoVapS7ZbiH4-r.

⁶⁹⁵ Haaretz, The NSO File: A Complete (Updating) List of Individuals Targeted with Pegasus Spyware. (Il-Fajl ta' NSO: Lista Shiħa (u li qed tiġi aġġornata) ta' Individwi fil-Mira bis-Software ta' Spjunaġġ Pegasus.)

⁶⁹⁶ Haaretz, The NSO File: (Il-Fajl ta' NSO:) A Complete (Updating) List of Individuals Targeted with software ta' spjunaġġ Pegasus (Lista Shiħa (u li qed tiġi aġġornata) ta' Individwi fil-Mira bis-Software ta' Spjunaġġ Pegasus.)

⁶⁹⁷ <https://www.middleeasteye.net/fr/entretiens/pegasus-espionnage-maroc-france-macron-sahara-occidental-breham-avocat-mangin-algerie>.

⁶⁹⁸ Radio France, Projet Pegasus: le gouvernement et toute la classe politique française dans le viseur du Maroc.

⁶⁹⁹ <https://forbiddenstories.org/journaliste/hicham-mansouri/>; <https://forbiddenstories.org/journaliste/aboubakr-jamai/>.

⁷⁰⁰ MIT Technology Review, NSO was about to sell hacking tools to France. Now it's in crisis (L-NSO kien se jbigh għodod ta' hacking lil Franza. Issa jinsab fi kriżi).

⁷⁰¹ MIT Technology Review, NSO was about to sell hacking tools to France. Now it's in crisis (L-NSO kien se jbigh għodod ta' hacking lil Franza. Issa jinsab fi kriżi).

spjunaġġ barranin jiksbu aċċess għall-informazzjoni. Madankollu, Lasvignes spċċika li d-direttorat tekniku li jibni s-software ta' spjunaġġ Franciż fil-fatt jimporta certi partijiet minn kumpaniji mhux Franciżi⁷⁰².

381. Fi Franza, it-talbiet għall-awtorizzazzjoni ta' sorveljanza ta' persuna jridu l-ewwel jiġu approvati mid-Direttur Ĝeneralis tas-servizz, imbagħad mill-Ministru tal-Intern. Fl-ahhar mill-ahħar, it-talbiet kollha jridu jiġu awtorizzati mill-Prim Ministru. Bħalissa, 23 000 persuna jinsabu taħt sorveljanza fi Franza, u kull operazzjoni ġiet awtorizzata mill-Prim Ministru. Jekk persuna fil-mira tixtieq tistaqsi jekk hijiex jew kinitx taħt sorveljanza, l-aċċess għall-fajls tagħha jiġi michud b'referenza għas-sigurtà nazzjonali. Il-persuna tista' titlob verifika minn imħallef. Madankollu, l-imħallef jista' jiddeċiedi biss jekk is-sorveljanza kinitx legali jew le, iżda ma jistax jinforma l-persuna fil-mira peress li din taqa' taħt il-kunfidenzjalità tas-sigurtà nazzjonali⁷⁰³. Dan ifisser li fil-prattika d-dritt għal rimedju legali mħuwiex sinifikattiv, peress li l-oneru tal-prova jinsab fl-individwu, u huwa virtwalment impossibbli li tinkiseb xi prova mill-awtoritajiet.
382. Skont Fuljett ISS World tal-2013, il-Ministeru Franciż tal-Intern, il-Ministeru tad-Difiża, l-Interpol u l-Ambaxxata ta' Togo fi Franza kollha kienu preżenti fl-ISS World 2012, magħruf ukoll bħala "Il-Ballu tal-Wiretappers", bħala organizzazzjonijiet li attendew. Barra minn hekk, lista ta' bejjiegħha tal-ISS u integraturi tat-teknoloġija turi l-preżenza ta' kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ Franciżi li ġejjin kienu preżenti f'dan l-avveniment: Advantech, Amesys - Bull, AQSACOM France, Bertin Technologies, BreakingPoint, BULL, COFREXPORT, DataDirect Networks, Ercom, EXFO NetHawk, HALY3, Intersec, IP Solutions, OLEA Partners France, Scan & Target, Thales Communications & Security, Utimaco, VUPEN Security u WAHOU AND PARTNERS⁷⁰⁴.

KUMPANJI TAS-SOFTWARE TA' SPJUNAĠġ FI FRANZA

383. Franza hija baži għal kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ differenti, li l-aktar eminenti huma Nexa Technologies u Amesys. Nexa technologies, parti minn Intellexa Alliance ta' Tal Dilian, hija kumpanija Franciż taċ-ċiberdifiża u l-intelligence, stabbilita fl-2000⁷⁰⁵. Nexa Technologies hija mmexxija minn eks maniġers ta' Amesys. Amesys twaqqfet fl-1979⁷⁰⁶ u hija magħrufa għall-bejgħ ta' programm bl-isem ta' Cerebro, li huwa kapaċi jintraċċa l-komunikazzjonijiet elettroniċi tal-persuni fil-mira tieghu, bhall-indirizzi tal-email u n-numri tat-telefawn⁷⁰⁷.
384. Fl-2007, Amesys allegatament bieghet din it-teknoloġija ta' sorveljanza ta' telekomunikazzjoni lil-Libja, li ntużat mir-reġim ta' Gaddafi biex jiġu arrestati u ttorturati persuni li kkritikaw lir-reġim. Skont *Telerama*, Nexa ġiet stabbilita biex is-software ta' sorveljanza jingħata dehra ġdida u biex ikompli l-bejgħ ta' Amesys lir-reġim Eġizzjan⁷⁰⁸. Fl-2014, Nexa Technologies allegatament bieghet sistema ta' interċezzjoni lir-reġim Eġizzjan taħt l-isem Eagle. Din is-sistema kienet tintuża

⁷⁰² Seduta tal-Kumitat PEGA, id-9 ta' Jannar 2022.

⁷⁰³ Seduta tal-Kumitat PEGA, id-9 ta' Jannar 2022.

⁷⁰⁴ ISS World, Skeda tal-programmi għas-sena 2013.

⁷⁰⁵ Bloomberg, [Nexa Technologies Inc.](#).

⁷⁰⁶ PitchBook, [Amesys](#).

⁷⁰⁷ Le Monde, [Vente de matériel de cybersurveillance à l'Egypte : la société Nexa Technologies mise en examen](#).

⁷⁰⁸ ZDNet, Amesys and Nexa Technologies executives indicted (Amesys u Nexa Technologies b'att ta' akkuża).

f'konnessjoni mad-detenzjoni u t-tortura ta' opponenti politici tar-rejim ta' Al-Sissi⁷⁰⁹. Eagle ntużat u ġiet miżmuma minn Amesys mill-2007 sal-2011⁷¹⁰.

385. Gew ipprezentati diversi lmenti kemm kontra Amesys kif ukoll kontra Nexa Technologies. F'Ottubru 2011, il-Federazzjoni Internazzjonali għad-Drittijiet tal-Bniedem (FIDH) u l-Lega tad-Drittijiet tal-Bniedem (LDH) ipprezentaw kawża kontra Amesys fil-Qorti Għolja ta' Pariġi fid-dawl tal-allegat bejgħ tagħhom lil-Libja⁷¹¹. Humes miri Libjani ġew mismugħa fis-sajf tal-2013 u mira Libjana waħda ġiet mismugħa f'Diċembru 2015. Bhala riżultat ta' evidenza ġidida li tissottolinja l-użu tat-teknoloġija ta' sorveljanza ta' Amesys mir-rejim ta' Gaddafi, ġiet uffiċjalment assenjata l-istatus ta' xhieda assistita ghall-kompliċità fit-tortura bejn l-2007 u l-2011⁷¹².
386. Fl-2010, Amesys ittieħdet minn Bull, kumpanija Franciża tal-kompjuters. Fl-2014, Atos, li dak iż-żmien kienet immexxija minn Thierry Breton, hadet f'idejha Bull u għalhekk akkwistat ukoll lil Amesys⁷¹³. Fiż-żmien tat-tehid tal-kontroll, l-attivitajiet dubjużi ta' Amesys f'termini ta' kummerċ ma' regimi awtoritarji kienu digħà magħrufa sew. Fil-fatt, kien digħa tressaq ilment.
387. Fl-2017, rapport tal-media investigattiva żvela l-bejgħ ta' sistemi ta' sorveljanza minn Nexa Technologies lill-Eġittu fl-2014, li skatta lment mill-FIDH, l-LDH u l-Istitut ta' Kajr għal Studji dwar id-Drittijiet tal-Bniedem (CIHRS) kontra l-kumpanija^{714 715}.
388. F'Ġunju 2021, wara diversi lmenti minn organizzazzjonijiet tad-drittijiet tal-bniedem, il-Qorti Ġudizzjarja ta' Pariġi akkużat erba' eżekuttivi ta' Amesys u Nexa Technologies fuq il-bejgħ ta' teknoloġija ta' sorveljanza lill-gvernijiet tal-Libja u l-Eġittu⁷¹⁶. Huwa inkwetanti li għaddew 10 snin shah bejn l-ewwel ilment u l-bidu tal-każ tal-qorti. Sadanittant, Amesys setgħet tkompli l-attività tagħha mingħajr xkiel, inkluz il-bejgħ imsemmi hawn fuq ta' teknoloġija ta' sorveljanza lill-Eġittu.
389. Minkejja l-kontroversji, l-Agence Nationale des Titres Sécurisés (ANTS) Franciża ffirmsat kuntratt ma' Amesys f'Ottubru 2016 b'valor ta' aktar minn EUR 5 000 000 għall-ġestjoni teknika tal-baži tad-data TES (li fiha data personali u bijometrika taċ-ċittadini Franciżi kollha). Din id-deciżjoni tal-awtoritatijiet Franciżi li tiġi involuta l-Amesys, li dak iż-żmien kienet digħà magħrufa għall-prattiki tagħha, f'tali progett kienet soġġetta għal kritika. Filwaqt li Amesys ma jkollhiex kontroll shiħ tas-sistemi użati għall-fajl tal-baži tad-data kontroversjali tat-TES, din tassisti lill-maniġers tal-proġetti tal-agenzija li jittrattaw il-fajl TES, sabiex ma jkunx jista' jiġi eskluz li Amesys ikollha aċċess għal data personali. Madankollu, id-Direttur ta' ANTS qies li ma kienx hemm

⁷⁰⁹ Trial International, Amesys (Nexa Technologies).

⁷¹⁰ ZDNet, Amesys and Nexa Technologies executives indicted (Amesys u Nexa Technologies b'att ta' akkuża).

⁷¹¹ Trial International, Amesys (Nexa Technologies).

⁷¹² Trial International, Amesys (Nexa Technologies).

⁷¹³ L'Obs, Amesys file un coup de main à l'agence en charge du fichier monstre.

⁷¹⁴ Le Monde, Vente de matériel de cybersurveillance à l'Egypte : la société Nexa Technologies mise en examen.

⁷¹⁵ ZDNet, Amesys and Nexa Technologies executives indicted (Amesys u Nexa Technologies b'att ta' akkuża).

⁷¹⁶ Amnesty, Executives of surveillance companies Amesys and Nexa Technologies indicted for complicity in torture. (L-eżekuttivi ta' kumpaniji ta' sorveljanza Amesys and Nexa Technologies taħbi att ta' akkuża għal kompliċità fit-tortura.)

oġgezzjoni legali li jsir negozju ma' Amesys⁷¹⁷.

390. Fi Franzia, il-forniment ta' licenzji ta' esportazzjoni huwa kkontrollat mis-Servizz ta' Oġgetti b'Użu Doppju (SBDU) tal-Ministeru tal-Ekonomija, l-Industrija u l-Affarijet Dijitali. Barra minn hekk, il-Kummissjoni Inter Ministerjali dwar Oġgetti b'Użu Doppju – ippreseduta mill-Ministeru ghall-Ewropa u l-Affarijet Barranin – tispezzjona l-oġġetti b'użu doppju l-aktar sensittivi. Fiż-żmien tal-kitba, ma kienet disponibbli l-ebda informazzjoni dwar l-ghoti ta' licenzji ta' esportazzjoni mill-Gvern Franciż għal Nexa Technologies.

L-IRLANDA

391. L-Irlanda saret l-Istat Membru fejn irregistraw xi wħud mill-kumpaniji ewlenin tas-software ta' spjunaġġ involuti fl-iskandli, minħabba l-ligjet fiskali tagħha. Fl-20 ta' Settembru 2022, *The Currency*, pubblikatur tal-ġurnalizmu investigattiv Irlandiż, żvela li kemm Thalestris Limited, il-kumpanija omm ta' Intellexa, kif ukoll Intellexa stess għandhom il-kwartieri generali tagħhom fl-Irlanda, u huma rregistra f'ditta legali fil-belt ta' Balbriggan. Huwa notevoli li l-applikazzjoni biex Thalestris Limited tiġi inkorporata fl-Irlanda ġiet ipprezentata f'Novembru 2019 minn speċjalista fil-formazzjoni ta' kumpanija, 12-il jum biss wara li giet żvelata pubblikament l-investigazzjoni kriminali dwar Dilian u l-kumpanija tiegħi WiSpear mill-awtoritajiet Ċiprijotti. Tal Dilian innifsu, is-CEO ta' Intellexa, ma jidhirx fuq id-dokumenti tal-kumpanija Irlandiż, iżda t-tieni mara tiegħi, Sara Hamou, hija allegatament msemmija bħala direttur kemm ta' Thalestris kif ukoll ta' Intellexa⁷¹⁸.
392. Il-kontijiet ippubblikati minn Thalestris għall-perjodu li jintemm fil-31 ta' Diċembru 2020 jindikaw li jeżistu 10 kumpaniji sussidjarji ohra fil-Grecja, Ċipru, l-Iżvizzera u l-Gżejjer Vergni Brittanici, u li Thalestris ma kinitx responsabbli biex tithallas xi taxxa tal-korporazzjoni. Din użat ghadd ta' dispozizzjonijiet fiskali li jintużaw ukoll minn kumpaniji multinazzjonali li joperaw fl-Irlanda u għalhekk teknikament bdiet tagħmel telf⁷¹⁹.
393. Il-Gvern Irlandiż irrifjuta li jwieġeb għall-mistoqsija dwar jekk huwa jew kwalunkwe aġenzija tal-infurzar tal-ligi ġewx avviċinati minn Thalestris jew Intellexa, jew jekk qatt kienu użaw is-servizzi tagħhom, billi argumenta li “minħabba raġunijiet operattivi u ta' sigurtà nazzjonali sodi ma jkun xieraq li jikkumentaw dwar id-dettalji tal-arrangamenti tas-sigurtà nazzjonali, u lanqas ma jkun xieraq li jiġu żvelati l-arrangamenti taċ-ċibersigurtà tad-dipartiment jew dawk tal-uffiċċji, l-aġenziji u l-korpi tal-istat taħt il-mandat tad-dipartiment”. Il-Gvern Irlandiż irrifjuta wkoll li jikkumenta dwar kwalunkwe rabta Irlandiż mas-software ta' spjunaġġ prodott minn Thalestris u Intellexa.⁷²⁰ Ma hemm l-ebda evidenza magħrufa pubblikament ta' abbuż ta' software

⁷¹⁷ L'Obs, Amesys file un coup de main à l'agence en charge du fichier monstre.

⁷¹⁸ <https://thecurrency.news/articles/95068/an-address-in-north-dublin-e20m-in-spyware-sales-and-no-tax-inside-the-predators-irish-lair/>.

⁷¹⁹ <https://thecurrency.news/articles/95068/an-address-in-north-dublin-e20m-in-spyware-sales-and-no-tax-inside-the-predators-irish-lair/>.

⁷²⁰ <https://thecurrency.news/articles/95068/an-address-in-north-dublin-e20m-in-spyware-sales-and-no-tax-inside-the-predators-irish-lair/>.

ta' spjunaġġ fl-Irlanda.

394. *Haaretz* žvelat li ditta bl-isem ta' GoNet Systems, li kienet involuta fil-forniment ta' servizzi tal-infrastruttura tal-Wi-Fi fl-Ajrūport ta' Larnaca, u li kienet marbuta mal-WiSpear ta' Dilian u l-ġħeluq fl-2022, kellha wkoll sjieda korporattiva fl-Irlanda⁷²¹.
395. F'Jannar 2023, ġie rrapporat li l-Kumitat Oireachtas dwar il-Ġustizzja kelli jeżamina l-eżistenza ta' kumpaniji fl-Irlanda involuti fil-produzzjoni tas-software ta' spjunaġġ wara ittra mibgħuta mill-MEP Barry Andrews. Il-kumitat iddikjara li kien ikkunsidra l-kwistjoni matul laqgħa privata fit-18 ta' Jannar u qabel li jžid is-suġġett mal-programm ta' ħidma tiegħu għall-2023⁷²².
396. Ta' min jinnota li l-ligi korporattiva Irlandiża qed tinżamm taħt rieżami kontinwu u aġġornata fuq bażi regolari, sabiex tiżdied it-trasparenza tal-istrutturi tan-negożju. Fost l-eżempji hemm l-Att tal-2021 dwar il-Kumpaniji (Awtorità tal-Infurzar Korporattiv), li aġġorna r-reġim ta' infurzar, u aġġornament li jmiss tiegħu mistenni fl-2023, u l-Abbozz ta' Ligi tal-2023 dwar Dispożizzjonijiet Mixxellanji (Trasparenza u Reġistrazzjoni ta' Shubijiet Limitati u Ismijiet tan-Negożju). Barra minn hekk, il-Gvern Irlandiż indika aktar investimenti fiċ-Ċentru nazzjonali taċ-Ċibersigurtà (NCSC) sabiex tiżdied il-kapaċità tal-NCSC li jidentifika u jegħleb b'mod attiv it-theddid ċibernetiku mmirat lejn l-infrastruttura kritika u n-networks kritici permezz ta' varjetà ta' mezzi. Il-kapaċità tal-NCSC li jimmonitorja u jwieġeb għal incidenti se tiġi żviluppata permezz tal-evoluzzjoni li għadha għaddejja taċ-Ċentru ta' Operazzjonijiet tas-Sigurtà Konguanti (JSOC) u kapacitajiet analitici u ta' rapportar estiżi. Qed isir progress ukoll fix-xogħol dwar l-iżvilupp ta' strategija tat-teknoloġija għall-NCSC b'konsulenti esterni⁷²³.

IL-LUSSEMBURGU

397. Il-Lussemburgu jospita disa' entitajiet direttament relatati ma' NSO Group, kif ġie žvelat minn Amnesty International f'Ġunju 2021 u kkonfermati mill-Ministru għall-Affarijiet Barranin Lussemburgiż Jean Asselborn⁷²⁴. Il-fatt li l-ismijiet tad-disa' kumpaniji (bħal Triangle Holdings SA, Square 2 SARL, u Q Cyber Technologies SARL), kollha taħt il-kappa tal-kumpanija tal-ġestjoni u tal-ekwità privata Novalpina Capital, ma jiżvelawx minnufih il-konnessjoni ma' NSO Group, juri kif strutturi kummerċjali mhux trasparenti fil-Lussemburgu jippermettu lill-kumpaniji joperaw kompletament barra mill-fehma pubblika fil-Lussemburgu.
398. Wara r-rivelazzjonijiet ta' Amnesty dwar id-disa' entitajiet ta' NSO fil-Lussemburgu f'Ġunju 2021, il-Ministru għall-Affarijiet Barranin Jean Asselborn bagħat ittra lil kull wieħed minnhom, fejn talabhom biex joqogħdu lura minn kwalunkwe teħid ta' deċiżjonijiet li jistgħu jwasslu għal użu illeċitu tal-oġġetti u t-teknoloġiji li jagħmlu disponibbli għall-klijenti tagħhom. Skont LuxTimes, NSO Group wieġbet li tesporta biss is-software ta' spjunaġġ tiegħu minn Izrael bil-kunsens tal-Gvern Izraeljan, iżda

⁷²¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2022-09-20/ty-article-magazine/.highlight/as-israel-reins-in-its-cyberarms-industry-an-ex-intel-officer-is-building-a-new-empire/00000183-5a07-dd63-adb3-dal173af40000?lts=1667755247674>.

⁷²² <https://www.irishtimes.com/politics/oireachtas/2023/01/29/justice-committee-to-investigate-controversial-spyware-technology-group-with-links-to-ireland/>.

⁷²³ <https://www.kildarestreet.com/wrans/?id=2022-12-15a.199&s=cyber+security#g201.r>.

⁷²⁴ <https://www.amnesty.org/en/documents/doc10/4182/2021/en/>.

Novalpina Capital, Asselborn iddikjara f'Ottubru 2021 li ma setax jivverifika dan⁷²⁵. Fi kwalunkwe kaž, skont il-Ministru, l-ebda wahda mid-disa' entitajiet ma kienet awtorizzata tesporta prodotti ta' sorveljanza ċibernetika mil-Lussemburgu, peress li l-Lussemburgu ma ta l-ebda licenzja tal-esportazzjoni⁷²⁶. "Il-Lussemburgu, taht l-ebda ċirkostanza, mhuwa se jittollera operazzjonijiet tal-esportazzjoni mil-Lussemburgu li jikkontribwixxu għal ksur tad-drittijiet tal-bniedem f'pajjiżi terzi u se jiġura, jekk applikabbli, li jiehu l-miżuri meħtieġa biex jirrimedja kwalunkwe ksur tad-drittijiet tal-bniedem u biex jipprevjeni ksur futur", qal Asselborn⁷²⁷. Madankollu, NSO Group għadha tista' topera bis-sahħha tal-entitajiet ibbażati fil-Lussemburgu, bħal Q Cyber Technologies, li hija responsabbi għall-immaniġġar ta' fatturi, kuntratti u pagamenti mill-klijenti tas-software tagħha⁷²⁸. Fl-24 ta' Awissu 2022, ġie żvelat li NSO Group kienet ibbukkjav aktar minn nofs il-bejgħ tagħha matul is-sentejn preċedenti fil-Lussemburgu, u għamlitha čara dwar il-funzjonijiet tal-Lussemburgu bħala centru tan-negozju importanti għal NSO Group⁷²⁹.

399. F'Ottubru 2021, il-Prim Ministro Xavier Bettel ikkonferma li l-Lussemburgu xtara u uża Pegasus "minħabba raġunijiet ta' sigurtà statali"⁷³⁰.

L-ITALJA

400. S'issa, ma kien hemm l-ebda rapport dwar ix-xiri possibbli ta' software ta' spjunaġġ mill-awtoritajiet Taljani. Ma ġie rrapporat l-ebda kaž ta' livell għoli ta' spjunaġġ, għalkemm in-numru tat-telefown tal-eks Prim Ministro u l-President tal-Kummissjoni Romano Prodi nstab fil-lista ppubblikata mill-Proġett Pegasus⁷³¹. Bħala eks Mibghut Speċjali tan-NU għas-Saħel, seta' kien mira interessanti għall-Marokk, meta wieħed iqis in-networking possibbli tiegħu ma' persuni ta' livell għoli fis-Sahara tal-Punent jew fl-Algerija.
401. Il-kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ Tykelab u RCS Lab għażlu l-Italja bħala l-baži tagħhom għan-negozju.
402. Kumpanija oħra li ilha toffri software ta' intrużjoni offensiv mill-Italja mill-2012 kienet Hacking Team, li llum għandha l-isem ta' Memento Labs. Il-kumpanija kisbet popolarità wara hack li žvela bejgħ lil diversi pajjiżi awtoritarji li mbagħad użaw is-software ta' spjunaġġ RCS biex jattakkaw id-dissidenti politici, għurnalisti u difensutri tad-drittijiet tal-bniedem. Inkjesta mniedja mill-NGOs u l-investigaturi tan-NU dwar l-esportazzjoni ta' software ta' spjunaġġ tal-RCS lis-Sudan eventwalment wasslet lill-awtoritajiet Taljani jimponu "omnikomprensività" skont il-ligi Taljana dwar l-

⁷²⁵ <https://www.luxtimes.lu/en/luxembourg/government-cannot-verify-pegasus-export-claims-616eead9de135b9236b1efcc>.

⁷²⁶ <https://www.luxtimes.lu/en/luxembourg/us-blacklists-luxembourg-linked-spyware-firm-6182a606de135b9236d2210e>.

⁷²⁷ <https://delano.lu/article/nine-nso-entities-in-luxembourg>.

⁷²⁸ <https://www.luxtimes.lu/en/luxembourg/us-blacklists-luxembourg-linked-spyware-firm-6182a606de135b9236d2210e>.

⁷²⁹ <https://www.luxtimes.lu/en/business-finance/pegasus-firm-nsos-booked-most-sales-through-luxembourg-6303754ade135b9236e0870b>.

⁷³⁰ <https://www.luxtimes.lu/en/luxembourg/tax-voting-rights-housing-watch-bettel-video-highlights-6176e835de135b923682378d>.

⁷³¹ <https://www.washingtonpost.com/world/2021/07/20/heads-of-state-pegasus-spyware/>.

esportazzjoni minħabba thassib dwar id-drittijiet tal-bniedem, u ġhalhekk il-kumpanija kellha bżonn tfitteż awtorizzazzjoni individwali għal kull esportazzjoni. Filwaqt li mhux biss irrifjutat li tikkoopera matul l-inkesta, Hacking Team għenet ukoll ir-relazzjonijiet mill-qrib tagħha ma' uffiċċali superjuri fil-gvern, fis-servizzi tal-intelligence u fl-infurzar tal-liġi fl-Italja biex tippożżizzjona lilha nnifisha bhala assi tas-sigurtà nazzjonali u eventwalment għamlet pressjoni fuq il-Ministeru tal-Iżvilupp Ekonomiku biex terġa' tingħatalhom licenzja ghall-esportazzjoni globali⁷³².

L-AWSTRIJA

403. Bi tweġiba ghall-mistoqsijiet bil-miktub tal-Parlament Awstrijak, il-Gvern Federali Awstrijak iddikjara li l-Awstrija ma kinitx klijent ta' NSO⁷³³. Madankollu, l-eks Kanċillier tagħha, Sebastian Kurz, għandu rabtiet mill-qrib mal-fundatur ta' NSO Group, u DSIRF, fornitur kbir ta' software ta' spjunaġġ, huwa bbażat fl-Awstrija.
404. Wara r-riżenza tiegħu, is-Sur Kurz sussegwentement ġie impjegat bhala strategista globali għal Thiel Capital, bi sjeda mill-biljunarju Peter Thiel⁷³⁴. F'Ottubru 2022, is-Sur Kurz u Shalev Hulio (fundatur ta' NSO Group) nedew ditta taċ-ċibersigurtà bl-isem ta' Dream Security⁷³⁵. Ghalkemm Hulio rriżenza minn CEO ta' NSO Group f'Awwissu 2022, Dream Security u l-NSO għandhom rabtiet mill-qrib permezz ta' diversi konnessjonijiet personali u kummerċjali. Wieħed mill-investituri tagħha, Adi Shalev, kien ukoll investitur bikri fl-NSO. Gil Dolev huwa membru fundatur ieħor ta' Dream Security. Oħt Dolev, Shiri Dolev, hija l-President ta' NSO Group. Shalev Hulio preċedentement akkwista waħda mill-kumpaniji ta' Gil Dolev⁷³⁶.
405. F'Lulju 2022, l-operaturi użaw software ta' spjunaġġ minn kumpanija DSIRF ibbażata fl-Awstrija biex jihhekkjaw ditti tal-liġi, banek u ditti tal-konsulenza fl-Awstrija, il-Panama u r-Renju Unit. Skont ir-riċerkaturi ta' Microsoft, l-ghoddha "Subzero" tad-DSIRF użat sfruttamenti ta' żero jiem biex taċċessa informazzjoni kunkfenzjali, bħal passwords u kredenzjali oħra⁷³⁷. F'Ottubru 2022, il-Ministeru Federali tax-Xogħol u l-Affarijiet Ekonomiċi qal li ma kien konxju tal-ebda applikazzjoni għal licenzji ta' esportazzjoni mid-DSIRF, u li ma saret l-ebda applikazzjoni għal "software ta' intrużjoni" fl-aħħar 10 snin⁷³⁸. Fin-nuqqas ta' licenzja ta' esportazzjoni ghall-esportazzjoni ta' software mid-DSIRF, l-Uffiċċċu tal-Prosekutur Pubbliku ta' Vjenna

⁷³² 1a <https://theintercept.com/2015/07/07/leaked-documents-confirm-hacking-team-sells-spyware-repressive-countries/>;

<https://netzpolitik.org/2022/pega-untersuchungsausschuss-wie-staatstrojaner-gegen-eu-buerger-eingesetzt-werden/>.

⁷³³ Risposti mill-eks Ministru tal-Intern Karl Nehammer għall-Membru tal-Kunsill Nazzjonali Nikolaus Scherak, 22 ta' Settembru 2021, referenza 2021-0.580.421.

⁷³⁴ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-12-30/billionaire-thiel-gives-austria-s-former-wunderkind-a-job>.

⁷³⁵ <https://www.spiegel.de/netzwelt/web/sebastian-kurz-und-ex-nso-chef-gruenden-it-sicherheitsfirma-dream-security-a-4482132c-9faf-4be3-927a-86560ba28670>.

⁷³⁶ <https://www.timesofisrael.com/former-nso-ceo-ex-chancellor-of-austria-establish-new-cybersecurity-startup/>.

⁷³⁷ Studju intitolat – "Pegasus and the EU's external relations" (Pegasus u r-relazzjonijiet esterni tal-UE), Parlament Ewropew, Direttorat Ġenerali ghall-Politiki Interni, Dipartiment Tematiku C – Drittijiet taċ-Ċittadini u Affarijiet Kostituzzjonal, 25 ta' Jannar 2023, p. 52; Microsoft (2022), Untangling KNOTWEED: European private-sector offensive actor using 0-day exploits (Spiegazzjoni ta' KNOTWEED: Attur offensiv tas-settur privat Ewropew juža sfruttamenti ta' żero jiem).

⁷³⁸ https://www.parlament.gv.at/dokument/XXVII/AB/11698/imfname_1473647.pdf.

beda investigazzjoni preliminari dwar suspectt ta' aċċess illegali għal sistema tal-komputer skont il-ligi Awstrijaka.

L-ESTONJA

406. L-Estonja allegatament uriet ukoll interess fix-xiri tas-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO Group. In-negożjati inizjali bejn l-Estonja u NSO Group saru fl-2018, u wara dan l-Estonja għamlet ħlas parzjali fuq ftehim ta' USD 30 000 000 għas-software ta' sorveljanza⁷³⁹.
407. Madankollu, sena wara, uffiċjal tad-difiża Russu nnotifika lil Iżrael dwar l-intenzjoni tal-Estonja li tuża s-software ta' spjunaġġ Pegasus fuq numri tat-telefown Russi. Din l-informazzjoni wasslet lill-Ministeru Iżraeljan tad-Difiża biex jimblokka lill-Estonja milli twettaq spjunaġġ fuq kwalunkwe apparat Russu madwar id-dinja, u ddikjarat li l-patt ikun ta' dannu għar-relazzjonijiet bejn Iżrael u r-Russia⁷⁴⁰. Il-każ tal-Estonja jissottolinja li s-software ta' spjunaġġ Pegasus mħuwiex biss arma ta' sorveljanza, iżda jservi wkoll munita politika fir-relazzjonijiet diplomatiċi.

IL-LITWANJA

408. Kumpnija Litwana, UAB Communication Technologies, li topera fil-qasam tas-servizzi ta' konnessjoni u telekomunikazzjoni, hija proprjetà ta' Anatoly Hurgin, cittadin Russu-Iżraeljan, eks inġinier militari Iżraeljan u l-kożviluppatur ta' Pegasus flimkien ma' NSO⁷⁴¹. Fl-2015, Hurgin kiseb ukoll passaport tad-deheb⁷⁴².

IL-BULGARIJA

409. Fil-Bulgarija, il-kontrolli tal-esportazzjoni u l-licenzji ta' esportazzjoni għal prodotti kategorizzati bħala bħala oggetti b'użu doppju skont ir-Regolament tal-UE dwar l-Użu Doppju huma kkontrollati mill-Ministeru tal-Ekonomija, u b'mod aktar specifiku mill-Kummissjoni Interministerjali ghall-Kontroll tal-Esportazzjoni u n-Nonproliferazzjoni tal-Armi ta' Qerda Massiva⁷⁴³. Il-Ministru attwali tal-Ekonomija u l-Industrija huwa Nikola Stoyanov⁷⁴⁴. L-awtoritajiet Bulgari jiċħdu li taw licenzji ta' esportazzjoni lil NSO Group jew lis-sussidjarji tagħha⁷⁴⁵. Madankollu, l-eks sid ta' ekwità privata ta' NSO Group, Novalpina Capital, enfasizza li l-prodotti ta' NSO qed jiġu esportati mill-

⁷³⁹ The New York Times, “[Israel, Fearing Russian Reaction, Blocked Spyware for Ukraine and Estonia](#)” (Iżrael, b’Biża mir-Reazzjoni Russa, Imblokka Software ta’ Spjunaġġ għall-Ukrajna u l-Estonja), 23 March 2022.

⁷⁴⁰ The New York Times, “[Israel, Fearing Russian Reaction, Blocked Spyware for Ukraine and Estonia](#)” (Iżrael, b’Biża mir-Reazzjoni Russa, Imblokka Software ta’ Spjunaġġ għall-Ukrajna u l-Estonja.), 23 March 2022.

⁷⁴¹ https://rekvizitai.vz.lt/en/company/communication_technologies/anatoly_hurgin_direktorius/.

⁷⁴² <https://timesofmalta.com/articles/view/bought-maltese-passport-given-right-to-vote-through-false-declaration>.

⁷⁴³ Republic of Bulgaria, Ministry of Economy and Industry, [Kummissjoni Interministerjali ghall-Kontroll tal-Esportazzjoni u n-Nonproliferazzjoni ta' Armi ta' Qerda Massiva](#).

⁷⁴⁴ Kunsill tal-Ministri tar-Repubblika tal-Bulgarija.

⁷⁴⁵ Politico, “[Pegasus makers face EU grilling. Here's what to ask them](#)” (Dawk li jfasslu Pegasus jiffaċċejaw interrogażżonijiet mill-UE. Dan huwa dak li jiġu mistoqsija), 21 ta' Ĝunju 2022.

UE kemm minn Ċipru kif ukoll mill-Bulgarija⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸. Dawn iż-żewġ allegazzjonijiet huma kontraditorji. Barra minn hekk, il-pubblikazzjonijiet tal-media jsostnu li xi wħud mis-servers tal-infrastruttura tan-network li fuqha jsiru l-attakki b'Pegasus jinsabu f'ċentru tad-data Bulgaru li huwa proprjetà ta' kumpanija Bulgara. Din il-kumpanija hija proprjetà ta' NSO Group, Circles Bulgaria u Magnet Bulgaria, li rċevew liċenzji ta' esportazzjoni mill-awtoritajiet. Mill-Bulgarija, din is-sussidjarja ta' NSO Group tipprovi s-sussidjarji Ċiprijotti b'servizzi ta' riċerka u žviluppi u prodotti ta' network tal-esportazzjoni lill-gvernijiet⁷⁴⁹. Magnet hija inattiva, iżda Circles bħalissa għadha attiva u rċeviet liċenzja ta' esportazzjoni li hija valida sal-25 ta' April 2023⁷⁵⁰.

410. Fi Frar 2022, l-Uffiċċju tal-Prosekurur tal-Belt ta' Sofija nieda investigazzjoni biex jistabbilixxi jekk is-servizzi tal-Istat użawx illegalment is-software ta' spjunaġġ Pegasus biex jimmiraw lejn iċ-ċittadini Bulgari. L-investigazzjoni tinsab għaddejja bħalissa⁷⁵¹. F'Jannar 2022, fil-każ ta' *'Ekimdzhev et al vs il-Bulgarija*, il-QEDB sabet li l-ligijiet eżistenti fil-Bulgarija dwar is-sorveljanza sigrieta u ż-żamma u l-acċess għall-komunikazzjonijiet ma kinux jissodisfaw ir-rekwiżit tal-kwalità tal-ligi tal-Konvenzjoni u talbet lill-gvern biex jagħmel il-bidliet meħtieġa fil-ligi domestika biex itemm il-ksur⁷⁵².

I.G. Istituzzjonijiet tal-UE

L-IMMIRAR TAL-KUMMISSJONI EWROPEA

411. Fil-11 ta' April 2022, Reuters irrapportat li l-Kummissarju għall-Ġustizzja Didier Reynders u mill-inqas erba' membri tal-persunal tal-Kummissjoni kienu fil-mira tas-software Pegasus f'Novembru 2021⁷⁵³. Fit-23 ta' Novembru 2021, Apple bagħtet notifikasi uffiċċiali lill-apparati tal-Kummissarju Reynders u “persunal addizzjonali tal-Kummissjoni”, fejn infurmathom li kienu “fil-mira ta’ aggregaturi sponsorjati mill-Istat” u l-apparat tagħhom setgħu ġew kompromessi⁷⁵⁴.
412. Wara dawn ir-rivelazzjonijiet, il-Kummissarju Reynders ġie mistieden jitkellem mal-Kunitat PEGA fit-30 ta' Mejju 2022 u wieġeb ukoll bil-miktub għall-mistoqsijiet

⁷⁴⁶ Amnesty International, “Novalpina Capital’s response to NGO coalition’s open letter” (Ir-rispons ta’ Novalpina Capital għall-ittra miftuha tal-koalizzjoni tal-NGOs), 18 ta’ Frar 2019.

⁷⁴⁷ Access Now, “Is NSO Group’s infamous Pegasus spyware being traded through the EU?” (Il-prodott ta’ spjunaġġ notorju Pegasus ta’ NSO Group qed jiġi kkummerċjalizzat fl-UE?), 12 ta’ Settembru 2019.

⁷⁴⁸ <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/novalpina-capital-claims-ns0-group-received-export-licences-from-bulgaria-cyprus-but-both-states-deny-claims/>.

⁷⁴⁹ Amnesty International, “Operating From the Shadows: Inside NSO Group’s Corporate Structure” (Operat bil-Mohbi: Ĝewwa l-Istruttura Korporattiva ta’ NSO Group).

⁷⁵⁰ 750

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.mi.govtment.bg%2Ffiles%2Fuser/uploads%2Ffiles%2Fexportcontrol%2Fregister_iznos_transfer_22112018.xls&wdOrigin=BROWSELINK.

⁷⁵¹ <https://bnr.bg/en/post/101599684/sofia-city-prosecutor-s-office-investigates-possible-use-of-pegasus-spyware-in-bulgaria>.

⁷⁵² Ekimdzhev et al vs il-Bulgarija, Applikazzjoni Nru 70078/12, sentenza tal-11 ta’ Jannar 2022, disponibbli fuq: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-214673>.

⁷⁵³ <https://www.reuters.com/technology/exclusive-senior-eu-officials-were-targeted-with-israeli-spyware-sources-2022-04-11/>.

⁷⁵⁴ Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lir-rapporteur, 25 ta’ Lulju 2022; ittra ta’ risposta mill-kummissarji Hahn u Reynders lill-kunitat PEGA - 9 ta’ Settembru 2022.

tiegħu. Sa mid-19 ta' Lulju 2021, wara r-rivelazzjonijiet minn Forbidden Stories u Amnesty International, il-Kummissjoni kienet waqqfet “tim iddedikat ta’ esperti interni, inkarigat b’investigazzjoni interna”, sabiex “jivverifika jekk Pegasus kellux fil-mira tiegħu apparat ta’ persunal tal-Kummissjoni u membri tal-Kulleġġ”⁷⁵⁵. Il-Kummissjoni nediet ukoll soluzzjoni mobbli ta’ Detezzjoni u Rispons ghall-Punt Aħħari (EDR) fuq il-mobiles korporattivi kollha f’Settembru 2021, li tghin lis-servizzi tal-Kummissjoni jidtegħi kaw appur kieni infettati.

- 413. Matul l-investigazzjoni, il-Kummissjoni kkomunikat li, “lanqas ... qabel jew wara din id-data [23 ta’ Novembru 2021]” dawn il-kontrolli ma kkonfermawx li l-apparati personali jew professjonalji tal-Kummissarju Reynders kienu ġew kompromessi. Is-servizzi kompetenti tal-Kummissjoni spezzjonaw ukoll l-apparat tal-persunal l-ieħor li rċieva notifikasi simili mingħand Apple fl-istess jum, iżda “l-ebda wieħed mill-apparati spezzjonati ma kkonferma s-suspetti ta’ Apple”⁷⁵⁶.
- 414. Madankollu, fl-ittra tagħha tad-9 ta’ Settembru 2022, il-Kummissjoni rrikonoxxiet li matul l-investigazzjoni li għaddejja bħalissa dwar l-immirar tal-Kummissjoni b’Pegasus, “diversi kontrolli tal-apparati wasslu għall-iskoperta ta’ indikaturi ta’ kompromess”. Il-Kummissjoni s’issa għadha ma elaboratx aktar dwar is-sejbiet tal-investigazzjoni tagħha, kemm fil-pubbliku kif ukoll fil-Kunitat PEGA, peress li “dawn jiżvelaw li jisfidaw il-metodi u l-kapaċitajiet ta’ investigazzjoni tal-Kummissjoni, u b’hekk jipperikolaw serjament is-sigurtà tal-istituzzjoni”⁷⁵⁷. Rapporti mhux uffiċjali ta’ aktar minn 50 infezzjoni misjuba ma ġewx ikkonfermati mill-Kummissjoni.
- 415. Bi tweġiba għall-mistoqsija mill-Kunitat PEGA dwar liema attur jew atturi jistgħu jkunu wara dawn l-attakki, il-Kummissjoni wieġbet li “huwa impossibbli li dawn l-indikaturi jiġu attribwiti lil awtur spċificu b’ċertezza shiħa”. Madankollu, il-kwistjoni komuni u ġenerali li qed jittrattaw tnejn mill-uffiċċjali tal-Kummissjoni magħrufa fil-mira, il-Kummissarju Reynders u membru tal-kabinet tal-Kummissarju Vēra Jourová⁷⁵⁸, hija l-istat tad-dritt. Bi tweġiba għall-mistoqsija tal-Kunitat PEGA dwar il-possibbiltà ta’ korrelazzjoni, il-Kummissjoni rrifjutat li taqsam aktar informazzjoni dwar l-ghadd ta’ dipartimenti li setgħu ġew kompromessi, dwar il-professionijiet tal-persunal affettwati jew kwalunkwe informazzjoni ulterjuri li tkun ta’ interess għall-hidma tal-Kunitat PEGA u li tista’ tiddetermina l-origini tal-attakk, u ddikjarat li “ma għandhiex biżżejjed informazzjoni għad-dispożizzjoni tagħha li tippermettilna naslu għal konklużjonijiet definitivi dwar rabta bejn il-geolokalizzazzjoni u tentativ possibbli ta’ infezzjoni tal-apparat permezz ta’ Pegasus”⁷⁵⁹.
- 416. Fid-dawl ta’ dan ta’ hawn fuq, jistgħu jiġu identifikati diversi problemi. L-ewwel nett, il-Kummissjoni ma wrietz għarfien u fehim suffiċċenti tar-riskji politici enormi involuti meta wieħed ikun il-mira tas-software ta’ spjunagg. Kwalunkwe tentattiv ta’ hack – kemm jekk b’success jew le – tal-Kummissjoni, jew ta’ wieħed jew aktar mill-membri tagħha, huwa fatt politiku serju hafna li jaffettwa l-integrità tal-proċess demokratiku tat-tieħid tad-deċiżjonijiet. Fl-interazzjonijiet tagħha mal-Kunitat PEGA, il-Kummissjoni

⁷⁵⁵ Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lir-rapporteur - 25 ta’ Lulju 2022.

⁷⁵⁶ Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lill-Kunitat PEGA, 9 ta’ Settembru 2022.

⁷⁵⁷ <https://pro.politico.eu/news/148627>.

⁷⁵⁸ <https://pro.politico.eu/news/148627>.

⁷⁵⁹ Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lill-Kunitat PEGA, 9 ta’ Settembru 2022.

ripetutament spjegat li l-hack tal-apparat tal-Kummissarju Reynders permezz tas-software Pegasus ma rnexxietx. Madankollu, kif semmiet il-Kummissjoni stess, “diversi kontrolli tal-apparati [tal-personal] wasslu għall-iskoperta ta’ indikaturi ta’ kompromess”, li dwarhom ma kien hemm l-ebda komunikazzjoni ulterjuri. Dan jidher li jindika li l-Kummissjoni qed tnaqqas il-gravità ta’ istituzzjoni tal-UE fil-mira.

417. It-tieni, jidher li ma kienx hemm bīżżejjed kapacità tal-IT u kapacità biex il-Kummissarji u l-personal jiġu protetti minn attakki jew biex tiġi mmonitorjata u vverifikata ċ-ċibersigurtà tagħhom. Ghalkemm il-Kummissjoni stabbilit mizuri ġoddha, bħas-soluzzjoni EDR, fuq it-telefowns kollha tal-Kummissjoni, u tinvolfi ruħha f’kooperazzjoni kontinwa mas-CERT-EU⁷⁶⁰, minhabba n-nuqqas ta’ informazzjoni li l-PEGA rċieva mill-Kummissjoni, muwiex ċar sa liema punt il-mizuri tal-Kummissjoni biex tanalizza l-attakki ta’ spjunaġġ precedingenti kienu ta’ succcess u sa liema punt il-mizuri implementati sejkun biżżejjed fil-futur.
418. It-tielet, il-Kummissjoni ma rrapporatx ufficjalment in-notifikasi jew l-indikaturi ta’ kompromess lill-pulizija Belġjana għal investigazzjoni ulterjuri, iżda kienet biss f’kuntatt mal-pulizija Belġjana dwar “dettalji teknici” bħala parti mill-“kooperazzjoni regolari” tagħha. Il-Kummissjoni ddikjarat li “[n]otifikasi ta’ dan it-tip jaslu bosta drabi fi kwalunkwe jum partikolari mid-dipartimenti tal-IT rilevanti tal-Kummissjoni” u għalhekk ma hemmx bżonn li jiġu rrapporati b’mod ufficjali lill-pulizija. Skont il-Kummissjoni, peress li n-notifikasi ta’ Apple ma kinitx turi “infezzjoni definitiva, iżda l-possibbiltà ta’ tentattiv mill-malware li jimmira l-apparat korrispondenti”, il-Kummissjoni ma wettqitx segwitu mal-awtoritajiet tal-infurzar tal-ligi⁷⁶¹. Madankollu, f’każijiet oħra, pereżempju fi Spanja u Franzia, għiet imnedja investigazzjoni kriminali dwar l-użu ta’ software ta’ spjunaġġ kontra l-ministeri tal-gvern u l-kapijiet ta’ stat. Is-software ta’ spjunaġġ jintuża l-aktar minn atturi statali, li jikkwotaw raġunijiet ta’ sigurtà nazzjonali. Il-Kummissjoni targumenta li “xi aspetti marbuta mas-sigurtà nazzjonali jaqgħu barra mill-kompetenzi tal-Kummissjoni”⁷⁶², iżda tonqos milli tispjega kif il-Kummissarji u l-personal tal-Kummissjoni jistgħu jikkostitwixxu b’mod plawżibbli riskju għas-sigurtà nazzjonali.
419. Ir-raba’, il-fatt li l-Kummissjoni ma pprovdietx lill-Kumitat PEGA b’informazzjoni sinifikattiva, la bil-magħluq, dwar l-immirar tal-Kummissjoni, u lanqas, b’mod aktar ġenerali, bi kwalunkwe informazzjoni bażika relatata mal-investigazzjoni, ifisser li l-Parlament ma setax jeżerċita skrutinju demokratiku kif xieraq. Il-Kummissjoni għandha tivvaluta mill-ġdid liema informazzjoni tista’ tiżvela sabiex tippermetti sorveljanza parlamentari sinifikattiva.

L-IMMIRAR TAL-MEMBRI TAL-KUNSILL EWROPEW, TAL-KUNSILL U TAL-KUMMISSJONI

420. Mhx biss kien membru attwali tal-Kummissjoni u personal iehor tal-Kummissjoni fil-mira, iżda l-mexxejja tal-gvern, il-ministri u eks-Kummissarju kienu allegatament fil-mira ta’ software ta’ spjunaġġ minn barra u ġewwa l-Unjoni.
421. In-numru tat-telefown tal-President Franċiż Macron deher fil-lista ta’ persuni fil-mira

⁷⁶⁰ Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lill-Kumitat PEGA, 9 ta’ Settembru 2022.

⁷⁶¹ Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lill-Kumitat PEGA, 9 ta’ Settembru 2022.

⁷⁶² Ittra ta’ risposta mill-Kummissarji Hahn u Reynders lir-rapporteur - 25 ta’ Lulju 2022.

potenzjali tal-Progett Pegasus u l-Gvern Spanjol ikkonferma li t-telefowns tal-Prim Ministru Spanjol Pedro Sanchez, il-Ministru tad-Difiża Margarita Robles u l-Ministru tal-Intern Fernando Grande-Marlaska kienu infettati bis-software ta' spjunaġġ Pegasus, allegatament minn barra l-Unjoni.

422. Skont il-gazzetta Griega Documento, li ppubblikat lista estensiva ta' persuni li allegatament instabu li kellhom traċċi ta' Predator fl-apparat tagħhom⁷⁶³, Dimitris Avramopoulos, li kien Kummissarju Ewropew mill-2014 sal-2019, u diversi ministri attwali tal-gvern, inkluż il-Ministru tal-Affarijiet Barranin u l-Ministru tal-Finanzi, kienu fil-mira tas-software ta' spjunaġġ. . Mhuwiex ċar jekk l-allegati tentattivi ta' hacking fuq Avramopoulos seħħewx waqt li kien membru tal-Kummissjoni, u lanqas muhuwa ċar min kien warajhom. Madankollu, il-lista twila ta' persuni fil-mira tinkludi ħafna politici Griegi kemm mill-partit fil-gvern kif ukoll mill-oppożizzjoni. Dawn l-infezzjonijiet ikkonfermati u allegati u tentattivi ta' hacking juru li jista' jkun possibbli li l-mexxejja u l-ministri tal-gvern attwali, u l-Kummissarji attwali jew preċedenti, inkluži l-komunikazzjonijiet tagħhom mal-kolleġi, ikunu fil-mira minn barra jew gewwa l-Unjoni waqt li jkunu membri tal-Kunsill Ewropew, tal-Kunsill u tal-Kummissjoni. Għalhekk, telefown infettat wieħed jista' wkoll jikkomprometti serjament l-informazzjoni miżmuma mill-istituzzjonijiet, inkluža l-informazzjoni kondiviża matul il-laqgħat tal-Kummissjoni u tal-Kunsill f'ħin reali.

I.H. Pajjiżi terzi

423. It-Taqsima li ġejja se tenfasizza l-punt sa fejn l-użu ta' Pegasus jew ta' software ta' spjunaġġ għas-sorveljanza ekwivalenti, li direttament jew indirettament jinvolvi entitajiet marbuta mal-UE, ikkontriwixxa għal spjunaġġ illegali fuq il-ġurnalisti, il-politici, l-uffiċċiali tal-infurzar tal-ligi, id-diplomati, l-avukati, in-nies tan-negozju, l-atturi tas-socjetà civili, id-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem jew atturi oħra f'pajjiżi terzi. Dan jinkludi l-punt sa fejn l-iskjerament ta' software ta' spjunaġġ wassal għal ksur tad-drittijiet tal-bniedem li huwa ta' thassib serju fir-rigward tal-objettivi tal-politika estera u ta' sigurtà komuni tal-UE, u jekk l-użu ta' software ta' spjunaġġ kienx qed jikser il-valuri minquxa fl-Artikolu 21 tat-TUE u fil-Karta, anke b'kunsiderazzjoni xierqa tal-Principji ta' Gwida tan-Nazzjonijiet Uniti dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem u drittijiet oħra minquxa fid-dritt internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem.
424. Mill-pajjiżi terzi involuti bis-software ta' spjunaġġ, Izrael u l-Marokk irċevev attenzjoni partikolari mill-Kumitat PEGA, b'seduta ta' smiġħ u missjoni lejn Izrael f'Lulju 2022 u sessjoni ddedikata għall-Marokk fi Frar 2023 matul seduta ta' smiġħ dwar il-geopolitika tas-software ta' spjunaġġ. Barra minn hekk, seduta f'Awwissu 2022 kienet parżjalment iddedikata għar-Rwanda, b'kummenti minn Carine Kanimba, li kienet persuna fil-mira ta' Pegasus.

IŽRAEL

425. Il-Kumitat PEGA żar Izrael f'Lulju 2022. L-ġħan ewljeni tal-vjaġġ kien li jiltaqa' mal-manifattur tas-software ta' spjunaġġ Pegasus, il-kumpanija NSO Group ibbażata

⁷⁶³ Documento, edizzjoni tas-6 ta' Novembru 2022.

f'Izrael. Id-delegazzjoni PEGA saret taf li NSO Group bieghet software ta' spjunaġġ lil 14-il gvern tal-UE, bl-użu ta' licenzji ta' esportazzjoni maħruġa mill-Gvern Izraeljan. Hija ddiskutiet l-abbuži tal-ghodod ta' sorveljanza mercenarja u l-impatt tagħhom fuq id-demokrazija, l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali fl-UE. Il-Kumitat iltaqa' wkoll ma' rappreżentanti tal-gvern, il-Knesset, esperti u s-soċjetà civili. Din iż-żjara ssottolinjat l-ineffettività tas-salvagwardji eżistenti kontra l-abbuż tas-software ta' spjunaġġ u l-htiega ta' regolamentazzjoni ħafna aktar stretta tal-Unjoni Ewropea dwar il-bejgħ, ix-xiri u l-użu tas-software ta' spjunaġġ. Il-qasam tal-intelligence ċibernetika jehtieg li jiġi rregolat b'mod effettiv biex jiġi pprevenut l-abbuż tas-software ta' spjunaġġ fil-futur.

426. Is-sitwazzjoni ġeopolitika u ta' sigurtà ta' Izrael wasslet lill-gvern u lis-settur privat tiegħu biex jiżviluppaw ghodod ghall-ġbir tal-intelligence li jespandu l-kapaċitajiet taċ-ċibersigurtà tal-pajjiż, speċjalment fir-rigward tad-difiża tieghu. Matul is-snin, Izrael sar wieħed mill-produtturi ewlenin fid-dinja ta' teknoloġiji ta' sorveljanza avvanzata u software ta' spjunaġġ, peress li għandu għarfien espert konsiderevoli fl-iżvilupp ta' ghodod ghall-ġbir tal-intelligence. L-industrija tesporta l-prodotti tagħha globalment. Studju kkummissjonat mill-Parlament Ewropew u ppubblikat fl-2023 bit-titolu Pegasus u r-relazzjonijiet esterni tal-UE nnota li "ghall-pajjiżi tal-esportazzjoni, l-industrija tas-software ta' spjunaġġ tista' tkun sors ta' dħul li jħalli l-qligh u mezz ta' pressjoni għall-influwenza diplomatiċa"⁷⁶⁴. Dan huwa kkonfermat ukoll minn rapporti tal-ahbarijiet, b'esperti li jenfasizzaw l-utilità ta' Pegasus fl-iffurmar ta' relazzjonijiet diplomatiċi, jiġifieri mal-Istati tal-Golf⁷⁶⁵.
427. Minbarra raġunijiet domestiċi strategiċi, Izrael ippromwova lilu nnifsu b'suċċess bħala nazzjon innovattiv għal negozji godda, b'ditti bl-aktar teknoloġija sofistikata fil-qasam, bħal NSO, Cellebrate, Candiru, QuaDream u Intellexa. Il-bejgħ kollettiv tal-industrija huwa stmat li huwa tal-inqas USD 1 000 000,000 fis-sena⁷⁶⁶, li jammonta għal madwar 0.6 % tal-esportazzjonijiet ta' Izrael⁷⁶⁷. Il-forzi tad-difiża u l-aġenzijsa tal-intelligence ta' Izrael, b'mod partikolari l-Unità 8200 tad-diviżjoni taċ-ċibersigurtà tagħha, kellhom rwol essenzjali fis-suċċess tal-industrija ta' software ta' spjunaġġ ta' suċċess ta' Izrael u l-kumpaniji jgawdu relazzjonijiet mill-qrib mal-entità. Skont studju tal-2018, 80 % tal-2 300 persuna li waqqfu s-700 kumpanija taċ-ċibersigurtà ta' Izrael qabel kienu impiegati tal-unitajiet ta' intelligence tal-Forzi ta' Difiża ta' Izrael. Wieħed mill-personaġġi l-aktar prominenti tagħha fl-industrija huwa s-sid u l-fundatur ta' Intellexa, Tal Dilian (ara t-taqṣima dwar Intellexa u Tal Dilian)⁷⁶⁸.
428. Il-kumpaniji ta' software ta' spjunaġġ Izraeljani bieghu teknoloġija ta' sorveljanza

⁷⁶⁴ "Pegasus and the EU's external relations" (Pegasus u r-relazzjonijiet esterni tal-UE), Parlament Ewropew, Direttorat Ĝenerali ghall-Politiki Interni, Dipartiment Tematiku C – Drittijiet taċ-Ċittadini u Affarijiet Kostituzzjonali, 25 ta' Jannar 2023.

⁷⁶⁵ <https://www.france24.com/en/livenews/20210719-pegasus-scandal-shows-risk-of-israel-s-spy-tech-diplomacy-experts>.

⁷⁶⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/2018-10-20/ty-article-magazine/premium/israels-cyber-spy-industry-aids-dictators-hunt-dissidents-and-gays/0000017f-e9a9-dc91-a17f-fdadde240000>.

⁷⁶⁷ <https://en.globes.co.il/en/article-israels-exports-rise-sharply-in-2022-1001433699#:~:text=According%20to%20a%20conservative%20estimate,a%20then%20record%20%24144%20billion>.

⁷⁶⁸ <https://www.timesofisrael.com/greece-offering-senior-israeli-tech-executives-tax-breaks-to-relocate-report/>; <https://en.globes.co.il/en/article-israeli-entrepreneurs-in-talks-over-tech-exodus-1001442106>.

madwar id-dinja, inkluż lill-Istati Membri tal-UE u lill-pajjiži awtoritarji tal-Golf. Skont il-gazzetta Haaretz, il-bejgħ ta' Pegasus intuża bħala element ta' negozjar diplomatiku u ffacilita n-negożjati għall-istabbiliment ta' rabtiet diplomatici formali mal-Marokk, mal-Bahrain u, formalment, mal-Emirati Għarab Magħquda fl-ambitu tal-Ftehimiet ta' Abram⁷⁶⁹. Il-bejgħ ta' software ta' spjunaġġ lil regimi awtoritarji ġie kkritikat, speċjalment wara l-Proġett Pegasus. B'rīzultat ta' dan, f'Dicembru 2021, il-Gvern Izraeljan issikka r-regoli tal-esportazzjoni għat-tagħmir tal-gwerra ċibernetika. Fid-dawl tar-reviżjoni ġudizzjarja ppjanata ta' Izrael, hafna kumpaniji tat-teknoloġija Izraeljani huma rrapportati li qed jiġu offruti incenġivi mill-Greċċa, minn Ċipru u mill-Portugall biex jirrilokaw in-negożji tagħhom lejn dawn il-pajjiži. Skont ir-rapporti tal-media, it-tliet pajjiži allegatament qed joffru eżenzjonijiet mit-taxxa lill-kumpaniji tat-teknoloġija Izraeljani, filwaqt li l-Greċċa hija rrapportata li qed tiprovd ċittadinanza rapida⁷⁷⁰.

429. Skont l-experti, ir-rieda ta' Izrael li jittestja sistemi godda ta' sorveljanza fuq il-Palestinjani fit-territorji okkupati toħloq incenġivi għal mudell ta' negozju fl-industrija tas-sorveljanza, li l-NSO bbenefikat minnha wkoll⁷⁷¹. B'rīzultat ta' dan, il-pajjiži li jakkwistaw software ta' spjunaġġ “imħarreg fuq il-post” minn Izrael qed jikkontribwixxu għal ksur tad-drittijiet tal-bniedem fir-regjuni msemmija hawn fuq. L-Istati Membri tal-UE, bħala xi whud mill-aktar klijenti prestiġjużi ta' NSO, għalhekk ikunu qeqħdin jikkontradixxu direttament l-agħda tal-politika estera u ta' sigurtà komuni tal-UE fir-rigward tal-appoġġ għad-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija⁷⁷².
430. Is-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO intuża biex jimmira lejn is-soċjetà civili Palestinijsana, inkluži sitt difensuri tad-drittijiet tal-bniedem Palestinijsani⁷⁷³. Fil-każijiet ta' Ubai Al-Aboudi, id-direttur eżekuttiv taċ-Ċentru ta' Bisan għar-Ričerka u l-Iżvilupp u Salah Hammouri, Franciż u Palestinijsan ta' nazzjonaliità doppja, avukat u riċerkatur fil-qasam fl-Assocjazzjoni ta' Appoġġ ghall-Prigunieri u d-Drittijiet tal-Bniedem ta' Addameer, l-użu ta' software ta' spjunaġġ ta' sorveljanza jidher li rrizulta fid-detenzjoni amministrattiva tagħhom. Is-sorveljanza tas-sitt individwi kollha tikkoinċidi mad-deżinjazzjoni ferm kontroversjali ta' sitt organizzazzjonijiet Palestinijsani tad-drittijiet tal-bniedem bħala “terroristi”, li qajjem ghagħha internazzjonali b’kundanna għad-deċiżjoni mill-Gvern Izraeljan. Dan il-każ ta' sorveljanza tad-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem Palestinijsani huwa prova oħra ta' nuqqas ta' infurzar tal-politika tad-drittijiet tal-bniedem ta' NSO⁷⁷⁴, li l-kumpanija użat biex issaħħa il-leġittimità u l-kredibbiltà tagħha fil-bejgħ tagħha lill-Istati Membri tal-UE.

⁷⁶⁹ Haaretz (2022) “Netanyahu Used NSO’s Pegasus for Diplomacy” (Netanyahu Uža Pegasus ta’ NSO għad-Diplomazija), <https://www.haaretz.com/israelnews/2022-02-05/tyarticle/.premium/netanyahu-used-nsospegasus-for-diplomacy-now-he-blames-itfor-his-downfall/0000017f-e941-dc91-a17f-fdcd55c80000>.

⁷⁷⁰ <https://www.timesofisrael.com/greece-offering-senior-israeli-tech-executives-tax-breaks-to-relocate-report/>; <https://en.globes.co.il/en/article-israeli-entrepreneurs-in-talks-over-tech-exodus-1001442106>.

⁷⁷¹ Missjoni PEGA f'Izrael, mit-18 sal-20 ta' Lulju 2022.

⁷⁷² F'konformità mal-biċċa l-kbira tas-sejbiet tar-rapport annwali tal-Kummissjoni tal-2021 dwar l-applikazzjoni tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE, bit-titolu “Il-Protezzjoni tad-Drittijiet Fundamentali fl-Era Digitali”, l-UE hija meħtieġa tiffacilita l-hidma tad-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem online.

⁷⁷³ <https://www.frontlinedefenders.org/en/statement-report/statement-targetingpalestinian-hrds-pegaus>; <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2021/11/devices-of-palestinian-humanrights-defenders-hacked-with-nso-groupspegaus-spyware-2/>.

⁷⁷⁴ <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2021/11/devices-of-palestinian-humanrights-defenders-hacked-with-nso-groupspegaus-spyware-2/>.

431. Ta' min jinnota li l-Kummissjoni involviet ruħha mal-awtoritajiet Izraeljani fir-rigward ta' rapporti ta' użu hażin tas-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO bi ksur tad-drittijiet tal-bniedem. F'ittra lill-Kummitat PEGA datata d-9 ta' Settembru 2022, il-Kummissjoni wiegħbet li kienet indirizzat thassib ta' użu hażin potenzjali mal-awtoritajiet ta' esportazzjoni Izraeljani u li “fittxet indikazzjonijiet dwar kwalunkwe miżura ta' mitigazzjoni relatata li l-awtoritajiet kompetenti tal-kontroll tal-esportazzjoni Izraeljani setghu jikkunsidraw li jieħdu fil-futur”. Meta nkitbet l-ittra, il-Kummissjoni ma kienet receviet l-ebda tali indikazzjoni mingħand l-awtoritajiet kompetenti tal-kontroll tal-esportazzjoni Izraeljani iżda kellha l-ħsieb “li terġa’ tqajjem il-kwistjoni ta’ miżuri ta’ mitigazzjoni possibbli fil-laqgħa li jmiss tas-Subkumitat tal-UE u Izrael dwar l-Industrija, il-Kummerċ u s-Servizzi tal-Ftehim ta’ Assoċjazzjoni”.

IL-MAROKK

432. Bosta rapporti tal-aħbarijiet iddokumentaw l-allegat użu miffrux ta' software ta' spjunaġġ mill-Marokk. B'licenzja ta' madwar 100 000 numru tat-telefown, il-Marokk jiġi jista' jitqies bhala wieħed mill-akbar klijenti ta' Pegasus ta' NSO⁷⁷⁵. Il-Marokk irrifjuta l-akkuži marbuta mal-Progett Pegasus u qiesha bhala “skorretta”. F'Diċembru 2020, rapport ta' Citizen Lab żvela li l-Marokk huwa wieħed mill-25 klijent ta' Circles, sussidjarja ta' NSO Group⁷⁷⁶.
433. Ir-rivelazzjonijiet urew ukoll li fil-pajjiż, allegatament intużat sorveljanza b'software ta' spjunaġġ biex isir hacking fuq ġurnalisti u attivisti u biex sussegwentement jīgu intimidati⁷⁷⁷. F'rīżoluzzjoni recenti dwar is-sorveljanza u l-prigunerija tal-ġurnalista investigattiv Omar Radi, il-Parlament Ewropew ikkundanna l-fastidju għudizzjarju sostnūt mill-Gvern Marokkin kontra l-ġurnalista u ħeġġeg lill-awtoritajiet Marokkini “biex itemmu is-sorveljanza tiegħu tal-ġurnalista, inkluż permezz tas-software ta' spjunaġġ Pegasus ta' NSO”⁷⁷⁸. Wieħed mill-individwi fil-mira, Ignacio Cembrero, ġurnalista investigattiv fil-gazzetta Spanjola El Confidential, deher quddiem il-Kummitat PEGA fid-29 ta' Novembru 2022. Sar jaf li t-telefown tiegħu kien ġie ħhekkjat wara li messaġġi testwali bejnu u l-Gvern Spanjol ġew ippubblikati f'gazzetta Marokkina. Meta qorti Spanjola talbet il-kooperazzjoni tagħhom, l-awtoritajiet Izraeljani rrifjutaw li jipprovd aktar informazzjoni biex ikunu ta' ghajjnuna fil-każ.
434. Il-Marokk ippersegwixxa wkoll il-ġurnalista Marokkini Hicham Mansouri u Aboubakr Jamaim⁷⁷⁹, li jinsabu f'eżilju fi Franzia, kif ukoll sostenituri tas-Sahara tal-Punent, inkluż avukat tad-difiża bbażat f'Parigi Joseph Breham u d-difensur tad-drittijiet tal-bniedem ibbażat fil-Belġju El Mahjoub Maliha⁷⁸⁰.
435. Il-Marokk nieda diversi proċedimenti legali b'reazzjoni għal akkuži tal-involviment

⁷⁷⁵ <https://www.npr.org/2022/05/11/1098368201/a-spying-scandal-and-the-fate-of-western-sahara>.

⁷⁷⁶ <https://citizenlab.ca/2020/12/running-in-circles-uncovering-the-clients-of-cyberespionage-firm-circles/>.

⁷⁷⁷ <https://daraj.media/en/76202/>.

⁷⁷⁸ Ir-rīżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tad-19 ta' Jannar 2023 dwar is-sitwazzjoni tal-ġurnalista fil-Marokk, b'mod partikolari l-każza ta' Omar Radi, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0014_MT.html.

⁷⁷⁹ Forbidden Stories (Stejjer Ipprojbiti). <https://forbiddenstories.org/journaliste/hicham-mansouri/>, <https://forbiddenstories.org/journaliste/aboubakr-jamai/>.

⁷⁸⁰ [https://www.middleeasteye.net/fr/entretien s/pegasus-espionnage-maroc-francemacron-sahara-occidental-brehamavocat-mangin-algerie](https://www.middleeasteye.net/fr/entretien-s/pegasus-espionnage-maroc-francemacron-sahara-occidental-brehamavocat-mangin-algerie).

tiegħu fl-użu ta' Pegasus fi Franzia, Spanja u l-Germanja. Fi Franzia, l-awtoritajiet Marokkini ressqu akkużi ta' malafama kontra diversi strumenti tal-media u organizazzjonijiet tas-socjetà civili, fosthom Le Monde, Forbidden Stories, Radio France, Mediapart, L'Humanité u Amnesty International. Fil-25 ta' Marzu 2022, il-Qorti Kriminali ta' Parigi ċahdet il-kawzi bhala inammissibbli u l-awtoritajiet Marokkini appellaw id-deċiżjoni. Fi Spanja, l-awtoritajiet Marokkini ressqu każ kontra l-ġurnalista Ignacio Cembrero abbaži ta' klawżola medjevali fil-Kodiċi Penali, fejn akkużawh b’“att ta' ftahir”. Il-każ għadu għaddej u ġie ddenunzjat bhala tentativ biex Cembrero u oħrajn jiġu skoragġuti milli jirrapportaw dwar l-użu tas-software ta' spjunaġġ mill-Marokk⁷⁸¹.

436. Skont rapport tal-aħbarijiet, qabel l-użu mifrux tiegħu ta' Pegasus, il-Marokk kien ukoll klijent ta' mill-inqas tliet fornitori Ewropej ta' spjunaġġ, jiġifieri l-kumpaniji Franciżi Amesys u Vupen⁷⁸², u l-kumpanija Taljana Hacking Team. Skont dokumenti kufidenzjali, il-Marokk kien it-tielet l-akbar klijent tal-kumpanija Taljana u hallas aktar minn EUR 3 000 000 fuq perjodu ta' sitt snin biex jakkwista s-software RCS ta' Hacking Team ghall-Kunsill Superjuri għad-Difiza Nazzjonali (CSDN) domestiku tiegħu u d-Direttorat tas-Sorveljanza Territorjali (DST)⁷⁸³. Diversi dipartimenti u servizzi tan-NU ta' livell għoli ġew issorveljati bl-użu tas-software ta' spjunaġġ.
437. Il-Marokk mhux biss akkwista software ta' spjunaġġ fl-UE, iżda ġie fornut ukoll bl-appoġġ teknoloġiku u finanzjarju mill-Kummissjoni Ewropea. Skont Der Spiegel, il-Marokk irċieva żewġ sistemi ta' software ta' spjunaġġ mill-UE biex iwettaq spjunaġġ fuq individwi għal finijiet ta' kontroll fil-fruntieri (is-software ta' spjunaġġ XRY tal-MSAB Franciż-Lebaniż u s-software ta' spjunaġġ Detective ta' Oxygen Forensics ibbażat fl-Istati Uniti⁷⁸⁴). Barra minn hekk, l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għat-Taħriġ fl-Infurzar tal-Liġi (CEPOL) intbagħtet fil-Marokk biex twettaq taħriġ wiċċe imb wiċċe dwar kif għandu jintuża s-software ta' spjunaġġ u għallmet lill-pulizija dwar kif jestrattaw informazzjoni minn profili tal-media soċjali permezz ta' hacking soċjali⁷⁸⁵. Ghall-kuntrarju ta' Pegasus, is-software ta' spjunaġġ imsemmija hawn fuq jistgħu jidħlu fl-apparati biss fizikament u ma jħallu l-ebda traċċa tal-użu tagħhom. Ir-rapport jiddeskrivi diversi każijiet li fihom l-ismartphones ittieħdu 'l bogħod mill-miri, fosthom ġurnalisti u attivisti, ntbagħtu lura bi ħjel dwar l-infezzjoni possibbli tagħhom. Għalkemm muwiex possibbli li jiġi vverifikat jekk is-software ta' spjunaġġ intużax kif xieraq minn partijiet terzi, ma hemm l-ebda indikazzjoni li l-Kummissjoni kienet ivverifikat l-użu xieraq tat-teknologiji fornuti. B'rifflessjoni tas-sitwazzjoni simili deskritta f'ilment lill-Ombudsman tal-UE dwar il-finanzjament għat-tekhnologiji ta' sorveljanza fl-ambitu tal-programm EUTFA (ara t-taqṣima rilevanti hawn taħt), ma twettqet l-ebda valutazzjoni tal-impatt mill-Kummissjoni biex timmappja l-użu hażin

⁷⁸¹ <https://www.middleeastmonitor.com/20220705-morocco-files-lawsuit-against-spain-journalist-who-reported-use-of-pegasus-spyware/>.

⁷⁸² <https://morocco-mail.fr/2022/09/21/morocco-used-hacking-team-to-spy-on-the-un/>.

⁷⁸³ <https://privacyinternational.org/blog/1394/facing-truth-hacking-team-leak-confirms-moroccan-government-use-spyware>; <https://citizenlab.ca/2020/12/running-in-circles-uncovering-the-clients-of-cyberespionage-firm-circles/>.

⁷⁸⁴ <https://www.spiegel.de/ausland/marokkowie-die-eu-rabatsueberwachungsapparat-auruestet-ad3f4c00e-4d39-41ba-be6c-e4f4ba65035>; <https://disclose.ngo/en/article/how-the-eu-supplied-morocco-with-phone-hacking-spyware>.

⁷⁸⁵ <https://privacyinternational.org/longread/4289/revealed-eu-training-regimeteaching-neighbours-how-spy>.

potenzjali tat-teknoloġi fornuti. Il-Kummissjoni ddikjarat li huwa f'idejn l-utent, il-Marokk, li juža s-software ta' spjunaġġ b'mod responsabbi u f'konformità mal-ftehim kuntrattwali (jiġifieri ghall-finijiet deskritti fil-ftehim biss)⁷⁸⁶.

PAJJIZI TERZI OHRAJN

438. Fuq livell globali, tal-inqas 75 pajjiż xtraw u/jew użaw software ta' spjunaġġ, inkluzi regimi repressivi⁷⁸⁷. L-organizzazzjonijiet tad-drittijiet tal-bniedem iddokumentaw bosta incidenti fejn is-software ta' spjunaġġ intuża b'mod hażin biex jimmira politici, ġurnalisti, avukati, difensuri tad-drittijiet tal-bniedem u attivisti oħra tas-socjetà civili li jippromwovu d-drittijiet tal-bniedem, id-drittijiet tan-nisa u l-protezzjoni ambientali⁷⁸⁸.

IL-KOMPLIČITÀ TAL-ISTATI MEMBRI TAL-UE BHALA KLIJENTI TA' NSO GROUP GHAL ABBUŽ PERMEZZ TA' PEGASUS F'PAJJIZI TERZI

439. L-awtoritajiet ta' 14-il pajjiż mhux tal-UE x'aktarx huma responsabbi għal ġafna każijiet fejn il-persuni fil-mira ġew identifikati u l-infezzjoni ġiet ippruvata teknikament. Il-pajjiżi inkwistjoni huma El Salvador, il-Messiku, it-Tajlandja, il-Marokk, l-Indja, ir-Rwanda, l-Arabja Sawdija, il-Bahrain, il-Ġordan, il-Kažakistan, it-Togo, l-Emirati Għarab Magħquda, Izrael u l-Ażerbajġan⁷⁸⁹.
440. Il-Proġett Pegasus, kollaborazzjoni minn aktar minn 80 ġurnalista minn 17-il stabbiliment tal-media ddokumenta kif Pegasus intuża minn gvernijiet repressivi li fittxew li jsikklu lil ġurnalisti, jattakkaw lil attivisti u jwaqqfu l-ideat opposti. Investigazzjonijiet mill-Proġett Pegasus urew kif membri tal-familja tal-ġurnalista mis-Sawdi Jamal Khashoggi kienu fil-mira bis-software ta' spjunaġġ Pegasus qabel u wara l-qtil tiegħu f'Istanbul fit-2 ta' Ottubru 2018 minn operattivi tas-Sawdi, minkejja ċaħdiet ripetuti minn NSO Group. Security Lab ta' Amnesty International stabbilixxa li s-software ta' spjunaġġ Pegasus ġie installat b'success fuq il-mobile tal-ġharusa ta' Khashoggi, Hatice Cengiz, erbat ijiem biss wara l-qtil tiegħu. Il-mara tiegħu, Hanan Elatr, ukoll kienet fil-mira ripetutament bis-software ta' spjunaġġ bejn Settembru 2017 u April 2018 kif ukoll ibnu, Abdullah, li ntgħażel bħala persuna fil-mira flimkien ma' membri tal-familja oħra fl-Arabja Sawdija u fl-EGħM⁷⁹⁰.
441. Barra minn hekk, il-Proġett Pegasus iddokumenta li l-ġurnalista spiss kienu l-persuni fil-mira tas-software ta' spjunaġġ Pegasus. Fil-Messiku, il-mobile tal-ġurnalista Cecilio Pineda ntgħażel għal immirar ftit ġimħat biss qabel ma nqatel fl-2017. Pegasus intuża wkoll fl-Ażerbajġan, pajjiż fejn għad hemm biss ftit strumenti tal-media indipendenti. Skont l-investigazzjoni, aktar minn 40 ġurnalista tal-Ażerbajġan intgħażlu bħala persuni

⁷⁸⁶ <https://disclose.ngo/en/article/how-theeu-supplied-morocco-with-phonehacking-spyware>.

⁷⁸⁷ Carnegie Endowment for International Peace, “Global Inventory of Commercial Spyware & Digital Forensics” (Inventarju Globali ta’ Software ta’ Spjunaġġ Kummerċjali u Forensika Digitali), 11 ta’ Jannar 2023, <https://carnegieendowment.org/programs/democracy/commercialspyware>.

⁷⁸⁸ Forensic Architecture, Amnesty International and The Citizen Lab, “Digital Violence” (Il-Vjolenza Digitali), <https://www.digitalviolence.org/#/>.

⁷⁸⁹ <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2021/07/the-pegasus-project/>.

⁷⁹⁰ Amnesty International, “Massive data leak reveals Israeli NSO Group’s spyware used to target activists, journalists, and political leaders globally” (Żvelar kbir ta’ data jikkex is-software ta’ spjunaġġ Izraeljan ta’ NSO Group li ntuża biex jimmira attivisti, ġurnalisti u mexxejja politici fuq livell globali), 19 ta’ Lulju 2021, <https://www.amnesty.org/en/latest/pressrelease/2021/07/the-pegasus-project/>.

fil-mira potenzjali. Security Lab ta' Amnesty International sab li l-mobile ta' Sevinc Vaqifqizi, ġurnalista freelance għal strument tal-media indipendenti Meydan TV, ġie infettat fuq perjodu ta' sentejn li ntemm f'Mejju 2021. Fl-Indja, tal-inqas 40 ġurnalista minn kważi kull strument tal-media ewljeni fil-pajjiż intgħażlu bħala persuni fil-mira potenzjali bejn l-2017 u l-2021. Testijiet forensici żvelaw li l-mobiles ta' Siddharth Varadarajan u MK Venu, kofundaturi ta' programm tal-media online u indipendenti The Wire, gew infettati bis-software ta' spjunaġġ Pegasus sa reċentement Ĝunju 2021⁷⁹¹.

442. Id-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem għadhom qed ikomplu jkunu fil-mira b'mod frekwenti, inkluż mill-awtoritajiet tal-pajjiżi li ġejjin: il-Messiku, El Salvador, il-Marokk, ir-Rwanda, l-Iżrael, il-Ġordan, l-Arabja Sawdija, il-Bahrain, l-Emirati Għarab Magħquda, l-Indja, il-Kažakistan, l-Indoneżja u l-Belarussja⁷⁹². Fl-2021, Frontline Defenders ippubblikat rapport li jiddokumenta s-sorveljanza mmirata tad-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem f'pajjiżi inkluż l-Indja. F'Ġunju 2018, 16-il difensur tad-drittijiet tal-bniedem intbagħtu l-habs skont il-legiżlazzjoni Indjana kontra t-terrorizmu, f'dak li huwa magħruf bħala l-każ ta' Bhima Koregaon, li huwa relataf mal-vjolenza li saret f'Bhima Koregaon. Wieħed mid-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem, patri Ĝiżwit ta' 84 sena Stan Swamy, miet taħt kustodja f'Lulju 2021⁷⁹³. Investigazzjoni forensika digitali sabet li l-“evidenza” li ġiet invokata mill-prosekuzzjoni kontra l-grupp kienet ġiet pjantata bl-użu tas-software ta' spjunaġġ Pegasus, fuq apparati li jappartjenu għad-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem Rona Wilson u Surendra Gadling u li ma kien hemm l-ebda evidenza li d-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem kienu interaġixxew⁷⁹⁴.

II. L-industrija tas-software ta' spjunaġġ

443. L-Unjoni Ewropea hija post attraenti għall-kummerċ tat-teknoloġiji u s-servizzi ta' sorveljanza, inklużi l-ghodod ta' software ta' spjunaġġ. Minn naħa, il-gvernijiet tal-Istati Membri huma klijenti potenzjali. Min-naħa l-oħra, l-idea li wieħed ikun “regolat mill-UE” jservi bħala punt ta' riferiment, li huwa utli għas-suq globali. Is-suq intern tal-UE joffri libertà ta' moviment u regimi tat-taxxa nazzjonali ta' beneficiċju. Ir-regoli tal-akkwist jistgħu jiġi evitati b'referenza għas-sigurtà nazzjonali, u l-gvernijiet jistgħu jużaw prokuraturi jew intermedjarji, sabiex ix-xiri ta' software ta' spjunaġġ mill-awtoritajiet pubbliċi jkun diffiċċi ħafna biex jiġi identifikat u ppruvat. L-UE għandha regoli stretti dwar l-esportazzjoni, iżda dan l-aħħar, kien hemm tendenza li l-Istati Membri jevitawhom u jfittu li jiksbu vantaġġ kompetittiv b'implimentazzjoni nazzjonali mhux xierqa. Barra minn hekk, l-infurzar mill-Kummissjoni Ewropea spiss ma kienx adegwat. Tabilhaqq, kull darba li r-regim għal-liċenzji ta' esportazzjoni sar

⁷⁹¹ Amnesty International, “Massive data leak reveals Israeli NSO Group’s spyware used to target activists, journalists, and political leaders globally” (Żvelar kbir ta' data jikkex is-software ta' spjunaġġ Iżraeljan ta' NSO Group li ntuża biex jimmira attivisti, ġurnalista u mexxejja političi fuq livell globali), 19 ta' Lulju 2021, <https://www.amnesty.org/en/latest/pressrelease/2021/07/the-pegasus-project/>.

⁷⁹² <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/07/the-pegasus-project-one-year-on-spyware-crisis-continues-after-failure-to-clamp-down-on-surveillance-industry/>; <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/03/new-android-hacking-campaign-linked-to-mercenary-spyware-company/>.

⁷⁹³ Frontline Defenders (2 ta' Dicembru 2021): Azzjoni meħtieġa biex tīgi indirizzata s-sorveljanza mmirata tad-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem <https://www.frontlinedefenders.org/en/statement-report/action-needed-address-targeted-surveillance-human-rights-defenders>.

⁷⁹⁴ The Wire, Rona Wilson’s iPhone Infected With Pegasus Spyware, Says New Forensic Report (Rapport Forensiku Ġdid jistqarr li l-iPhone ta' Rona Wilson ġie Infettat bis-Software ta' Spjunaġġ Pegasus), 17 ta' Dicembru 2021, <https://thewire.in/rights/rona-wilsonpegasus-iphone-arsenal>.

aktar strett f'Izrael, diversi kumpaniji mexxew id-dipartimenti tal-esportazzjoni tagħhom lejn l-Ewropa, b'mod partikolari Čipru⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶. Barra minn hekk, diversi personalitajiet mill-industrija tas-software ta' spjunaġġ kisbu ċ-ċittadinanza tal-UE sabiex ikunu jistgħu joperaw liberament fl-UE u minnha.

444. Barra minn hekk, kif xehed il-kap ta' Amnesty Tech, Claudio Guarnieri, quddiem il-Kumitat PEGA, kienu kumpaniji Ewropej bhal dik Ġermaniża FinFisher u dik Taljana Hacking Team li kienu pijunieri fl-industrija ta' software ta' spjunaġġ merċenarju. L-ewwel rapporti dwar ir-rwoli ta' dawn il-kumpaniji fil-monitoraġġ tal-ġurnalisti u l-waqfien ta' ideat opposti ħargu aktar minn għaxar snin ilu meta bil-miġja ta' movimenti ta' protesti magħrufa bhala r-Rebbiegħa Għarbija, bdew jidhru l-kuntratti ma' dawn il-kumpaniji minn ufficċċi tal-pulizija sigrieta⁷⁹⁷.
445. L-industrija tas-software ta' spjunaġġ għandha struttura oskuranti, mibnija fuq xibka kumplessa ta' persuni, lokalitajiet, rabtiet, strutturi ta' sjeda, kumpaniji fittizji, ismijiet korporattivi li dejjem jinbidlu, flussi ta' flus, sostituti tal-gvern u medjaturi, tycoons u gvernijiet.
446. F'ħafna każijiet, il-laqam “software ta' spjunaġġ merċenarju” jidher li huwa preċiż. Kif juri l-ghadd ta' persuni fil-mira illegali, ħafna kumpaniji jaqgħu lura fir-rigward tal-standards etiċċi, li spiss ibiqx l-id dittatorjati u lil atturi mhux statali għonja u jkomplu jagħmlu dan anke wara r-rivelazzjonijiet tal-Progett Pegasus. Fl-2021 Cellebrite ġabbret li kienet se tieqaf tħbiġ lill-Gvern Russu, meta sar magħruf li l-ispjunaġġ tagħha kien intuża fuq attivisti kontra Putin. Madankollu, f'Ottubru 2022 kien hemm sinjali li Cellebrite kienet għadha qed tintuża mill-awtoritajiet Russi⁷⁹⁸. Huwa suq li jħalli l-qligħ u li huwa ambigwu. Madankollu, ħafna kumpaniji ta' software ta' spjunaġġ jistgħu jibiqx l-prodotti tagħhom lil-gvernijiet demokratici fl-Istati Uniti u l-UE, li jagħti impressjoni ta' rispettabbiltà. Madankollu, minkejja l-affermazzjonijiet li l-užu ta' software ta' spjunaġġ huwa kompletament legħtimu u meħtieġ, il-gvernijiet joqogħdu lura milli jaċċettaw li għandhom software ta' spjunaġġ fil-pussess tagħhom. Xi drabi jirrikorru għall-užu ta' prokuratori, intermedjarji jew sensara għax-xiri ta' software ta' spjunaġġ, sabiex ma jħallu l-ebda traċċa. L-avveniment annwali kbir għall-industrija huwa l-fiera “ISS World”, imsejha wkoll “The Wiretappers’ Ball”. Il-baži tal-edizzjoni annwali Ewropea hija Praga. Hemm koinċidenza konsiderevoli bejn l-esbituri f'ISS World u l-esbituri fil-fieri tal-industrija tal-armi.
447. Minbarra l-“kanali ufficjali” hemm ukoll suq illeċitu għal dawn il-prodotti. Ghalkemm bosta bejjiegħha jsostnu li jbigħu biss lill-gvernijiet, jidher li jippruvaw jagħmlu negozju ma' atturi mhux statali. Huwa diffiċċli ħafna li tinstab evidenza impermeabbi, peress li dan il-kummerċ iħalli ftit traċċi. Il-gazzetta Griega Documento ssostni li għandha evidenza li s-software ta' spjunaġġ qed jinbiegħ fis-suq illeċitu – għal ammont li ma

⁷⁹⁵ Makarios Drousiotis, “State Mafia” (Il-Mafija tal-Istat), 2022, Kapitolu 6.

⁷⁹⁶ Haaretz. “Cyprus, Cyberspies and the Dark Side of Israeli Intel”(Čipru, l-ispijji ċiberniċi u n-naħa skura tal-Intel Izraeljan).

⁷⁹⁷ Seduta tal-Kumitat PEGA tat-30 ta' Awwissu 2022 dwar l-impatt ta' software ta' spjunaġġ fuq iċ-Ċittadini tal-UE, <https://netzpolitik.org/2022/pega-untersuchungsausschuss-wie-staatstrojaner-gegen-eu-buerger-eingesetzt-werden/>.

⁷⁹⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2022-10-21/ty-article/.premium/russia-still-using-israeli-tech-to-hack-detainees-cellphones/00000183-eb6c-d15c-a5eb-ff6cf86e0000>.

jaqbiżx il-USD 50 000 000 – mhux biss lil gvernijiet u aġenziji kontra t-terroriżmu, iżda wkoll lil individwi privati⁷⁹⁹. Gazzetta oħra Griega, To Vima, irrapportat li Predator inbiegħi lil 34 klijent mill-Greċċa⁸⁰⁰. Dokumenti żvelati juru li verżjoni piratata tal-prodott li nbieghet ufficjalment biss lill-gvernijiet kienet disponibbli bi prezz ta' USD 8 000 000, ammont li kien jinkludi t-taħħrig l-iġżejjekk li se jużaw il-programm, appoġġ tekniku offrut 24 siegħa u monitoraġġ tal-kontijiet tal-media soċjali tal-persuni fil-mira⁸⁰¹.

448. L-industrija toffri medda wiesgħa ta' prodotti u servizzi ta' sorveljanza u intelligence, mhux biss software ta' spjunaġġ bħala prodott uniku. Is-software ta' spjunaġġ huwa biss ġħoddha waħda fis-sett ta' ġħodod ta' ditti ta' hacking ghall-kiri.

Vulnerabbiltajiet

449. Mingħajr vulnerabbiltajiet fis-software, ikun impossibbli li jiġi installat u jintuża software ta' spjunaġġ. Għalhekk, sabiex jiġi rregolat l-użu ta' software ta' spjunaġġ, l-iskoperta, il-kondiżjoni u l-isfruttament tal-vulnerabbiltajiet għandhom jiġu rregolati wkoll⁸⁰². Minkejja t-tiġi t-ad-direttiva NIS2 u l-proposta għall-Att dwar ir-Reżiljenza Ċibernetika, huwa kważi impossibbli li jiġu żviluppati sistemi mingħajr vulnerabbiltajiet.
450. Għalhekk il-vulnerabbiltajiet jeħtieg li jiġu żvelati u li tinstab soluzzjoni għalihom mill-aktar fis possibbli. Madankollu, id-dritt tal-Unjoni attwali jheġġeġ l-oppost tal-iżvelar. Skont id-Direttiva dwar il-Kriminalità Ċibernetika u d-Direttiva dwar id-Drittijiet tal-Awtur, riċerkaturi tas-sigurtà tal-informazzjoni jistgħu jiffaċċejaw responsabbiltà civili u kriminali meta jagħmlu riċerka dwar vulnerabbiltajiet u jaqsmu r-riżultati tagħhom. Barra minn hekk, mhuwiex obbligatorju li r-riċerkaturi jaqsmu kwalunkwe sejba dwar il-vulnerabbiltajiet. Għalhekk, ir-riċerkaturi jistgħu jagħżlu li jbigħu l-għarfien tagħhom dwar il-vulnerabbiltà lil sensar privat, u lura jirċievu remunerazzjoni għolja.
451. Din il-prattika ggħġenerat kummerċ attiv u li jħalli l-qligħ fir-rigward tal-vulnerabbiltajiet. Madankollu, mħumiex biss is-sensara f'vulnerabbiltajiet jiem żero li qed ifittxu vulnerabbiltajiet: l-awtoritajiet tas-sigurtà u tal-infurzar tal-liġi jaħżnu l-vulnerabbiltajiet ukoll, xi wħud misjuba mill-esperti tagħhom stess, u xi wħud akkwistati minn sensara. Jekk il-vulnerabbiltajiet ma jiġux irrapportati, ma jkunux jistgħu jissolvew u s-sistemi tal-IT jithallew dghajfa u l-utenti ma jkunux protetti. Dan jippermetti li jkompli l-użu ta' software ta' spjunaġġ.

⁷⁹⁹ Documento. “Documento’s ‘Predator’ revelations on Euractiv – Europol’s intervention calls for Dutch MEP” (Ir-rivelazzjonijiet ta’ Documento dwar “Predator” fuq Euractiv – is-sejhiet ta’ intervent mill-Europol għall-MEP Netherlandiż).

⁸⁰⁰ To Vima. Interceptions “Spy software has 34 customers” (Interċezzjonijiet, Software ta’ spjunaġġ għandu 34 klijent.)

⁸⁰¹ <https://en.secnews.gr/417192/ipoklopes-agora-predator-spyware/>.

⁸⁰² Ot van Daalen, intervent fil-Kumitat PEGA, 27 ta’ Ottubru 2022;

Dokument EDRi: “Breaking encryption will doom our freedoms and rights” (It-tkissir tal-criptaġġ se jikkundanna l-libertajiet u d-drittijiet tagħna), <https://edri.org/wp-content/uploads/2022/10/EDRi-Position-Paper-Encryption.pdf>;

<https://www.enisa.europa.eu/news/enisa-news/coordinated-vulnerability-disclosure-policies-in-the-eu>.

Networks tat-telekomunikazzjoni

452. Il-fornituri tat-telekomunikazzjoni għandhom rwol sinifikanti fil-proċess ta' spjunaġġ, kemm legali kif ukoll illegali. Qed ngħixu f'era moderna ta' IA, big data u quantum computing, iżda fl-istess ħin qed nużaw u niddependu ħafna mill-protokoll internazzjonal tat-telekomunikazzjoni bl-isem ta' Sistema ta' Sinjalar Numru 7 (SS7). Dan il-protokoll ġie żviluppat fl-1975 u għadu jintuża sal-lum. Din is-sistema tikkontrolla kif jiġu mghoddija u fatturat t-telefonati u tippermetti karatteristiċi avvanzati għat-telefonati u Servizz ta' Messaġġ Qasir (SMS)⁸⁰³. Permezz tan-network SS7, huwa possibbli li jiġu interċettati telefonati u messaġġi SMS, jiġu identifikati ġeolokazzjonijiet u tiġi infettata persuna fil-mira b'software ta' spjunaġġ, bħal Pegasus jew Predator⁸⁰⁴.
453. Ir-riskju ta' abbuż mill-fornituri ta' telekomunikazzjoni tal-aċċess għal dawn in-networks huwa kbir. Hemm diversi każijiet dokumentati ta' użu hażin, fejn il-punti ta' aċċess (titoli globali) inkrew lil kumpaniji li mmonitorjaw u interċettaw il-komunikazzjonijiet tal-miri bl-użu ta' attakki minn medjaturi. Huma ġabru wkoll data ta' ġeolokalizzazzjoni u metadata ghall-finijiet ekonomiċi tagħhom stess. Titolu globali huwa indirizz li jintuża għad-direzzjoni ta' messaġġ f'SS7. Dan jista' jitqabbel ma' indirizz IP, li jfisser li t-titlu globali huwa indirizz fis-sistema tat-telekomunikazzjoni⁸⁰⁵. Skont informatur, din hija r-raġuni għaliex l-NSO tant kienet intercessata fl-aċċess għan-network SS7 fl-Istati Uniti li pprovat tixtri aċċess mill-kumpanija tagħhom⁸⁰⁶. Il-fornituri tat-telekomunikazzjoni deliberatamente iż-żommu l-istandardi tal-industrija baxxi sabiex jipprovdu aċċess aktar faċli għall-aġenzijsi lokali tal-infurzar statali.

NSO Group

454. Is-software ta' spjunaġġ Pegasus huwa prodott minn NSO Group. NSO Group twaqqfet fl-2010 minn Shalev Hulio, Omri Lavie u NIV Karmi, u żviluppat teknoloġija li tgħin lill-aġenzijsi tal-gvern liċenzjati u lill-aġenzijsi tal-infurzar tal-liġi biex jidtentifikasi u jipprevjenu t-terrorizmu u l-kriminalità⁸⁰⁷. Is-software ta' spjunaġġ Pegasus huwa l-prodott l-aktar magħruf ta' NSO Group. Dan iddaħħal fis-suq globali fl-2011^{808 809}.
455. Sa mit-tnedja tagħha fl-2010, NSO Group kellha preżenza korporattiva f'Izrael, ir-Renju Unit, il-Lussemburgu, il-Gżejjjer Cayman, Cipru, l-Istati Uniti, in-Netherlands, il-Bulgarija u l-Gżejjjer Vergni Brittanici. Hafna informazzjoni dwar ir-rwoli tal-entitajiet korporattivi differenti għadha nieqsa u xi wħud minn dawn il-kumpaniji digħi gew likwidati. Madankollu, fir-rapport tiegħu tal-2021 dwar it-trasparenza u r-

⁸⁰³ <https://www.techtarget.com/searchnetworking/definition/Signaling-System-7#:~:text=SS7> għiet adottata għall-ewwel darba bhala, sa u inkluz il-5G.

⁸⁰⁴ <https://www.kaspersky.com/blog/how-to-protect-from-pegasus-spyware/43453/>.

⁸⁰⁵ <https://www.gms-worldwide.com/glossary/global-title/>.

⁸⁰⁶ <https://www.theguardian.com/news/2022/feb/01/nso-offered-us-mobile-security-firm-bags-of-cash-whistleblower-claims>.

⁸⁰⁷ NSO Group. “About us” (Dwarna).

⁸⁰⁸ The New York Times “The Battle for the World’s Most Powerful Cyberweapon” (Il-Battalja għall-Arma Ċibernetika l-aktar b’Sahħħitha tad-Dinja).

⁸⁰⁹ Shalev Hulio, “NSO Never Engaged in Illegal Mass Surveillance” (L-NSO Qatt Ma Kien Involut f’Sorveljanza Illegali tal-Massa), The Wall Street Journal, 24 ta’ Frar 2022.

responsabbiltà, NSO Group sostniet li l-Bulgarija u Čipru t-tnejn huma centri ta' esportazzjoni⁸¹⁰. Skont Amnesty International, l-entitajiet Netherlandiżi (likwidati fit-22 ta' Dicembru 2016) kieno jiffunzjonaw fis-settur tal-azjendi finanzjarji, filwaqt li Q Cyber Technologies ibbażata fil-Lussemburgu kienet attiva bħala distributur kummerċjali responsabbi għall-ħrūg ta' fatturi, l-iffirmar ta' kuntratti u r-riċeviment ta' pagamenti mingħand il-klijenti. Barra minn hekk, Westbridge Technologies, irregisttrata fl-Istati Uniti, setgħet iffaċilitat il-bejgh fl-Istati Uniti tal-kumpanija⁸¹¹.

456. Allegatament, NSO kellha dħul ta' USD 243 000 000 fl-2020⁸¹². Madankollu, wara r-rivelazzjonijiet mill-Progett Pegasus, il-kumpanija ffacċċat diversi diffikultajiet. Kawżi mressqa minn Apple⁸¹³ u Meta⁸¹⁴ kontra l-kumpanija, it-tniżżil fuq lista sewda ta' NSO mid-Dipartiment tal-kummerċ tal-Istati Uniti, ir-regim ta' esportazzjoni Izraeljan li sar aktar strett, inkjesti kritici f'diversi pajjiżi, u frizzjonijiet interni fil-fond ta' ekwità privata NSO Group wasslu għal tnaqqis sever fil-profitt. F'punt wieħed, id-dejn ta' NSO Group allegatament laħaq sitt u nofs darbiet id-dħul annwali normali tagħha⁸¹⁵.
457. Il-Kunitat PEGA kellu żewġ laqgħat ma' NSO Group, li waħda minnhom saret fi Brussell u waħda f'Izrael. Is-software ta' spjunaġġ Pegasus inizjalment inbiegħ lil 22 utent finali f'14-il Stat Membru tal-UE, bl-użu ta' licenzji tal-kummerċjalizzazzjoni u tal-esportazzjoni mahruġa minn Izrael. Il-kuntratti mal-utenti finali f'żewġ Stati Membri sussegwentement gew itterminati⁸¹⁶. Ma ġiex ikkonfermat liema Stati Membri huma inkluzi fil-lista tal-14, u lanqas liema żewġ pajjiżi tneħħew. Madankollu, wieħed jista' jassumi li t-tnejn huma l-Polonja u l-Ungjerija.

L-ISTRUTTURA KORPORATTIVA, IT-TRASPARENZA U D-DILIĞENZA DOVUTA

458. Fil-25 ta' Jannar 2010, NSO Group nediet l-ewwel kumpanija tagħha f'Izrael. Din il-kumpanija ġiet irregisttrata taħt l-isem "NSO Group Technologies Limited". NSO Group huwa kemm l-isem tal-ewwel kumpanija rregistrata kif ukoll it-terminu umbrella għad-diversi kumpaniji stabbiliti f'għuriżdizzjonijiet oħra. Din l-ewwel kumpanija stabbilita hija s-sid tat-trademark ta' NSO Group⁸¹⁷.
459. F'Marzu 2014, il-fond ta' ekwità privata Francisco Partners kiseb sehem ta' 70 % f'NSO Group. Taħt Francisco Partners, il-kumpanija espandiet l-entitajiet tagħha għal għuriżdizzjonijiet differenti, inkluzi Čipru, il-Bulgarija, l-Istati Uniti, in-Netherlands u l-

⁸¹⁰ NSO Group, "Transparency and Responsibility Report 2021" (Rapport tal-2021 dwar it-Trasparenza u r-Reponsabbiltà).

⁸¹¹ Amnesty International. "Operating from the shadows – inside NSO Group's corporate structure" (Noperaw minn wara l-kwinti - ġewwa l-istruttura korporattiva ta' NSO Group).

⁸¹² Haaretz. "NSO Is Having a Bad Year - and It's Showing" (NSO Ghaddejha minn Sena Hazina - u Dan huwa Evidenti).

⁸¹³ Apple. "Apple sues NSO Group to curb the abuse of state-sponsored spyware" (Apple tfittex lil NSO Group biex twaqqaf l-abbuż ta' software ta' spjunaġġ sponsorjat mill-istat).

⁸¹⁴ Bloomberg Law. "NSO Loses Latest Challenge to Meta Lawsuit Over Whatsapp Spyware" (NSO Titlef l-Aħħar Kontestazzjoni għal Kaz minn Meta Fuq Software ta' Spjunaġġ ta' Whatsapp).

⁸¹⁵ Bloomberg. "Israeli Spyware Firm NSO Seen at Risk of Default as Sales Drop" (Id-Ditta ta' Software ta' Spjunaġġ Izraelita NSO f'Riskju ta' Kontumaċċa hekk kif il-Bejgh Jonqos).

⁸¹⁶ Tweġibiet ipprovduti minn NSO Group lis-segretarjat tal-Kunitat PEGA wara seduta ta' smiġħ, 20 ta' Lulju 2022.

⁸¹⁷ Amnesty International. "Operating from the shadows - inside NSO Group's corporate structure" (Noperaw minn wara l-kwinti - ġewwa l-istruttura korporattiva ta' NSO Group).

Lussemburgu. Matul is-snин ta' Francisco Partners (mill-2014 sal-2019), il-fond sistematikamet irrieżamina l-bejgħ tal-prodotti ta' NSO Group permezz tal-Kumitat tal-Etika Kummerċjali (BEC). Skont Francisco Partners, il-BEC irrifjuta bejgħ b'valur ta' għexieren ta' miljuni ta' dollari li kieku kien jiġi approvat skont rekwiżiti legali⁸¹⁸.

460. Francisco Partners biegh l-interess ta' sjeda kollu tiegħu, inkluż dak tas-sussidjarji, lil Novalpina Capital fl-14 ta' Frar 2019. B'din l-akkwiżizzjoni tal-maniġment, l-istandardi tal-gvern inbidlu u l-BEC ġie ssostitwit bil-Kumitat ta' Governanza, Riskju u Konformità (GRCC) għar-rięzami tar-rekords tad-drittijiet tal-bniedem ta' klijenti potenzjali⁸¹⁹.
461. F'konformità maċ-Ċertifikat tal-Użu/Utent Finali, wara li r-regim tal-esportazzjoni Izraeljan sar aktar strett, NSO Group introduċiet politika tad-drittijiet tal-bniedem u proċedura tħad-diliġenza dovuta tad-drittijiet tal-bniedem. Kif deskrift fir-rapport ta' NSO Group tal-2021 dwar it-trasparenza u r-responsabbiltà, NSO Group tirrikjedi li l-ftehimiet tal-klijenti kollha jinkludu klawżoli dwar il-konformità mad-drittijiet tal-bniedem u klawżoli li jiddeskrivu s-sospensjoni jew it-terminazzjoni tal-użu tal-prodotti ta' NSO Group f'każ ta' użu hażin relataż mad-drittijiet tal-bniedem. F'sottomissjoni bil-miktub lill-Kumitat PEGA, NSO Group ikkonfermat li tterminat il-kuntratti mal-Istati Membri tal-UE⁸²⁰, li allegatament kisru l-klawżoli tad-drittijiet tal-bniedem. NSO Group ma ċċaratx jekk eżaminatx ir-registri tal-awditi u jekk il-klijenti inkwistjoni kinux taw kunsens għal eżami. Għalhekk mhuwiex magħruf jekk għadx hemm xi evidenza tal-abbuż, jekk NSO għandhiex xi mod kif tippreżerva l-evidenza jew jekk l-awtoritajiet Izraeljani għandhomx xi evidenza.
462. Skont Amnesty International, ir-rapport dwar it-trasparenza ta' NSO Group għandu nuqqas ta' politika ta' rimedju xierqa għall-persuni fil-mira ta' sorveljanza illegali, u ma hemm l-ebda informazzjoni dwar il-kawżi li għaddejjin kontra NSO Group⁸²¹. Is-software ta' spjunaġġ ta' NSO għadu jiġi identifikat fuq l-apparati tal-ġurnalisti u tal-kritici ta' regimi awtoritarji, għall-kuntrarju tal-politika dwar id-drittijiet tal-bniedem u l-proċedura ta' diliġenza dovuta tad-drittijiet tal-bniedem ta' NSO⁸²².

KONTROLLI TAL-ESPORTAZZJONI

463. Peress li s-software ta' spjunaġġ Pegasus huwa kklassifikat bħala teknoloġija b'użu doppju, jeħtieg li jirċievi liċenċja tal-esportazzjoni. Il-kumpaniji ta' NSO Group jiksbu l-licenzji tal-esportazzjoni tagħhom f'Izrael, fil-Bulgarija u f'Čipru⁸²³. NSO Group innifissa kkonfermat dan, iżda tiċħad li s-software ta' spjunaġġ Pegasus huwa esportat

⁸¹⁸ Amnesty International. "Operating from the shadows - inside NSO Group's corporate structure" (Noperaw minn wara l-kwinti - ġewwa l-istruttura korporattiva ta' NSO Group).

⁸¹⁹ Seduta tal-Kumitat PEGA mal-NSO, 21 ta' Ġunju 2022.

⁸²⁰ Seduta tal-Kumitat PEGA mal-NSO, 21 ta' Ġunju 2022.

⁸²¹ Amnesty International, "NSO Group's new transparency report is 'another missed opportunity'" (Ir-rapport il-ġdid dwar it-trasparenza ta' NSO Group huwa "opportunità ohra mitlufa"), stqarrija ghall-istampa, 1 ta' Lulju 2021.

⁸²² The New York Times, "U.S. Blacklists Israeli Firm NSO Group Over Spyware" (L-Istati Uniti jniżżlu fil-Lista s-Sewda d-Ditta Izraeljana NSO Group Minħabba s-Software ta' Spjunaġġ).

⁸²³ Amnesty International. "Operating from the shadows – inside NSO Group's corporate structure" (Noperaw minn wara l-kwinti - ġewwa l-istruttura korporattiva ta' NSO Group), p. 62.

minn Ċipru u mill-Bulgarija⁸²⁴. Il-Gvern Ċiprijott u dak Bulgaru čahdu l-ghoti ta' kwalunkwe permess ta' esportazzjoni lill-kumpaniji ta' NSO b'mod ġeneral. Sorsi oħra kkontestaw dan, u ddikjaraw li s-sussidjarji ta' NSO spiss jinhbew wara isem differenti fir-registri kummerċjali nazzjonali. Madankollu, waħda mis-sussidjarji ta' NSO f'Čipru, li topera bl-isem "Circles" għalqet l-uffiċċi tagħha fl-2020⁸²⁵. Il-liċenzji jingħataw ukoll mill-awtoritajiet Iżraeljani⁸²⁶. Iżrael muwiex parti mill-Arrangament ta' Wassenaar iżda jiddikjara li inkorpora xi wħud mill-elementi tiegħu fil-Ligi nazzjonali Iżraeljana dwar il-Kontroll tal-Esportazzjoni tad-Difiża Nru 5766-2007⁸²⁷. L-Aġenzijsa għall-Kontroll tal-Esportazzjoni tad-Difiża tal-Ministeru tad-Difiża hija responsabbi għall-ħruġ ta' liċenzji ta' kummerċjalizzazzjoni u esportazzjoni⁸²⁸. Wara r-rivelazzjonijiet tal-Progett Pegasus u t-tnejjix tħalli minn 102 għal 37, li kollha kemm huma jeħtieg li jiffirmaw Ċertifikat tal-Użu Finali/tal-Utent⁸²⁹. Skont il-proċedura tad-diligenza dovuta, Iżrael iqis awtomatikament lill-Istati Membri kollha tal-UE konformi mal-istandardi tal-UE, sabiex ma jwettaqx valutazzjonijiet addizzjonali għall-pajjiżi individwali. Madankollu, id-deċiżjoni li jiġu tterminati l-kuntratti ma' żewġ Stati Membri tal-UE tidher li tindika li l-UE ma għadhiex titqies bhala entità waħda għall-fini tad-diligenza dovuta.

IMġIBA MHUX ETIKA LI TWASSAL GHAL KAWŻI, IT-TNIŻŻIL FUQ LISTA S-SEWDA U KUNFLITTI TAL-INVESTITURI

464. F'Lulju 2021, kunflitt bejn it-tliet kofundaturi ta' Novalpina Capital beda jaffettwa n-negożju ta' NSO Group, u eventwalment wassal lill-investituri għad-deċiżjoni li jċaħħdu lid-ditta tal-ekwità privata mill-kontroll tagħha⁸³⁰. Fis-27 ta' Awwissu 2021, il-kumpanija ta' konsulenza tal-Istati Uniti, Berkeley Research Group (BRG), hadet f'idjejha l-fond ta' ekwidità privata u nediet investigazzjonijiet kritici dwar il-legalità tal-aktivitajiet ta' NSO Group u l-konformità tiegħu mat-tnejjix fil-lista s-sewda tal-Istati Uniti. L-inkjesti tal-BRG ta' Mejju 2022 ġew ostakolati mit-tim maniġerjali ta' NSO Group⁸³¹. Eżekuttiv tal-BRG iddikjara li l-kooperazzjoni mal-NSO Group kienet saret "prattikament inezistenti" minħabba l-pressjoni ta' NSO Group għal bejgħ kontinwu lejn pajjiżi b'rekords kontroversjali tad-drittijiet tal-bniedem⁸³². Fil-25 ta' April 2022, tnejn mill-eks sieħba ġenerali ta' Novalpina fethu kawża quddiem il-qorti

⁸²⁴ Amnesty International. "Operating from the shadows – inside NSO Group's corporate structure" (Noperaw minn wara l-kwinti - ġewwa l-istruttura korporattiva ta' NSO Group).

⁸²⁵ VICE. "NSO Group Closes Cyprus Office of Spy Firm" (NSO Group Tagħlaq l-Uffiċċju ta' Ċipru ta' Ditta ta' Spjunaġġ).

⁸²⁶ Amnesty International. "Operating from the shadows – inside NSO Group's corporate structure" (Noperaw minn wara l-kwinti - ġewwa l-istruttura korporattiva ta' NSO Group).

⁸²⁷ Is-Servizz ta' Riċerka Parlamentari Ewropew, "Europe's PegasusGate – countering spyware abuse" (PegasusGate tal-Ewropa – il-ġlieda kontra l-abbuż tas-software ta' spjunaġġ).

⁸²⁸ Amnesty International, "Novalpina Capital's reply to NGO coalition letter (15 April 2019) and Citizen Lab letter (6 March 2019)" (It-tweġiba ta' Novalpina Capital għall-ittra tal-koalizzjoni tal-NGOs (15 ta' April 2019) u l-ittra ta' Citizen Lab (6 ta' Marzu 2019)).

⁸²⁹ Is-Servizz ta' Riċerka Parlamentari Ewropew, "Europe's PegasusGate – countering spyware abuse" (PegasusGate tal-Ewropa – il-ġlieda kontra l-abbuż tas-software ta' spjunaġġ).

⁸³⁰ Financial Times, "Private equity owner of spyware group NSO stripped of control of €1bn fund" (Is-sid tal-ekwidità privata tal-grupp tas-software ta' spjunaġġ NSO tneħha mill-kontroll ta' fond ta' EUR 1 000 000 000).

⁸³¹ Financial Times, "NSO Group keeping owners 'in the dark', manager says" (Il-maniġer jgħid NSO Group iżżomm lis-sidien 'fl-ġħama').

⁸³² The New Yorker. "How democracies spy on their citizens" (Kif id-demokraziji jwettqu spjunaġġ fuq iċ-ċittadini tagħhom).

Lussemburgija kontra BRG, fejn talbu li Novalpina Capital tergħa' tīgħi stabbilita bħala soċju solidali u li d-deċiżjonijiet kollha meħuda minn BRG jiġu sospizi⁸³³. Il-Qorti tal-Lussemburgu caħdet dawn it-talbiet u BRG għadha responsabbi mill-fond li jikkontrolla NSO Group⁸³⁴.

465. Minbarra n-nuqqas ta' qbil dwar is-sjieda, fit-3 ta' Novembru 2021, id-Dipartiment tal-Kummerċ tal-Istati Uniti qiegħed lil NSO Group fuq lista sewda minħabba l-inkompatibbiltà tal-attivitajiet ta' NSO ma' thassib dwar il-politika estera u ta' sigurtà nazzjonali tal-Istati Uniti. L-amministrazzjoni tal-Istati Uniti tipprojbixxi l-esportazzjoni ta' teknoloġija lil NSO Group u s-sussidjarji tagħha, li *de facto* jfisser li l-ebda kumpanija Amerikana ma tista' taħdem mal-NSO Group⁸³⁵.
466. Bi tweġiba għat-tniżżejjil fuq lista sewda mill-Istati Uniti, Credit Suisse, wieħed mill-kredituri ta' NSO Group, allegatament heġġeg lill-kumpanija tkompli l-bejgħ tagħha tas-software ta' spjunaġġ Pegasus lil klijenti ġodda. F'ittra lill-BRG mibghuta minn Willkie Farr & Gallagher, diversi kredituri sostnew li kien qed jippreveni lil NSO Group “milli tfittex u tikseb klijenti ġodda”. Ghalkemm mhux iddikjarat b'mod espliċitu fl-ittra, żewġ esperti dwar il-kwistjoni ddikjaraw li wieħed mill-kredituri kien Credit Suisse. BRG wieġeb għas-selliefa li kellu thassib kbir li kien qed jagħmlu pressjoni biex NSO Group jagħmel il-bejgħ⁸³⁶.
467. Ftit jiem wara li l-Istati Uniti nizzlu lil NSO fuq lista sewda, il-Qorti tal-Appell tal-Istati Uniti kkonfermat li l-kawża ta' Meta kontra l-NSO setgħet tipproċedi. Immedjatamente wara, l-Irlanda ressquet ilment kontra l-NSO fil-qorti federali⁸³⁷. F'Ġunju 2022, il-Qorti Distrettwali tal-Istati Uniti rrifjutat it-talba ta' NSO Group għal immunità fil-każ ta' Apple⁸³⁸. Fiż-żmien tal-kitba, il-każ ta' Apple kontra NSO Group għadha pendent.
468. Minkejja t-tniżżejjil fuq lista sewda ta' NSO mill-Istati Uniti, l-amministrazzjoni ta' Biden allegatament hatret eks konsulent ta' NSO, Jeremy Bash, f'korp konsultattiv tal-intelligence f'Ottubru 2022. Taħt l-awspiċi ta' Beacon Global Strategies, Bash allegatament gie impjegat biex jagħti parir lil NSO Group permezz ta' Francisco Partners. Skont the Guardian, kien wieħed mit-tmien membri fil-kumitat tal-etika tan-negożju ta' NSO, li allegatamente tatu vot dwar il-bejgħ propost ta' NSO. Beacon Global Strategies temmet ix-xogħol ma' NSO wara li l-grupp fittex bejgħ lill-Arabja Sawdija⁸³⁹.
469. Anke NSO Group soffriet minn tluq tal-personal. Sa mill-qtıl ta' Jamal Khashoggi u fost thassib li beda jikber dwar ir-rwol ta' Pegasus fi, bosta impjegati telqu minn NSO

⁸³³ Ittra lis-Sur Jeroen Lenaers u lill-Viċi Presidenti tiegħu.

⁸³⁴ Luxembourg Times, “Top five stories you may have missed” (L-aqwa ġumes stejjer li jaf tlift).

⁸³⁵ The New York Times, “U.S. Blacklists Israeli Firm NSO Group Over Spyware” (L-Istati Uniti jniżżejjil fil-Lista s-Sewda d-Ditta Iżraeljana NSO Group Minħabba s-Software ta' Spjunaġġ).

⁸³⁶ Financial Times. “Credit Suisse pushed for spyware sales at NSO despite US blacklisting” (Credit Suisse heġġeg bejgħ ta' software ta' spjunaġġ fl-NSO minkejja tniżżejjil fuq lista sewda mill-Istati Uniti).

⁸³⁷ The New York Times, “Apple Sues Israeli Spyware Maker, Seeking to Block Its Access to iPhones” (Apple Tfittex lill-Produttur Iżraeljan tas-Software ta' Spjunaġġ, Filwaqt li Tfittex li Timblokkha l-Access Tiegħu ghall-iPhones).

⁸³⁸ https://www.docketalarm.com/cases/California_Northern_District_Court/3-21-cv-09078/Apple_Inc._v._NSO_Group_Technologies_Limited_et_al/35/.

⁸³⁹ The Guardian. “Biden intelligence advisor previously vetted deals for Israeli NSO Group” (Konsulent tal-intelligence ta' Biden preċedentement eżamina negozjati għall-kumpanija Iżraeljana NSO Group).

Group. F'dak l-istess xahar, il-kofundatur Shalev Hulio rriżenja mill-kariga tiegħu bħala CEO ta' NSO Group u ħadlu postu Yaron Shohat⁸⁴⁰. NSO Group biddlet il-politika u issa tagħmel enfasi biss fuq membri tan-NATO⁸⁴¹. F'Marzu 2023, gie rrapporat li l-ishma ta' NSO kienu gew ittrasferiti lill-kofundatur tad-ditta ta' investiment ta' Omri Lavie, Dufresne Holding⁸⁴².

470. Il-pressjoni fuq NSO Group ġolqot domanda għal kumpaniji oħra tas-software ta' spjunaġġ. Fil-31 ta' Marzu 2023, The Financial Times irrapportat li l-Gvern Indjan allegatament kien qed ifitdex opportunità li jixtri software ta' spjunaġġ kummerċjali alternattiv b'funzjonalitajiet simili għal dawk tas-software ta' spjunaġġ Pegasus li issa huwa kontroversjali, u li kien qed jikkunsidra wkoll is-software ta' spjunaġġ Predator ta' Intellexa⁸⁴³.
471. F'Ottubru 2022, Shalev Hulio u l-eks Kancillier tal-Awstrija, Sebastian Kurz, niedu ditta ġidda tas-sigurtà ċibernetika bl-isem ta' "Dream Security". Kurz irriżenja mill-pożizzjoni ta' Kancillier wara skandlu ta' korruzzjoni f'Ottubru 2021 u beda jaħdem mad-ditta ta' investiment ta' Peter Thiel xahrejn wara. Il-kumpanija se tipprodu ċi soluzzjonijiet fil-qasam ta' incidenti ċibernetici, billi tiffoka fuq l-intelliġenza artificjali, u se tiffoka l-bejgħ tagħha fis-suq Ewropew⁸⁴⁴. Il-kooperazzjoni bejn Kurz u Hulio tikkostitwixxi rabta indiretta iżda allarmanti bejn l-industrija tas-software ta' spjunaġġ u Peter Thiel u d-ditta tiegħu Palantir.
472. Dream Security ġabret USD 20 000 000 minn diversi investituri, bħal Adi Shalev li kien involut ukoll fl-investimenti f'NSO. Investituri oħra jinkludu Yevgeny Dibrov⁸⁴⁵, li jirrappreżenta "l-vuċi Russa Ġdida f'dik li jsejjah 'l-ekosistema teknoloġika Russa-Iżraeljana"⁸⁴⁶. Dan juri li, minkejja t-turbolenza u l-isfidi ekonomiċi li tiltaqa' magħhom NSO Group, l-istess ismijiet għadhom qed iniedu kumpaniji ġoddha tas-software ta' spjunaġġ fl-UE u lil hinn minnha.

BLACK CUBE

473. Black Cube hija aġenzija tal-intelligence privata Iżraeljana magħmulu minn eks impiegati tal-militar Iżraeljan u tas-servizzi tal-intelligence Iżraeljani⁸⁴⁷. Is-sit web tal-

⁸⁴⁰ The Washington Post. "CEO of Israeli NSO Spyware Company Steps Down Amid Shakeup" (Is-CEO tal-Kumpanija ta' Prodotti ta' Spjunaġġ NSO Jirriżenja f'Sitwazzjoni Kritika); Calcalist. "After cutbacks and CEO departure, what's next for the controversial NSO?" (Wara tnaqqis u t-tluq tas-CEO, xi jmiss ghall-NSO kontroversjali?)

⁸⁴¹ The Guardian. "CEO of Israeli Pegasus spyware firm NSO to step down" (Is-CEO tad-ditta Iżraeljana tas-software ta' spjunaġġ Pegasus NSO jirriżenja).

⁸⁴² The Guardian "NSO Group co-founder emerges as new majority owner" (Il-ko-fundatur ta' NSO Group johrog bħala sid maġġoritarju ġdid).

⁸⁴³ <https://www.ft.com/content/7674d7b7-8b9b-4c15-9047-a6a495c6b9c9>.

⁸⁴⁴ Progett ta' Rappurtar dwar il-Kriminalità Organizzata u l-Korruzzjoni, "Former Austrian Chancellor and ex-NSO Chief Start Cybersecurity Firm" (Eks Kancillier Awstrijak u eks Kap tad-Ditta taċ-Ċibersigurta ta' NSO); The Times. "Former NSO CEO and ex-Austrian Chancellor found startup" (L-Eks CEO ta' NSO u l-eks Kancillier Awstrijak iwaqqfu negozju ġdid.)

⁸⁴⁵ The Times. "Former NSO CEO and ex-Austrian Chancellor found startup" (L-Eks CEO ta' NSO u l-eks Kancillier Awstrijak iwaqqfu negozju ġdid).

⁸⁴⁶ Calcalist. "From Russia, With Coding Skills" (Mir-Russja, B'Hiliet tal-Kodifikazzjoni).

⁸⁴⁷ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/news/annals-of-espionage/the-black-cube-chronicles-the-private-investigators>, 7 ta' Ottubru 2019.

kumpanija tagħha stess tiddiskreviha bhala “servizz ta’ intelligence kreattiva” li jsib “soluzzjonijiet imfassla apposta għal sfidi kumplessi ta’ negozju u litigazzjoni”⁸⁴⁸. Black Cube kienet involuta f’għadd ta’ kontroversji pubbliċi dwar il-hacking f’pajjiżi inkluži l-Istati Uniti u r-Rumanija⁸⁴⁹. B’mod aktar speċifiku, il-kapijiet ta’ Black Cube ammettew spjunaġġ fuq l-eks kap prosekutur tad-Direttorat Nazzjonali tar-Rumanija Kontra l-Korruzzjoni Laura Kövesi⁸⁵⁰. Kövesi bħalissa hija l-ewwel Kap Prosekutur Ewropew, jiġifieri l-kap tal-Ufficċċu tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew (UPPE). L-eks aġġent sigriet Rumen Daniel Dragomir allegatament kien il-persuna li kkummissjonat lil Black Cube għal dan il-kompitu⁸⁵¹.

474. B’mod kritiku, ġie skopert ukoll li Black Cube hija marbuta ma’ NSO Group u s-software ta’ spjunaġġ Pegasus. Wara ħafna pressjoni pubblika rigward l-ingaġġar ta’ Black Cube minn NSO biex jiġu mmirati l-avversarji tagħhom, l-eks CEO ta’ NSO Shalev Hulio ammetta li impjega lil Black Cube f’mill-inqas f’sitwazzjoni wahda f’Cipru.
475. Black Cube kienet involuta fl-Ungerija matul l-elezzjonijiet tal-2018, li matulhom wettqet spjunaġġ fuq diversi NGOs u persuni li kellhom xi rabta ma’ George Soros u rrapporat lura lil Viktor Orbán sabiex ikun jista’ jiddevja l-attivitajiet tiegħu f’kampanja ta’ tixrid⁸⁵². L-informazzjoni miksuba mis-sorveljanza ta’ dawn l-individwi u l-NGOs dehret mhux biss fil-media kkontrollata mill-istat tal-Ungerija, iżda wkoll f’Jerusalem Post⁸⁵³.

INTELLEXA ALLIANCE

476. Intellexa twaqqfet fl-2019 f’Cipru minn Tal Dilian. Dilian kellu pozizzjonijiet ta’ tmexxija differenti fil-Forza tad-Difiża Izraeljana qabel ma beda karriera bhala “espert fil-qasam tal-intelligence, konsolidatur tal-komunità u imprenditur serjali”⁸⁵⁴. Fuq is-sit web tagħha, Intellexa Alliance hija deskritta bhala kumpanija bbażata fl-UE u regolata li l-ghan tagħha huwa li tiżviluppa u tintegra teknoloġiji li jagħtu s-setgħha lill-aġenziji tal-intelligence. Il-bejjiegħha tas-sorveljanza li huma parti mit-tikketta tal-kummerċjalizzazzjoni Intellexa Alliance jinkludu Cyrox, WiSpear (li aktar tard ingħatat l-isem ta’ Passitora Ltd), Nexa Technologies (immexxija minn eks maniġers ta’ Amesys) u Poltrex.
477. Dawn il-bejjiegħha kollha jiffacilitaw sistemi differenti. Billi Cyrox għandha ħiliet fl-estrazzjoni ta’ data mill-mobiles, Nexa Technologies toffri sfruttatament ta’ sistemi ta’

⁸⁴⁸ <https://www.blackcube.com/>.

⁸⁴⁹ The New Yorker, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens>, 18 ta’ April 2022.

⁸⁵⁰ Balkan Insight. “Intelligence Firm Bosses Plead Guilty in Romania Surveillance Case” (Il-Kbarat tad-Ditta tal-Intelligence Ddikkjaraw Lilhom Infushom Hatja fil-Każ ta’ Sorveljanza tar-Rumanija).

⁸⁵¹ Haaretz. “Black Cube CEO Suspected of Running Crime Organisation – Revealed: The Romania Interrogation” (Is-CEO ta’ Black Cube Suspettati li jmexxi Organizzazzjoni tal-Kriminalità – Żvelat: L-interrogazzjoni tar-Rumanija).

⁸⁵² Politico, <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-israeli-intelligence-firm-targeted-ngos-during-hungarys-election-campaign-george-soros/>, 6 ta’ Lulju 2018.

⁸⁵³ Politico, <https://www.politico.eu/article/viktor-orban-israeli-intelligence-firm-targeted-ngos-during-hungarys-election-campaign-george-soros/>, 6 ta’ Lulju 2018.

⁸⁵⁴ Tal Dilian. Dwar.

komunikazzjoni mobbli globali. WiSpear tista' wkoll testratta data minn networks tal-Wi-Fi. Il-bejjiegha differenti taht l-alleanza ta' Dilian għalhekk jipprovdu varjetà wiesgħa ta' software u servizzi, li Intellexa tista' toffri individualment jew ikkombinat, lill-klienti tagħha kemm fl-UE kif ukoll barra minnha⁸⁵⁵.

478. Il-kumpanija omm ta' Intellexa Alliance, Thalestris Limited, għandha sussidjarji differenti bi preżenza korporattiva fl-Irlanda, il-Grecja, il-Gżejjer Vergni Brittanici, l-Iżvizzera u Ċipru. Sara Aleksandra Hamou, allegatament it-tieni eks mara ta' Tal Dilian, kienet id-direttriċi ta' Thalestris Limited, u d-direttriċi maniġerjali ta' sussidjarja bbażata fil-Grecja⁸⁵⁶. Hamou, li twieldet fil-Polonja, għandha passaport Ċiprijott maħruġ mill-Ambaxxata tal-Polonja f'Čipru⁸⁵⁷.

WiSPEAR U CYTROX

479. Fl-2013, Tal Dilian beda kumpanija rregistrata Ċiprijotta bl-isem ta' Aveledo Ltd., li aktar tard saret magħrufa bhala Ws WiSpear Systems Ltd. u wara Passitora Ltd⁸⁵⁸. Ibbażata f'Limassol, Ċipru, Wispear fil-biċċa l-kbira tbigh tagħmir u software biex tillokalizza u tintraċċa individwi permezz tal-mobiles tagħhom. F'intervista mar-rivista Forbes, Dilian spjega l-kapaċitajiet tas-software WiSpear billi wera l-vann iswed tiegħu li jiswa USD 9 000 000, u li huwa kapaċi jiħhekkja apparati f'medda ta' 500 metru. WiSpear għandu wkoll tagħmir li kapaċi jinterċetta data min-networks tal-Wi-Fi⁸⁵⁹. L-iskandli pubblici relatati ma' dawn il-prodotti wasslu għat-trasferiment tal-aktivitajiet kummerċjali ewlenin ta' Intellexa minn Ċipru għall-Grecja.
480. Fl-2017, twaqqfet Cytx Holdings Zrt. fil-Macedonja ta' Fuq minn Ivo Malinkovski. Madankollu, Cytx fil-fatt originat f'Tel Aviv, u Malinkovski kien biss fuq quddiem. Wara r-rivelazzjonijiet tal-Proġett Pegasus, Malinkovski pprova jhassar it-traċċi kollha li kienu jorbtuh ma' Cytx.
481. Cytx kienet l-iżviluppatur tas-software ta' spjunaġġ Predator. B'kuntrast mas-software ta' spjunaġġ Pegasus, Predator jirrikjedi li l-persuna fil-mira tikklikkja fuq link biex tinstalla s-software⁸⁶⁰. Meta Cytx kienet waslet biex tfalli, Tal Dilian salvalha bl-ispiża ta' akkwizizzjoni ta' USD 5 000 000⁸⁶¹. Cytx sussegwentement dahlet f'fużjoni ma' WiSpear ta' Dilian⁸⁶². Din l-awkkizzjoni żiedet is-software ta' spjunaġġ Predator mal-ġabra ta' Intellexa technologies. Kif irrapportat minn Lighthouse Reports, f'kollaborazzjoni ma' Haaretz u Inside Story, Intellexa b'mod sigriet u illegalment forniet is-software ta' spjunaġġ Predator lill-milizzja tal-Forza ta' Appoġġ Rapido

⁸⁵⁵ Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Cibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁸⁵⁶ Thalestris Limited, Rapport Annwali u Dikjarazzjonijiet Finanzjari Konsoldiati għall-perjodu mit-28 ta' Novembru 2019 sal-31 ta' Diċembru 2020.

⁸⁵⁷ ReportersUnited. “The Great Nephew and Big Brother” (In-Neputi l-Kbir u l-Big Brother).

⁸⁵⁸ Open Corporates, “Passitora Ltd”, <https://opencorporates.com/companies/cy/HE318328>.

⁸⁵⁹ Haaretz, “As Israel Reins in Its Cyberarms Industry, an Ex-intel Officer is Building a New Empire” (Hekk kif Izrael Jirrenja fl-Industrija tal-Armi Cibernetici tiegħu, Eks Ufficial tal-Intelligence qed jibni Imperu Ġdid).

⁸⁶⁰ European Parliamentary Research Service, “Greece’s Predatorgate. The latest chapter in Europe’s spyware scandal?” (Predatorgate tal-Grecja. L-aktar kapitlu reċenti fl-iskandlu tas-software ta’ spjunaġġ tal-Ewropa?).

⁸⁶¹ BalkanInsight, “Wine, Weapons and WhatsApp: A Skopje Spyware Scandal”. (Inbid, Armi u WhatsApp: Skandlu ta’ Software ta’ Spjunaġġ ta’ Skopje).

⁸⁶² Pitchbook, Cytx overview (Harsa generali lejn Cytx).

Sudaniża bl-użu ta' ġett privat Cessna⁸⁶³.

482. Skont Citizen Lab, żewġ kumpaniji ta' Cyrox gew irregistrati f'Iżrael (Cyrax EMEA Ltd. u Cyrax Software Ltd) u waħda fl-Ungerija bħala (Cyrax Holdings Zrt)⁸⁶⁴. L-ishma kollha f'Cyrax Holdings Zrt. u f'Cyrax EMEA Ltd – li wara bidlet l-isem għal Balinese Ltd. – gew ittrasferiti għal Aliada Group Inc., li hija rregistrata fil-Gżejjer Verġni Britanniċi. Aliada Group huwa wkoll is-sid ta' WiSpear. L-azzjonisti ewlenin ta' Aliada Group huma Dilian innifsu, Oz Liv, Meir Shamir u Avi Rubinstein. F'Diċembru 2020, Rubinstein ressaq ilment kontra shabu l-azzjonisti tal-Grupp Aliada għad-dilwizzjoni illegali tal-ishma tiegħu. Skont il-kawża, ir-rilokazzjoni tal-ishma għall-Gżejjer Verġni Britanniċi u aktar tard għall-Irlanda evitat il-liġijiet dwar il-kontroll tal-esportazzjoni ta' Iżrael u dawk barranin⁸⁶⁵.
483. Fis-16 ta' Diċembru 2021, Citizen Lab ħarġet rapport li jiddikjara li kienu nstabu klijenti probabbli ta' Predator fl-Armenja, l-Eğittu, il-Grecja, l-Indoneżja, il-Madagascar, l-Oman, l-Arabja Sawdija u s-Serbja⁸⁶⁶.

AMESYS U NEXA TECHNOLOGIES

484. Amesys u Nexa Technologies huma wkoll parti minn Intellexa Alliance u mhumiex ġielsa mill-kontroversji, kif deskrirt fit-taqṣima dwar Franza.

POLTREX

485. Poltrex tnediet f'Ottubru 2018 u l-uniku azzjonist tagħha kienet Intellexa Ltd, kif irregistrata fil-Gżejjer Verġni Britanniċi. F'Settembru 2019, l-Iżraeljan Shahak Avni - il-fundatur tal-kumpanija Ċiprijotta NCIS Intelligence Services Ltd⁸⁶⁷ u assoċjat ta' Tal Dilian - ġie rregistrat bhala d-direttur ta' Poltrex. F'Ottubru 2019, kemm Avni kif ukoll Dilian saru kodiretturi u l-isem ta' Poltrex inbidel għal Alchemycorp Ltd. Anke jekk il-kumpanija ngħatat isem ġdid, l-uffiċċi ta' tagħha kienu għadhom f'Novel Tower, l-istess post bħall-uffiċċi ta' WiSpear⁸⁶⁸.
486. Meta l-investigazzjonijiet dwar il-vann ta' software ta' spjunaġġ ta' Dilian kienu għaddejjin, is-sjeda ta' Alchemycorp Ltd. ġiet ittrasferita lil Yaron Levgoren, impiegat ta' Cyrax Holdings⁸⁶⁹. Skont il-profil LinkedIn ta' Levgoren, huwa bħalissa

⁸⁶³ <https://www.lighthousereports.nl/investigation/flight-of-the-predator/>.

⁸⁶⁴ Citizen Lab, “Pegasus vs. Predator: Dissident’s Doubly-Infected iPhone Reveals Cyrax Mercenary Spyware” (Pegasus kontra Predator. iPhone ta’ Dissident b’Infezzjoni Doppja Jizvela Software ta’ Spjunaġġ Merċenarju ta’ Cyrax).

⁸⁶⁵ Citizen Lab, “Pegasus vs. Predator: Dissident’s Doubly-Infected iPhone Reveals Cyrax Mercenary Spyware” (Pegasus kontra Predator. iPhone ta’ Dissident b’Infezzjoni Doppja Jizvela Software ta’ Spjunaġġ Merċenarju ta’ Cyrax).

⁸⁶⁶ Citizen Lab, “Pegasus vs. Predator. Dissident’s Doubly-Infected iPhone Reveals Cyrax Mercenary Spyware” (Pegasus kontra Predator. iPhone ta’ Dissident b’Infezzjoni Doppja Jizvela Software ta’ Spjunaġġ Merċenarju ta’ Cyrax), <https://citizenlab.ca/2021/12/pegasus-vs-predator-dissidents-doubly-infected-iphone-reveals-cyrex-mercenary-spyware/>.

⁸⁶⁷ Philenews, “FILE: The state insulted Avni and Dilian” (FAJL: L-Istat insulta lil Avni u Dilian).

⁸⁶⁸ CyprusMail, “Akel says found ‘smoking gun’ linking Cyprus to Greek spying scandal” (Akel tgħid li nstabet ‘evidenza konklużiva’ li torbot lil Ċipru mal-iskandlu tal-ispjunjar Grieg).

⁸⁶⁹ Philenews. “How the spyware scandal in Greece is related to Cyprus” (Kif l-iskandlu tas-software ta’ spjunaġġ fil-Grecja huwa relatat ma’ Ċipru).

jirrapreżenta lill-kumpanija ta' Intellexa Apollo Technologies, ibbażata fil-Greċja⁸⁷⁰.

VERINT/COGNYTE

487. Verint hija kumpanija ċibernetika Izraeljana-Amerikana li għandha bosta sussidjarji madwar id-dinja. Fl-Ewropa biss, Verint hija rregistrata fil-Bulgarija, in-Netherlands, Čipru, il-Ğermanja u Franza (fl-2021). Verint kellha wkoll sussidjarji joperaw taht l-isem Cognyte. Dawn is-sussidjarji ilhom joperaw b'mod indipendenti mill-2021 meta Verint lestiet id-diviżjoni parzjali tal-attivitajiet tagħha ta' intelligence u dawk ċibernetici għal Cognyte⁸⁷¹. Is-sussidjarji Ewropej ta' Cognyte huma rregistrati f'Čipru (UTX Technologies), il-Bulgarija (Cognyte Bulgaria EOOD), in-Netherlands (Cognyte Netherlands B.V.), il-Ğermanja (Syborg GmbH, Syborg Grundbesitz GmbH u Syborg Informationsysteme b.h. OHG) u r-Rumanija (Cognyte Romania S.R.L.)⁸⁷².
488. Verint bieghet l-ġħodod ta' sorveljanza tagħha lil diversi gvernijiet repressivi, inkluż fl-Ażerbaijġan, l-Indoneżja u s-Sudan t'Isfel. Fil-kaz tal-ahħar, is-Servizz tas-Sigurtà Nazzjonali tas-Sudan t'Isfel (NSS) uža t-tagħmir ta' interċeżżjoni ta' Verint kontra attivisti tad-drittijiet tal-bniedem u ġurnalisti bejn Marzu 2015 u Frar 2017. Skont inkuesta ta' Amnesty International, l-operatur mobbli lokali Vivacell Network of the World ppermetta lill-NSS li jisma' t-telekomunikazzjonijiet kollha fil-pajjiż⁸⁷³. Verint ma wiġbitx għal mistoqsijiet minn Amnesty, iżda ppubblikat stqarrija li tispjega kif l-unità ta' funzjonament indipendenti Cognyte ta' Verint fil-fatt hija l-unità ta' difiża billi Verint tittratta biss l-involviment mal-klijenti. Verint issostni li d-diviżjoni ma' Cognyte ilha stabilita għal bosta snin qabel id-diviżjoni parzjali ufficjali fl-2021, u għalhekk begħdet lilha nfiska mill-esportazzjoni allegata ta' tagħmir ta' sorveljanza lil pajjiżi b'rekords ħżiena tad-drittijiet tal-bniedem⁸⁷⁴.
489. Cognyte għandha wkoll storja ta' esportazzjonijiet lejn pajjiżi b'rekords ħżiena tad-drittijiet tal-bniedem. Inkuesta ta' Meta tal-2021 identifikat klijenti f'Izrael, is-Serbja, il-Kolombja, il-Kenja, il-Marokk, il-Messiku, il-Ğordan, it-Tajlandja u l-Indoneżja⁸⁷⁵. Is-sussidjarja ta' Cognyte, UTX Technologies, irregestrata f'Čipru, allegatament irċeviet ukoll licenzji għall-esportazzjoni ta' software ta' monitoraġġ lejn il-Messiku, l-Emirati Għarab Magħquda, in-Nigerja, l-Izrael, il-Perù, il-Kolombja, il-Brazil, il-Korea t'Isfel u t-Tajlandja bejn Settembru 2014 u Marzu 2015⁸⁷⁶. Erbgħa minn dawn il-pajjiżi gew identifikati wkoll bhala klijenti ta' Cognyte fir-rapport Meta tal-2021. Barra minn hekk, UTX Technologies kisbet ftehim mal-Bangladesh għal Sistema ta' Intelligence tal-Web għal USD 2 000 000 fl-2019 u għal sistema ta' traċċar cellulari għal USD 500 fl-

⁸⁷⁰ <https://ca.linkedin.com/in/yaron-levgoren-116948101>.

⁸⁷¹ Calcalistech. “Verint completes spin-off of its defense activities into new company Cognyte Software” (Verint ittemm id-diviżjoni parzjali tal-attivitajiet ta' difiża tagħha fil-kumpanija gdida Cognyte Software).

⁸⁷² <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1824814/000182481421000007/exhibit81.htm>.

⁸⁷³ Haaretz. “Israeli Cyber Firm Sold Spytech to South Sudan, Investigation Finds” (Investigazzjoni ssib li Ditta Ċibernetika Izraeljana Bieghet Teknoloġija ta’ Spjunaġġ lis-Sudan t’Isfel); Amnesty International, “South Sudan: Rampant abusive surveillance by NSS instils climate of fear” (Is-Sudan t’Isfel: Sorveljanza abbużiva rampanti minn NSS tiskatta atmosfera ta’ biżże’).

⁸⁷⁴ Haaretz. “Israeli Cyber Firm Sold Spytech to South Sudan, Investigation Finds” (Investigazzjoni ssib li Ditta Ċibernetika Izraeljana Bieghet Teknoloġija ta’ Spjunaġġ lis-Sudan t’Isfel).

⁸⁷⁵ Meta. “Threat Report on the Surveillance-for-Hire Industry” (Rapport ta’ Theddida dwar l-Industrija ta’ Sorveljanza ghall-Kiri).

⁸⁷⁶ Philenews. “Cyprus is a pioneer in software exports (documents)” (Čipru hija pijuniera fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)).

2021⁸⁷⁷.

490. Fil-15 ta' Jannar 2023, il-media rrapporat li Cognyte Software Ltd ta' Izrael kienet rebħet offerta għall-bejgħ tas-software ta' spjunaġġ ta' interċezzjoni tagħha lill-Myanmar, xahar qabel il-kolp ta' stat militari ta' Frar 2021. Ix-xiri tas-software ta' spjunaġġ Cognyte mill-Myanmar sar ufficjalment fit-30 ta' Diċembru 2020⁸⁷⁸.
491. Minbarra li esportat lejn pajiżi terzi, Cognyte ffacilitat it-trasport ta' tagħmir ta' traccar lejn l-Istati Membri. Permezz ta' UTX Technologies irregjistrata f'Čipru, it-teknoloġija Gi2 ġiet ittrasportata lejn sussidjarja oħra ta' Cognyte fil-Ġermanja, Syborg Informationsysteme⁸⁷⁹. Din it-teknoloġija Gi2 allegatament intbagħtet ukoll lil sussidjarja ta' Verint fil-Polonja “għal skopijiet ta' dimonstrazzjoni”. It-teknoloġija Gi2 għandha l-kapaċitā li tikseb aċċess għal apparat partikolari u sahansitra tista' timita lis-sid u tibghat messaggi foloz permezz ta' dan l-istess apparat⁸⁸⁰. Dawn il-vjeġġi saru bejn 1-2013 u 1-2014. Dak iż-żmien, Verint u Cognyte kienu għadhom parti mill-istess struttura tal-kumpanija.
492. UTX Technologies bieġħet ukoll sistemi ta' monitoraġġ fl-2013 lil kumpanija tal-esportazzjoni Franciża msemmija COFREXPORT⁸⁸¹. Din il-kumpanija waqfet topera u fiż-żmien tal-kitba tinsab magħluqa.
493. Bħal bosta bejjiegħa oħra tas-software ta' spjunaġġ, l-istruttura tal-kumpanija Cognyte hija kumplessa ferm minħabba bidliet fl-isem, divizjonijiet u diviżjonijiet parżjali matul iż-żmien. Madankollu, is-sussidjarji ta' Cognyte juru li matul iż-żmien, l-Istati Membri tal-UE ma jintużawx biss bħala bażiġiet li minnhom jesportaw tagħmir ta' sorveljanza, iżda wkoll bħala preżenza biex ibighu u jittraspow tagħmir ta' sorveljanza fl-Ewropa. Il-kumpaniji ta' software ta' spjunaġġ Izraeljani għalhekk jibbenifikaw mis-suq intern tal-UE, billi jiffacilitaw it-trasport tat-tagħmir tagħhom kemm lejn is-sussidjarji tagħhom kif ukoll lejn kumpaniji godda rregistraati fl-Istati Membri tal-UE.

QUADREAM

494. QuaDream hija kumpanija Izraeljana li twaqqfet minn ex ufficjal għoli mill-intelligence militari ta' Izrael, Ilan Dabelstein, u eks impjegati ta' NSO Guy Geva u Nimrod Rinsky. Il-kumpanija hija l-aktar magħrufa għall-prodott tas-software ta' spjunaġġ tagħha Reign, li allegatament jagħmel użu minn sfruttament mingħajr klikks u jinkludi karakteristika awtodistruttiva li thassar it-tracċi kollha ta' infel-żejja. Dan it-tip ta' software ta' spjunaġġ għandu funzjonalitajiet differenti, bħar-regiestrattori tal-awdjo, l-

⁸⁷⁷ Haaretz. “Israeli Spy Tech Sold to Bangladesh, Despite Dismal Human Rights Records” (Teknoloġija ta' Spjunaġġ Izraeljana tinbiegħ lill-Bangladesh, minkejja Rekords tad-Drittijiet tal-Bniedem Hżiena).

⁸⁷⁸ Reuters. “Israel’s Cognyte won tender to sell intercept spyware to Myanmar before coup- documents” (Cognyte ta’ Izrael tirbah offerta biex tbighi software ta’ interċezzjoni lill-Myanmar qabel il-kolp ta’ stat - dokumenti.)

⁸⁷⁹ <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1824814/000119312521008526/d52351dex81.htm>.

⁸⁸⁰ Phlenews. “Cyprus is a pioneer in software exports (documents)” (Čipru hija pijuniera fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)).

⁸⁸¹ Phlenews. “Cyprus is a pioneer in software exports (documents)” (Čipru hija pijuniera fl-esportazzjonijiet tas-software (dokumenti)).

intraċċar tal-postijiet, it-tifx għal fajls, u t-teħid ta' ritratti miż-żewġ kameras.⁸⁸²

495. Skont Citizen Lab u analizi ta' Microsoft Threat Intelligence, is-sistemi QuaDream joperaw mill-Bulgarija, ir-Repubblika Čeka, l-Ungeria, ir-Rumanija, il-Ghana, l-Iżrael, il-Messiku, Singapore, l-Emirati Għarab Magħquda u l-Uzbekistan. Barra minn hekk, is-sejbiet identifikati mill-inqas hames miri tas-soċjetà civili jinsabu fl-Amerika ta' fuq, fl-Asja Centrali, fix-Xlokk tal-Asja, fl-Ewropa u fil-Lvant Nofsani.⁸⁸³
496. Fl-2017, kumpanija ġiet irregistrata f'Čipru taħt l-isem InReach. Din il-kumpanija twaqqfet biss ghall-promozzjoni tal-prodotti ta' QuaDream, bħal Reign, barra minn Iżrael. Allegatament, QuaDream użat InReach biex tbigh il-prodotti tagħha lill-klijenti sabiex tevita l-kontrolli tal-esportazzjoni Iżraeljani. Hafna mill-impiegati ewlenin taž-żewġ kumpaniji hadmu għal NSO Group, Verint u UT-X Technologies.⁸⁸⁴
497. Wara r-rappurtar ta' Citizen Lab u l-analizi ta' Microsoft Threat Intelligence, fis-16 ta' April 2023 thabbar li QuaDream kienet waqqfet l-operazzjonijiet tagħha f'Iżrael. Skont Haaretz, il-kumpanija kienet qed tbati minn tnaqqis fil-bejgh u fit-tluq tal-impiegati fix-xhur preċedenti⁸⁸⁵.

CANDIRU

498. Candiru hija ditta oħra reregistrata f'Iżrael li tipproduċi prodotti ta' software ta' spjunaġġ. Il-kumpanija twaqqfet fl-2014 minn Ya' acov Weitzman u Eran Shorer. Iż-żewġ fundaturi għandhom storja fl-Unità tal-Intelligence Militari tal-IDF 8200 u t-nejn li huma kienu impiegati preċedenti ta' NSO Group⁸⁸⁶. L-eks investitur ta' NSO Group, Isaac Zack sar l-akbar azzjonist ta' Candiru. Il-kumpanija tbigh software ta' spjunaġġ għall-hacking ta' kompjuters u servers⁸⁸⁷. L-informazzjoni żvelata dwar proposta ta' progett tenfasizza li Candiru tbigh it-tagħmir tagħha abbażi tal-ghadd ta' infezzjonijiet simultanji, jiġifieri l-ghadd ta' apparati li jistgħu jiġu fil-mira bis-software ta' spjunaġġ fi kwalunkwe ħin. Pereżempju, għal USD 16 000 000, klijent jircievi numru bla limitu ta' tentattivi ta' użu tas-software ta' spjunaġġ, iżda jista' jimmira biss 10 apparati

⁸⁸² <https://citizenlab.ca/2023/04/spyware-vendor-quadream-exploits-victims-customers/>;
<https://www.microsoft.com/en-us/security/blog/2023/04/11/dev-0196-quadreams-kingspawn-malware-used-to-target-civil-society-in-europe-north-america-the-middle-east-and-southeast-asia/>;
<https://www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2021-06-08/ty-article/highlight/the-secret-israeli-cyber-firm-selling-spy-tech-to-saudia-arabia/0000017f-df07-d856-a37f-ffc724f80000?lts=1681386702066>.

⁸⁸³ <https://citizenlab.ca/2023/04/spyware-vendor-quadream-exploits-victims-customers/>;
<https://www.microsoft.com/en-us/security/blog/2023/04/11/dev-0196-quadreams-kingspawn-malware-used-to-target-civil-society-in-europe-north-america-the-middle-east-and-southeast-asia/>.

⁸⁸⁴ <https://citizenlab.ca/2023/04/spyware-vendor-quadream-exploits-victims-customers/>;
<https://www.microsoft.com/en-us/security/blog/2023/04/11/dev-0196-quadreams-kingspawn-malware-used-to-target-civil-society-in-europe-north-america-the-middle-east-and-southeast-asia/>;
<https://www.haaretz.com/israel-news/tech-news/2021-06-08/ty-article/highlight/the-secret-israeli-cyber-firm-selling-spy-tech-to-saudia-arabia/0000017f-df07-d856-a37f-ffc724f80000?lts=1681386702066>.

⁸⁸⁵ <https://www.haaretz.com/israel-news/security-aviation/2023-04-16/ty-article/premium/offensive-israeli-cyber-firm-quadream-closes-and-fires-all-employees/00000187-8b5c-d484-adef-ebdc048c0000>.

⁸⁸⁶ Haaretz “We’re on the U.S. Blacklist Because of You”: The Dirty Clash Between Israeli Cyberarms Makers (Qegħdin fuq Lista Sewda tal-Istati Uniti Minhabba fik: Il-Kunflitt Mhux Pjaċevoli bejn il-Produtturi tal-Armi Ċibernetici Iżraeljani).

⁸⁸⁷ Haaretz, “Cellphone Hacking and Millions in Gulf Deals: Inner Workings of Top Secret Israeli Cyberattack Firm Revealed (Hacking tal-Mobiles u Miljuni f'Patti mal-Golf: Żvelata Hidma minn Ĝewwa ta' Ditta Sigrieta Iżraeljana tal-Attakki Ċibernetici).”.

simultanjament. Klijent jista' jixtri l-kapaċità li jimmira 15-il apparat addizzjonali għal USD 1 500 000 addizzjonali⁸⁸⁸.

499. Skont inkjesta ta' TheMarker, Candiru issa toffri wkoll software ta' spjunaġġ biex wieħed jaċċessa apparati mobbli⁸⁸⁹. Din tbiegħi is-software ta' spjunaġġ tagħha biss lill-gvernijiet u għandha klijentela fl-Ewropa, dik li qabel kienet l-Unjoni Sovjetika, il-Golf Persjan, l-Asja u l-Amerika Latina⁸⁹⁰. It-taqṣima dwar Spanja ssemmi li 65 persuna kienu fil-mira ta' software ta' spjunaġġ: minn dawn, erbgħa kienu fil-mira ta' Candiru u tal-inqas tnejn kienu fil-mira kemm b'Candiru kif ukoll b'Pegasus⁸⁹¹.
500. Bħal fil-każ ta' bejjiegħa oħra ta' software ta' spjunaġġ, l-opacifikazzjoni korporattiva tinsab fil-qalba ta' din il-kumpanija, li sarulha diversi tibdiliet fl-isem f'dawn l-ahħar snin. Il-kumpanija bidlet isimha għal DF Associates Ltd fl-2017, Grindavik Solutions Ltd fl-2018, Taveta Ltd fl-2019 u, l-aktar reċenti, għal Saito Tech Ltd fl-2020⁸⁹². Għal finijiet ta' ċarezza, dan ir-rapport jirreferi għall-kumpanija bħala Candiru.
501. Bħal fil-każ ta' NSO Group, Candiru tqiegħdet fuq lista sewda tal-Istati Uniti mid-Dipartiment tal-Kummerċ tal-Istati Uniti f'Novembru 2021. Huwa spekulat li r-raġuni għat-tniżżil ta' Candiru fuq lista sewda huwa l-fatt li s-CEO ta' NSO Group Shalev Hulio allegatament kien sieħeb sigriet f'Candiru u introduċa l-kumpanija lil medjaturi importanti fid-dinja tal-intelligence. Allegatament, Hulio saħansitra kien jargumenta li l-prodott ta' Candiru huwa fil-fatt ippakkjar mill-ġdid ta' Pegasus⁸⁹³. Fl-1 ta' Lulju -2022, ir-riċerkaturi fil-qasam tas-sigurta identifikaw sfruttament ġdid ta' jum żero ta' Crhome li ntuża minn Candiru biex jiġu mmirati individwi fil-Libanu, il-Palestina, il-Jemen u t-Turkija⁸⁹⁴. L-isfruttament ġie indirizzat minn Google u minn dakinhār ġie rrangat ukoll minn Microsoft u Apple⁸⁹⁵.

TYKELAB U RCS LAB

502. F'Awwissu 2022, Lighthouse Reports irrapporta li Tykelab, kumpanija bbażata f'Ruma u li tappartjeni għal-laboratorju RCS, kienet qed tuża għexieren ta' networks tat-telefown, spiss fuq gżejjer fin-Nofsinhar tal-Paciċiku, biex tibgħat għexieren ta' eluf ta'

⁸⁸⁸ Citizen Lab, “Hooking Candiru: Another Mercenary Spyware Vendor Comes into Focus” (Il-Qbid ta' Candiru. Jigħbed l-attenzjoni Bejjiegħ ta' Software ta' Spjunaġġ Merċenarju Ieħor).

⁸⁸⁹ Haaretz, “Cellphone Hacking and Millions in Gulf Deals: Inner Workings of Top Secret Israeli Cyberattack Firm Revealed” (Hacking tal-Mowbjals u Miljuni f'Patti mal-Golf: Żvelata Hidma minn Ĝewwa ta' Ditta Sigrieta Izraeljana tal-Attakki Ċibernetiči).

⁸⁹⁰ Citizen Lab, “Hooking Candiru: Another Mercenary Spyware Vendor Comes into Focus” (Il-Qbid ta' Candiru. Jigħbed l-attenzjoni Bejjiegħ ta' Software ta' Spjunaġġ Merċenarju Ieħor).

⁸⁹¹ Citizen Lab, “CatalanGate. Extensive Mercenary Spyware Operations against Catalans Using Pegasus and Candiru” (CatalanGate. Operazzjonijiet ta' Software ta' Spjunaġġ Merċenarju Estensivi kontra l-Katalani permezz ta' Pegasus u Candiru).

⁸⁹² Citizen Lab, “Hooking Candiru: Another Mercenary Spyware Vendor Comes into Focus” (Il-Qbid ta' Candiru. Jigħbed l-attenzjoni Bejjiegħ ta' Software ta' Spjunaġġ Merċenarju Ieħor).

⁸⁹³ Haaretz, “We're on the U.S. Blacklist Because of You': The Dirty Clash Between Israeli Cyberarms Makers” (Ahna qeqħdin fil-lista s-sewda tal-Istati Uniti Minħabba Fik: Il-Kunflitt Mhux Pjacevoli bejn il-Produtturi tal-Armi Ċibernetiči Izraeljani).

⁸⁹⁴ TechCrunch, “Spyware maker Candiru linked to Chrome zero-day targeting journalists” (Il-produttur tal-prodotti ta' spjunaġġ Candiru b'rabta ma' jum żero ta' Chrome fl-immirar ta' ġurnalisti).

⁸⁹⁵ The HackerNews, “Candiru Spyware Caught Exploiting Google Chrome Zero-Day to Target Journalists” (Il-Prodott ta' Spjunaġġ ta' Candiru Jinqabad Jisfrutta l-Jum Żero ta' Google Chrome biex Jimmira Lejn ġurnalisti).

“pakketti tat-traċċar” sigreti madwar id-dinja, immirati lejn persuni f’pajjiżi li jinkludu l-Italja nnifisha, il-Grecja, il-Maċedonja ta’ Fuq, il-Portugall, il-Libja, il-Costa Rica, in-Nikaragwa, il-Pakistan, il-Malażja, l-Iraq u l-Mali. Tykelab tisfrutta l-vulnerabbiltajiet fin-networks tat-telefonija globali li jippermettu lil partijiet terzi jaraw il-postijiet li kienu fihom l-utenti tat-telefown, u potenzjalment jinterċettaw it-telefonati tagħhom mingħajr ma jithalla l-ebda rekord ta’ kompromess fuq l-apparati⁸⁹⁶. F’jumejn biss f’Ġunju 2022, il-kumpanija infiltrat networks fi kważi kull pajjiż fid-dinja⁸⁹⁷. Fuq is-sit web tagħha, Tykelab tiddikjara li hija “tikkombina għoxrin sena ta’ esperjenza fit-tfassil, l-implementazzjoni u l-manutenzjoni ta’ soluzzjonijiet tat-Telekomunikazzjoni tan-Network Ewljeni [b’] għarfien espert u profond fit-twassil ta’ [s]ervizzi [g]estiti, [i]ntegrazzjoni tas-[s]istema bbażata fuq il-[k]lijent u žviluppi fl-[a]pplikazzjonijiet [m]obbli.”⁸⁹⁸.

503. L-investigazzjoni ta’ Lighthouse Reports enfasizzat ukoll ir-rwol tal-industrija tat-telekomunikazzjoni, minħabba li l-kiri ta’ punti ta’ aċċess tan-network tal-mobile jew “titoli globali” jippermetti li dan l-abbuż ikompli. Skont il-GSM Association, l-organizzazzjoni tal-industrija li tirrapreżenta l-operaturi tan-network mobbli madwar id-dinja, l-operaturi tal-mobile mhux dejjem ikunu jistgħu jidher is-sors u l-iskop tat-traffiku li jgħaddi min-networks tagħhom, li jagħmilha diffiċli biex dawn il-prattiki jieqfu⁸⁹⁹.
504. Tykelab hija parti minn RCS Lab, kumpanija Taljana magħrufa għall-attivitajiet ta’ interċettazzjoni tagħha fl-Italja u barra mill-pajjiż. Dan kien żvelat permezz ta’ avviż minn kumpanija terza, Cy4Gate, li akkwistat RCS Lab. RCS Lab għandha ferghat fi Franza, il-Ġermanja u Spanja⁹⁰⁰, kif ukoll sussidjarja oħra moħbija, Azienda Informatica Italiana, li tibni software ta’ interċezzjoni għall-apparati ta’ Android u iPhone⁹⁰¹.

IS-SOFTWARE TA’ SPJUNAĞġ HERMIT

505. RCS Lab žviluppat Hermit, software ta’ spjunaġġ li jista’ jintuża biex jattiva mill-bogħod il-mikrofonu tat-telefown fil-mira, jirregistra telefonati u messaġġi ta’ aċċess, logs tat-telefonati, listi ta’ kuntatt u ritratti⁹⁰². F’Ġunju 2022, il-Grupp ta’ Analizi tat-Theddid ta’ Google żvela li l-atturi appoggjati mill-gvern li jużaw is-software ta’ spjunaġġ ta’ RCS Lab hadmu mal-fornitur tas-servizz tal-internet fil-mira biex jiddiżżattivaw il-konnettività tad-data mobbli tal-mira. Ladarba dan jiġi diżattivat, l-attakkant jibghaq link malizzjużha permezz ta’ SMS fejn jitlob lill-mira tinstalla applikazzjoni biex tirkupra l-konnettività tad-data tagħha. Google temmen li dan huwa għaliex il-biċċa l-kbira tal-applikazzjonijiet ġew mistura bhala applikazzjonijiet ta’ trasportaturi mobbli. Meta l-involviment ta’ fornitur tas-servizz tal-internet ma jkunx possibbli, l-applikazzjonijiet huma moħbija bhala applikazzjonijiet għall-messaġġi. Il-

⁸⁹⁶ <https://www.lighthousereports.nl/investigation/revealing-europes-nso/>.

⁸⁹⁷ <https://euobserver.com/digital/155849>.

⁸⁹⁸ <http://www.tykelab.it/wp/about/>.

⁸⁹⁹ <https://www.lighthousereports.nl/investigation/revealing-europes-nso/>.

⁹⁰⁰ <https://euobserver.com/digital/155849>.

⁹⁰¹ <https://www.lighthousereports.nl/investigation/revealing-europes-nso/>.

⁹⁰² <https://www.lighthousereports.nl/investigation/revealing-europes-nso/>.

persuni fil-mira tal-ispjunaġġ tal-RCS Lab kienu jinsabu fl-Italja u fil-Kažakistan⁹⁰³, u s-software ta' spjunaġġ instab ukoll fir-Rumanija⁹⁰⁴.

506. Riċerkatur fil-qasam tat-theddid tal-intelligence tas-sigurtà ċibernetika tad-ditta Lookout, Justin Albrecht, qal li ġħalkemm il-metodu ta' installazzjoni ta' Hermit kien inqas sofistikat mill-metodu użat minn Pegasus, il-kapaċitajiet tiegħi kien simili. Hermit jeħtieg li utent tal-mobile jikklikkha fuq link infettata biex jikkomprometti apparat⁹⁰⁵.
507. Skont RCS Lab, “kwalunkwe bejgħ jew implementazzjoni ta’ prodott isir biss wara li tasal awtorizzazzjoni uffiċċiali mill-awtoritajiet nazzjonali kompetenti. Il-prodotti fornuti lill-klijenti jiġu installati fil-faċilitajiet tagħhom, u l-personal ta’ RCS Lab fl-ebda ċirkostanza mhuwa permess iwettaq attivitajiet operazzjonali li jappoġġjaw il-klijent jew li jkollu access għad-data processata. Minħabba ftehimiet ta’ kunfidenzjalità vinkolanti, RCS Lab ma tistax tiżvela xi dettalji dwar il-klijenti tagħha. Cy4gate Group, li RCS Lab hija membru tagħha, taderixxi mal-Patt Globali tan-NU u ġħalhekk tikkundanna l-forom kollha ta’ ksur tad-drittijiet tal-bniedem. Il-prodotti ta’ RCS Lab huma pprovduti bi skop ċar, speċifik u esklużiv: biex jappoġġjaw l-aġenziji tal-infurzar tal-ligi fil-prevenzjoni u s-soppressjoni ta’ reati atroċi”⁹⁰⁶. Madankollu, mhuwiex possibbi li jiġi vverifikat jekk Cy4gate Group, inkluża RCS Lab, taderixxix mal-istandardi iddiċċjarati tagħha stess.
508. Skont investigazzjoni minn Lighthouse Reports ippubblikata f’Awwissu 2022, l-ghoddha ta’ sorveljanza ta’ Tykelab Hermit intużat biex timmira individwi madwar id-dinja, inkluż fil-Libja, in-Nikaragwa, il-Malażja, il-Costa Rica, l-Iraq, il-Mali, il-Greċċa u l-Portugall – kif ukoll fl-Italja nnifisha⁹⁰⁷.

DECIŻJONI LI TAPPOĞġJA R-RIČERKA TAL-INFORMAZZJONI U L-FORENSIKA (DSIRF)

509. Kumpnija li reċentement saret is-suġġett ta’ proċedimenti kriminali mill-Ministeru tal-Ġustizzja Awstrijak hija DSIRF GmbH (LLC)⁹⁰⁸. DSIRF, li ġiet stabilita fl-2016, hija kumpnija Awstrijaka bbażata fi Vjenna, b’kumpanija omm fil-Liechtenstein. Hija ssostni li tipprovdi “servizzi mfassla apposta għall-missjonijiet fl-oqsma tar-riċerka tal-informazzjoni, tal-forensika kif ukoll tal-intelligence xprunata mid-data lil-korporazzjonijiet multinazzjonali fis-setturi tat-teknoloġija, tal-bejgħ bl-imnut, tal-enerġija u finanzjarji.”⁹⁰⁹. DSIRF evidentemente tbigħi lill atturi mhux statali.
510. DSIRF žviluppat software ta’ spjunaġġ bl-isem ta’ Subzero/KNOTWEED, li jista’ jintuża permezz ta’ vulnerabbiltajiet ta’ jiem żero f’Windows u Adobe Reader, u li -

⁹⁰³ <https://blog.google/threat-analysis-group/italian-spyware-vendor-targets-users-in-italy-and-kazakhstan/>.

⁹⁰⁴ <https://www.lighthousereports.nl/investigation/revealing-europe-s-nso/>.

⁹⁰⁵ <https://euobserver.com/digital/155849>.

⁹⁰⁶ <https://euobserver.com/digital/155849>.

⁹⁰⁷ Lighthouse Reports, “Revealing Europe’s NSO” (Niżvelaw l-NSO tal-Ewropa.)

<https://www.lighthousereports.nl/investigation/revealing-europe-s-nso/>.

⁹⁰⁸ DSIRF hija taqsira ġħal “Deciżjoni li Tappoġġja r-riċerka tal-Informazzjoni u l-Forensika”.

⁹⁰⁹ <https://dsirf.eu/about/>.

skont ir-reklamar tiegħu stess, jista' jiġi installat b'mod sigriet fuq l-apparat fil-mira. Ladarba jiġi installat, Subzero jieħu “kontroll shiħ tal-kompjuter fil-mira” u jipprovi “acċess shiħ għad-data u l-passwords kollha”. Il-klijenti ta’ Subzero jistgħu jestrattaw passwords, jieħdu ritratti tal-iskrin, jaraw lokalitajiet attwali u preċedenti, u “jaċċessaw, iniżzlu, jimmodifikaw u jtellgħu fajls fuq il-kompjuter fil-mira” permezz ta’ interfaċċa tal-web. DSIRF tippromwovi Subzero bħala “gwerra ċibernetika tal-ġenerazzjoni li jmiss”, billi tgħid li l-ghoddha “tfasslet ghall-era ċibernetika”⁹¹⁰. Fl-2020, DSIRF valwat is-software tagħha Subzero għal EUR 245 000 000.

511. Ir-rabta mar-Russia toħroġ biċ-ċar mir-rabtiet ta’ diversi membri tal-persunal ta’ livell ġholi ta’ DSIRF. Is-sid ta’ DSIRF huwa Peter Dietenberger, “raġel b’rabtiet eċċellenti mal-Kremlin” li “jiftah il-bibien għall-kumpaniji tal-Punent fl-imperu ta’ Putin”⁹¹¹. Dietenberger għex fir-Russia għal diversi snin u kelli kumpanija Russa u diversi shab tan-negozju Russi. Wieħed mis-shab tan-negozju Russi tiegħu, Boris Vasilyev, kien ukoll fuq il-bord tad-diretturi tad-DSIRF. DSIRF tipprovi diversi referenzi għad-ditta u l-prodotti tiegħu: Michael Harms (CEO tal-Assocjazzjoni Kummerċjali tal-Lvant tal-Germanja), Stephan Fanderl (President tal-Bord ta’ Galeria Karstadt Kaufhof, li ried jintrodu Walmar fir-Russia), Christian Kremer (eks President tal-BMW fir-Russia u CEO ta’ Russian Machines, li ilha sanżjonata mill-Istati Uniti sa mill-2018) u Florian Schneider (sieħeb ta’ ditta tal-liġi kummerċjali kbira Dentons f’Moska)⁹¹². Huwa mifhum li “Russian Machines”, kumpanija li hija l-proprietà tal-oligark Oleg Deripaska, qed tuża s-servizzi ta’ DSIRF. Imprenditur lokali b’sahħtu Siegfried “Sigi” Wolf, li ta pariri lill-partit tal-eks Kancillier Sebastian Kurz dwar kwistjonijiet ekonomiċi, jitqies bħala persuna fdata ta’ Deripaska⁹¹³. Huwa involut ukoll Jan Marsalek, kriminal allegat li huwa mfitteż fuq mandat ta’ arrest tal-Interpol għal akkuži ta’ frodi kummerċjali li tammonna għal biljuni, fost reati finanzjarji u ekonomiċi oħra. F’Awwissu 2018, huwa rċieva email mingħand Florian Stermann (Segretarju Ĝeneralis tas-Soċjetà Amikevoli Russa-Awstrijaka, meqjus fl-investigazzjonijiet mill-uffiċċju tal-prosekkur pubbliku bħala “persuna fdata” tal-FPÖ)⁹¹⁴ li kien fiha preżentazzjoni ta’ kumpannija DSIRF. Fl-2013, Marsalek allegatament ipprova jbigħ software ta’ spjunagg prodott mill-kumpanija Taljana Hacking Team lil Grenada. Huwa mifhum li bħalissa qed jinħeba f’Moska, taħt il-kura tal-FSB, is-servizz sigriet Russu⁹¹⁵.
512. F’Lulju 2022, Microsoft sabet li Subzero kien intuża matul attività mhux awtorizzata u malizzju biex jiġu attakkati ditti tal-liġi, banek u konsulenzi strategiċi fl-Awstrija, ir-Renju Unit u l-Panama⁹¹⁶. Bħalissa l-Awstrija ma għandhiex bażi ġuridika għall-użu mhux awtorizzat ta’ software ta’ spjunagg bhal Subzero mill-awtoritajiet pubblici, u jkun ukoll illegali għal kumpanija privata waħda li tużah kontra oħra. Wara l-

⁹¹⁰ <https://netzpolitik.org/2021/dsirf-wir-enthuellen-den-staatstrojaner-subzero-aus-oesterreich/>.

⁹¹¹ https://www.focus.de/politik/vorab-aus-dem-focus-volle-kontrolle-ueber-zielcomputer-das-raetsel-um-die-spyware-app-fuehrt-ueber-wirecard-zu-putin_id_24442733.html.

⁹¹² <https://netzpolitik.org/2021/dsirf-wir-enthuellen-den-staatstrojaner-subzero-aus-oesterreich/>.

⁹¹³ <https://www.derstandard.at/story/2000131301583/causa-marsalek-die-verbindungen-einer-spyware-firma-werfen-fragen-auf>.

⁹¹⁴ https://www.focus.de/politik/vorab-aus-dem-focus-volle-kontrolle-ueber-zielcomputer-das-raetsel-um-die-spyware-app-fuehrt-ueber-wirecard-zu-putin_id_24442733.html.

⁹¹⁵ <https://netzpolitik.org/2021/dsirf-wir-enthuellen-den-staatstrojaner-subzero-aus-oesterreich/>;

<https://www.dw.com/en/wanted-wirecard-executive-jan-marsalak-reportedly-hiding-in-moscow/a-61440213>.

⁹¹⁶ <https://www.microsoft.com/en-us/security/blog/2022/07/27/untangling-knotweed-european-private-sector-offensive-actor-using-0-day-exploits/>.

pubblikazzjoni minn Microsoft, fit-28 ta' Lulju 2022 l-NGO tad-drittijiet digitali Awstrijaka Epicenter.works ressjet ilment kriminali kontra DSIRF fl-Uffiċċju tal-Prosekurur Pubbliku ta' Vjenna għal aċċess illegali għal sistema tal-kompjuter, hsara fid-data, interferenza mal-funzjonament tas-sistemi tal-kompjuter, użu hażin frawdolenti ta' pproċessar tad-data, organizazzjoni kriminali u ksur tal-Att dwar il-Kummerċ Barrani fir-rigward ta' oġġetti b'użu doppju⁹¹⁷. Fis-7 ta' Ottubru 2022, il-Ministeru Federali Awstrijak ghax-Xogħol u l-Affarijiet Ekonomiċi stqarr li ma kienx hareg licenzja ta' esportazzjoni għad-DSIRF⁹¹⁸, u skont il-Ministeru Federali tal-Ġustizzja Awstrijak, l-Uffiċċju tal-Prosekurur Pubbliku ta' Vjenna beda investigazzjoni kriminali dwar DSIRF⁹¹⁹. L-użu tas-software ta' spjunaġġ Subzero kontra persuni fil-mira fl-Awstrijja jfisser li awtorità privata jew pubblika fl-Awstrijja applikat is-software b'mod illegali, is-software intuża minn attur barrani u r-restrizzjonijiet tal-esportazzjoni gew miksura mid-DSIRF jew li s-software ġie esportat lejn Stat Membru ieħor u ntuża minn hemm, kemm jekk legalment jew illegalment, kontra persuna fil-mira Awstrijaka. L-investigazzjoni għadha għaddejja.

FINFISHER

513. F'dan ir-rapport, ta' min isemmi wkoll l-investigazzjoni kriminali dwar u l-falliment ta' FinFisher, li qabel kienet kumpanija tas-software ta' spjunaġġ ibbażata fi Munich, il-Ġermanja. FinFisher hija network ta' kumpaniji, li twaqqfet fl-2008 u orīginarjament kellha rabtiet qawwija man-network Brittaniku ta' kumpaniji li joperaw taħt il-marka Gamma. FinFisher ippromwoviet is-software ta' spjunaġġ tagħha bhala "portafoll komplet ta' intružjoni tal-IT" u s-software tagħha jintuża minn għexieren ta' pajiżi madwar id-dinja⁹²⁰, inkluži 11-il Stat Membru tal-UE⁹²¹ u 13-il pajiż "mhux hieles"⁹²².
514. Fl-2017, il-prodott FinSpy ta' FinFisher deher fit-Turkija fuq verżjoni falza ta' sit web ta' mobilizzazzjoni għall-oppożizzjoni Torka. Is-software ġie mohbi bhala applikazzjoni li tista' titniżżejjel rakkomandata għal partecipanti f'dimostrazzjonijiet kontra l-gvern⁹²³. FinFisher stess irreklamat il-prodotti tagħha li kienu qed jintużaw biss għall-ġlieda kontra l-kriminalità. Fl-2019, tressaq ilment kriminali kontra FinFisher minn Gesellschaft für Freiheitsrechte, Reporter ohne Grenzen, il-blogg netzpolitik.org u ċ-Ċentru Ewropew għad-Drittijiet Kostituzzjonali u tal-Bniedem, għall-esportazzjoni tas-software ta' spjunaġġ tagħha mingħajr il-liċenzja ta' esportazzjoni meħtieġa mill-Uffiċċju Federali Germaniż għall-Affarijiet Ekonomiċi u l-Kontroll tal-Esportazzjoni.

⁹¹⁷ <https://en.epicenter.works/document/4236>.

⁹¹⁸ Tweġiba minn Martin Kocher, Ministru Federali għall-Affarijiet Digitali u Ekonomiċi tal-Awstrijja, għal mistoqsijiet parlamentari bil-miktub minn Stephanie Krisper, 7 ta' Ottubru 2022, referenza 2022-0.575.143

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVII/J/J_12020/index.shtml.

⁹¹⁹ Tweġiba minn Alma Zadić, Ministru Federali għall-Ġustizzja għal mistoqsijiet parlamentari bil-miktub minn Stephanie Krisper, 7 ta' Ottubru 2022, Referenza 2022-0.575.216,

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVII/J/J_12019/index.shtml.

⁹²⁰<https://citizenlab.ca/2015/10/mapping-finfishers-continuing-proliferation/>;

<https://wikileaks.org/spyfiles4/customers.html>.

⁹²¹ Il-Belġju, ir-Repubblika Čeka, l-Estonja, il-Ġermanja, l-Ungeria, l-Italja, in-Netherlands, ir-Rumanija, is-Slovakkja, is-Slovenja u Spanja.

⁹²² L-Angola, il-Bahrain, il-Bangladesh, l-Eğittu, l-Etjopja, il-Gabon, il-Ġordan, il-Kažakistan, il-Myanmar, l-Oman, il-Qatar, l-Arabja Sawdija u t-Turkija.

⁹²³ <https://www.ecchr.eu/en/case/surveillance-software-germany-turkey-finfisher/>.

B'hekk kisret ir-Regolament tal-UE dwar Oġġetti b'Użu Doppju u l-leġiżlazzjoni nazzjonali Ĝermaniża korrispondenti. Wara l-ilment, l-Uffiċċċu tal-Prosekurur Pubbliku ta' Munich investiga FinFisher, u f'Ottubru 2020 għamel tifix fi 15-il bini tan-negozju tal-grupp FinFisher fil-Ġermanja u fir-Rumanija, kif ukoll residenzi privati. Fl-2021, il-Qorti Distrettwali ta' Munich approvat is-sekwestru mill-Uffiċċċu tal-Prosekurur Pubbliku tal-kontijiet bankarji ta' FinFisher, sabiex jiġi żgurat li l-profitti miksuba illegalment jiġu kkonfiskati jekk FinFisher tiġi kkundannata. Madankollu, FinFisher iddikjarat insolvenza fi Frar 2022. L-operazzjonijiet tan-negozju waqfu, l-uffiċċċu tagħha nghalaq u t-22 impjegat kollha tagħha tkeċċew⁹²⁴. L-investigazzjonijiet kriminali dwar il-persuni responsabbi għall-attivitajiet ta' FinFisher għadhom għaddejjin.

III. Il-kapacità tal-Unjoni Ewropea li tirrispondi

515. Xi gvernijiet immiraw lejn čittadini tal-UE permezz ta' software ta' spjunaġġ qawwi u invaživ u intruziż hafna, billi abbużaw mid-dritt tagħhom li jirrikorru għas-sorveljanza f'każ ta' riskju għas-sigurtà nazzjonali. Dan johloq theddid għad-demokrazija, l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali taċ-ċittadini individwali. L-UE għandha fit setgħat biex taġixxi fuq dan it-theddid, u jirriżulta li ma tkunx mgħammra bieżżejjed kontra attivit kriminali potenzjali mill-awtoritajiet nazzjonali, anke jekk taffettwa lill-UE nnifisha. Skont it-Trattati, is-sigurtà nazzjonali tibqa' l-kompetenza eskluziva tal-Istati Membri iżda l-azzjonijiet tagħhom xorta jehtiġilhom jikkonformaw mad-drittijiet fundamentali u man-normi demokratici inkorporati fid-dritt tal-Unjoni. Il-fatturi političi jillimitaw ukoll is-setgħa tal-UE li taġixxi. Il-Kummissjoni Ewropea, bħala l-gwardjan tat-trattati tal-UE, ma laħqitx l-isforzi tagħha biex tinforza d-dritt tal-Unjoni billi tuża l-strumenti legali għad-dispozizzjoni tagħha. Il-Kummissjoni għandha t-tendenza li t-interpreta s-setgħat tagħha b'mod ristrett hafna, peress li tikkonċerna kważi eskluzivament it-traspozizzjoni korretta tad-dritt tal-Unjoni fid-dritt nazzjonali. Il-Kummissjoni tqis li l-indirizzar tat-trasgressjonijiet tad-dritt tal-Unjoni huwa r-responsabbiltà unika tal-awtoritajiet nazzjonali. Meta wieħed iħabbat wiċċu ma' k'sur flagranti tal-istat tad-dritt u tad-drittijiet fundamentali, din il-pożizzjoni – li ma għandha l-ebda bażi fit-Trattati tal-UE – ssir problematika hafna. Ghalkemm is-sussidjarjetà u d-diviżjoni tal-kompetenzi huma pilastru tad-dritt tal-Unjoni, dawn ma għandhomx iwasslu għal impunità ghall-għalli-gvernijiet li jimmiraw lejn iċ-ċittadini tal-UE bi software ta' spjunaġġ għal skopijiet političi. Hawn taħt se neżaminaw is-setgħat li l-istituzzjonijiet tal-UE għandhom għad-dispozizzjoni tagħhom. Il-Parlament, il-Kummissjoni u l-Kunsill għandhom is-setgħa u d-dmir li jillegiż law, jirregolaw u jinfurzaw, u għandhom jagħmlu dan b'qawwa u ambizzjoni, filwaqt li jpoġġu d-difiża tad-demokrazija tagħna fuq kunsiderazzjonijiet političi fuq terminu qasir.

Il-Kummissjoni Ewropea

516. Wara rapporti tal-istampa dwar l-użu tas-software ta' spjunaġġ fl-Istati Membri u mistoqsijiet mill-PEG, il-Kummissjoni, fir-rispons tagħha għall-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ, inizjalment kellha biss ittri bil-miktub li talbu kjarifika mill-gvernijiet tal-

⁹²⁴ <https://netzpolitik.org/2022/nach-pfaendung-staatstrojaner-hersteller-finfisher-ist-geschlossen-und-bleibt-es-auch/>; <https://edri.org/our-work/criminal-complaint-against-illegal-export-of-surveillance-software-is-making-an-impact-the-finfisher-group-of-companies-ceases-business-operations-after-its-accounts-are-seized-by-public-prosecutor/>; https://netzpolitik.org/wp-upload/2022/03/2022-02-08_AG-Muenchen_Insolvenzbekanntmachung_FinFisher-Labs-GmbH.txt.

Polonja, l-Ungerija, Spanja, il-Greċja, Čipru u Franza. Madankollu, jidher li dan it-twiddib mill-Kummissjoni ma giet segwit minn azzjoni ulterjuri. Huwa minnu li strettamente, il-Kummissjoni ma għandha l-ebda setgħa li taġixxi fil-qasam tas-sigurtà nazzjonali. Madankollu, kif tenfasizza l-Kummissjoni stess f'dawn l-ittri, is-“sigurtà nazzjonali” ma għandhiex tīgħi interpretata bħala esklużjoni bla limitu mil-ligijiet u mit-Trattati Ewropej, u ssir żona ta’ illegalità. Madankollu, hija r-responsabbiltà tal-Istati Membri li “juru li s-sigurtà nazzjonali tīgħi kompromessa fil-każ inkwistjoni”. Bi tweġiba għall-mistoqsija ta’ x’azzjonijiet se tieħu l-Kummissjoni jekk l-awtoritajiet nazzjonali ma jeżaminawx bir-reqqa kwalunkwe allegazzjoni ta’ spjunaġġ illegali, il-Kummissjoni sempliċement tirreferi għall-Qorti tal-Ġustizzja u għall-Artikolu 47 tal-Karta, li jagħti dritt għal rimedju effettiv quddiem tribunal. Jidher li ma hemmx rieda politika biex tittieħed azzjoni.

517. Barra minn hekk, fil-21 ta’ Dicembru 2022, il-Kummissjoni bagħtet ittra generali lill-Istati Membri kollha, li talbet informazzjoni dwar l-użu ta’ software ta’ spjunaġġ mill-awtoritajiet nazzjonali u l-qafas legali li jirregola tali użu, għall-fini ta’ “immapjar tas-sitwazzjoni fl-Istati Membri” u li teżamina “l-interazzjoni mad-dritt tal-Unjoni”⁹²⁵. Il-Kummissjoni staqsiet mistoqsijiet specifiċi dwar, fost affarrijiet oħra, l-iskop tal-użu tas-software ta’ spjunaġġ, l-awtoritajiet awtorizzati biex jużawha, id-definizzjoni nazzjonali tas-sigurtà nazzjonali, il-legiżlazzjoni rilevanti li tirregola l-ipproċessar tad-data għal finijiet ta’ sigurtà nazzjonali, is-salvagwardji, l-awtorizzazzjoni minn qabel minn qorti jew awtorità amministrativa indipendenti, is-sorveljanza u n-notifika, bi skadenza sal-31 ta’ Jannar 2023 biex twieġeb. Fit-28 ta’ Marzu 2023, il-Kummissarju Reynders iddikjara lill-Kunitat PEGA li maġġoranza kbira tal-Istati Membri kienu wieġbu, iżda li l-Kummissjoni kienet għadha fil-process li tiġib ir-reazzjonijiet tal-Istati Membri għal dan l-eżerċizzju ta’ mmappjar, u li kienet se “tivvaluta bir-reqqa” t-tweġibet. Abbaži ta’ dan l-eżerċizzju ta’ mmappjar, il-Kummissjoni se tirrifletti fuq l-għażliet tagħha rigward l-użu tas-software ta’ spjunaġġ fl-Istati Membri. Madankollu, mhija prevista l-ebda data tat-tmien specifika għall-valutazzjoni tal-Kummissjoni, “minħabba n-natura li qed tevolvi u sensittiva tal-valutazzjoni”. Il-Kummissjoni semmiet ukoll li se ssegwi s-sejbiet tal-PEGA mill-qrib ħafna.
518. Ghall-kuntrarju tal-Istati Uniti, li wieġbu għar-rivelazzjonijiet minn kumpaniji fil-lista s-sewda, wettqu investigazzjonijiet, inkluż fit-territorju tal-UE, u ħarġu ordni eżekuttiva li tiprojbxxi l-akkwist ta’ software ta’ spjunaġġ kummerċjali minn korpi federali tal-Istati Uniti, il-Kummissjoni s’issa għadha la wettqet analizi tas-sitwazzjoni u lanqas valutazzjoni tal-kumpaniji li huma attivi fis-suq tas-software ta’ spjunaġġ fl-UE. Ma hemm l-ebda oggezzjoni legali ovvja kontra t-twettiq ta’ tali analizi. Huwa impressjonanti li ammont kbir ta’ evidenza xorta ma ġeġġitx lill-Kummissjoni tieħu xi azzjoni sinifikattiva. L-inerċja tagħha tirriżulta fil-kompliċità fi ksur tad-drittijiet tal-bniedem u nuqqas ta’ harsien tad-dover.
519. L-UE għandha diversi ligijiet li jistgħu jservu bħala għodod regolatorji fir-rigward tas-software ta’ spjunaġġ. Minbarra l-ligijiet li jipproteġu d-drittijiet taċ-ċittadini, bhal-ligijiet dwar il-protezzjoni tad-data u l-privatezza tal-komunikazzjoni (GDPR,

⁹²⁵ Ittra tad-DG JUST lill-Istati Membri. Ref. Ares(2022)8885417, 21 ta’ Dicembru 2022.

Privatezza Elettronika⁹²⁶), hemm ligijiet dwar l-esportazzjonijiet (ir-Regolament dwar l-Užu Doppju) u l-akkwist. Madankollu, l-infurzar mill-Kummissjoni bħala gwardjan tat-Trattati ma jitwettaqx sal-potenzjal shiħ tiegħu. Hija għandha t-tendenza li tillimita ruħha li tivverifika jekk Stat Membru jkunx ittraspona b'mod korrett il-ligijiet tal-UE fid-dritt nazzjonali. Madankollu, dan ma jiżvelax wisq dwar is-sitwazzjoni reali fuq il-post. Għalhekk, ir-rapport ta' implementazzjoni tal-Kummissjoni tar-Regolament⁹²⁷ dwar l-Užu Doppju jidher li jikkonkludi li l-implementazzjoni tinsab fit-triq it-tajba, filwaqt li hemm bizzżejjed evidenza li turi li fil-prattika hija dghajfa u fframmentata, u f'xi pajiżi saħansitra hija b'dan il-mod deliberatament. L-implementazzjoni tad-Direttiva dwar il-Privatezza Elettronika u l-ġurisprudenza li toħroġ minnha hija batuta. Il-Kummissjoni tirreferi għall-Istat Membri bħala responsabbli għall-implementazzjoni u l-infurzar, iżda ma tiħux azzjoni meta l-Istat Membri jonqsu f'dawn il-kompli. Mingħajr infurzar xieraq u sinifikattiv, il-ligijiet tal-UE jsiru ineffettivi u joholqu spazju abbundanti għall-użu illegġittimu ta' software ta' spjunaġġ.

520. Id-Direttiva dwar l-Infurzar tal-Liġi kienet maħsuba biex tipprovdi standards għoljin ta' protezzjoni tad-data u tiżgura l-fluss liberi tad-data fis-settur tal-infurzar tal-liġi u tal-gustizzja kriminali. Id-direttiva kellha tiġi trasposta fil-liġi nazzjonali, b'setgħat ta' diskrezzjoni wesghin mogħtija lill-Istat Membri. Illum huwa evidenti li l-implementazzjoni tvarja minn Stat Membru għal Stat Membru, specjalment fil-qasam tad-drittijiet tas-suġġetti tad-data. Il-Kummissjoni għandha tivvaluta b'mod urgħenti l-implementazzjoni fl-Istat Membri kollha u tidentika n-nuqqasijiet l-aktar serji. Il-Kummissjoni għandha tiżviluppa gwida konkreta lill-Istat Membri dwar l-implementazzjoni tad-direttiva sabiex tiżgura li l-standards tal-UE jiġu rrispettati madwar l-Unjoni. Barra minn hekk, meta meħtieg, il-Kummissjoni għandha tibda proċeduri ta' ksur f'każiżiet fejn id-direttiva ma tkunx ġiet trasposta b'mod korrett u jkun hemm nuqqas ta' rieda mill-Istat Membri li jikkoreġiha.

Il-Parlament Ewropew

521. Il-Parlament Ewropew waqqaf il-kumitat ta' inkjesta tal-Kumitat PEGA, li qed jaħdem b'mod diliġenti u effettiv fi ħdan is-setgħat u l-mandat tiegħu. Madankollu, ma għandu l-ebda setgħa li jħarrek lix-xhieda jew jismagħhom taħt ġurament, u ma għandu l-ebda aċċess għal informazzjoni kklassifikata. Huwa nieħes mis-setgħat investigattivi li l-biċċa l-kbira tal-parlamenti nazzjonali għandhom. Barra minn hekk, l-influwenza tal-gvernijiet nazzjonali hija ta' spiss prezenti fid-deliberazzjonijiet tal-PEGA, li xi drabi hija ostaklu għal investigazzjonijiet bir-reqqa, kompletament indipendenti u oggettivi. Huwa pjuttost inkwetanti li l-Parlament Ewropew ma għandux is-setgħat shah biex jinvestiga, meta xi wħud mill-membri tiegħu stess kienu fil-mira ta' software ta' spjunaġġ.

Il-Kunsill Ewropew u l-Kunsill tal-Ministri

522. Ghalkemm il-gvernijiet nazzjonali jsostnu li l-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ huwa

⁹²⁶ Id-Direttiva 2002/58/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-12 ta' Lulju 2002 dwar l-ipproċessar tad-data personali u l-protezzjoni tal-privatezza fis-settur tal-komunikazzjoni elettronika (GU L 201, 31.7.2002, p. 37).

⁹²⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=COM%3A2022%3A434%3AFIN&qid=1662029750223>.

kwistjoni purament nazzjonali, fil-fatt ġie diskuss fil-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u 1-gvernijiet nazzjonali ddeċidew li jwieġbu b'mod kolletti għall-kwestjonarju tal-Parlament Ewropew⁹²⁸. B'dan, huma rrikonoxxew bis-shiħ li fil-fatt hija kwistjoni għall-Kunsill.

523. Sal-lum, il-Kunsill Ewropew għadu ma weġibx pubblikament jew sostantivament għall-iskandlu. Xi wħud mill-membri tiegħu għandhom interess fil-kwistjoni, peress li huma stess jistgħu jkunu kompliċi fil-hacks illegittimi, jew sempliċement jixtiequ jżommu lill-UE dgħajfa u mingħajr setgħa f'dan il-qasam.
524. Anke jekk fl-ahħar mill-ahħar tīgi ppruvata mgħiba illegali jew kriminali, il-membri tal-gvernijiet nazzjonali ma setgħux jiġu denunzjati jew jiġu mgiegħla jirriżenjaw mill-impjieg tagħhom fl-UE. Dan ifisser li l-persuni li huma hatja ta' tali atti jistgħu jkomplu jkunu membri f'korpi tal-UE u jieħdu deciżjonijiet li jaffettaw l-iċ-ċittadini Ewropej kollha b'impunità.

L-Europol

525. L-Europol ma għandha l-ebda setgħa operazzjonali awtonoma u ma tistax taġixxi mingħajr il-kunsens u l-kooperazzjoni tal-Istat(i) Membru/Membri kkonċernat(i), skont l-Artikolu 88(3) tat-TFUE, filwaqt li l-applikazzjoni ta' mizuri koerċittivi hija r-responsabbiltà eskluživa tal-awtoritajiet nazzjonali kompetenti. Dan jippreżenta problema meta jkun hemm evidenza ċara ta' atti kriminali – bħaċ-ċiberkriminalità, il-korruzzjoni u l-estorsjoni – iżda l-awtoritajiet nazzjonali jonqsu milli jinvestigaw. L-Europol reċentement kisbet setgħat godda li jippermettulha tiproponi investigazzjoni b'mod proaktiv, anke meta dan jikkonċerna reat imwettaq fi Stat Membru wieħed biss⁹²⁹, iżda sa issa ma użatx dawk is-setgħat.
526. Fit-28 ta' Settembru 2022, il-Kumitat PEGA kiteb ittra lill-Europol⁹³⁰, fejn ġeggīgha tagħmel użu mis-setgħat il-ġoddha tagħha skont l-Artikolu 6 tar-Regolament dwar l-Europol⁹³¹. F'ittra ta' tweġiba datata t-13 ta' Ottubru 2022⁹³², l-Europol iddikjarat li “kkuntattjat ħames Stati Membri biex naċċerta jekk hemmx informazzjoni rilevanti disponibbli fil-livell nazzjonali għall-Europol u jekk hemmx investigazzjoni kriminali għaddejja bħalissa jew prevista (jew, minflok, inkjesta oħra skont id-dispozizzjonijiet applikabbli tal-liġi nazzjonali)”. Fil-11 ta' April 2023, l-Europol iddikjarat f'ittra lill-Kumitat PEGA li l-ittri tagħha kienu ntbagħtu lill-Greċja, l-Ungjerija, il-Bulgarija, Spanja u l-Polonja. Wara t-tweġiba mill-ħames Stati Membri għall-ittri tal-Europol, l-Europol qalet li l-ebda Stat ma kelli “informazzjoni rilevanti li hija disponibbli għall-Europol”. Sa Ottubru 2022, wieħed mill-ħames Stati Membri kien ikkonferma lill-

⁹²⁸ Abbozz ta' ittra mis-Segretarjat Ģenerali tal-Kunsill lid-Delegazzjonijiet, 26 ta' Settembru 2022.

⁹²⁹ Ir-Regolament (UE) 2022/991 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-8 ta' Gunju 2022 li jemenda r-Regolament (UE) 2016/794, fir-rigward tal-kooperazzjoni tal-Europol ma' partijiet privati, tal-iproċessar ta' data personali mill-Europol b'appoġġ għal investigazzjoni kriminali, u tar-rwol tal-Europol fir-riċerka u fl-innovazzjoni (GU L 169, 27.6.2022, p. 1).

⁹³⁰ https://twitter.com/EP_PegaInquiry/status/1576855144574377984.

⁹³¹ “Fejn id-Direttur Eżekuttiv iqis li jeħtieg li tinbeda investigazzjoni kriminali dwar reat kriminali spċifiku li jirrigwarda Stat Membru wieħed biss, iżda li jaffetwa l-interess komuni kopert minn politika tal-Unjoni, huwa jew hija tista' tiproponi lill-awtoritajiet kompetenti tal-Istat Membru kkonċernat, permezz tal-unità nazzjonali tagħhom, biex jibdew, imexxu jew jikkoordinaw tali investigazzjoni kriminali”.

⁹³² Fajl Nru 1260379.

Europol “il-bidu ta’ investigazzjonijiet kriminali taħt is-sorveljanza tal-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti, u dan ġie vverifikat ukoll mill-Eurojust”. Sa Diċembru 2022, it-tieni Stat Membru kien informa lill-Europol “li nbdiet proċedura kriminali b’rabta mal-użu illegali suspettat tas-software Pegasus filwaqt li sadanittant ingħalqet mill-awtoritajiet ġudizzjarji responsabbi f’dak il-pajjiż”. It-tielet Stat Membru nnotifika lill-Europol li “nfethu proċedimenti ta’ qabel il-proċess f’istanza waħda fil-livell reġjonali”, u staqsa “jekk il-Europol għandhiex informazzjoni dwar l-użu tas-software Pegasus fil-pajjiż rispettiv, ta’ rilevanza għall-proċedimenti ta’ qabel il-proċess”. Ir-raba’ Stat Membru informa lill-Europol “li ma hemm l-ebda investigazzjoni kriminali għaddejja jew prevista”, iżda li “kienu nbewd investigazzjonijiet ġudizzjarji”. Sa April 2023, il-ħames Stat Membru kien spjega lill-Europol li “wara konsultazzjoni mal-awtoritajiet kompetenti f’dak il-pajjiż, ma hemm l-ebda informazzjoni rilevanti disponibbli għall-Europol dwar l-użu illegali ta’ software invaživ ta’ sorveljanza u ta’ interċettazzjoni, filwaqt li jirreferi għal proċedimenti preliminari tal-uffiċċju tal-prosekkutur pubbliku”. Mhuwiex magħruf jekk il-proċeduri kriminali msemmija hawn fuq minn żewġ Stati Membri, il-proċedimenti ta’ qabel il-proċess minn Stat Membru wieħed, l-investigazzjonijiet ġudizzjarji minn Stat Membru wieħed, u l-proċedimenti preliminari tal-uffiċċju tal-prosekkutur pubbliku fi Stat Membru ieħor jikkonċernawx l-abbuż ta’ software ta’ spjunaġġ mill-gvernijiet tal-Istati Membri tal-UE jew minn pajjiżi terzi.

527. Jirriżulta li l-UE hija pjuttost bla setgħa kontra attività kriminali potenzjali mill-awtoritajiet nazzjonali, anke jekk taffettwa lill-UE.
528. Paradossalment, għall-kuntrarju tal-Europol, l-Istati Uniti qed jinvestigaw b’mod attiv l-użu ta’ software ta’ spjunaġġ fl-UE. Fil-5 ta’ Novembru 2022, ġie rrapporat li l-FBI żar Ateni biex jinvestiga “sa fejn infirxet is-sorveljanza illegali u min ittraffikaha.”⁹³³ Barra minn hekk, f’Marzu 2023, il-President tal-Istati Uniti Biden ħareġ ordni eżekuttiva li fil-biċċa l-kbira tipprobixxi l-użu ta’ software ta’ spjunaġġ mill-entitajiet federali tal-Istati Uniti. Ftit jiem wara, pajjiżi oħra, inkluži Franzia u d-Danimarka, indikaw l-impenn tagħhom għall-kooperazzjoni internazzjonali dwar is-suġġett.

Il-Ġudikatura Ewropea

529. Il-QGUE u l-QEDB għandhom rwol importanti fid-difiża tad-demokrazija, l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali. Madankollu, huma jistgħu jaġixxu biss fuq ilment jew kwistjoni preġudizzjarja. Il-proċedimenti huma twal ħafna u joffru ftit rimedju konkret f’każijiet individwali. Matul is-snin, il-qratu holqu korp vast ta’ każistika rilevanti, pereżempju l-istabbiliment ta’ standards għas-sorveljanza. Madankollu, dawn il-qratu ma għandhom l-ebda mezz biex jiżguraw li d-deċiżjoni tagħħom tiġi infurzata. S’issa ġie ppreżentat ilment wieħed dwar l-użu illegittimu ta’ software ta’ spjunaġġ lill-QEDB⁹³⁴. Madankollu, it-triq lejn il-qratu ta’ Strasburgu jew tal-Lussemburgu spiss tkun twila, tiswa l-flus u kkumplikata, peress l-ewwel iridu jiġu eżawriti l-ghażliet kollha għal proċedimenti ġudizzjarji nazzjonali. Dan huwa speċjalment il-każ jekk il-prosekkuturi jew l-imħallfin nazzjonali jonqsu jew jirrifjutaw li jieħdu każ. Ir-rekwiżit biex wieħed jgħaddi mit-test ta’ ammissibbiltà huwa għoli.

⁹³³ <https://insidestory.gr/article/ti-ekane-i-epitropi-pega-gia-tis-yopoklopes-stin-athina?token=4U1KNVV1DQ>.

⁹³⁴ Appell minn Koukakis lill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, 27 ta’ Lulju 2022.

L-Ombudsman

530. Fit-28 ta' Novembru 2022, l-Ombudsman tal-UE kkonkludiet li l-Kummissjoni kienet naqset milli tivvaluta bizzżejjed ir-riskji għad-drittijiet tal-bniedem qabel ma pprovdiet appoġġ lil pajjiżi Afrikani biex jiżviluppaw kapacitajiet ta' sorveljanza, b'mod partikolari fil-kuntest tal-Fond Fiducjarju ta' Emergenza tal-UE ghall-Afrika (EUTFA). Il-konkluzjonijiet segwew ilment li ressqu diversi organizzazzjonijiet tas-socjetà ċivili. Fin-Niger, il-Fond alloka EUR 11 500 000 ghall-provvisti b'tagħmir ta' sorveljanza, inkluż software ta' sorveljanza, centru ta' interċezzjoni, u apparat li jaqbad identità internazzjonali tal-istazzjon mobbli (IMSI)⁹³⁵, minkejja repressjoni kontra attivisti fil-pajjiż. Biex jiġu indirizzati n-nuqqasijiet li identifikat, l-Ombudsman issuġġeriet titjib biex jiġi żgurat li ssir valutazzjoni tal-impatt fuq id-drittijiet tal-bniedem qabel il-proġetti futuri tal-EUTFA.

Korpi oħra tal-UE

531. Il-Bord Ewropew għall-Protezzjoni tad-Data, il-Kontrollur Ewropew għall-Protezzjoni tad-Data, il-Qorti Ewropea tal-Awdituri u l-Eurojust ftit għandhom kompetenzi biex jiskrutinizzaw jew jintervjenu f'każ ta' użu illegittimu ta' software ta' spjunaġġ jew tal-kummer tiegħu mill-gvernijiet tal-Istati Membri. Uħud mill-membri tagħhom jistgħu tabilhaqq ikunu involuti fl-iskandli fl-Istat Membru tal-origini tagħhom. Dan jista' jkollu impatt fuq il-funzjonament u l-integrità ta' dawn il-korpi tal-UE. L-Uffiċċju tal-Prosekuratur Pubbliku Ewropew jista' potenzjalment jintervjeni meta l-flus tal-UE jkunu involuti b'xi mod.

⁹³⁵ https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/sites/default/files/final_t05-eutf-sah-ne-05_eci_avenant_1.pdf.

NOTA SPJEGATTIVA

Watergate tal-Ewropa

Fis-sajf tal-2021, il-Progett Pegasus, ġabru ta' ġurnalisti investigattivi, NGOs u riċerkaturi, žvela lista ta' 50,000 persuna li kienu fil-mira ta' software ta' spjunaġġ merċenarju. Fosthom ġurnalisti, avukati, prosekturi, attivisti politici, u sahansitra kapijiet ta' stat. L-aktar kaz̄ drammatiku jista' jkun dak ta' Jamal Khashoggi, il-ġurnalista Sawdi, li kien inqatel brutalment fl-2018 minħabba l-kritika tiegħu kontra r-regim Sawdi. Madankollu, kien hemm ukoll ħafna persuni Ewropej fil-mira fuq il-lista. Xi wħud kienu fil-mira ta' atturi barra l-UE, iżda oħrajn kienu fil-mira tal-gvernijiet nazzjonali tagħhom stess. Ir-rivelazzjonijiet intlaqgħu b'rabbja madwar id-dinja.

L-iskandlu malajr issejjah “Watergate tal-Ewropa”. Madankollu, minflok it-thriller politiku “All the President’s Men” dwar is-serq fil-binja Watergate fl-1972, l-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ tal-lum ifakkil fil-film li jqabbdekk il-bard “Das Leben der Anderen” (Il-Hajja tal-Öħrajn) li juri s-sorveljanza taċ-ċittadini mir-regim komunista totalitarju. Is-serq digħi tal-lum b'software ta' spjunaġġ huwa ħafna aktar sofistikat u invaživ, u bilkemm īhalli traċċa. Lu użu ta' software ta' spjunaġġ imur ferm lil hinn mis-sorveljanza konvenzjonali ta' persuna. Dan jagħti aċċess u kontroll totali lill-atturi tal-ispjunagg. Ghall-kuntrarju tal-interċettazzjoni telefonika klassika, is-software ta' spjunaġġ mhux biss jippermetti sorveljanza f'xin reali, iżda aċċess retroattiv shiħi għall-fajls u l-messaġġi maħluqa fil-passat, kif ukoll metadata dwar komunikazzjonijiet tal-passat. Is-sorveljanza tista' ssir ukoll mill-bogħod, fi kwalunkwe pajjiż fid-din. Is-software ta' spjunaġġ jista' jintuża essenzjalment biex jieħu l-kontroll ta' smartphone u jestratta l-kontenut kollu tiegħu, inkluži dokumenti, stampi u messaġġi. Il-materjal miksub b'dan il-mod jista' jintuża mhux biss biex jiġu osservati l-azzjonijiet, iżda wkoll biex jiġi rkattati, skreditati, immanipulati u intimidati l-vittmi. L-aċċess għas-sistema tal-vittma jista' jiġi mmanipulat u jista' jitqiegħed l-kontenut fabbrikit. Il-mikrofon u l-kamera jistgħu jiġi attivati mill-bogħod u jbiddu l-apparat fi spjun fil-kamra. Madankollu, il-vittma ma tkun taf b'xejn. Is-software ta' spjunaġġ īhalli ftit traċċi fuq l-apparat tal-vittma, u anke jekk jiġi identifikat huwa kważi impossibbli li jiġi ppruvat min kien responsabbli għall-attakk.

L-abbuż tas-software ta' spjunaġġ mhux biss jikser id-dritt għall-privatezza tal-individwi. Dan id-ghajnej id-demokrazija u l-istituzzjonijiet demokratici bis-saħħha. Huwa jrażżan l-oppożizzjoni u l-kritici, jelmina l-iskrutinju u għandu effett dissważiv fuq l-istampa hielsa u s-soċjetà civili. Dan iservi wkoll biex jiġi mmanipulati l-elezzjonijiet. It-terminu “software ta' spjunaġġ merċenarju” jirrifletti tajjeb ħafna n-natura tal-prodott u tal-industrija. Anke tentattivi li ma rnexxew biex jiġi infettat smartphone b'software ta' spjunaġġ għandhom konsegwenzi politici, u jistgħu jagħmlu hsara lill-individwu kif ukoll lid-demokrazija. Il-parċeċċapazzjoni fil-hajja pubblika ssir impossibbli mingħajr iċ-ċertezza li wieħed ikun liberu u mhux osservat.

L-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ muħwiex serje ta' każijiet nazzjonali iżolati ta' abbuż, iżda kwistjoni Ewropea shiha. Il-gvernijiet tal-Istati Membri tal-UE qed jużaw software ta' spjunaġġ fuq iċ-ċittadini tagħhom għal skopijiet politici u biex ikopru l-korruzzjoni u l-attività kriminali. Xi wħud marru sahansitra lil hinn u integrar is-software ta' spjunaġġ f'sistema mfassla apposta għal tmexxija awtoritarja. Gvernijiet ta' Stati Membri oħra setgħu ma kinu

involuti f'abbuż ta' software ta' spjunaġġ, iżda ffaċilitaw il-kummerċ oskur fis-software ta' spjunaġġ. L-Ewropa saret post attraenti għal software ta' spjunaġġ merċenarju. L-Ewropa kienet ic-ċentru ghall-esportazzjonijiet għad-dittatorjati u r-regimi oppressivi, bħal-Libja, l-Eğġit u l-Bangladesh, fejn is-software ta' spjunaġġ intuża kontra attivisti tad-drittijiet tal-bniedem, ġurnalisti u kritici tal-gvern.

L-abbuż tas-software ta' spjunaġġ huwa ksur serju tal-valuri kollha tal-Unjoni Ewropea, u qed ipoggi fi prova r-reziljenza tal-istat tad-dritt demokratiku fl-Ewropa. F'dawn l-aħħar snin, l-UE bniet malajr ħafna l-kapaċità tagħha li tirrispondi għal theddid estern għad-demokrazija tagħna, kemm jekk tkun gwerra, kampanji ta' diżinformazzjoni jew indħil politiku. B'kuntrast ma' dan, il-kapaċità ta' rispons għat-theddid intern għad-demokrazija għadha sottożviluppata għalkollox. It-tendenzi anti-demokratici jistgħu jinfirxu b'mod hieles bħal nar madwar l-UE peress li hemm impunità għall-każijet ta' trasgressjoni mill-gvernijiet nazzjonali. L-UE mhijiex mgħammra tajjeb biex tindirizza tali attakk fuq id-demokrazija minn ġewwa. Minn naħha wahda, l-UE hija entità politika, irregolata minn ligħiġiet supranazzjonali u istituzzjonijiet supranazzjonali, b'suq uniku, fruntieri miftuħa, ivvjaġġar bla passaport, cittadinanza tal-UE u Spazju uniku ta' Sigurtà, Libertà u Ĝustizzja. Madankollu, minkejja weghdiet solenni għall-valuri Ewropej, fil-prattika dawk il-valuri għadhom meqjusa bħala kwistjoni nazzjonali ħafna. L-iskandlu tas-software ta' spjunaġġ jesponi bla heda l-immaturità u d-dgħufija tal-UE bħala entità *demokratika*. Fir-rigward tal-valuri demokratici, l-UE hija mibnija fuq il-“preżunzjoni ta’ konformità” mill-gvernijiet nazzjonali, iżda fil-prattika, din saret “pretensjoni ta’ konformità”. Ix-xenarju fejn il-gvernijiet nazzjonali deliberatament jinjoraw u jiksru l-ligħiġiet tal-UE, sempliċiment muħwiex previst fl-istrutturi ta’ governanza tal-UE. L-UE ma għietx mgħammra bi strumenti għal każijiet bħal dawn. Il-korpi tal-UE għandhom ftit setgħat, u saħansitra inqas aptit, biex jikkonfrontaw lill-awtoritajiet nazzjonali f’każ ta’ trasgressjoni, u certament mhux fil-qasam delikat tas-“sigurtà nazzjonali”. Permezz ta’ logika intergovernattiva, l-istituzzjonijiet tal-UE huma subordinati għall-gvernijiet nazzjonali. Madankollu, mingħajr mekkaniżmi ta’ infurzar supranazzjonali effettivi u sinifikattivi, il-leġiżlazzjoni l-ġdidha se tkun inutli. L-iffissar tal-problema se jirrikjedi kemm miżuri regolatorji kif ukoll riformi ta’ governanza.

L-Istati Uniti mhumiex meħlusa minn attakki fuq id-demokrazija minn ġewwa, pereżempju Watergate, u l-assedu tal-Kungress fis-6 ta’ Jannar 2021, iżda hija mgħammra biex tirreagixxi b'mod effettiv. Hijha għandha s-setgħat li tikkonfronta saħansitra l-ogħla mexxejja politici meta ma jirrispettawx il-ligi u l-Kostituzzjoni.

Fil-fatt, wara r-rivelazzjonijiet tal-2021 dwar is-software ta' spjunaġġ, l-Istati Uniti wieġbu malajr u b'determinazzjoni għar-rivelazzjonijiet tal-Progett Pegasus. Id-Dipartiment tal-Kummerċ tal-Istati Uniti malajr elenka fil-lista s-sewda lil NSO Group, id-Dipartiment tal-Ġustizzja nieda inkjesta, u qed tiġi ppjanata regolamentazzjoni stretta għall-kummerċ fis-software ta' spjunaġġ. L-FBI saħansitra għie fl-Ewropa biex jinvestiga attakk ta’ software ta' spjunaġġ kontra čittadin doppu tal-Istati Uniti u tal-Ewropa. Kumpaniji kbar tat-teknologija bħal Apple u Microsoft nedew sfidi legali kontra kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ. Il-vittmi ressqu ilmenti legali, il-prosekatu qed jinvestigaw u tnedew inkjesti parlamentari.

B'kuntrast ma' dan, bl-eċċeżzjoni tal-Parlament Ewropew, l-istituzzjonijiet l-oħra tal-UE baqgħu fil-biċċa l-kbira siekta u passivi, u sostnew li hija kwistjoni eskluziżivament nazzjonali.

Il-Kunsill Ewropew u l-gvernijiet nazzjonali qed jipprattikaw omertà. Ma kien hemm l-ebda tweġiba uffiċjali għall-iskandlu mill-Kunsill Ewropew. Il-gvernijiet tal-Istati Membri fil-biċċa l-kbira rrifjutaw l-istedina biex jikkooperaw mal-Kumitat PEGA. Xi gvernijiet irrifjutaw li jikkooperaw, oħrajn kienu amikevoli u edukati iżda fil-verità ma qasmux informazzjoni sinifikattiva. Anke kwestjonarju semplicei mibgħut lill-Istati Membri kollha dwar id-dettalji tal-qafas legali nazzjonali tagħhom għall-użu tas-software ta' spjunaġġ, bilkemm irċieva tweġibet sostanzjali. Litteralment lejliet il-pubblikazzjoni ta' dan l-abbozz ta' rapport, il-Kumitat PEGA rċieva tweġiba kongunta mill-Istati Membri permezz tal-Kunsill, li ma kellu l-ebda sustanza lanqas.

Il-Kummissjoni Ewropea esprimiet thassib u talbet kjarifikasi mingħand xi gvernijiet tal-Istati Membri għal kjarifikasi, iżda biss dawk il-każijiet fejn kien digħi faqqa' skandlu fuq livell nazzjonali. Il-Kummissjoni qasmet - b'mod volontarju u frammentat - informazzjoni dwar l-attakki tas-software ta' spjunaġġ fuq l-uffiċjali tal-Kummissjoni tagħha stess.

S'issa l-Europol rrifjutat li tagħmel użu mis-setgħat il-ġoddha tagħha biex tibda investigazzjoni. Huwa biss wara li ġiet magħfusa mill-Parlament Ewropew li hija indirizzat ittra lil ħames Stati Membri, fejn staqsiet jekk kinitx bdiet investigazzjoni tal-pulizija, u jekk setgħetx tkun ta' assistenza.

In-negozju tal-Ewropa

L-abbuż tas-software ta' spjunaġġ jista' jiġi osservat l-aktar permezz ta' ħarsa mill-qrib tal-politika nazzjonali. Dik il-fehma nazzjonali dejqa ttappan l-istampa shiħa. Huwa biss billi jiġu stabbiliti rabtiet li joħrog biċ-ċar li l-kwistjoni hija profondament Ewropea fl-aspetti kollha tagħha.

Għalkemm mhuwiex ikkonfermat uffiċjalment, nistgħu nassumu b'mod sikur li l-Istati Membri kollha tal-UE xraw prodott kummerċjali wieħed jew aktar tas-software ta' spjunaġġ. Kumpanija waħda biss, NSO Group, biegħet il-prodotti tagħha lil tnejn u għoxrin utent finali f'mħux inqas minn erbatax-il Stat Membru, li fosthom hemm il-Polonia, l-Ungjerja, Spanja, in-Netherlands u l-Belġju. F'mill-inqas erba' Stati Membri, il-Polonia, l-Ungjerja, il-Greċċa u Spanja, kien hemm użu illegittimu ta' software ta' spjunaġġ, u hemm suspecti dwar l-użu tiegħi f'Čipru. Żewġ Stati Membri, Čipru u l-Bulgarija, iservu bhala č-ċentru tal-esportazzjoni għas-sħaqxa ta' spjunaġġ. Stat Membru wieħed, l-Irlanda, joffri arrangamenti fiskali favorevoli lil bejjiegħ kbir ta' software ta' spjunaġġ, u Stat Membru wieħed, il-Lussemburgu, huwa čentru bankarju għal hafna atturi fl-industrija tas-software ta' spjunagg. Praga fir-Repubblika Čeka tospita l-fiera Ewropea annwali tal-industrija tas-software ta' spjunaġġ, "Wiretappers Ball" ta' ISS World. Malta tidher li hija destinazzjoni popolari għal xi whud mill-atturi tal-kummerċ. Xi eżempji aleatorji tal-industrija li qed tagħmel użu mill-Ewropa mingħajr fruntieri: Intellexa hija preżenti fil-Greċċa, Čipru, l-Irlanda, Franzia u l-Ungjerja, u s-CEO tagħha għandu passaport u kumpanija (tal-isem) Maltin. NSO għandha preżenza f'Čipru u fil-Bulgarija u twettaq in-negozju finanzjarju tagħha permezz tal-Lussemburgu. DSIRF qed tbigh il-prodotti tagħha mill-Awstrija, Tykelab mill-Italja, FinFisher mill-Ġermanja (qabel ma għalqet).

Il-kummerċ fis-software ta' spjunaġġ jibbenefika mis-suq intern tal-UE u mill-moviment liberu. Ċerti pajjiżi tal-UE huma attraenti bhala čentru tal-esportazzjoni, peress li - minkejja r-reputazzjoni tal-UE li hija regolatur ieħes - l-infurzar tar-regolamenti tal-esportazzjoni huwa

dghajjef. Tabilhaqq, meta r-regoli tal-esportazzjoni minn Izrael saru aktar stretti, l-UE saret aktar attraenti ghall-bejjiegħa. Huma jirreklamaw in-negożju tagħhom bhala “regolat mill-UE”, billi jużaw, kif kienet, il-preżenza tagħhom fl-UE bħala tikketta ta’ kwalitā. Ir-rispettabbiltà tal-ghotjiet “tal-UE”. Is-shubija fl-UE hija ta’ beneficiċju wkoll għall-gvernijiet li jridu jixtru software ta’ spjunaġġ: l-Istati Membri tal-UE huma eżentati mill-valutazzjoni individwali tad-drittijiet tal-bniedem meħtieġa għal licenzja ta’ esportazzjoni mill-awtoritajiet Izraeljani, peress li s-shubija fl-UE titqies bhala garanzija suffiċċenti għall-konformità mal-ogħla standards.

In-naħa tal-bejgħ tal-kummerċ fis-software ta’ spjunaġġ hija opaka u eluživa, iżda tħalli qligħ u qed tikber. L-istrutturi tal-kumpaniji huma konvenjenti, jekk mhux deliberatament, kumplessi biex jaħbu mill-attivitajiet u mill-konnessjonijiet mhux mixtieqa, inkluż mal-gvernijiet tal-UE. Fuq il-karta, is-settur huwa rregolat, iżda fil-prattika jirnexxielu jevita ħafna regoli, mhux l-inqas minħabba li s-software ta’ spjunaġġ huwa prodott li jista’ jservi bħala munita politika fir-relazzjonijiet internazzjonali. Il-kumpaniji tas-software ta’ spjunaġġ huma stabbiliti f’diversi pajjiżi, iżda ħafna minnhom gew stabbiliti minn eks uffiċċiali tal-armata u tal-intelligence Izraeljana. Il-biċċa l-kbira tal-bejjiegħa jsostnu li jbigħu biss lil atturi statali, għalkemm bil-mohbi, xi wħud ibigħu wkoll lil atturi mhux statali. Huwa prattikament impossibbli li tinkiseb xi informazzjoni dwar dawk il-klijenti, jew dwar it-termini kuntrattwali u l-konformità.

Il-kummerċ u l-użu ta’ software ta’ spjunaġġ jaqgħu direttament fil-kamp ta’ applikazzjoni tad-dritt u tal-ġurisprudenza tal-Unjoni. Ix-xiri u l-bejgħ ta’ software ta’ spjunaġġ huma rregolati, fost l-oħrajn, minn regoli dwar l-akkwist u l-esportazzjoni bħar-Regolament dwar l-Użu Doppju. L-użu ta’ software ta’ spjunaġġ għandu jikkonforma mal-istandardi tal-GDPR, tal-EUDPR, tal-LED u mad-Direttiva dwar il-Privatezza Elettronika. Id-drittijiet tal-persuni fil-mira huma stabbiliti fil-Karta dwar id-Drittijiet Fundamentali u l-konvenzjonijiet internazzjonali, b’mod partikolari d-dritt għall-privatezza u d-dritt għal process ġust, u fir-regoli tal-UE dwar id-drittijiet tal-persuni suspettati u akkużati. L-abbuż ta’ software ta’ spjunaġġ f’ħafna każijiet jikkostitwixxi ciberkriminalità, u jista’ jinvolvi reati ta’ korruzzjoni u estorsjoni, li kollha jaqgħu taħt il-mandat tal-Europol. Jekk ikunu involuti fondi Ewropej, il-Prosekutur Pubbliku Ewropew għandu l-mandat li jaġixxi. L-abbuż ta’ software ta’ spjunaġġ jista’ jaffettwa wkoll il-kooperazzjoni tal-pulizija u l-ġustizzja, b’mod partikolari l-kondiviżjoni ta’ informazzjoni u l-implementazzjoni tal-mandat ta’ arrest Ewropew u l-Mandat ta’ Provi.

L-abbuż tas-software ta’ spjunaġġ jaffettwa lill-UE u lill-istituzzjonijiet tagħha direttament u indirettament. Fost dawk fil-mira tas-software ta’ spjunaġġ, kien hemm membri tal-Parlament tal-UE, tal-Kummissjoni Ewropea u tal-Kunsill (Ewropew). Oħrajn gew affettwati bħala “akkwist”, miri indiretti. Min-naħa l-oħra, xi wħud mill-“awturi” jinsabu wkoll fil-Kunsill (Ewropew). Barra minn hekk, il-manipulazzjoni tal-elezzjonijiet nazzjonali bl-użu ta’ software ta’ spjunaġġ, taffettwa direttament il-kompożizzjoni tal-istituzzjonijiet tal-UE u l-bilanċ politiku fil-korpi ta’ governanza tal-UE. L-erba’ jew il-hames gvernijiet akkużati li jabbużaw mis-software ta’ spjunagg, jirrappreżentaw kważi kwart tal-popolazzjoni tal-UE, u għalhekk għandhom piżi konsiderevoli fil-Kunsill.

Software ta’ spjunaġġ bħala parti minn sistema

Is-software ta' spjunaġġ mhuwiex sempliċiment ghodda teknika, użata ad hoc u waħedha. Dan jintuża bħala parti integrali minn sistema. Fil-principju, l-užu tiegħu huwa inkorporat f'qafas legali, akkumpanjat mis-salvagwardji, il-mekkaniżmi ta' sorveljanza u ta' skrutinju meħtieġa, u l-mezzi ta' rimedju. L-inkesta turi li dawn is-salvagwardji spiss ikunu dghajfa u inadegwati. Dan fil-biċċa l-kbira mhuwiex intenzjonat, iżda f'xi kazijiet, is-sistema - parzialment jew kompletament - kienet milwija jew imfassla apposta biex isservi bħala ghodda ghall-poter u l-kontroll politiku. F'dawk il-każijiet, l-užu illegittimu ta' software ta' spjunaġġ mhuwiex incident, iżda parti minn strategija intenzjonata. L-istat tad-dritt jinbidel fil-liġi tal-mexxej. Il-baži ġuridika għas-sorveljanza tista' tiġi abbozzata f'termini vagi u impreċiżi, sabiex jiġi legalizzat l-užu wiesa' u bla xkiel ta' software ta' spjunaġġ. L-iskrutinju *ex ante* fil-forma ta' awtorizzazzjoni ġudizzjarja ta' sorveljanza jista' faċiement jiġi manipulat u mdawwar bi kwalunkwe tifsira, b'mod partikolari fil-każ tal-politiċizzazzjoni, jew il-manipulazzjoni tal-istat tal-ġudikatura. Il-mekkaniżmi ta' sorveljanza jistgħu jinżammu dghajfa u ineffettivi, u jiġu kkontrollati mill-partijiet governattivi. Ir-rimedju legali u ddrittijiet civili jistgħu jeżistu fuq il-karta, iżda jsiru nulli fid-dawl tat-tfixkil mill-korpi tal-gvern. L-ilmentaturi huma miċħuda aċċess ghall-informazzjoni, anke fir-rigward tal-akkużi kontrihom li allegatament jiġgustifikaw is-sorveljanza tagħhom. Il-prosekuturi, il-maġistrati u l-pulizija jirrifjutaw li jinvestigaw u spiss ipoġġu l-oneru tal-prova fuq il-vittmi, u jistennew li dawn juru li kienu mmirati b'software ta' spjunaġġ. Dan iħalli lill-vittmi f'sitwazzjoni ta' Catch-22, peress li ma jingħatawx aċċess ghall-informazzjoni. Il-partijiet tal-gvern jistgħu jissikkaw il-kontroll tagħhom fuq l-istituzzjonijiet pubblici u l-media, sabiex jithaffef l-iskrutinju sinifikattiv. Il-media pubblika jew kummerċjali qrib il-gvern tista' sservi bħala mezz ghall-kampanji ta' malafama bl-užu tal-materjal miksub bis-software ta' spjunaġġ. Is-“sigurtà nazzjonali” spiss tiġi invokata bħala pretest biex jiġu eliminati t-trasparenza u l-obbligu ta' rendikont. Dawn l-elementi kollha flimkien jiffurmaw sistema, iddisinjata għall-kontroll u l-oppressjoni. Dan mhux biss iħalli lill-vittmi individwali kompletament esposti u mingħajr difiża kontra gvern li jista' kollex, iżda jfisser ukoll li l-kontrokontrolli vitali kollha ta' soċjetà demokratika gew diżattivati.

Xi gvernijiet digħà laħqu dan il-punt, oħra jnabu f'nofs triq. Fortunatament, il-biċċa l-kbira tal-gvernijiet Ewropej mhux se jieħdu din id-direzzjoni. Madankollu, meta jagħmlu dan, l-UE, fl-istruttura istituzzjonali u politika attwali tagħha, mhijiex mgħammra biex tipprevjeniha jew tiġgieled kontriha. Is-software ta' spjunaġġ huwa l-kanarin fil-minjiera tal-faħam: jikxeff id-dghufijiet kostituzzjonali perikolużi fl-UE.

Is-segretezza

Ostaklu ewlioni fid-deteżżjoni u l-investigazzjoni tal-užu illegittimu ta' software ta' spjunaġġ huwa s-segretezza.

Għall-biċċa l-kbira tal-vittmi mhuwiex possibbli li tinkiseb informazzjoni dwar il-każ tagħhom mill-awtoritajiet. F'hafna kazijiet l-awtoritajiet jirreferu minħabba raġunijiet ta' sigurtà nazzjonali bħala ġustifikazzjoni għas-segretezza, f'każijiet oħra sempliċement jiċħdu l-eżistenza ta' fajl, jew il-fajls jinquerdu. Fl-istess hin, il-prosekuturi ta' spiss jirrifjutaw li jinvestigaw dawn il-każijiet, billi jargumentaw li l-vittmi ma għandhomx bizzżejjed evidenza. Dan huwa ċirku vizzjuż li jħalli lill-vittmi mingħajr rikors.

Il-gvernijiet ħafna drabi jirrifjutaw li jiżvelaw jekk xrawx software ta' spjunaġġ u liema tip. Il-bejjiegħa tas-software ta' spjunaġġ bl-istess mod jirrifjutaw li jiżvelaw min huma l-kljenti

tagħhom. Il-gvernijiet spiss jirrikorru għal intermedjarji, prokuri jew konnessjonijiet personali, biex jixtru servizzi ta' software ta' spjunaġġ kummerċjali jew servizzi relatati mal-ispjunaġġ, sabiex jaħbu l-involviment tagħhom. Huma jevitaw ir-regoli tal-akkwist u l-proceduri baġitarji, sabiex ma ġħallu l-ebda marki tas-swaba' tal-gvern.

L-Iżrael huwa centru importanti tal-kumpaniji tas-software ta' spjunaġġ, u huwa responsabbli għall-ħruġ ta' licenzji tal-kummerċjalizzazzjoni u tal-esportazzjoni. Għalkemm Iżrael u l-Ewropa huma alleati mill-qrib, Iżrael ma jagħti l-ebda informazzjoni dwar il-ħruġ (jew ir-revoka) ta' licenzji għas-software ta' spjunaġġ lill-pajjiżi tal-UE, minkejja l-fatt li qed jintuża biex jinkisru d-drittijiet taċ-ċittadini Ewropej u biex tiġi mminnata d-demokrazija tagħna.

It-talbiet għal-libertà tal-informazzjoni mill-ġurnalisti ftit li xejn jagħtu informazzjoni. Il-korpi ta' skrutinju u ta' sorveljanza ddedikati, bħall-awtoritajiet tal-protezzjoni tad-data jew il-qorti tal-awditi, qed jitħabtu wkoll biex jiksbu informazzjoni. Is-sorveljanza indipendenti fuq is-servizzi sigrieri hija dghajfa b'mod magħruf u spiss ma teżistix. Il-kumitat ta' inkjesta parlamentari ħafna drabi jsiru mill-partiti tal-gvern. L-inkjesti ġudizzjarji jiffukaw fuq il-hacks minn pajjiżi terzi, mhux fuq l-użu il-leġittimu mill-gvernijiet tal-UE. Il-ġurnalisti li jirrapportaw dwar il-kwistjoni qed jiffacċċejaw kawżi strategici kontra l-partecipazzjoni pubblika (SLAPPs), attakki verbali minn politici jew kampanji ta' malafama. Il-ġurnalisti kuraġġużi u diligenti li qed jikxfu l-fatti tal-iskandlu jistħoqqilhom ir-rispett u l-gratitudni tagħna. Dawn huma Woodwards u Bernsteins tal-Ewropa. Barra minn hekk, il-protezzjoni adegwata tal-informaturi għadha mhix fis-seħħ fl-Istati Membri kollha. F'xi każijiet, il-vittmi ta' attakk ta' software ta' spjunaġġ jixtiequ jibqgħu siekta, peress li ma jixtiqx jesponu lill-partijiet wara l-attakk, minħabba l-biża' ta' azzjonijiet ta' ritaljazzjoni, jew minħabba l-konsegwenzi ta' materjal kompromess li jitla' fil-wiċċ.

Il-passi li jmiss

Fi żmien meta l-valuri Ewropej qed jiġu attakkati minn aggressur estern, huwa aktar u aktar importanti li jissaħħaħ l-istat tad-dritt demokratiku tagħna kontra l-attakki minn ġewwa. Is-sejbiet tal-inkjesta ta' PEGA huma xokkanti u għandhom iwissu lil kull cittadin Ewropew. Huwa evidenti li l-kummerċ fi, u l-użu ta' software ta' spjunaġġ għandhom ikunu regolati b'mod strett. Il-Kumitat PEGA se jagħmel sensiela ta' rakkmandazzjonijiet għal dan u l-ghan. Madankollu, għandu jkun hemm ukoll inizjattivi għal riformi istituzzjonali u politici li jippermettu lill-UE biex fil-fatt tinforza u thares dawk ir-regoli u l-standards, anke meta dawn jinkisru mill-Istati Membri nfushom. L-UE trid tiżviluppa malajr il-linji ta' difiżja tagħha kontra l-attakki fuq id-demokrazija minn ġewwa.

**INFORMAZZJONI DWAR L-ADOZZJONI
FIL-KUMITAT RESPONSABBLI**

Data tal-adozzjoni	8.5.2023	
Riżultat tal-votazzjoni finali	+: -: 0:	30 3 4
Membri preżenti ghall-votazzjoni finali	Bartosz Arłukowicz, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Saskia Bricmont, Anna Júlia Donáth, Cornelia Ernst, Giorgos Georgiou, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Ivo Hristov, Sophia in 't Veld, Assita Kanko, Beata Kempa, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Hannah Neumann, Carles Puigdemont i Casamajó, Diana Riba i Giner, Sándor Rónai, Ernő Schaller-Baross, Birgit Sippel, Dominik Tarczyński, Róża Thun und Hohenstein, Dragoș Tudorache, Lucia Vuolo, Jörgen Warborn, Juan Ignacio Zoido Álvarez	
Sostituti preżenti ghall-votazzjoni finali	Andrzej Halicki, Gabriel Mato, Thijs Reuten, Jordi Solé, Yana Toom	
Sostituti (skont l-Artikolu 209(7)) preżenti ghall-votazzjoni finali	Aurélia Beigneux, Theresa Bielowski, Franc Bogovič, Catherine Griset, Andreas Schieder	

**VOTAZZJONI FINALI B'SEJĦA TAL-ISMIJET
FIL-KUMITAT RESPONSABBLI**

30	+
	Bartosz Arlukowicz, Vladimír Bilčík, Franc Bogovič, Karolin Braunsberger-Reinhold, Andrzej Halicki, Jeroen Lenaers, Gabriel Mato, Lucia Vuolo, Jörgen Warborn, Juan Ignacio Zoido Álvarez
	Anna Júlia Donáth, Sophia in 't Veld, Moritz Körner, Róza Thun und Hohenstein, Yana Toom, Dragoş Tudorache
	Theresa Bielowski, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Ivo Hristov, Juan Fernando López Aguilar, Thijs Reuten, Sándor Rónai, Andreas Schieder
	Cornelia Ernst, Giorgos Georgiou
	Saskia Bricmont, Hannah Neumann, Diana Riba i Giner, Jordi Solé

3	-
ECR	Beata Kempa, Dominik Tarczyński
NI	Ernő Schaller-Baross

4	0
ECR	Assita Kanko
ID	Aurélia Beigneux, Catherine Griset
NI	Carles Puigdemont i Casamajó

Tifsira tas-simboli użati:

- + : favur
- : kontra
- 0 : astensjoni